ISSN-0971-8346

ଯୋଜନା

ଜୁଲାଇ ୨୦୧୫ ବିକାଶମୂଳକ ମାସିକ ପତ୍ରିକା ₹ ୧୦/-

ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସଂପର୍କରେ ନୂତନ ଦିଗନ୍ତ

ଭାରତ ଓ ଏହାର ପଡ଼ୋଶୀ ରାଷ୍ଟ୍ର: ନୂତନ ଦିଗନ୍ତ
ଅଚଳ ମାଲହୋତ୍ରା

ଭାରତ-ଆମେରିକା ସମ୍ପର୍କ
କେ.ସି. ସିଂହ

ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶ ସକାଶେ ଭାରତର ଅର୍ଥନୈତିକ କୂଟନୀତି
ଡକ୍ଟର ରାମ ଉପେନ୍ଦ୍ର ଦାସ

ସୁଶାସନ - ଢାଞ୍ଚା ଓ ଉପାଦାନ
ଡକ୍ଟର ଏ. ସୂର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରକାଶ

CHECK LIST & IMPORTANT INSTRUCTIONS FOR SUBSCRIPTION OF JOURNAL(S)

1. Subscriber must ensure that DD/IPO/MOs are in favour of ADG (I/c), Publications Division, M/o I&B payable at New Delhi and of requisite amount. The annual subscription is following:

	Ajkal/Kurukshetra/Yojana	Bal Bharti
One Year	₹ 100/-	₹ 80/-
Two Year	₹ 180/-	₹ 150/-
Three Year	₹ 250/-	₹ 200/-
For SAARC countries (for one year only)	₹ 530/-	₹ 510/-
For other countries (For one year only)	₹ 730/-	₹ 710/-

2. Subscription for Ajkal Hindi/Urdu, Bal Bharti, Kurukshetra Hindi/English and Yojana Hindi/English/Urdu/Punjabi/Odia may sent to Business Manager, Publications Division, Min. of I & B, Soochna Bhawan, Room 48-53, CGO Complex, Lodi Road, New Delhi - 110003. The language of journal must be clearly indicated.

3. Subscriber must ensure that MOs (ordinary as well as e-MO) must contain name and language of journal required either in message box or at address column, otherwise it could not be accepted.

4. DD & IPO must be accompanied either with dully filled subscription coupon published in our Journals or in a plain paper containing name and address of subscriber alongwith name and language of Journal required.

5. In case of non receipt of magazine or any other problem please intimate to Business Manager (C&A) within a month period after which complaint will not be entertained.

6. Subscription for regional languages of Yojana shall be sent directly to Regional Centres on the following address:

S. No	Magazine	Language	Officer Concerned	Office Address	Email/phone
1	Ajkal	Hindi/Urdu	Business Manager	Publications Division, Min. of I & B, Soochna Bhawan, Room 48-53, CGO Complex, Lodi, New Delhi - 110003	pdjucir@gmail.com
2.	Bal Bharti	Hindi	-do-	-do-	-do-
3.	Kurukshetra	Hindi/ English	-do-	-do-	-do-
4.	Yojana	Hindi/ English/ Punjabi/ Urdu/ Odia	-do-	-do-	-do-
5.	Yojana	Assame	Business Manager	Sales Unit, Publications Division, KKB Road, New Colony, House no. 7, Chenikuthi, Guwahati, Assam 781003	yojanaasomia@yahoo.co.in 0361-2665090
6	Yojana	Bengali	Business Manager	Sales Emporium, Publications Division, 8, Esplanade East, Kolkatta, West Bengal 700069	bengaliyojana@gmail.com 033-22488030
7.	Yojana	Gujrati	Business Manager	Sales Unit, Publications Division, Ambica Complex, 1st Floor, Paldi, Ahmedabad, Gujrat 380007	yojanagujrati@gmail.com 079-26588669
8.	Yojana	Kannada	Business Manager	Sales Unit, Publications Division, 1st Floor, 'F' Wing, Kendriya Sadan, Kormangala, Bangalore 560034	yojanakannada@yahoo.co.in 080-25537244
9	Yojana	Marathi	Business Manager	Sales Unit, Publications Division, 701-C wing, 7th Floor, Kendriya Sadan, Belapur, Navi Mumbai, Maharastra 400614	022-27570686
10	Yojana	Malayalam	Business Manager	Sales Emporium, Publications Division, Press Road, Near Govt. Press, Thiruvananthapuram, Kerala 695001	yojanamalayalam@yahoo.co.in 0471-2330650
11	Yojana (Thittam)	Tamil	Business Manager	Sales Emporium, Publications Division, 'A' wing, Rajaji Bhawan, Besant Nagar, Chennai, Tamil Nadu 600090	editorthittam@yahoo.co.in 044-24917673
12	Yojana	Telgu	Business Manager	Sales Emporium, Publications Division, Block 4, 1st Floor, Gruhakalpa Complex, M.G. Road, Nampally, Hyderabad, Andhra Pradesh 500001	yojana_telgu@yahoo.co.in 040-24605383

ବିକାଶ ରୋଡମ୍ୟାପ

ବାରଣାସୀଠାରେ ଶକ୍ତି ସୁଦକ୍ଷ ଆଲୋକ ବ୍ୟବସ୍ଥା

ବାରଣାସୀ ସହରରେ ଶକ୍ତି ସୁଦକ୍ଷ ବିଦ୍ୟୁତ ଶକ୍ତି ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପ୍ରସାର ପାଇଁ ଏକ ଗୁରୁତପୂର୍ଣ୍ଣ ଉଦ୍ୟମରେ ଘରୋଇ ସୁଦକ୍ଷ ଲାଇଟିଂ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ (ଡି.ଇ.ଏଲ.ପି) ଏବଂ ଏଲ.ଇ.ଡି ଆଧାରିତ ସ୍ମାର୍ଟ ଷ୍ଟ୍ରିଟ ଲାଇଟିଂ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସଂପ୍ରତି ସେଠାରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଉଛି ।

ଏହି ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ବଳରେ ସରକାର ଏଲ.ଇ.ଡି ଆଲୋକର ପ୍ରସାର କରି ବ୍ୟସ୍ତ ସମୟରେ ଶକ୍ତି ଉପଯୋଗ ୧୦,୦୦୦ ମେଗାୱାଟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କମ କରିବା ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖାଯାଇଛି । ଇ.ଇ.ଏସ.ଏଲ ସହଯୋଗରେ କେନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ୨,୨୮,୪୯୬ ଘରୋଇ ଖାଉଟିଙ୍କୁ ୧୩ ଲକ୍ଷ ଏଲ.ଇ.ଡି ବଲବ ବଣ୍ଟନ କରିବା ସହ ବାରଣାସୀରେ ୩୬,୦୭୭ ପାରଂପରିକ ଷ୍ଟ୍ରିଟ ଲାଇଟ ସ୍ଥାନରେ ଏଲ.ଇ.ଡି ଲଗାଇବେ ।

ଶକ୍ତି ସୁଦକ୍ଷ ଏଲ.ଇ.ଡି ଲାଇଟ ଜରିଆରେ ବାରଣାସୀରେ ବିଦ୍ୟୁତଶକ୍ତି ଚାହିଦା ୪୫ ମେଗାୱାଟ କମ କରିବା ସହ ୬୮ କୋଟି ଟଙ୍କା ସଂଚୟ କରିବେ ବୋଲି ଆଶା କରୁଛନ୍ତି । ପାରଂପରିକ ଷ୍ଟ୍ରିଟ ଲାଇଟକୁ ଏଲ.ଇ.ଡି ଲାଇଟରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବା ଭଳି ସୃଜନଶୀଳ ବ୍ୟବସାୟିକ ମଡେଲ ପ୍ରୟୋଗ ହେଲେ ନଗରପାଳିକା ମାନଙ୍କର ସଂଚୟ ଅଧିକ ହେବ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ଏଥିପାଇଁ ଅଧିକ ପୁଂଜି ନିବେଶ କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ପଡିବ ନାହିଁ ।

ଇ.ଇ.ଏସ.ଏଲ ୩୬,୦୭୭ ପାରଂପରିକ ଷ୍ଟ୍ରିଟ ଲାଇଟକୁ ସୁଦକ୍ଷ ଓ ଷ୍ଟ୍ରିଟ ଏଲ.ଇ.ଡି ଲାଇଟରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବେ ଏବଂ ଏଥିପାଇଁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟୟ ଇ.ଇ.ଏସ୍.ଏଲ୍ କରିବେ । ୫-୭ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ନଗରପାଳିକାମାନେ ଏଥିରୁ ଯେଉଁ ସଂଚୟ ହେବ ତାହାକୁ ଇ.ଇ.ଏସ.ଏଲକୁ ପରିଶୋଧ ପାଇଁ ବ୍ୟୟ କରିପାରିବେ । ଏହା ବଳରେ ନଗରପାଳିକା ଷ୍ଟ୍ରିଟ ଅଫ ଆର୍ଟ ଓ ଶକ୍ତି ସୁଦକ୍ଷ ଷ୍ଟ୍ରିଟ ଲାଇଟ ବିନା ଅତିରିକ୍ତ ବ୍ୟୟରେ କରିପାରିବେ ତଥା ୫-୭ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାହାର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣା ମଧ୍ୟ କରିପାରିବେ ।

ଇ.ଇ.ଏସ.ଏଲ ପୂର୍ବାଂଚଳ ବିଦ୍ୟୁତ ବିତରଣ ନିଗମ ଲିମିଟେଡ ସହାୟତାରେ ସାରା ବାରଣାସୀ ସହରରେ ଘରୋଇ ଶକ୍ତି ସୁଦକ୍ଷ ଲାଇଟିଂ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରଚଳନ କରିବେ । ଏଲ.ଇ.ଡି ବିତରଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଅଧିନରେ ବାରଣାସୀରେ ୧୩ ଲକ୍ଷ ଏଲ.ଇ.ଡି ବଲ୍‌ବ ଗ୍ରୀଡ ସଂଯୁକ୍ତ ଘରମାନଙ୍କୁ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯିବ । ଯେଉଁ ଘରମାନଙ୍କରେ ଲୋଡ ୨ କିଲୋୱାଟ ବା ତାଠାରୁ କମ ହୋଇଯିବ ସେମାନଙ୍କୁ ୫ଟି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ୭ ୱାଟ କ୍ଷମତା ବିଶିଷ୍ଟ ଏଲ.ଇ.ଡି ବଲ୍‌ବ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯିବ । ଏଥିପାଇଁ ପ୍ରଥମେ ଗ୍ରାହକଙ୍କୁ ୧୦ ଟଙ୍କା ଦେବାକୁ ହେବ ଏବଂ ବାକି ୧୧୦ ଟଙ୍କା ପରବର୍ତ୍ତୀ ୧୧ ମାସରେ ୧୦ ଟଙ୍କା ହିସାବରେ ବିଲ ଜରିଆରେ ଅସୁଲ କରାଯିବ । ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥରେ ଗୋଟିଏ ପରିବାର ଏଲ.ଇ.ଡି ବଲ୍‌ବର (୭ ୱାଟ) ମୂଲ୍ୟ ୩୫୦ - ୬୦୦ ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ଇ.ଇ.ଏସ.ଏଲ ଠାରୁ ମାତ୍ର ୧୨୦ ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟରେ ପାଇ ପାରିବେ । ଏହି ବଲ୍‌ବର ୱାରେଣ୍ଟି ସମୟ ହେଉଛି ୩ ବର୍ଷ । ଏହା ହିସାବ କରାଯାଇଛି ଯେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପରିବାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ବଲ୍‌ବ ଦ୍ୱାରା ବାର୍ଷିକ ୧୬୨ ଟଙ୍କା ସଂଚୟ କରିପାରିବେ ।

ସରକାରଙ୍କ ଏହି ଦୁଇଟି ଉଦ୍ୟମ ଯୋଗୁଁ ବାରଣାସୀ ସହରରେ ବାର୍ଷିକ ୧୦୪ ନିୟୁତ କିଲୋୱାଟ ବିଦ୍ୟୁତ ଶକ୍ତି ସଂଚୟ ହେବ । ତାହାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ବାର୍ଷିକ ୬୮ କୋଟି ଟଙ୍କା ସଂଚୟ ।

କେନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଶକ୍ତି ସଂଚୟ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଛନ୍ତି ଏବଂ ତଦନୁଯାୟୀ କାର୍ଯ୍ୟନ୍ୱୟନ ଉପରେ ଅଧିକ ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯାଉଛି । ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ବଲ୍‌ବ ପରିବର୍ତ୍ତନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ତିନି ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ସଂଚୟ ଅଧିକ ହେବ ।

ଟିକା ବିକାଶ ପାଇଁ ଓ ନେଦରଲାଣ୍ଡ ମଧ୍ୟରେ ବୁଝାମଣା ଚୁକ୍ତି ସ୍ୱାକ୍ଷର

ଟିକା ବିକାଶ ପାଇଁ ଭାରତ ଓ ନେଦରଲାଣ୍ଡ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ବୁଝାମଣା ଚୁକ୍ତି ସ୍ୱାକ୍ଷର ହୋଇଛି । ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ମେକ୍ ଇନ୍ ଇଣ୍ଡିଆ ଉଦ୍ୟମ ଅଧିନରେ ସ୍ୱାକ୍ଷର ହୋଇଥିବା ଏହି ଚୁକ୍ତି ଅନୁଯାୟୀ କେନ୍ଦ୍ର ଜୈବ ପ୍ରଯୁକ୍ତିବଦ୍ୟା ବିଭାଗ ଅଧିନସ୍ଥ ରାଷ୍ଟ୍ରାୟତ ବିବକଲ କଂପାନି ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶର ବୁଲନ୍ଦସହରର ଚୋଲା ସ୍ଥିତ ପ୍ଲାଣ୍ଟରେ ମିଳିମିଳା - ରୁବେଲା ଟିକା ଉତ୍ପାଦନ କରିବ । ଏଥିପାଇଁ ନେଦରଲାଣ୍ଡ ସରକାରଙ୍କ ଟ୍ରାନସନ୍ୟାସନାଲ ଭ୍ୟାକସିନୋଲୋଜି ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ବୈଷୟିକ ସହାୟତା ଯୋଗାଇ ଦେବେ । ବୁଝାମଣା ଚୁକ୍ତି ମୁତାବକ ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର ଟିକା ଓ ବାଇଓ ଲୋଜିକାଲ ବିକାଶ ମଧ୍ୟ କରାଯିବ ।

ଟ୍ରାନସନ୍ୟାସନାଲ ଭ୍ୟାକସିନୋଲୋଜି ହେଉଛି ନେଦରଲାଣ୍ଡ ସରକାରଙ୍କ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, କଲ୍ୟାଣ ଓ କ୍ରିଡା ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟର ଏକ ଅଂଶ ଏବଂ ଟିକା ବିକାଶ ପାଇଁ ଏହାର ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଖ୍ୟାତି ରହିଛି ତଥା ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟା ହସ୍ତାନ୍ତରଣରେ ଏହାର ଦୀର୍ଘ ଇତିହାସ ରହିଛି । ମେକଇନ ଇଣ୍ଡିଆ ଉଦ୍ୟମ ଅଧିନରେ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ବିବକଲ କଂପାନି ମିଳିମିଳା - ରୁବେଲା ଟିକା ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟା ହାସଲ ତଥା ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷମତା ବୃଦ୍ଧି ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛି ।

କେନ୍ଦ୍ର ବିଜ୍ଞାନ ଓ ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟା ତଥା ଭୂବିଜ୍ଞାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଡଃ ହର୍ଷ ବର୍ଦ୍ଧନ କହିଛନ୍ତି ଯେ ଏହି ସହଯୋଗ ଫଳରେ ବୁଲନ୍ଦସହରର ସ୍ଥିତ ପ୍ଲାଣ୍ଟରେ ମିଳିମିଳା - ରୁବେଲା ଟିକା ତଥା ଅନ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକ ଟିକା ସବୁ ବ୍ୟାପକ ମାତ୍ରାରେ ଉତ୍ପାଦନ ହେବ । ଏହା ଫଳରେ ସାରା ଦେଶରେ ହଜାର ହଜାର ପିଲାଙ୍କୁ ଓ ଏହି ଭୟଙ୍କର ରୋଗରୁ ମୁକ୍ତ ରଖାଯାଇପାରିବ । ପୋଲିଓ ମୁକ୍ତ ପରିବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଟୀକା ଦ୍ୱାରା ନିରାକରଣ ହୋଇ ପାରୁଥିବା ରୋଗ ଯଥା ମିଳିମିଳା ଓ ରୁବେଲା ଆଦି ଉପରେ ଧ୍ୟାନ କେନ୍ଦ୍ରୀତ କରାଯାଇଛି ।

YOJANA (Odia) : Monthly **July 2015** **RNI No. 57203/93**
ISSN 0971-8346 Total Number of Pages (56) ₹ 10.00 Annual Subscription : Rupees One Hundred Only

କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ତଥା ରାଜ୍ୟ ସିଭିଲ ସର୍ଭିସ ଆଶାୟୀ ପ୍ରତିଯୋଗୀମାନଙ୍କୁ ଏକ ଆହ୍ୱାନ

ସମ୍ମାନଜନକ ସିଭିଲ ସର୍ଭିସ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ନିଯୁକ୍ତି ସଂକ୍ରାନ୍ତ ପ୍ରତିଯୋଗିତାମୂଳକ ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ ନିଜ ନିଜକୁ ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରତିଯୋଗୀ ରୂପେ ଗଢିତୋଳନ୍ତୁ ।

ଯୋଜନା ପଢନ୍ତୁ ଏବଂ ଜ୍ଞାନ ପରିସର ପରିବ୍ୟାପ୍ତ କରନ୍ତୁ ।

ଯୋଜନା, ଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ଉନ୍ନୟନମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରତି ସମର୍ପିତ, ଜାତୀୟ ତଥା ସାଂପ୍ରତିକ ଜ୍ୱଳନ୍ତ ସମସ୍ୟାବଳୀ, ଅର୍ଥନୈତିକ ଓ ସାମାଜିକ ବିକାଶ, କୃଷି, ଶିଳ୍ପ, ବାଣିଜ୍ୟ, ପରିବହନ, ଯୋଗାଯୋଗ, ଖାଉଟୀସୁରକ୍ଷା, ପରିବେଶ ସଂରକ୍ଷଣ, ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ଏବଂ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଉନ୍ନୟନ ବିଷୟ ସାଙ୍ଗକୁ ସାଂସ୍କୃତିକ ତଥା ମହିଳା, ଯୁବ ଓ ଶିଶୁ ବିକାଶ ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟରେ ସୁପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଗବେଷକ ତଥା ବିଶେଷଜ୍ଞମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲିଖିତ ବିଶ୍ଳେଷଣାତ୍ମକ ପ୍ରବନ୍ଧମାନ ପ୍ରକାଶ କରିଥାଏ । ଯୋଜନା ନିୟମିତ ପଠନ ଦ୍ୱାରା ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରତିଯୋଗିତାମୂଳକ ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀ, ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ତଥା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ, ଅଧ୍ୟାପକ, ଗବେଷକ, ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ତଥା ଜ୍ଞାନପିପାସୁ ସାଧାରଣ ପାଠକ ପାଠିକା ଉପକୃତ ହେଉଛନ୍ତି ।

ଆପଣ ମଧ୍ୟ କାହିଁକି ଉପକୃତ ହେବେ ନାହିଁ ?

ଯୋଜନାର ଗ୍ରାହକ ହୁଅନ୍ତୁ ଏବଂ ନିଯୁକ୍ତି କ୍ଷେତ୍ର ଲାଗି ନିଜକୁ ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରତିଯୋଗୀ ରୂପେ ଗଢି ତୋଳନ୍ତୁ ।

ଓଡିଶାରେ ଯୋଜନା ପତ୍ରିକାର ମୁଖ୍ୟ ଏଜେଣ୍ଟ

* ଅକ୍ଷୟ କୁମାର ନାୟକ, ବସଷ୍ଟାଣ୍ଡ ବୁକ୍ ଷ୍ଟଲ, ଭୁବନେଶ୍ୱର -୯ * ମାଧବ ବୁକ୍ ଷ୍ଟୋର, ବାଦାମବାଡି, କଟକ -୯ * ମୂର୍ତ୍ତି ନ୍ୟୁଜ୍ ଏଜେନସୀ, ଓଲ୍ଡ ବସ୍ ଷ୍ଟାଣ୍ଡ, ବ୍ରହ୍ମପୁର, ଗଞ୍ଜାମ * ଶିବ ଶକ୍ତି, ପୁସ୍ତକାଳୟ ସେକ୍ଟର-୨, ବସ୍ଷ୍ଟାଣ୍ଡ, ରାଉରକେଲା । *ଗାୟତ୍ରୀ ଭଣ୍ଡାର, ବସନ୍ତ ବିହାର, ଯୁବଲୀଟାଉନ, ଭାପୁର-ଶଙ୍କରପୁର ରୋଡ, ଢେଙ୍କାନାଳ ଏବଂ ସମସ୍ତ **Employment News** ବିକ୍ରେତା ।

"ଯୋଜନା"ର ଗ୍ରାହକ ଦେୟ

* ପ୍ରତି ଖଣ୍ଡ - ୧୦ ଟଙ୍କା, ବାର୍ଷିକ - ୧୦୦ ଟଙ୍କା, ଦ୍ୱିବାର୍ଷିକ - ୧୮୦ ଟଙ୍କା, ତ୍ରୈବାର୍ଷିକ - ୨୫୦ ଟଙ୍କା, ପଡୋଶୀ ଦେଶ : ବାର୍ଷିକ - ୫୩୦ ଟଙ୍କା, ଇଉରୋପ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶ : ବାର୍ଷିକ - ୭୩୦ ଟଙ୍କା ।

ଗ୍ରାହକ ଦେୟ ପଠାଇବା ଠିକଣା :

Advertisement & Circulation Manager, YOJANA
Publications Division, Min. of I & B,
Soochna Bhawan, Room 48-53, CGO Complex, Lodi Road, New Delhi - 110003
The subscription may be sent through IPO/MO or Bank Draft in favour of the
"Director, Publications Division, Ministry of Information & Broadcasting, New Delhi

Printed and Published by Dr. (Ms) Sadhana Rout, Additional Director General & Head on behalf of Publications Division, Ministry of I & B, Govt. of India, Published from Soochna Bhavan, CGO Complex, Lodhi Road, New Delhi-110003 and Printed at: J K Offset Printers (P) Ltd, B-278, Okhla Phase -I, New Delhi -110020

Editor : B. K. Majhi

ଯୋଜନା

ଦ୍ୱାବିଂଶ ବର୍ଷ : ଦଶମ ସଂଖ୍ୟା : ଜୁଲାଇ ୨୦୧୫

ଏ ସଂଖ୍ୟାରେ

୪ ସଂପାଦକୀୟ

୫ ଭାରତ ଓ ଏହାର ପଡ଼ୋଶୀ ରାଷ୍ଟ୍ର: ନୂତନ ଦିଗନ୍ତ — ଅଚଳ ମାଲହୋତ୍ରା

୧୨ ଭାରତ-ଆମେରିକା ସମ୍ପର୍କ — କେ.ସି. ସିଂହ

୧୭ ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶ ସକାଶେ ଭାରତର ଅର୍ଥନୈତିକ କୂଟନୀତି — ଡକ୍ଟର ରାମ ଉପେନ୍ଦ୍ର ଦାସ

୨୨ ସୁଶାସନ - ଡା । ଓ ଉପାଦାନ — ଡକ୍ଟର ଏ. ସୂର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରକାଶ

୨୬ ମୋଦି ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରଥମ ବର୍ଷ: ବୈଦେଶିକ ସମ୍ପର୍କ ଯୋଡ଼ିବାରେ ପ୍ରତିରକ୍ଷାର ଭୂମିକା — ଆଲୋକ ବନସଲ

୩୧ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସଂପର୍କରେ ନୂତନଦିଗନ୍ତ : ଭାରତର ଅଭ୍ୟୁଦୟ — ପ୍ରଫେସର ରାଧେଗୋପାଳ ପ୍ରଧାନ

୩୪ ଭାରତର ବୈଦେଶିକ ନୀତିରେ ନୂତନ ଅଧ୍ୟାୟ — ପ୍ରଫେସର ସ୍ନେହଲତା ପଣ୍ଡା

୩୮ ଆପଣ ଜାଣନ୍ତି କି ?

୪୧ ଭାରତ-ଚୀନ ସମ୍ପର୍କରେ ରୂପାନ୍ତରଣ — ମନୀଷ ଚାନ୍ଦ

୪୭ ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ଜନିତ ସମସ୍ୟା ଓ ଭାରତ — ଡକ୍ଟର ପ୍ରେମଚାନ୍ଦ ମହାନ୍ତି

୫୩ ଜୈବିକ କୃଷି ଏବଂ ଏହାର ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା — ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ଦାଶ

ମୁଖ୍ୟ ସଂପାଦକ ଓ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ	: ଦୀପିକା କଛଲ
ଉପ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ	: ବସନ୍ତ କୁମାର ମାଝୀ
ଯୁଗ୍ମ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ (ଉତ୍ପାଦନ)	: ଭି. କେ. ମିନା
ବ୍ୟବସାୟ ପରିଚାଳନା	: ସୂର୍ଯ୍ୟକାନ୍ତ ଶର୍ମା
ପ୍ରଚ୍ଛଦ ପଟ ଶିଳ୍ପୀ	: ଜି.ପି. ଧୋପେ

"ଯୋଜନା" ହେଉଛି ପରିକଳ୍ପନା ଓ ଉନ୍ନୟନର ମାସିକ ମୁଖପତ୍ର । ସୂଚନା ଓ ପ୍ରସାରଣ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ ପକ୍ଷରୁ ପ୍ରକାଶିତ ହେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏହାର ପରିସର କେବଳ ସରକାରୀ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ପ୍ରକାଶନରେ ସୀମାବଦ୍ଧ ନୁହେଁ। "ଯୋଜନା" ଅସମିୟା, ବଙ୍ଗଳା, ଇଂରାଜୀ, ଗୁଜରାଟୀ, ହିନ୍ଦୀ, କନ୍ନଡ଼, ମଲୟାଲମ, ମରାଠୀ, ଓଡ଼ିଆ, ପଞ୍ଜାବୀ, ତାମିଲ, ତେଲୁଗୁ ଓ ଉର୍ଦ୍ଦୁରେ ପ୍ରକାଶ ପାଉଛି ।

ସଂପାଦକୀୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ:

Editor

YOJANA (ODIA)

East Block 4, Level 7, R.K. Puram,

New Delhi -110066

Phone & Fax : 011-2617 6722

Website : www.publicationsdivision.nic.in

E-mail : yojanaoriya@rediffmail.com

Subscription & Business Queries :

pdjucir@yahoo.co.in

Ph. : 011-26100207

ଯୋଜନାରେ ପ୍ରକାଶିତ ପ୍ରବନ୍ଧରେ ବ୍ୟକ୍ତ ବିଚାର ଲେଖକଙ୍କ ନିଜସ୍ୱ ଅଟେ । ଏହା ଜରୁରୀ ନୁହେଁ ଯେ ଲେଖକ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ସେହି ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ, ବିଭାଗ ତଥା ସଙ୍ଗଠନ ଗୁଡିକ ସହ ସଂବନ୍ଧ ବା ତାଙ୍କର ବି ଏହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ରହିଛି । ପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶିତ ବିଜ୍ଞାପନଗୁଡିକର ବିଷୟବସ୍ତୁ ପାଇଁ ଯୋଜନା ଉତ୍ତରଦାୟୀ ନୁହେଁ।

ସଂପାଦକୀୟ

ଭାରତର ଅଗ୍ରଗତି

ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବ୍ୟାପାର ବିଶେଷଜ୍ଞମାନେ କୁହନ୍ତି ଯେ କୌଣସି ରାଷ୍ଟ୍ରର ଭାଗ୍ୟ ଓ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ସାମରିକ ଶକ୍ତି ତୁଳନାରେ ଅଧିକ କୁଟନୀତିର ସଫଳତା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥାଏ । ଭାରତ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଦେଖିଲେ ଏହା ଅଧିକ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ । ଏକ ରାଷ୍ଟ୍ର ଭାବରେ ଆମର ଦେଶାତ୍ମବୋଧର ପ୍ରଶଂସା କରାଯାଉଥିବା ବେଳେ ଏକ ଶାନ୍ତିପ୍ରିୟ ଦେଶ ଭାବରେ ଭାରତର ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଯଥେଷ୍ଟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । କିନ୍ତୁ ଆମର ସୀମା ସୁରକ୍ଷା କରୁଥିବା ଜବାନମାନଙ୍କୁ ଆମେ ସବୁବେଳେ ସାଲ୍ୟୁଟ କରୁଥିବା ବେଳେ କୁଟନୀତି କ୍ଷେତ୍ରରେ କିନ୍ତୁ ଭାରତର ସଫଳତାକୁ ଯେତେ ଦୃଷ୍ଟି ଦିଆଯିବ କଥା ତାହା ହୋଇ ପାରୁ ନଥିଲା ସଂପ୍ରତିକ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ବ□ମାନ, କିନ୍ତୁ ଏକ ସ୍ୱାଗତଯୋଗ୍ୟ ପରିବ□ନ ଦେଖାଯାଇଛି । ମୁଖ୍ୟ ଧାରାର ମିଡିଆ ଏହା ଉପରେ ଅଧିକ ଆଲୋକପାତ କରୁଥିବା ବେଳେ ସାଧାରଣ ଲୋକମାନେ ମଧ୍ୟ ଭାରତର କୁଟନିତୀକ ସଫଳତା ପ୍ରତି ଧ୍ୟାନ ଦେଲେଣି । କୁଟନୈତିକ ଶବ୍ଦାବଳୀ ସେମାନେ ବୁଝୁନଥିଲେ ମଧ୍ୟ କୁଟନୈତିକ ଉଦ୍ୟମର ଗୁରୁତ୍ୱ ବୁଝିବା ସଂଗେ ସଂଗେ ରାଷ୍ଟ୍ର ଗଠନରେ ଏହାର ଲାଭ ସେମାନେ ଅନୁଭବ କରୁଛନ୍ତି ।

ଉଦାରୀକରଣ ତଥା ବିଶ୍ୱ ବାଣଜ୍ୟରେ ଦ୍ରୁତ ପରିବ□ନ ଭାରତର ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବ୍ୟାପକ ପରିବ□ନ ଆଣିଛି । ଅତ୍ୟଧିକ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ-ଅଭିମୁଖୀ ଅର୍ଥବ୍ୟବସ୍ଥାରୁ ଅଧିକ ବିଶ୍ୱ ସମନ୍ୱିତ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଆଡକୁ ପରିବ□ନ ଫଳରେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସ୍ତରରେ ଭାରତର ଛବି ଯଥେଷ୍ଟ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥିଲା । ବିଗତ ଏକ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଆମର କୁଟନୈତିକ ଉଦ୍ୟମର ବିଶ୍ୱ ବ୍ୟାପୀ ପ୍ରଶଂସା ହୋଇଛି । ଆଗରୁ ସତର୍କତାର ସହ ରହୁଥିବା ବେଳେ ବ□ମାନ ଭାରତୀୟ କୂଟନୀତି ଅଧିକ ସକ୍ରିୟ ହୋଇ ପଡିଛି । ଏହା ଆରଂଭ ହୋଇଥିଲା ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦିଙ୍କ ଶପଥ ଗ୍ରହଣ ଉତ୍ସବରେ ଯୋଗଦେବାକୁ ସାର୍କ ଦେଶର ରାଷ୍ଟ୍ରାଧ୍ୟକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ଆମନ୍ତ୍ରଣ ଠାରୁ । ବିଶେଷଜ୍ଞମାନେ ଏହାକୁ ଏକ କୂଟନୈତିକ କୁପ୍ ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । ଏକ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ବିକଶିତ ଓ ବିକାଶଶୀଳ ୧୯ଟି ଦେଶକୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପରିଦର୍ଶନ ଆମର ବୈଦେଶିକ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ନୂତନ ଦିଗନ୍ତ ଉନ୍ମୁକ୍ତ କରିଛି । ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଭାରତ ପଡୋଶୀ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କ ସହ ସମ୍ବନ୍ଧ ଅଧିକ ସୁଦୃଢ଼ କରିବା ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ଦେଉଛି । ବିଶ୍ୱର ମହାଶକ୍ତି ମାନଙ୍କ ସହ ମଧ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧ ସୃଦୃଢ଼ କରାଯାଇଛି । ନେପାଳରେ ଭୂମିକମ୍ପ ସମୟରେ ଭାରତ ଯେପରି ଦ୍ରୁତ ରକ୍ଷା ଓ ଥଇଥାନ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲା ତାହା ସାରା ବିଶ୍ୱର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିଛି । ଅନେକ ବର୍ଷ ଧରି ଜାତିସଂଘ ଶାନ୍ତି ମିଶନକୁ ଭାରତର ଅବଦାନ ବିଶ୍ୱରେ ସର୍ବାଧିକ ରହିଛି ।

ବିଶ୍ୱର ଅନ୍ୟ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଭାରତୀୟମାନଙ୍କ ଅବସ୍ଥିତି ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧିକ ହୋଇଥିବାରୁ ତାହା ଅନ୍ୟ ଦେଶମାନଙ୍କ ସହ ଦେଶର ସମ୍ବନ୍ଧ ବୃଦ୍ଧି କରିବା ପାଇଁ ଅଧିକ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେଇଛି । ଯେଉଁ ଦେଶମାନଙ୍କ ସହ ଭାରତର ସମ୍ବନ୍ଧ ସୁପ୍ତ ପ୍ରାୟ ଥିଲା ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ବ□ମାନ ଭାରତ ସହ ସମ୍ବନ୍ଧ ବୃଦ୍ଧି କରିବାକୁ ପ୍ରୟାସ କରୁଛନ୍ତି । ଭାରତରେ ଅଭିଜ୍ଞକୁଶଳୀ ଲୋକଶକ୍ତି ଓ ସଂଖ୍ୟା ଦୁନିଆରେ ସର୍ବାଧିକ ହୋଇଥିବାରୁ କୌଣସି ଦେଶ ଭାରତକୁ ହେୟଜ୍ଞାନ କରି ପାରିବ ନାହିଁ । ଭାରତ ହେଉଛି ବିଶ୍ୱର ସର୍ବ ବୃହତ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଏବଂ ଚୀନକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିଥିବା ଦ୍ରୁତ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା ।

ଆର୍ଥିକ କ୍ଷେତ୍ର, ମାନବ ସମ୍ବଳ ବିକାଶ ଓ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବ୍ୟାପାରରେ ଭାରତ ଯେଉଁ ସଫଳତା ହାସଲ କରିଛି ତାହା ଭାରତ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦେବାକୁ ବିଶ୍ୱର ଅନ୍ୟ ଦେଶମାନଙ୍କୁ ବାଧ୍ୟ କରିଛି । ଭାରତରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଆହ୍ୱାନ କ୍ରମେ ଜାତିସଂଘ ୨୧ ଜୁନକୁ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଯୋଗ ଦିବସ ଭାବରେ ପାଳନ କରିବାକୁ ସଂକଳ୍ପ କରିଥିଲା । ଏଥି ସହିତ ଭାରତ ବିଶ୍ୱ ସଂପ୍ରଦାୟ ନିକଟରେ ଅନେକ ଆହ୍ୱାନମୂଳକ ଦାବୀ କରିଛି । ଧାରଣଶୀଳ ଉଦ୍ୟମ ଓ ନୀତିଗତ ପଦକ୍ଷେପ ଯୋଗୁଁ ଭାରତ ସବୁ ପ୍ରକାର ଆହ୍ୱାନର ମୁକାବିଲା କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇଛି । ୧୯୪୭ରୁ ୨୦୧୫ ମଧ୍ୟରେ ଭାରତ ଦୃଢତାରୁ ଦୃଢତା ଆଡକୁ ଆଗେଇଛି ତଥା ନିଜର ଭାଗ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରି ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସ୍ତରରେ ନିଜର ଉପଯୁକ୍ତ ସ୍ଥାନ ହାସଲ କରିଛି । ଆମେ ଅବଶ୍ୟ ଆଶା କରିବା ଯେ ଜାତିସଂଘ ସୁରକ୍ଷା ପରିଷଦରେ ଭାରତର ସ୍ଥାୟୀ ସଦସ୍ୟତା ପାଇଁ ଆଉ ବେଶୀ ଦିନ ନାହିଁ । ■■

ଭାରତ ଓ ଏହାର ପଡ଼ୋଶୀ ରାଷ୍ଟ୍ର: ନୂତନ ଦିଗନ୍ତ

• ଅଚଳ ମାଲହୋତ୍ରା

ବିଭିନ୍ନ ଦିଗରୁ ଦକ୍ଷିଣ ଏସିଆରେ କୂଟନୀତି ସକାରାତ୍ମକ ହୋଇଛି ଏବଂ ଭାରତର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ, ପ୍ରତିବଦ୍ଧତା ଉପରେ ଅନ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ଆଶାବାଦୀ ରହିଛନ୍ତି । ସେହିପରି ଦୀର୍ଘସ୍ଥାୟୀ ସମ୍ପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା, ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ସହାବସ୍ଥାନ, ସମୃଦ୍ଧି, ବିକାଶ, ସାମୁଦ୍ରିକ, ଆକାଶମାର୍ଗ ଓ ଭୂଭାଗ ସଂଯୋଗ ଆଦି ଉପରେ ଭାରତ ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରିଆସୁଛି । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀର ସୂକ୍ଷ୍ମ ବା ର୍ତ୍ତା ହେଉଛି ଯେ, ସମସ୍ତ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଦୂର କରି ପଡୋଶୀ ରାଷ୍ଟ୍ର ସହ ସମ୍ପର୍କ ରକ୍ଷା ।

୨୦୧୪ ନିର୍ବାଚନରେ ଭାରତରେ ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଓ ସ୍ଥିର ସରକାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେବା ପରେ ଭାରତ ପ୍ରତି ବିଶ୍ୱଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀରେ ପରିବ□ନ ଆସିଛି । ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଏହି ସ୍ଥିର ସରକାର ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ପ୍ରକଟ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ପଡ଼ୋଶୀ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ଭାରତର ଏହି ପରିବ□ନକୁ ବାସ୍ତବ ଅଙ୍ଗୀକାରବଦ୍ଧତାରେ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବ୍ୟାପାର ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପ୍ରତିବଦ୍ଧତା ପ୍ରତିଫଳନ କରି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦି ଗତ ଏକ ବର୍ଷ ମଧରେ ୧୯ଟି ରାଷ୍ଟ୍ର ଗସ୍ତ କରି ନିଜର ପ୍ରତିବଦ୍ଧତାକୁ ପରିପ୍ରକାଶ କରିଥିବା ବେଳେ ନୂଆଦିଲ୍ଲୀରେ ମଧ ବିଭିନ୍ନ ଦେଶର ରାଷ୍ଟ୍ରମୁଖ୍ୟଙ୍କୁ ଆତିଥ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି । ନିଜର ଏହି ସ୍ୱଳ୍ପ ଶାସନକାଳ ମଧରେ ସେ ବିଶ୍ୱର ବିଭିନ୍ନ ନେତାଙ୍କ ସହ ସାକ୍ଷାତ କରି ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ, ଆ□ଳିକ ଓ ବହୁମୁଖୀ ଆଲୋଚନା କରିଛନ୍ତି ।

ବ□ମାନ ସୁଦ୍ଧା ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଆସିଛି ଯେ, ସରକାରଙ୍କ ସବୁଠାରୁ ଅଗ୍ରାଧିକାର ହେଉଛି ପଡ଼ୋଶୀ ରାଷ୍ଟ୍ରଗୁଡିକ ସହ ଉ□ମ ବନ୍ଧୁତ୍ୱରେ ସାମିଲ ହେବା ଏବଂ ଭାରତର ବୈଦେଶିକ ନୀତି ଏହି ଅନୁସାରେ ପରିଚାଳିତ ହେଉଛି । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବେ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦି ଦାୟିତ୍ୱ ନେବା ପୂର୍ବରୁ ପଡ଼ୋଶୀ ରାଷ୍ଟ୍ରଗୁଡିକ ସହ ଉ□ମ ବୁଝାମଣା ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦିଗରେ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଗଲା । ୨୦୧୪ ମେ ୨୬ତାରିଖରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଶପଥ ଗ୍ରହଣ ଉତ୍ସବକୁ ସାର୍କ ସଦସ୍ୟଭୁକ୍ତ ରାଷ୍ଟ୍ର ମୁଖ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଏବଂ ବିଶ୍ୱର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ନେତାଙ୍କୁ ମଧ ସାଦର ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା କିପରି ଦକ୍ଷିଣ ଏସିଆର ପଡ଼ୋଶୀ ରାଷ୍ଟ୍ରଗୁଡ଼ିକ ସହ ଉ□ମ ସଂପର୍କ ରକ୍ଷା ହୋଇପାରିବ ଏବଂ ଏହି ଅ□ଳରେ ସ୍ଥିରତା ବଜାୟ ହୋଇପାରିବ । ଏହି ନିମନ୍ତ୍ରଣ ବାସ୍ତବରେ ଏକ ନୂଆ ସମୀକରଣ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦିଗରେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥିଲା ଏବଂ ଭାରତ ପକ୍ଷରୁ ନୂଆ ରାଜନୈତିକ ବା□ା ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଥିଲା ଯେ, ନୂଆ ସରକାର ଏକ ନୂତନ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀରେ ବିଶ୍ୱ ସମୁଦାୟ ସହ ସମ୍ପର୍କ ରକ୍ଷାକରିବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି ।

ଶପଥ ଗ୍ରହଣ ଉତ୍ସବରେ ବିଭିନ୍ନ ଦେଶର ସରକାରଙ୍କ ମୁଖ୍ୟ ଓ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ଉପସ୍ଥିତ ରହିବା ଘଟଣାରୁ ଭାରତର ଏହି ସକାରାତ୍ମକ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀକୁ ସମର୍ଥନ କରିବା ଏବଂ ଏହି ଅ□ଳରେ ସ୍ଥିରତା ରକ୍ଷା କରିବା ଇଚ୍ଛା ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଛି । ବିଭିନ୍ନ ଆ□ଳିକ ଓ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଏହି ବା□ାର ମଧ୍ୟ ପ୍ରସାର ହେଲା । ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦି (ଭୁଟାନ ନେପାଳ, ଶ୍ରୀଲଙ୍କା ଓ ବାଂଲାଦେଶ) ଆ□ଳିକ ସହଯୋଗିତା ସକାଶେ ଦକ୍ଷିଣ ଏସୀୟ ସଂଘ(ସାର୍କ) ରାଷ୍ଟ୍ରର ସାତୋଟି ସଦସ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରୁ ୪ଟି ରାଷ୍ଟ୍ର ଏବଂ ଚୀନ ଗସ୍ତ କରିଥିଲେ । ଏହା ପରେ ସାର୍କ ସଦସ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରୁ ଆଫଗାନିସ୍ତାନ, ପାକିସ୍ତାନ ଓ ମାଳଦ୍ୱୀପ ଗସ୍ତ କରାଯାଇପାରେ । ଚଳିତ ବର୍ଷ ଏପ୍ରିଲରେ ଆଫଗାନିସ୍ତାନ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଭାରତ ଗସ୍ତରେ ଆସିଥଲେ ଏବଂ ନୂଆଦିଲ୍ଲୀରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦି ପାକିସ୍ତାନ ଓ ମାଳଦ୍ୱୀପର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ କରିଥିଲେ । ପ୍ରାୟ ଏକ ବର୍ଷର ଶାସନ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଅଧିକାଂଶ ପଡ଼ୋଶୀ ରାଷ୍ଟ୍ର ଗସ୍ତ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ଶାନ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦିଗରେ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇଛନ୍ତି । ଏପରିକି କେତେକ ନେତାଙ୍କ ସହ ତାଙ୍କର ଦୁଇ ଥର ସାକ୍ଷାତ ହୋଇଛି ।

ଏହି ଅ□ଳରେ ବିଭିନ୍ନ ରାଷ୍ଟ୍ର ସହ ଭାରତର ସମ୍ପର୍କ ନେଇ ବିଚାରକୁ ନେଲେ ଏହା ପ୍ରତୀୟମାନ ହୁଏ ଯେ, ଦକ୍ଷିଣ ଏସିଆକୁ ପ୍ରଥମେ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖିବା ହେଉଛି ପ୍ରଥମ କ□ବ୍ୟ । ଦକ୍ଷିଣ ଏସିଆ ଏକ ଜଟିଳ ଅ□ଳ । ଏହି ଅ□ଳର ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଷ୍ଟ୍ରର ନିଜସ୍ୱ ଐତିହାସିକ ସମ୍ପର୍କ ରହିଛି । ଏହି ସବୁ ରାଷ୍ଟ୍ରଗୁଡିକର ଧାର୍ମିକ, ଜାତିଗତ, ଭାଷାଗତ ଓ ରାଜନୈତିକ ବିବିଧତା ପ୍ରତିଫଳିତ ରହିଛି । ସେହିପରି ଦକ୍ଷିଣ ଏସିଆରେ ରକ୍ତାକ୍ତ ଆନ୍ତଃରାଜ୍ୟ ଗୃହ ଯୁଦ୍ଧ ରହିଛି । ଏହି ଅ□ଳରେ ମୁକ୍ତି ଯୁଦ୍ଧ, ଆଣବିକ ଶତ୍ରୁତା, ସାମରିକ ଏକଛତ୍ରବାଦ, ବିଦ୍ରୋହୀ ଶକ୍ତିଙ୍କ ଉତଥାନ ଆଦି ସମସ୍ୟା ରହିଆସିଛି । ସେହିପରି ଧାର୍ମିକ ମୌଳବାଦ ଓ ଆତଙ୍କବାଦ, ନିଶାଦ୍ରବ୍ୟର ଚୋରାଚାଲାଣ, ମାନବ ଚାଲାଣ ଆଦି ସମସ୍ୟା ବହୁ ପୂର୍ବରୁ ରହିଆସିଛି ।

ଧାର୍ମିକ ସହନଶୀଳତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଭିନ୍ନ ରାଷ୍ଟ୍ର ଉଦାର ଧାର୍ମିକ ମନୋଭାବ ପୋଷଣ କରୁଥିବାବେଳେ ଆଉ କେତେକ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ଉଗ୍ରମୌଳବାଦ ରହିଛି । ଦକ୍ଷିଣ ଏସିଆ ହେଉଛି ବିଶ୍ୱରେ ଏହି ସବୁ ଧାରାର ସମନ୍ୱିତ ଅ□ଳ । ୩୦ ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ କାଳ ବିଦ୍ୟମାନ ସ□େ ସାର୍କ ଅ□ଳରେ ମନ୍ଥର ଅଗ୍ରଗତି ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଛି । ଏହି ଅ□ଳରେ ଯଦିଓ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ସରକାର ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଅଛନ୍ତି ତଥାପି ଏହି ସମସ୍ୟା ରହିଛି । ଅନେକ ସାର୍କ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ସୁଷମ ଭବିଷ୍ୟତ ଆଶା କରାଯାଉଥିବା ବେଳେ କେତେକ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ଅର୍ଥନୈତିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସକାରାତ୍ମକ ରହିଛି ।

ଏହି ଅ□ଳରେ ଭାରତର ସ୍ଥାନ କେଉଁଠି ? ଆକାର ଓ ଜନସଂଖ୍ୟା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଭାରତର ସ୍ଥାନ ସର୍ବୋଚ୍ଚ । ଏଠାରେ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଗଣତନ୍ତ୍ର ରହିଛି । ଏହାର ଏକ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଅର୍ଥନୀତି ରହିଛି । ଏହାର ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଭାବମୂ□ି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ରହିଛି । ବିଶ୍ୱ ପ୍ରେକ୍ଷାପଟ୍ଟରେ ଏହା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିବ । ଏହି ସବୁ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଭାରତର ଆଭିଜାତ୍ୟ ଅନ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ତୁଳନାରେ ଅଧିକ । ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟବଶତଃ ଏହା ସ□େ କେତେକ କ୍ଷୁଦ୍ର ପଡୋଶୀ ରାଷ୍ଟ୍ର ଭାରତ ବଡ଼ ଭାଇ ପଣିଆ ଦେଖାଉଛି ବୋଲି ଭୁଲ ଭାବରେ ଦେଖିଥାନ୍ତି । କେତେକ ପଡୋଶୀ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟ 'ଚାଇନା କାର୍ଡ' ଖେଳିବାକୁ ଭୁଲୁନାହାନ୍ତି । ଭାରତଠାରୁ କେତେକ ସୁବିଧା ପାଇଁ ସେମାନେ ଏହି କାର୍ଡ ଖେଳୁଥିବା ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଉଛି ।

କାଠମାଣ୍ଡୁରେ ୨୦୧୪ ନଭେମ୍ବର ୨୬ତାରିଖରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ସାର୍କ ସମ୍ମିଳନୀ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ "ଭାରତର ଭିଜନ" ଉନ୍ମୋଚିତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦି ଏହି ସମ୍ମିଳନୀରେ କହିଥିଲେ ଯେ, ଏହି ଅ□ଳ ପାଇଁ ୫ଟି ସ୍ତମ୍ଭ ଉପରେ ଭାରତର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ । ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲା ବାଣିଜ୍ୟ, ନିବେଶ, ସହାୟତା, ସହଯୋଗ ଓ ଯୋଡି ହୋଇନଥିବା ସଂଯୋଗ ଜରିଆରେ ଦେଶ ଦେଶର ଲୋକଙ୍କ ସହ ସମ୍ପର୍କ । ସମ୍ପ୍ରତି ପଡ଼ୋଶୀ ସମ୍ପର୍କରେ ଏକ ଜନଜାଗରଣ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି ଏବଂ ସାର୍କ ସଦସ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ଗୋଷ୍ଠୀରେ ନୂଆ ଭାବନାର ଅୟମାରମ୍ଭ ହୋଇଛି । ଏପରିକି ସାର୍କ ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ସମ୍ପର୍କ ବଳବ□ର ରହିଛି । ଭାରତ ସହ ବିଭିନ୍ନ ପଡ଼ୋଶୀ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସମ୍ପର୍କ ନେଇ ବିଶଦ ଆଲୋଚନା କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ।

ଭୁଟାନ :

ଭାରତ ସହ ହିମାଳୟ ଅନ୍ତର୍ଗତ ରାଷ୍ଟ୍ର ଭୁଟାନର ସମ୍ପର୍କ ଉଦାହରଣ ଏବଂ ଏହାକୁ ସଯତ୍ନେ ପ୍ରତିପାଳନ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦି ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପରେ ୨୦୧୪ ଜୁନ ୧୫-୧୬ରେ ଭୁଟାନ ଗସ୍ତରେ ଯାଇଥିଲେ ଏବଂ ଭାରତ ଯେପରି ଭୁଟାନର ବିଶ୍ୱସ୍ତ ବନ୍ଧୁ ହୋଇପାରିବ ସେଥିନେଇ କ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ

କରିଥିଲେ । ସହଯୋଗ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ସମ୍ପର୍କ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦିଙ୍କ ଗସ୍ତର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା ଭାରତ ଭୁଟାନକୁ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ବନ୍ଧୁମନେ କରିଛି । ୧୯୬୧ରେ ପ୍ରଥମ ପ□ବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ଆରମ୍ଭ କାଳରେ ଭାରତଠାରୁ ଭୁଟାନ ଯେଉଁ ସହଯୋଗ ପାଇଥିଲା ତାହାକୁ ଭୁଟାନ ପ୍ରଶଂସା କରିଛି । ଜଳବିଦ୍ୟୁତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭୁଟାନ ସହ ଭାରତର ସହଯୋଗକୁ ଗୁରୁତ୍ୱର ସହ ବିଚାର କରାଯାଉଛି । ଭାରତ ଓ ଭୁଟାନ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କକୁ ଅନ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଡେଲ ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି, ବିଶେଷ କରି ନେପାଳ । ଭୁଟାନରେ ପ୍ରଚୁର ଜଳ ସମ୍ପଦ ରହିଥିବାରୁ ଏହାର ସୁଯୋଗ ହାତଛଡ଼ା ନ କରିବା ପାଇଁ ଭାରତ ଭୁଟାନରେ ଜଳବିଦ୍ୟୁତ ପ୍ରକଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାକୁ ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ କରୁଛି । ଭାରତ ବିଦ୍ୟୁତଶକ୍ତି କ୍ରୟ କରୁଥିବା ବେଳେ ଭୁଟାନ ମଧ ସହଯୋଗର ହାତ ବଢ଼ାଇଛି । ଭୁଟାନ ମଧ ରାଜସ୍ୱ ଆୟ କରୁଛି । ଅତୀତରେ ଭୁଟାନ ଭାରତ ବିରୋଧୀ ଶକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ୨୦୦୩ରେ ନିଜ ମନରୁ ତଡି ଦେଇଥିଲା । ଘୋଷଣା କରିଥିଲା ଯେ ଭାରତ ବିରୋଧରେ ଭୁଟାନକୁ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଭୁଟାନ ଗସ୍ତ କାଳରେ ଏହାର ପୁନରାବୃ□ ହୋଇଥିଲା ।

ବାଂଲାଦେଶ :

୧୯୭୧ରେ ବାଂଲାଦେଶ ମୁକ୍ତି ଯୁଦ୍ଧ ସମୟରେ ଏହି ଦେଶର ଭାରତର ଭୂମିକାକୁ ସ୍ୱୀକୃତି ଏବଂ ଅନୁକୂଳ ମତ ଥିବା ସ□ମଧ୍ୟ ବାଂଲାଦେଶ ସହ ସମ୍ପର୍କ ବାରମ୍ବାର ଉତଥାନ ଓ ପତନ ଦେଇ ଗତି କରୁଥିବା ଦେଖାଯାଇଛି । ଶେଖ ହାସିନା ନେତୃତ୍ୱାଧୀନ ଆୱାମି ଲିଗ ପାର୍ଟି ଭାରତ ପ୍ରତି ଉଦାର ମନୋଭାବ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରୁଥିବା ବେଳେ ବେଗମ ଖାଲେଦା ଜିଆ ନେତୃତ୍ୱାଧୀନ ବାଂଲାଦେଶ ଜାତୀୟ ପାର୍ଟି ଓ ବାଂଲାଦେଶ ଜମାତ ଇ ଇସଲାମି ଭାରତ ବିରୋଧରେ କଡା ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିବା ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଛି । ବିଗତ ବର୍ଷମାନଙ୍କରେ ବାଂଲାଦେଶ ସାଧାରଣତଃ ବାଂଲାଦେଶ ଜାତୀୟ ପାର୍ଟି ବା ଆୱାମି ଲିଗ ଦ୍ୱାରା ଶାସିତ ହୋଇଥିଲା । ମାତ୍ର ଭାରତ-ବାଂଲାଦେଶ ସମ୍ପର୍କରେ ସେତେଟା ଅଗ୍ରଗତି ହୋଇପାରିନାହିଁ । ବାଂଲାଦେଶ ମାଟିରୁ ଭାରତ ବିରୋଧୀ ଶକ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ଅନେକ ସମୟରେ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦିଆଯାଉଥିବା ବେଳେ ବାଂଲାଦେଶରୁ ଭାରତକୁ ଆସୁଥିବା ଅନୁପ୍ରବେଶକାରୀମାନଙ୍କ ଯୋଗୁ ଭାରତକୁ ବହୁ ମୂଲ୍ୟ ଦେବାକୁ ପଡୁଛି ଏବଂ ଆଇନ ଶୃଙ୍ଖଳା ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ଫଳରେ ଉ□ର ପୂର୍ବା□ଳରେ ସାମାଜିକ ଉଦ୍‌ବେଗ ବୃଦ୍ଧିପାଉଛି । ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ସୀମାରେ ଚୋରାଚାଲାଣ ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛି । ସେହିପରି ତିସ୍ତା ନଦୀ ଜଳ ବ□ନ ନେଇ ସର୍ବଦା ଅସ୍ଥିରତା ପ୍ରକାଶ ପାଇଆସୁଛି । ଗତ କିଛି ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଶେଖ ହାସିନାଙ୍କ ସରକାର ଭାରତର ନିରାପ□ା ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଭାବରେ ସମାଧାନ କରିଆସିଛି । ବାଂଲାଦେଶ ନିକଟରେ ଏକ ଧାରଣା ରହିଆସିଛି ଯେ, ପ୍ରତିବଦଳରେ ଏହି ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ସେପରି କିଛି ଦେଇନାହିଁ । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବେ ଦାୟିତ୍ୱ ନେବାର ଏକ ବର୍ଷ ପରେ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦି ବାଂଲାଦେଶକୁ (ଜୁନ ୬-୭, ୨୦୧୫ରେ) ଗସ୍ତ କରିଥିଲେ । ୧୯୭୪ରେ ଦୁଇ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିବା ଭୂସୀମା ରାଜିନାମା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଆଲୋଚନା ହୋଇଥିଲା, ମାତ୍ର ବିଭିନ୍ନ କାରଣରୁ ତତକାଳୀନ ସରକାର ଏହି ରାଜିନାମାକୁ ସଂସଦରେ ଗୃହୀତ କରାଯାଇପାରି ନଥିଲା । ବିଶେଷ କରି ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ଓ ଆସାମର ବିରୋଧ ଯୋଗୁଁ ଏହାକୁ ଗୃହୀତ କରାଯାଇପାରି ନ ଥିଲା । ମାତ୍ର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦିଙ୍କ ଉଦ୍ୟମ ଯୋଗୁଁ ଏହି ଚୁକ୍ତିନାମା ୧୦୦ତମ ସମ୍ବିଧାନ ସଂଶୋଧନ ବିଲ ଜରିଆରେ ସମସ୍ୱରରେ ଗୃହୀତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଉଭୟ ଗୃହରେ ୨୦୧୧ର ପ୍ରୋଟୋକଲ ମଧ ସହମତି ଲାଭ କରିଥିଲା । ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ହେଉଛି ଭୂସୀମା ରାଜିନାମା କେବଳ ଦୁଇ ଦେଶର ୪୦୯୬ କିଲୋମିଟର ଦୀର୍ଘ ସୀମା ବିବାଦ ପ୍ରସଙ୍ଗ ସମାଧାନ କରି ନ ଥିଲା ବରଂ ୫୦ହଜାର ଭାରତୀୟ/ବାଂଲାଦେଶ ନାଗରିକଙ୍କୁ ପରିଚୟ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା । ଏହାର ଅନେକ ସକାରାତ୍ମକ ପ୍ରତିଫଳନ ଘଟିଛି ଏବଂ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ସୀମା ପରିଚାଳନା ଯୋଗୁ ମାନବ ଚାଲାଣ, ବେଆଇନ ଅନୁପ୍ରବେଶ ଓ ଚୋରାଚାଲାଣ ସମସ୍ୟା ଆଦି ହେଉଛି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ବାଂଲାଦେଶ ଗସ୍ତର ଅନ୍ୟ କେତେକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଦିଗ ହେଉଛି ଏହାର ସୀମାଦେଇ ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ଯାତ୍ରା ରହିଛି । ତାହା ହେଲା ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ଯାତାୟତ ସକାଶେ ବାଂଲାଦେଶ ନିଜ ସୀମାନ୍ତ ଉନ୍ମୁକ୍ତ କରିବା । ଏହା ଯୋଗୁଁ ଭାରତର ଉ□ର ପୂର୍ବା□ଳ ସମେତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଇଲାକା ପାଇଁ ସଂଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି ହେବ । 'ଚିକେନ୍ ନେକ୍' ବୋଲି କୁହାଯାଉଥିବା ସିଲିଗୁଡ଼ି କରିଡର ବଦଳରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପଥ ଦେଇ ଦୁଇ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ସହଜରେ ଯାତାୟତ ହୋଇପାରିବ । ସେହିପରି ଢାକା-ସିଲଂ-ଗୁଆହାଟି ଓ କୋଲକାତା-ଢାକା-ଅଗରତାଲା ବସ ସେବା

ଯୋଗୁ ଦୁଇ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ଭୂସମ୍ପର୍କ ନୂଆ ରୂପ ନେଇଛି ଏବଂ ଯାତାୟତ ସୁବିଧାଜନକ ହୋଇପାରିଛି । ସେହିପରି ଦୁଇ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ହୋଇଥିବା ଉପକୂଳ ଜାହାଜ ଚଳାଚଳ ରାଜିନାମା ଯୋଗୁ ମାଲ ପରିବହନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଗ୍ରଗତି ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିବ । ବାଂଲାଦେଶର ଚିଟାଗଙ୍ଗ ଓ ମୋଙ୍ଗଲା ବନ୍ଦରକୁ ଭାରତ ବ୍ୟବହାର କରିବା ବୁଝାମଣା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ସୌଭାଗ୍ୟବଶତଃ ବାଂଲାଦେଶ ସମ୍ପ୍ରତି 'ଟ୍ରାନଜିଟ' ସହ 'ତିସ୍ତା'କୁ ତୁଳନା ନ କରି ଭାରତ ସହ ଉ□ମ ବୁଝାମଣା କରିଛି ।

ବାଂଲାଦେଶରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅର୍ଥନୈତିକ ଜୋନ ଜରିଆରେ ବାଂଲାଦେଶରେ ଭାରତୀୟ ପୁଞ୍ଜିନିବେଶ ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ବାଂଲାଦେଶର ନିଅ□ ବାଣିଜ୍ୟ ପରିସ୍ଥିତି ନେଇ ସେହି ରାଷ୍ଟ୍ର ସର୍ବଦା ବିକଳ୍ପ ବାହାର କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ସେହିପରି ନିଯୁକ୍ତି ସୃଷ୍ଟି ଦିଗରେ ପଦକ୍ଷେପ ନେବା ଉଚିତ । ୨ ବିଲିୟନ ଡଲାରର ଦ୍ୱିତୀୟ ଲାଇନ ଅଫ କ୍ରେଡିଟ ବାଂଲାଦେଶକୁ ବିଭିନ୍ନ ଭାବେ ସହାୟତା କରିବ । ବିଭିନ୍ନ ବିକାଶମୂଳକ ପ୍ରକଳ୍ପ, ସାଧାରଣ ପରିବହନ, ସଡକ, ରେଳବାଇ, ଜଳପଥ, ଆଇସିଟି, ଶିକ୍ଷା, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ରପ୍ତାନି ଆଦି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହା ସହାୟକ ହେବ ।

ଭାରତ ଓ ବାଂଲାଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପ୍ରତି ସମ୍ପର୍କ ନୂଆ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ପହ□ିଛି । ଦୁଇ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ସଂପର୍କରେ ସ୍ଥିରତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଗସ୍ତ ଭବିଷ୍ୟତ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ସମ୍ପର୍କ ତଥା ଆ□ଳିକ ସହଯୋଗିତା ନେଇ ସହମତି ପ୍ରକାଶ କରିଥିବା ବେଳେ ଜଳ ସମ୍ପଦ, ବିଦ୍ୟୁତ, ବେସାମରିକ ଆଣବିକ ଶକ୍ତି, ମହାକାଶ, ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ନିବେଶ, ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ବାଣିଜ୍ୟରେ ଥିବା ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଭାରତପାଇଁ ବଙ୍ଗଳାଦେଶରେ, ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅର୍ଥନୈତିକ ଜୋନର କାର୍ଯ୍ୟ ସଂକ୍ରାନ୍ତ, ସିମ୍‌ଲେସ୍ ମଲ୍ଟିମୋଡାଲ ସଂଯୋଗ, ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ସୀମା ପରିଚାଳନା ଆଦି ଆହୁରି ଅନେକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କ୍ଷେତ୍ର ।

ଆଫଗାନିସ୍ତାନ :

ଗତ ଅନେକ ବର୍ଷ ଧରି ଆଫଗାନିସ୍ତାନ ନାନା ସଙ୍କଟ ମଧ୍ୟରେ ଗତି କରୁଛି । ଭାରତର ନିରାପ□ା ସ୍ୱାର୍ଥ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଆଫଗାନିସ୍ତାନର ସାମ୍ପ୍ରତିକ ପରିସ୍ଥିତି ଭାରତ ସକାଶେ ଚିନ୍ତାଜନକ । ସେଠାରୁ ନାଟୋ ସୈନ୍ୟବାହିନୀ ପ୍ରତ୍ୟାହର ହେବାକୁ ଯାଉଛି । ସେଠାରେ ରାଜନୈତିକ ପରିସ୍ଥିତି ସେତେ ସରଳ ନୁହେଁ । ପାକିସ୍ତାନର ଏକ ରାୟା ସରକାର ଭାବେ ମୌଳବାଦୀ ଅଧୁଷିତ ଆଫଗାନିସ୍ତାନ ସରକାର ପରିଚାଳିତ ହୋଇଥାନ୍ତି ଏବଂ ମୌଳବାଦୀମାନେ ଭାରତର ସ୍ୱାର୍ଥ ପ୍ରତି କ୍ଷତିକାରକ । ଗତବର୍ଷ ସେପ୍ଟେମ୍ବର ମାସରେ ଆଫଗାନିସ୍ତାନ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଭାବେ ମହମ୍ମଦ ଆସରଫ ଘାନି ଦାୟିତ୍ୱ ନେବା ପରେ ଏକ ଧାରଣା ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ ଲାଗିଲେ ଯେ, ତାଙ୍କର ବୈଦେଶିକ ନୀତିରେ ଭାରତର ସ୍ଥାନ ନିମ୍ନରେ । ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣର ଅନେକ ମାସ ପରେ (୨୦୧୫ ଏପ୍ରିଲ ୨୮-୨୯ରେ) ସେ ଭାରତ ଗସ୍ତରେ ଆସିଥିଲେ । ତେବେ ଏହା ପୂର୍ବରୁ ସେ ଚୀନ, ପାକିସ୍ତାନ, ବ୍ରିଟେନ ଓ ସାଉଦିଆରବ ଗସ୍ତ କରିସାରିଥିଲେ । ଭାରତର ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ପଦାଘାତ କରି ପାକିସ୍ତାନ ସହ ଆଫଗାନିସ୍ତାନର ସମ୍ପର୍କକୁ ନେଇ ଭାରତ ସନ୍ଦେହ ବ୍ୟକ୍ତ କରିଥିଲା । ତେବେ ନୂଆଦିଲ୍ଲୀରେ ରହଣି କାଳରେ ସେ ଏହି ଆକଳନକୁ ଦୂରେଇବା ପାଇଁ କିଛି କହିଥିଲେ । ଅଗ୍ରାଧିକାର ଭି□ିରେ ଗସ୍ତ କରିଛନ୍ତି ବୋଲି ଯେତେବେଳେ ଏନଡିଟିଭି ପକ୍ଷରୁ ପ୍ରଶ୍ନ କରାଗଲା ସେ କହିଥିଲେ ଯେ, କେବେ ନ ଆସିବା ଅପେକ୍ଷା ବରଂ ଥରେ ଆସିଯିବା ଭଲ । ତେବେ ୨୮ ଏପ୍ରିଲ ୨୦୧୫ରେ ଉଭୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଚୁକ୍ତି ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିଲା ସେଥିରେ ଅ□ଳରେ ଶାନ୍ତି, ସମୃଦ୍ଧି ଓନିରାପ□ା ସ୍ଥାନ ପାଇଥିଲା । ସେହିପରି ଆଫଗାନିସ୍ତାନର ଭାରତ ନୀତି ସମ୍ପର୍କରେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି କେତେଗୁଡ଼ିଏ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉତଥାପନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଭାରତ ସହ ଆଫଗାନିସ୍ତାନ ମୌଳିକ ସମ୍ପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାକୁ ଆଗ୍ରହୀ ବୋଲି ଦର୍ଶାଇଥିଲେ । ପାରସ୍ପରିକ ବୁଝାମଣା ଦିଗରେ ଆଫଗାନିସ୍ତାନ ପଦକ୍ଷେପ ନେବ ବୋଲି ଦର୍ଶାଇଥିଲେ । ଆଫଗାନିସ୍ତାନ ସହ ବନ୍ଧୁତା, ଅ□ଳର ସ୍ଥିରତା ନେଇ ଭାରତର ଭୂମିକା, ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ସମ୍ପର୍କ ଆଦିକୁ ହୃଦବୋଧ କରି ଭାରତ ପରିସ୍ଥିତି ଉପରେ ସଜାଗ ଦୃଷ୍ଟି ରଖିବା ସହ ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କ ବିବୃତିକୁ ଗୁରୁତ୍ୱର ସହ ଅବଲୋକନ କରୁଛି । ଆଫଗାନିସ୍ତାନ ସହ ଭାରତ କୌଶଳଗତ ରାଜିନାମାରେ ଉପନୀତ ହୋଇଛି ଏବଂ ଏହାର ଭି□ିଭୂମି, ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ, ସଶସ୍ତ୍ର ସେନାବଳ ଆଦିକୁ ସଶକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ୨ ବିଲିୟନ ଡଲାର ସହାୟତା ଦେବା ସକାଶେ ଘୋଷଣା କରିଛି । ଭାରତ ନିମନ୍ତେ ଆଫଗାନିସ୍ତାନର ବିକାଶ ଅଗ୍ରାଧିକାରର ପ୍ରସଙ୍ଗ ହୋଇଛି ।

ପାକିସ୍ତାନ :

୧୯୪୭ରେ ବିଭାଜନ ପରଠାରୁ ଭାରତ ଓ ପାକିସ୍ତାନ ମଧ୍ୟରେ ସଂପର୍କ ଯଦିଓ ସାଧାରଣ ଠାରୁ କମ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଆସିଛି । ୧୯୪୮, ୧୯୬୫ ଓ

୧୯୭୧ରେ ଦୁଇ ଦେଶ ମଧରେ ତିନୋଟି ଯୁଦ୍ଧ ହୋଇଛି । ଏପରକି ୧୯୯୯ରେ କାରଗିଲ ଯୁଦ୍ଧ ମଧ ହୋଇଛି । ସୀମା ସେପଟୁ ଭାରତ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆତଙ୍କବାଦ ବିରୋଧରେ ଲଢ଼େଇ ଜାରି ରଖିଛି ।

ନୂଆ ସରକାର ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିବା ସମୟରେ ପାକିସ୍ତାନ ସହ ସମ୍ପର୍କରେ ବିଶେଷ ଉନ୍ନତି ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇ ନ ଥିଲା । ଗତବର୍ଷ ମେ ମାସରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦିଙ୍କ ଶପଥ ଗ୍ରହଣ ଉତ୍ସବକୁ ସାର୍କ ରାଷ୍ଟ୍ର ମୁଖ୍ୟ ସମେତ ପାକିସ୍ତାନକୁ ଅନୁରୋଧ କରାଯିବା ପରେ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ସମ୍ପର୍କରେ ନୂଆ ସମ୍ଭାବନା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା । ଭାରତର ଅନୁରୋଧ ରକ୍ଷା କରି ପାକିସ୍ତାନ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ନୱାଜ ସରିଫ ଭାରତ ଆସିଥିଲେ ଏବଂ ଦୁଇ ଦେଶ ମଧରେ ବୈଦେଶିକ ସଚିବସ୍ତରୀୟ କଥାବା□ା ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ସମ୍ମତ ହୋଇଥିଲେ । ତେବେ କାଶ୍ମୀରର ବିଚ୍ଛିନ୍ନତାବାଦୀମାନଙ୍କ ସହ କଥାବା□ା କରିବା ପାଇଁ ପାକିସ୍ତାନ ହାଇକମିଶନରଙ୍କ ନିଷ୍ପ□ି ଯୋଗୁଁ ୨୦୧୪ଅଗଷ୍ଟରେ ଭାରତୀୟ ବୈଦେଶିକ ସଚିବଙ୍କ ଇସଲାମାବାଦ ଗସ୍ତକୁ ବାତିଲ କରିଦିଆଯାଇଥିଲା । ଯଦିଓ କାଶ୍ମୀର ବିଚ୍ଛିନ୍ନତାବାଦୀଙ୍କ କଥାବା□ା କରିବା ପାକିସ୍ତାନ ହାଇକମିଶନରଙ୍କ ପାଇଁ ନୂଆ ନୁହେଁ ତଥାପି ଏହି ପଦକ୍ଷେପକୁ ଭାରତ ଜୋରଦାର ବିରୋଧ କରିଥିଲା । ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ଏକ ଇସ୍ତାହାରରେ କୁହାଗଲା : ତଥା କଥିତ ହୁରିଆତ ନେତାମାନଙ୍କୁ ପାକିସ୍ତାନ ହାଇକମିଶନରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କଥାବା□ା ସକାଶେ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ପାକିସ୍ତାନର ଅଙ୍ଗୀକାରବଦ୍ଧତା ଉପରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠାଇଛି । ଭାରତର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ବ୍ୟାପାରରେ ପାକିସ୍ତାନ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବାର ଏହା ଏକ ନମୁନା । ବ□ମାନ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଭାରତର ବୈଦେଶିକ ସଚିବ ପାକିସ୍ତାନ ଯାଇପାରିବେ ନାହିଁ ।

ସେହିପରି ଗତବର୍ଷ ଜାତିସଂଘ ସାଧାରଣ ଆସେମ୍ବ୍ଲି ବୈଠକରେ ପାକିସ୍ତାନ କାଶ୍ମୀର ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉଠାଇଲା । ଏହା ଉଲ୍ଲେଖ କରିବା ଯଥାର୍ଥ ହେବ ଯେ, ୧୯୭୨ ସିମଳା ରାଜିନାମା ଅନୁସାରେ କାଶ୍ମୀର ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ଏକ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ପାକିସ୍ତାନ ସମ୍ମତି ଦେଇଥିଲା । ତଥାକଥିତ ସାର୍କ ଯାତ୍ରା ସ୍ୱରୂପ ପାକିସ୍ତାନକୁ ବୈଦେଶିକ ସଚିବଙ୍କୁ ପଠାଇବା ପାଇଁ ଭାରତ ନିଷ୍ପ□ି ନେଇଥିଲା । ଭାରତର ପାକିସ୍ତାନ ନୀତି ସମ୍ପର୍କରେ ଅନୁଧାନ କରିବା ପାଇଁ ଭାରତ ଏହି ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥିଲା । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ୨୦୧୫ ମେ ୩୧ରେ ଭାରତର ବୈଦେଶିକ ବ୍ୟାପାର ମନ୍ତ୍ରୀ ସୁଷମା ସ୍ୱରାଜ ଯାହା ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ତାହା ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ । ସେ କହିଥିଲେ ଯେ, ଭାରତ-ପାକିସ୍ତାନ ମଧରେ କଥାବା□ା ନେଇ ଭାରତ ତିନୋଟି ସ□ ରଖିଛି । ଏହି ସମ୍ପର୍କରେ ମଧ୍ୟ ପାକିସ୍ତାନକୁ ବାରମ୍ବାର ଅବଗତ କରାଇଦିଆଯାଉଛି । ପ୍ରଥମ ସ□ ରହିଛି : ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ କଥାବା□ା ଜରିଆରେ ସମସ୍ତ ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ସମାଧାନ କରାଯିବା । ଦ୍ୱିତୀୟ ସ□ ରହିଛି : ଯେ କୌଣସି କଥାବା□ା ଭାରତ ଓ ପାକିସ୍ତାନ ମଧରେ ସୀମିତ ରହିବ ଏବଂ କୌଣସି ତୃତୀୟ ପକ୍ଷ ଏଥିରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବ ନାହିଁ । ତୃତୀୟ ସ□ : ସିମଳା ରାଜିନାମା ଓ ଲାହୋର ଘୋଷଣାନାମା ଅନୁସାରେ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ବାତାବରଣ ଜରିଆରେ ଆଲୋଚନା ହେବ ।

ବାସ୍ତବରେ ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ ଏହା ପ୍ରତୀୟମାନ ହୁଏ ଯେ, ପାକିସ୍ତାନ ନିକଟରେ ରହିଥିବା ସମସ୍ୟା ପ୍ରକୃତରେ କାଶ୍ମୀର ପ୍ରସଙ୍ଗ ସହ ଜଡ଼ିତ ନାହିଁ । ପାକିସ୍ତାନରେ ରହିଥିବା ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷମତାକେନ୍ଦ୍ର : ଶକ୍ତିଶାଳୀ ସେନା, ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଆଇଏସଆଇ, ମୌଳବାଦୀ ଶକ୍ତି ଓ ଲବି, ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ପଦ୍ଧତିରେ ନିର୍ବାଚିତ ଦୁର୍ବଳ ସରକାର ଏଥିପାଇଁ ଦାୟୀ । ଭାରତ ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯଦି ଏହି କ୍ଷମତାକେନ୍ଦ୍ରଗୁଡିକ ମଧରେ ସହମତି ସୃଷ୍ଟି ନହେବ ତେବେ ଶାନ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦିଗରେ ଅଗ୍ରଗତି ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।

ଶ୍ରୀଲଙ୍କା :

୨୦୦୯ରେ ଏଲଟିଟିଇକୁ ପରିସମାପନ କରାଯିବା ପରେ ଶ୍ରୀଲଙ୍କା ପ୍ରତି ଭାରତ ନିଜର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀରେ ପରିବ□ନ ଆଣିଛି । (୧) ଶ୍ରୀଲଙ୍କାରେ ବାସ କରୁଥିବା ତାମିଲମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଉଦାର ମନୋଭାବ ପୋଷଣ କରି ସେମାନଙ୍କୁ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ କ୍ଷମତା ହସ୍ତାନ୍ତର କରିବା ସହ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ମଧରେ ୧୩ତମ ସଂଶୋଧନ ଅନୁସାରେ କ୍ଷମତା ହସ୍ତାନ୍ତର ନେଇ ନିୟମଗୁଡିକର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା । (୨) ୧୩ତମ ସଂଶୋଧନକୁ ଉତଖାତ କରାଯାଇନାହିଁ ବରଂ ଏହି ସମ୍ପ୍ରଦାୟକୁ ସମାନ ଦୃଷ୍ଟିରେ ସରକାର ଦେଖୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଶ୍ରୀଲଙ୍କାର ତାମିଲମାନଙ୍କୁ ସରକାର ବାରମ୍ବାର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେବା । (୩) ଗୃହଯୁଦ୍ଧ ଯୋଗୁ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥିବା ଉ□ରା□ଳ ଶ୍ରୀଲଙ୍କାର ପୁନର୍ଗଠନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିବେଶ କରିବା । (୪) ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ଆ□ଳିକତା ମନୋଭାବ ଦୂର କରି ବୃହତର ଜାତୀୟ ସ୍ୱାର୍ଥ ଅନୁସାରେ ବୈଦେଶିକ ନୀତି ଅବଲମ୍ବନ କରିବା ସହ ତାମିଲ ନେତୃମଣ୍ଡଳୀର

ସୁପାରିଶଗୁଡ଼ିକୁ ବିଚାର କରିବା । (୫) ଚୀନର ପ୍ରଭାବ ଶ୍ରୀଲଙ୍କାରେ ହ୍ରାସ କରିବା ଏବଂ (୬) ଧୀବର ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ସହାନୁଭୂତିଶୀଳ ହେବା । ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟର ବିଷୟ ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ଶ୍ରୀଲଙ୍କାର ପୂର୍ବତନ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ମହିନ୍ଦା ରାଜପକ୍ସେ ଶ୍ରୀଲଙ୍କାର ସଂଖ୍ୟାଲଘୁ ତାମିଲ ସମ୍ପ୍ରଦାୟଙ୍କୁ କ୍ଷମତା ହସ୍ତାନ୍ତର କଲେନାହିଁ । ସେ ମଧ୍ୟ ଚାଇନା କାର୍ଡ ଖେଳିଲେ । ସେ ସର୍ବଦା ଚୀନ ସପକ୍ଷବାଦୀ ନୀତି ଅବଲମ୍ବନ କଲେ । ଏଲଟିଟିଇ ବିରୋଧୀ ଯୁଦ୍ଧ କାଳରେ ଶ୍ରୀଲଙ୍କା ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟାପକ ମାନବାଧିକାର ଉଲ୍ଲଂଘନ ହେଉଛି ବୋଲି ଶ୍ରୀଲଙ୍କା ବିରୋଧରେ ଜାତିସଂଘ ମାନବାଧିକାର ପରିଷଦରେ ୨୦୧୨ ଓ ୨୦୧୩ରେ ଭାରତ ଭୋଟ ଦେଇଥିଲା । ତେବେ ୨୦୧୪ରେ ଭାରତ ଏଥିରୁ ବିରତ ରହିବା ପାଇଁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲା ।

ଭାରତ ଓ ଶ୍ରୀଲଙ୍କାରେ ଏବେ ନୂଆ ସରକାର ରହିଛନ୍ତି । ଶ୍ରୀଲଙ୍କାରେ ନୂତନ ସରକାର ଆସିବା ପରେ ଇତି ମଧ୍ୟରେ ଚାରୋଟି ଉଚ୍ଚସ୍ତରୀୟ ପରିଦର୍ଶନ ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି । ପ୍ରଥମେ ଶ୍ରୀଲଙ୍କା ବୈଦେଶିକ ମନ୍ତ୍ରୀ ଭାରତ ଗସ୍ତରେ ଆସିଥିବା ବେଳେ ଭାରତର ବୈଦେଶିକ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଲଙ୍କା ଗସ୍ତରେ ଯାଇଥିଲେ । ପରେ ଶ୍ରୀଲଙ୍କା ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଭାରତ ଆସିଥିବା ବେଳେ ଭାରତର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଲଙ୍କା ଗସ୍ତରେ ଯାଇଥିଲେ । ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ସମସ୍ୟା ସମେତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଦୁଇ ପକ୍ଷରେ ଆଲୋଚନା ହୋଇଥିଲା । ଶ୍ରୀଲଙ୍କାର ୧୩ ତମ ସମ୍ବିଧାନ ସଂଶୋଧନ ଜରିଆରେ ତାମିଲ ନାଗରିକମାନଙ୍କୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ, ଧୀବରମାନଙ୍କ ନିରାପତ୍ତା, ଭାରତର ନିରାପତ୍ତା ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ, ବାଣିଜ୍ୟ, ସାମୁଦ୍ରିକ ନିରାପତ୍ତା, ସାମୁଦ୍ରିକ ଅର୍ଥନୀତି ଆଦି ଉପରେ ଭାରତ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଆସୁଛି । ଅଧିକନ୍ତୁ ଉଭୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ରାଜନୈତିକ ଇଚ୍ଛା ରହିଛି ଯେ ଦୁଇ ଦେଶର ସମ୍ପର୍କ ଦୃଢ଼ ହୋଇପାରିବ । ଭାରତ ଓ ଚୀନ ସହ ଭାରସାମ୍ୟମୂଳକ ସମ୍ପର୍କ ଶ୍ରୀଲଙ୍କାର ନୂଆ ସରକାର ରକ୍ଷା କରିବେ ବୋଲି ଆଶା କରିବା ।

ନେପାଳ :

ଗତ କିଛି ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ କେତେକ କାରଣ ଯୋଗୁ ଭାରତ -ନେପାଳ ସମ୍ପର୍କରେ ବିଶେଷ ଉନ୍ନତି ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇନାହିଁ । ଭାରତ-ନେପାଳ ସମ୍ପର୍କର ସଂଶୋଧନ କରିବାକୁ ନେପାଳର ଜାତୀୟତାବାଦୀ ଶକ୍ତିମାନେ ଦାବି କରୁଛନ୍ତି । ୧୯୫୦ରେ ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିବା ଶାନ୍ତି ଓ ବନ୍ଧୁତା ଚୁକ୍ତି ଏହି ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ରର ବନ୍ଧୁତ୍ୱ ସମ୍ପର୍କରେ ସାମାନ୍ୟ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି । ଏହି ଚୁକ୍ତି କାରଣରୁ ଭାରତରେ ନେପାଳର ନାଗରିକମାନେ ଯଥେଷ୍ଟ ସୁଯୋଗ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଉଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଭାରତୀୟ ନାଗରିକଙ୍କ ପରି ସମାନ ସୁବିଧା ହାସଲ କରୁଛନ୍ତି । ନେପାଳ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ ଗିରିକନ୍ଦର ପରିବେଷ୍ଟିତ ହୋଇଥିବାରୁ ନେପାଳକୁ ଭାରତ ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ସାହାଯ୍ୟ ସହଯୋଗ କରିଆସୁଛି । ନେପାଳରେ ଥିବା ନ୍ୟସ୍ତ ସ୍ୱାର୍ଥ ଗୋଷ୍ଠି ଦ୍ୱାରା ଭାରତ -ନେପାଳ ଜଳବିଦ୍ୟୁତ ସହଯୋଗକୁ ବ୍ୟାଘାତ କରାଯାଉଛି । ଫଳରେ, ନେପାଳରେ ବ୍ୟାପକ ଜଳସମ୍ପଦ ଥିଲେ ମଧ ଏହି ଦେଶ ଅଧିକ ଦରରେ ବିଦ୍ୟୁତ କିଣିବା ପାଇଁ ବାଧ ହେଉଛି । ସେହିପରି ଭାରତର ଅନେକ ରାଜ୍ୟ ନେପାଳ ବନ୍ୟାର ଶିକାର ହୋଇଥାନ୍ତି । ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ଭାରତ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ମାଣ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦିଆଯାଇଥିବା ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡିକର ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ ବିଳମ୍ବିତ ହେଉଛି । ଅଧିକନ୍ତୁ ପ୍ରାୟ ଦଶନ୍ଧିରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ କାଳ ଧରି ନେପାଳ ରାଜନୈତିକ ଅସ୍ଥିରତାର ଶିକାର ହୋଇଛି । ଏହି ଦେଶରେ ରାଜତନ୍ତ୍ର ଲୋପ ପାଇବା ସହ ମାଓବାଦୀ ବିଦ୍ରୋହ ଜାରି ରହିଛି । ମୁଖ୍ୟସ୍ରୋତକୁ ମାଓବାଦୀମାନେ ଆସିଛନ୍ତି । ସେହିପରି ଏହି ଦେଶରେ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ମଧ୍ୟ ଜନ୍ମ ହୋଇଛି, ଦେଶର ନୂଆ ସମ୍ବିଧାନ ମଧ୍ୟ ତିଆରି କରାଯାଇଛି ।

ଗତବର୍ଷ ଅଗଷ୍ଟରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦିଙ୍କ ନେପାଳ ଗସ୍ତ ଅନେକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଐତିହାସିକ ଥିଲା । ୧୭ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଏହା ଥିଲା ଜଣେ ଭାରତୀୟ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପ୍ରଥମ ନେପାଳ ଗସ୍ତ । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିବାର ମାତ୍ର ତିନି ମାସ ମଧ୍ୟରେ ସେ ନେପାଳ ଗସ୍ତରେ ଯାଇଥିଲେ । ଭାରତ-ନେପାଳ ମିଳିତ କମିଶନ ଜରିଆରେ ଏହି ଗସ୍ତ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ୨୩ ବର୍ଷ ପରେ ଦୁଇ ଦେଶର ବୈଦେଶିକ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଏହି ଗସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ମୋଦି ଥିଲେ ପ୍ରଥମ ବିଦେଶୀ ନେତା ଯିଏକି ନେପାଳର ସାମ୍ବିଧାନିକ ସଭା ଓ ସଂସଦରେ ଉଦବୋଧନ ଦେଇଥିଲେ ।

ନେପାଳବାସୀଙ୍କ ସଂଶୟକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ୧୯୫୦ର ଶାନ୍ତି ଓ ବନ୍ଧୁତ୍ୱ ଚୁକ୍ତିର ସମୀକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଭାରତ ଆଶାବାଦୀ ରହିଛି । ସଂଶୋଧିତ ଚୁକ୍ତି ଯୋଗୁ ଦୁଇ ଦେଶ ଉପକୃତ ହେବେ ବୋଲି ଭାରତ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଛି । ଏସମ୍ପର୍କରେ୪ ଅଗଷ୍ଟ ୨୦୧୪ରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନେପାଳ ଗସ୍ତ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଘୋଷିତ ହୋଇଥିଲା । ନେପାଳରେ ଉଦବୋଧନ ଦେବା ଅବସରରେ

ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ କହିଥିଲେ ଯେ, ନେପାଳର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ବ୍ୟାପାରରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବାକୁ ଭାରତ ଚାହେଁନା। ନେପାଳ ସହ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପନ ଓ ଆ□ଳିକ ସମସ୍ୟାଗୁଡିକର ସମାଧାନ କରିବାକୁ ଭାରତ ଚାହେଁ। ପ□ଶ୍ୱର ବିକାଶ ପ୍ରକଳ୍ପ, ଅପର କାର୍ଣ୍ଣାଲି ଜଳବିଦ୍ୟୁତ ପ୍ରକଳ୍ପ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ରାଜିନାମା ଆଦି ଉପରେ ଭାରତ ଗୁରୁତ୍ୱାରୋପ କରିଛି। ବିଶେଷ କରି ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧରେ ସହଭାଗିତା ବୃଦ୍ଧି ଉପରେ ଭାରତ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଉଛି। ଭାରତ ଅନୁଭବ କରୁଛି ଯେ, ଉପଯୁକ୍ତ ଦିଗରେ ଭାରତ ସହ ନେପାଳର ସମ୍ପର୍କ ବଳବ□ର ରହୁ ଏବଂ ଭାରତର ସକ୍ଷମତା ଓ ପ୍ରତିବଦ୍ଧତା ଉପରେ ନେପାଳର ଭରସା ରହୁ।

ଉପସଂହାର ଭାବେ ଏତିକି କୁହାଯାଇପାରେ ଯେ, ବିଭିନ୍ନ ଦିଗରୁ ଦକ୍ଷିଣ ଏସିଆରେ କୂଟନୀତି ସକାରାତ୍ମକ ହୋଇଛି ଏବଂ ଭାରତର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ, ପ୍ରତିବଦ୍ଧତା ଉପରେ ଅନ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ଆଶାବାଦୀ ରହିଛନ୍ତି। ସେହିପରି ଦୀର୍ଘସ୍ଥାୟୀ ସମ୍ପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା, ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ସହାବସ୍ଥାନ, ସମୃଦ୍ଧି, ବିକାଶ, ସାମୁଦ୍ରିକ, ଆକାଶମାର୍ଗ ଓ ଭୂଭାଗ ସଂଯୋଗ ଆଦି ଉପରେ ଭାରତ ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରିଆସୁଛି। ଏହି ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀର ସୂକ୍ଷ୍ମ ବା□ା ହେଉଛି ଯେ, ସମସ୍ତ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଦୂର କରି ପଡୋଶୀ ରାଷ୍ଟ୍ର ସହ ସମ୍ପର୍କ ରକ୍ଷା। ■■

ପୂର୍ବତନ ରାଷ୍ଟ୍ରଦୂତ : ଆର୍ମେନିଆ ଏବଂ ଜର୍ଜିଆ। ବ□ମାନ ଫ୍ରିଲାନ୍ସ ବିଶ୍ଳେଷକ ବୈଦେଶିକ ନୀତି ଏବଂ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବ୍ୟାପାର

ଯୋଜନାର ଗ୍ରାହକ ଦେୟ

ପ୍ରତି ଖଣ୍ଡ : ୧୦ ଟଙ୍କା, ବାର୍ଷିକ : ୧୦୦ ଟଙ୍କା, ଦ୍ୱିବାର୍ଷିକ : ୧୮୦ ଟଙ୍କା, ତ୍ରିବାର୍ଷିକ : ୨୫୦ ଟଙ୍କା, ପଡୋଶୀ ଦେଶ : ବାର୍ଷିକ ୫୩୦ ଟଙ୍କା, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶ : ବାର୍ଷିକ ୭୩୦ ଟଙ୍କା

SUBSCRIPTION COUPON

I want to subscribe to ____ (Journal's Name / Language) DD/IPO/Mo No____

Date : _______________

Name (In Block Letters) ____

Address ____

Pin ______________, Phone : _______________ , Mob. : _________________

Email: ____________________________________

The Subscription may be sent through IPO/MO/Bank Draft in favour of the "ADG(I/C), Publications Division, Ministry of Information & Broadcasting Payable at New Delhi

ଗ୍ରାହକ ଦେୟ ପଠାଇବାର ଠିକଣା :

Business Manager
Publications Division, Ministry of Information & Broadcasting, Soochna Bhawan, Room No 48-53,
CGO Complex, Lodi Road, New Delhi - 110003
Please allow us 8 to 10 weeks for this dispatch of the issue.

ଭାରତ-ଆମେରିକା ସମ୍ପର୍କ

• କେ.ସି. ସିଂହ

ମୋଦି ସରକାର କେନ୍ଦ୍ରରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେବା ପରେ ଆମେରିକା- ଭାରତ ସମ୍ପର୍କରେ ନୂଆ ଅଭ୍ୟୁଦୟ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ମିଳିତ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ଓ ଉଚ୍ଚ ସ୍ତରୀୟ ଭାବ ବିନିମୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମମାନ ଆୟୋଜିତ ହୋଇଛି । ଆମେରିକା ସରକାରଙ୍କ ସହ ମୋଦି ସରକାରଙ୍କ ସମ୍ପର୍କ ନେଇ ଆଲୋଚନା ହେବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ।

୧୯୪୭ରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରଠାରୁ ଭାରତ ଓ ଆମେରିକା ମଧ୍ୟରେ ଉ□ମ ସମ୍ପର୍କ ରକ୍ଷା ଦିଗରେ ଧାରାବାହିକ ଚେଷ୍ଟା ଅବ୍ୟାହତ ରହିଆସିଛି । ବିଶ୍ୱର ଏହି ଦୁଇ ପ୍ରମୁଖ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କ ସଭ୍ୟତାଗତ ସମ୍ପର୍କ ତେବେ ଅନେକ ସମୟରେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସ୍ତରରେ ଦୁଇରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କକୁ ନେଇ ଚର୍ଚ୍ଚା ରହିଛି । ବିଭିନ୍ନ ମୌଳିକ କାରଣକୁ ନେଇ ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କ ତିକ୍ତିଛି । ସୋଭିଏତ ୟୁନିୟନର ପତନ ଏବଂ ୧୯୮୯ର ତଥାକଥିତ ଶୀତଳ ଯୁଦ୍ଧ ପରେ ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ବାସ୍ତବ ସମ୍ପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇଛି ।

ଭାରତ -ଆମେରିକା ସମ୍ପର୍କକୁ ମଜଭୁତ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ନରସିଂହ ରାଓଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଅବଦାନ ରହିଛି । ବାଜପେୟୀ ସରକାର ଅମଳରେ ମେ ୧୯୯୮ରେ ଭାରତର ଆଣବିକ ପରୀକ୍ଷା ପରେ ସାମାନ୍ୟ ଉ□ଜନା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଗ୍ଲେନ ସଂଶୋଧନ ଅନୁସାରେ ଭାରତ ବିରୋଧରେ ଆମେରିକା କଟକଣା ଜାରି କରିଥିଲା । ତେବେ ଯଶୱନ୍ତ ସିଂହ- ଷ୍ଟ୍ରୋବ ଟଲବଟ ଆଲୋଚନା ଜରିଆରେ ଦୁଇ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ନୀତିଗତ ସ୍ଥିରତା ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ବିଶ୍ୱ ଘଟଣାବଳୀରେ ଭାରତର ଭୂମିକାକୁ ନେଇ ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ବୁଝାମଣା ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା ସହ ସୁସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା ।

ବିଶ୍ୱ ଆଣବିକ ଓ ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟାଗତ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀରୁ ବିଶ୍ୱର ଯେକୌଣସି ରାଷ୍ଟ୍ର ସହ ଭାରତକୁ ଆମେରିକା ଆଉ ତୁଳନା କରୁନାହିଁ । ଭାରତ ବାସ୍ତବରେ ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ପରିଣତ ହେଉଥିବାରୁ ବ□ମାନର ଆର୍ଥିକ ଓ ନିରାପ□ା ଶୃଙ୍ଖଳା କାରଣରୁ ଆମେରିକା ଦୃଷ୍ଟିରେ ଭାରତ ଏକ ପ୍ରମୁଖ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି । ଶୀତଳ ଯୁଦ୍ଧ କାଳରେ ଗୋଷ୍ଠୀ ନିରପେକ୍ଷ ଭାରତକୁ ବିଶ୍ୱରେ ଏକ ଉ□ମ ବନ୍ଧୁ ରାଷ୍ଟ୍ର ଭାବେ ଗ୍ରହଣ

କରାଯାଉଥିଲା ମାତ୍ର ଏକ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ରାଷ୍ଟ୍ର ଭାବେ କେହି ଗ୍ରହଣ କରୁ ନ ଥିଲେ । ଏପରିକି ୧୯୭୧-୭୨ରେ ବାଂଲାଦେଶ ଯୁଦ୍ଧ ଓ ଚୀନ ବିରୋଧରେ ଆମେରିକା ପଦକ୍ଷେପ କାଳରେ ଭାରତକୁ ଅଘୋଷିତ ଭାବେ ସୋଭିଏତ ୟୁନିଅନର ସହଯୋଗୀ ଭାବେ ପରିଚୟ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ପରିବ□ିତ ବିଶ୍ୱ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଏବଂ ସୁବିକଶିତ ଭାରତୀୟ ଅର୍ଥନୀତିରେ ଭାରତ ନିଜସ୍ୱ ପରିଚୟ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି ଏବଂ ନିଜ ଆଡକୁ ବିଶ୍ୱ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଆକୃଷ୍ଟ କରିପାରିଛି ।

ବିଲ୍ କ୍ଲି□ନଙ୍କ ରାଷ୍ଟ୍ରପତିତ୍ୱ ସମୟରେ ଭାରତ ସହ ଅର୍ଥନୈତିକ କାରବାର କରିବା ଦିଗରେ ଆମେରିକା ଅଭିପ୍ରାୟ ପ୍ରକାଶ କରିବା ସହ କ୍ରମବର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଣୁ ଭାରତୀୟ ଅର୍ଥନୈତିକ ବଜାର ଭାରତ ଉପରେ ଅଧିକ ଦୃଷ୍ଟି ନିବଦ୍ଧ କରିବା ଦିଗରେ ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି କଲା । ଫଳରେ ୧୯୯୫ରେ ଆମେରିକା ବାଣିଜ୍ୟ ସଚିବ ରନ ବ୍ରାଉନଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଭାରତ ଆସିଥିଲା ଏକ "ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ପ୍ରମୁଖ ବ୍ୟବସାୟିକ ବିକାଶ ମିଶନ" । ଭାରତ ସହ ଉ□ମ ବାଣିଜ୍ୟିକ ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପନ କରିବା ଥିଲା ଏହି ମିଶନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ୧୯୯୯ ପରଠାରୁ ଭାରତ ଓ ଆମେରିକା ମଧରେ ସମ୍ପର୍କର ଦିଗ ପରିବ□ିତ ହେବାରେ ଲାଗିଲା । ୨୦୦୦ରେ ଭାରତ ଗସ୍ତରେ ଆସିଲେ ଆମେରିକା ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ବିଲ କ୍ଲି□ନ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଗସ୍ତ ପରେ ପରେ ଆମେରିକା ଗସ୍ତରେ ୨୦୦୧ରେ ଗଲେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଅଟଳ ବିହାରୀ ବାଜପେୟୀ । ବିଶେଷ କରି ୯/୧୧ ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ର ଉପରେ ଆତଙ୍କବାଦୀ ଆକ୍ରମଣ ପରେ ଆତଙ୍କବାଦ ବିରୋଧରେ ଲଢ଼ିବା ପାଇଁ ଭାରତର ସହଯୋଗ ଆମେରିକା ବିଶେଷ କାମନା କଲା ଏବଂ ଏହା ଏକ କୌଶଳଗତ ବିଚାର ବୋଲି ଆମେରିକା ହୃଦବୋଧ କଲା । ସେହିପରି ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଚୀନର ଅଗ୍ରଗତିକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ପାଇଁ ଏସୀୟ ନିରାପ□। ଶୃଙ୍ଖଳାରେ ଭାରତର ଭୂମିକାକୁ ଆମେରିକା ଗୁରୁତ୍ୱର ସହ ବିଚାର କଲା । ବିଶେଷ କରି ଏସିଆରେ ଚୀନର ମୁକାବିଲା କରିବା ଦିଗରେ ଏକମାତ୍ର ରାଷ୍ଟ୍ର ଭାବେ ଭାରତ ଥିବାରୁ ଆମେରିକା ଭାରତ ଉପରେ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଲା । ଏହି ଦୁଇ କାରଣକୁ ପାଥେୟ କରି ଆମେରିକାର ବୈଦେଶିକ ନୀତି ଭାରତ ପ୍ରତି ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ହୋଇପାରିଛି ।

ମୋଦି ସରକାର କେନ୍ଦ୍ରରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେବା ପରେ ଆମେରିକା- ଭାରତ ସମ୍ପର୍କରେ ନୂଆ ଅଭ୍ୟୁଦୟ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ମିଳିତ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ଓ ଉଚ୍ଚ ସ୍ତରୀୟ ଭାବ ବିନିମୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମମାନ ଆୟୋଜିତ ହୋଇଛି । ଆମେରିକା ସରକାରଙ୍କ ସହ ମୋଦି ସରକାରଙ୍କ ସମ୍ପର୍କ ନେଇ ଆଲୋଚନା ହେବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ଭାରତ-ଆମେରିକା ବେସାମରିକ ଆଣବିକ ଚୁକ୍ତି କେବଳ ଆଣବିକ ଶକ୍ତି ସମ୍ପର୍କରେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ନ ଥିଲା ବରଂ ଆମେରିକା ଓ ଏହାର ସହଯୋଗୀ ରାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ମିତ ଯନ୍ତ୍ରାଂଶର ହସ୍ତାନ୍ତର ଉପରେ କଟକଣା ଥିଲା ଯାହାକି ୧୯୭୪ ରେ ଭାରତର 'ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ' ଆଣବିକ ପରୀକ୍ଷା ପରଠାରୁ ବଳବ□ର ଥିଲା । ଆଣବିକ ଯୋଗାଣକାରୀ ଗୋଷ୍ଠୀ, କ୍ଷେପଣାସ୍ତ୍ର ପ୍ରଯୁକ୍ତି ନିୟନ୍ତ୍ରଣ, ୱାସେନାର ଆଣ୍ଡ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ଗ୍ରୁପ୍ସ ଆଦି ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଆସିଥିଲା । ବିଶ୍ୱରେ ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟାର ଦ୍ୱୈତ ବ୍ୟବହାର ଉପରେ ମଧ କଟକଣା ରହିଥିଲା । ଯଦି ଭାରତ ବିଶେଷ କରି ଚୀନକୁ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା ଦେବ ତେବେ ଶୀତଳ ଯୁଦ୍ଧ ପରେ ଏହି କଟକଣାଗୁଡିକ ଉପରୁ ଭାରତକୁ ମୁକ୍ତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ବୋଲି ଆମେରିକା ହୃଦବୋଧ କଲା । ତେବେ ଆର୍ଥିକ ଦୁରବସ୍ଥା ଓ ବ୍ୟାଙ୍କିଙ୍ଗ ସଙ୍କଟ ତଥା ୟୁରୋପୀୟ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ସଙ୍କଟ କାରଣରୁ ଆମେରିକା-ଭାରତ ସମ୍ପର୍କ ସାମାନ୍ୟ ବ୍ୟାଘାତ ହୋଇଥିଲା । ସେହିପରି ଭାରତ ମଧ ନିଜସ୍ୱ ସଙ୍କଟରେ ପଡିବାରୁ ଅର୍ଥନୈତିକ ସମସ୍ୟା ଉତ୍କଟ ହେଲା ଏବଂ ଏକ ନକାରାତ୍ମକ ବାହ୍ୟ ପରିବେଶ ସହ ଭାରତକୁ ମୁକାବିଲା କରିବାକୁ ପଡିଲା ।

ଭାରତ-ଆମେରିକା ସମ୍ପର୍କରେ ସ୍ଥାଣୁତା ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ଭାରତରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କଲେ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦି । ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧରେ ଉ□ମ ସମ୍ପର୍କ ପର୍ବ ଆରମ୍ଭ ହେବା ସହ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସଂସ୍ଥା ଓ ବିଭାଗ ମଧରେ ସମ୍ପର୍କ ବୃଦ୍ଧି ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଦୁଇ ଦେଶ ପକ୍ଷରୁ ଏଥିନିମନ୍ତେ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଗଲା । ବାଣିଜ୍ୟ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ଦୋହା ପର୍ଯ୍ୟାୟ କଥାବା□ାରେ ଭାରତ ନିଜର ଖାଦ୍ୟ ସମସ୍ୟା ନେଇ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂକ୍ରାନ୍ତ କଥାବା□ା ବିଳମ୍ବ କଲା । ଭାରତ ଦ୍ୱାରା ଗୃହୀତ କଠୋର ଆଣବିକ କ୍ଷତିପୂରଣ ଆଇନକୁ ଆମେରିକା ଭିନ୍ନ ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କଲା । ଭାରତରେ ବୌଦ୍ଧିକ ସମ୍ପ□ିଗତ ଅଧିକାରର ଉଲ୍ଲଂଘନ ହେଉଛି ବୋଲି ଆମେରିକା କଂଗ୍ରେସ ଅଭିଯୋଗ କରିବା ସହ ଏଦିଗରେ ଦୃଷ୍ଟି ନିବଦ୍ଧ କଲା । ଭାରତ ଅନୁଭବ କଲା ବିଭିନ୍ନ କାରଣରୁ ଆମେରିକା ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଏକ କଠୋର ଭିସା ବ୍ୟବସ୍ଥା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି ଯାହାକି ଆମେରିକାରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ସୂଚନା ଓ ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟା କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ କ୍ଷତି ପହ□ାଇବ । ଏହିପରି

ନାନା ସମସ୍ୟା ଓ ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ନେଇ ଦୁଇ ଦେଶ ମଧରେ ସଂଶୟ ଜାରି ରହିଆସିଛି ଏବଂ ଏହା ଲାଘବ କରିବା ପାଇଁ ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧରେ ଉଚ୍ଚ ମହଲରୁ ନିମ୍ନ ମହଲ ଯାଏ ଉଦ୍ୟମ କରିଆସୁଛନ୍ତି । ବିଭିନ୍ନ ସମ୍ମିଳନୀରେ ମଧ ଏସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋଚନା ହୋଇଆସିଛି ।

ସେପ୍ଟେମ୍ବର ୨୦୧୪ରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦିଙ୍କ ଆମେରିକା ଗସ୍ତ ଏବଂ ଜାନୁଆରୀ ୨୦୧୫ରେ ଆମେରିକା ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ବାରାକ ଓବାମାନଙ୍କ ଭାରତ ଗସ୍ତ ଦୁଇ ଦେଶ ସମ୍ପର୍କରେ ନୂଆ ଦିଗନ୍ତ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି । ସୂଚନାଯୋଗ୍ୟ ଯେ, କାର୍ଯ୍ୟକାଳ ସମୟରେ ଦୁଇ ଥର ଭାରତ ଗସ୍ତରେ ଆସିଥିବା ପ୍ରଥମ ଆମେରିକୀୟ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ହେଉଛନ୍ତି ବାରାକ ଓବାମା । ଓବାମା ଭାରତର ସାଧାରଣତନ୍ତ୍ର ଦିବସରେ ମୁଖ୍ୟ ଅତିଥି ଭାବେ ଯୋଗଦେଇଥିଲେ । ଦୁଇ ନେତାଙ୍କ ଗସ୍ତ ଥିଲା ସବୁଠାରୁ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ଗସ୍ତ ଏବଂ ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧରେ ସମ୍ପର୍କକୁ ଏହା ଅଧିକ ମଜଭୁତ କରିଥିଲା ।

ଖାଦ୍ୟ ସମସ୍ୟାକୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ହିଁ ବିଶ୍ୱବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନ ସମାଧାନ କରିବ, ପରେ ନୁହେଁ ବୋଲି ଆମେରିକା ରାଜି ହେବା ପରେ ବିଶ୍ୱବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନ ନେଇ ରହିଥିବା ସମସ୍ୟା ଦୂରୀଭୂତ ହୋଇଥିଲା । ସେହିପରି ଆଣବିକ ବିଶ୍ୱସନୀୟତା ନେଇ ଯେଉଁ ସଂଶୟ ରହିଥିଲା ବାରାକ ଓବାମାଙ୍କ ଗସ୍ତ ପରେ ତାହା ଦୂର ହୋଇଥିଲା । ଆମେରିକାକୁ ଭାରତ ଆଣବିକ ବିଶ୍ୱସନୀୟତା ସମ୍ପର୍କରେ ବିଶଦ ବିବରଣୀ ଦେବ ବୋଲି ଆମେରିକା ହୃଦବୋଧ କରିବା ପରେ ଏହି ବିବାଦ ପରୋକ୍ଷରେ ସମାହିତ ହୋଇଥିଲା । ଆମେରିକାକୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦିଙ୍କ ଗସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଶେଷ ଏବଂ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଓବାମାଙ୍କ ଭାରତ ଗସ୍ତ ଶେଷ ହେବା ପରେ ଦୁଇ ଦେଶ ମଧରେ ରହିଥିବା ଅନେକ ସଂଶୟ ଦୂରୀଭୂତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ପରସ୍ପର ମଧରେ ସହଯୋଗର ବାତାବରଣ ସୃଷ୍ଟି କରିବେ ବୋଲି ସହମତି ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ।

ଗତ ଏକ ବର୍ଷ ମଧରେ ଭାରତ ଓ ଆମେରିକା ମଧରେ ସମ୍ପର୍କ ଯଥେଷ୍ଟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । ବିଶେଷ କରି ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଓବାମାଙ୍କ ସହ ମୋଦିଙ୍କ ଘନିଷ୍ଠତା ସୃଷ୍ଟି ହେବା ପରେ ସମ୍ପର୍କର ନୂଆ ଦିଗନ୍ତ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ୨୦୧୪ ସେପ୍ଟେମ୍ବରରେ ୱାଶିଂଟନରେ ହୋଇଥିବା କଥାବାର୍ତ୍ତାରେ ବହୁ ସମସ୍ୟା ନେଇ ଆଲୋଚନା ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ମିଳିତ ବିବୃତ୍ତି ଜାରି କରାଯାଇଥିଲା । ସାମଗ୍ରୀ ଓ ସେବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ୧୦୦ ବିଲିୟନ ଡଲାରର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଇଥିବା ବେଳେ ଏହାର ପରିମାଣ ଥିଲା ଅତୀତ ତୁଳନାରେ ପାଞ୍ଚ ଗୁଣ । ସେହିପରି ଭିତ୍ତିଭୂମି ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ମଞ୍ଜୁରୀ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଏକ୍ଷେତ୍ରରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପଦକ୍ଷେପ ସଂପର୍କରେ ପରାମର୍ଶ ନେବାପାଇଁ ଏକ ଉଚ୍ଚ ଶକ୍ତି ସମ୍ପନ୍ନ ବୌଦ୍ଧିକ ସମ୍ପତ୍ତିଗତ ଗୋଷ୍ଠୀ ଗଠନ କରାଯାଇଥିଲା । ସ୍ୱଳ୍ପସ୍ଥାୟୀ ବୃତ୍ତିଜୀବୀଙ୍କ ସକାଶେ ଏଚ-୧ ଭିସା ନେଇ କୌଣସି ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ମିଳିନଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ସୂଚନା ଓ ପ୍ରଯୁକ୍ତି କ୍ଷେତ୍ରର ଅବଦାନକୁ ସ୍ୱୀକୃତ କରାଯାଇଛି । ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଦ୍ଭାବନ ଓ ଦକ୍ଷତାର ବିକାଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୂଆ ସହଭାଗିତା ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋଚନା ହୋଇଛି ।

ଶକ୍ତି ଓ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ବିଷୟକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଥିବା ବେଳେ ସ୍ୱଚ୍ଛ ଓ ଅକ୍ଷୟଶକ୍ତି ଓ ଆଣବିକ ଶକ୍ତିକୁ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନର ବିକଳ୍ପ ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ପାର୍ଟନରସିପ ଟୁ ଆଡଭାନ୍ସ କ୍ଲିନ ଏନର୍ଜି (ପେସ) ଅଧୀନରେ ଏକ କୌଶଳଗତ ସହଭାଗିତା ଗଠିତ ହୋଇଛି । ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ଜାତିସଂଘ ଫ୍ରେମଓ୍ୱାର୍କ ସମ୍ମିଳନୀ ଅଧୀନରେ ପ୍ୟାରିସ ୨୦୧୫ ସମ୍ମିଳନୀର ସଫଳତା ଅନୁଭୂତ ହୋଇଛି ଯାହାକି ନିର୍ଗମନ ସଂକ୍ରାନ୍ତ କ୍ୟୋଟୋ ପ୍ରୋଟୋକଲର ପରବର୍ତ୍ତୀ ସଫଳତା ଭାବେ ବିବେଚିତ ହୋଇଛି । କମ ଅଙ୍ଗାରକାମ୍ଳ ନିର୍ଗମନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସୃଷ୍ଟି କରିବା ସକାଶେ ଆମେରିକା ୧ ବିଲିୟନ ଡଲାର ଏକ୍ସିମ ବ୍ୟାଙ୍କ ସୁବିଧା ଯୋଗାଇବ ବୋଲି ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଛି ।

ପ୍ରତିରକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ସହଯୋଗ ସକାଶେ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ଓ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ନିରାପତ୍ତା ସକାଶେ ବ୍ୟାପକ ପ୍ରତିରକ୍ଷାସ୍ତରୀୟ ସହଯୋଗ କରାଯାଇଛି ଏବଂ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ପ୍ରଯୁକ୍ତିର ହସ୍ତାନ୍ତର ଦିଗରେ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇଛି । ସେହିପରି ମାଲବାର ନୌସମରାଭ୍ୟାସକୁ ଉନ୍ନିତ କରାଯାଇ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସହଯୋଗ ଦିଗରେ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇଛି ।

ଆତଙ୍କବାଦୀ ଶକ୍ତିର ମୁକାବିଲା ଦିଗରେ ଭାରତ ଓ ଆମେରିକା ମିଳିତ ଭାବେ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇଛନ୍ତି ଏବଂ ଆତଙ୍କବାଦୀ ଯେପରି କୌଣସି ସ୍ଥାନକୁ ଅମରାବତୀରେ ପରିଣତ କରି ଆତଙ୍କବାଦ ଚଳାଇଛନ୍ତି ଏବଂ ଅପରାଧ ନେଟଓ୍ୱାର୍କ ତିଆରି କରୁଛନ୍ତି ତାହାର ବିଲୋପ କରିବା ଦିଗରେ ଭାରତ ଓ ଆମେରିକା ମିଳିତ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଜାରି ରଖିଛନ୍ତି । ପାକିସ୍ତାନ ବାହାରେ ଆତଙ୍କବାଦୀ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଚଳାଇଥିବା ସଂଗଠନଗୁଡିକର ନାମ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇଛି । ତନ୍ମଧ୍ୟରେ

ରହିଛନ୍ତି ଲସ୍କର-ଇ-ତୋଇବା ବା ଡି-କମ୍ପାନୀ । ୨୬/୧୧ ମୁମ୍ବାଇ ଆତଙ୍କବାଦୀ ଆକ୍ରମଣ ପରେ ଆତଙ୍କବାଦୀ ସଂଗଠନ ବିରୋଧରେ ଆମେରିକାର ପଦକ୍ଷେପକୁ ଗୁରୁତ୍ୱର ସହ ବିଚାର କରାଯାଇପାରେ । ପାକିସ୍ତାନ ବିରୋଧରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବିବୃତି ଏବଂ ମିଳିତ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ପାକିସ୍ତାନ ପାଇଁ ସମୟାନୁବ□ିତାମୂଳକ ବା□ା ବୋଲି କୁହାଯିବା ଯଥାର୍ଥ ।

ଉଚ୍ଚ ପ୍ରଯୁକ୍ତି, ମହାକାଶ ଓ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସହଯୋଗ ସ୍ତରରେ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ ଭାରତ ପାଇଁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତ ବ୍ୟାପକ ସଫଳତା ହାସଲ କରିଛି । ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିଯୁକ୍ତି ହ୍ରାସ ଯୋଗୁ ଆମେରିକାରେ ସଙ୍କଟ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ବେଳେ କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମୋଦି ସରକାର ମେକ୍ ଇନ୍ ଇଣ୍ଡିଆ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଜରିଆରେ ସହଭାଗିତା ନେଇ ଆଶା ବ୍ୟକ୍ତ କରିଛନ୍ତି । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ମୋଦି ଜିଆଇଏଏନ୍-ଗ୍ଲୋବାଲ ଇନିସିଏଟିଭ୍ ଅଫ୍ ଆକାଡେମିକ ନେଟ୍‌ୱର୍କ ନାମକ ଏକ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇଛନ୍ତି ଯଦ୍ୱାରା ଶିକ୍ଷା ଦେବା ପାଇଁ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଭାରତକୁ ୧୦୦୦ ଆମେରିକୀୟ ଶିକ୍ଷାବିତ ଭାରତକୁ ଆସିବେ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଭାରତୀୟ ଛାତ୍ରମାନେ ବିଶେଷ ଉପକୃତ ହେବେ ଏବଂ ଜ୍ଞାନର ବିକାଶ ସମ୍ଭବ ହେବ । ଏପରିକି ଏସିଆରେ ଭାରତୀୟ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ର୍‍ୟାଙ୍କ ପାଇବା କଷ୍ଟକର ହୋଇଥିବା ବେଳେ ଏହି ପଦକ୍ଷେପ ଯୋଗୁ ଭାରତରେ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିକାଶ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିଛି ।

ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୂତନ ଟିକାର ବିକାଶ କରାଯାଇପାରିଛି । ନୂଆ ଓ ପୁରୁଣା ରୋଗର ଚିକିତ୍ସା ପାଇଁ ଟିକା ପ୍ରସ୍ତୁତି କରାଯାଇପାରିଥିବା ବେଳେ ସାଧାରଣ ଲୋକ ଯେପରି ଦ୍ୱିତୀୟାକ ସ୍ତରରେ ଉ□ମ ସେବା ପାଇପାରିବେ ସେ ଦିଗରେ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇଛି । ଘରୋଇ ଉଦ୍ୟୋଗରେ ବିଶ୍ୱସ୍ତରୀୟ ଘରୋଇ ହସ୍ପିଟାଲ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇପାରିଛି । ଫଳରେ ଅତି ଗରିବ ଲୋକ ମଧ ଉନ୍ନତ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସେବା ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇପାରୁଛନ୍ତି ।

କୌଶଳଗତ ସ୍ତରରେ ମୋଦିଙ୍କ ପ୍ରାଚ୍ୟ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ଏବଂ ଏସିଆରେ ଓବାମାଙ୍କ ପୁନଃଭାରସାମ୍ୟମୂଳକ ନୀତି ଯଥେଷ୍ଟ ସମତୁଲ ଆଣିପାରିଛି । କେନ୍ଦ୍ର, ଦକ୍ଷିଣ ଓ ପୂର୍ବ ଏସିଆ ମଧରେ ସଂଯୋଗ ସ୍ଥାପନ ନେଇ ଭାରତ ଓ ଆମେରିକାର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ଚୀନର ୱାନ ବେଲ୍ଟ ୱାନ ରୋଡ ନୀତି ପାଇଁ ବାସ୍ତବ ଉ□ର ହୋଇଛି । ସେହିପରି ଚୀନକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଏସୀୟ ପ୍ରଶାନ୍ତ ସକାଶେ ଆ□ଳିକ ଶାନ୍ତି ଓ ନିରାପ□ା କ୍ଷେତ୍ରରେ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇଛି । ବିଶେଷ କରି ଦକ୍ଷିଣ ଚୀନ ସମୁଦ୍ରରେ ନୌଚାଳନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଛି ।

ଜାନୁଆରୀ ୨୦୧୫ରେ ଆମେରିକା ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ବାରାକ ଓବାମାଙ୍କ ଭାରତ ଗସ୍ତ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ତିନୋଟି ମିଳିତ ଦଲିଲର ଘୋଷଣା କରାଯାଇଥିଲା । ୨୦୧୪ ନଥିରେ ରହିଥିବା କେତେକ ନୀତିକୁ ଏହି ତିନୋଟି ଦଲିଲ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଥିଲେ । ବିଶେଷ କରି କୌଶଳଗତ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏହି ଦଲିଲ ଜରୁରୀ ଥିଲା । ସେଥିରୁ ଗୋଟିଏ ବିଶେଷ ନଥି ହେଲା 'ବନ୍ଧୁତ୍ୱର ଘୋଷଣାନାମା' । ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ନିରାପ□ା, ଆ□ଳିକ ଓ ବିଶ୍ୱ ଶାନ୍ତି ଏବଂ ସମୃଦ୍ଧି ଏବଂ ଆଗାମୀ ଦିନରେ ସ୍ଥିରତା ନେଇ ଏହି ଘୋଷଣାନାମା ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥିଲା । ଭାରତ ନିଜର ଦାୟିତ୍ୱ ଓ ପ୍ରତିବଦ୍ଧତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ନିଜର ଭୂମିକାକୁ ବିଶ୍ୱସ୍ତରରେ ଶାଣିତ କରିଛି । ଉପରୋକ୍ତ ଘୋଷଣାନାମାଗୁଡିକ ଗଣତନ୍ତ୍ର, ମୌଳିକ ଅଧିକାର ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଥିବା ବେଳେ ଜଳବାୟୁ ପରିବ□ନ, ସହନଶୀଳ ବିକାଶ, ସ୍ୱଚ୍ଛ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଆଦି ଉପରେ ପ୍ରତିବଦ୍ଧତା ରଖୁଛି । ସରକାରୀ ମୁଖ୍ୟ ଓ ଜାତୀୟ ନିରାପ□ା ପରାମର୍ଶଦାତାଙ୍କ ମଧରେ କୌଶଳଗତ ଓ ବାଣିଜ୍ୟିକ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ପ୍ରତି ଏହା ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରିଛି ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ନଥିରେ ଏସୀୟ ପ୍ରଶାନ୍ତ ଅ□ଳ ସକାଶେ ଏକ ମିଳିତ କୌଶଳଗତ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ପୋଷଣ ହୋଇଛି । ପୁଣିଥରେ ଏଥିରେ ଭାରତ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଛି ଏବଂ ଭାରତ-ଆମେରିକା ମିଳିତ କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ଦିଆଯାଇଛି । ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ରାଷ୍ଟ୍ର ଭାବେ ଭାରତ ଓ ଆମେରିକା ମିଳିତ ଭାବେ ସମଗ୍ର ଅ□ଳରେ ଶାନ୍ତି ଓ ସ୍ଥିରତା ବଜାୟ ରଖିବା ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଛି । ତେବେ ଏହି ନଥିରେ ଚୀନର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ ଉପରେ ବିଶେଷ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇନାହିଁ । ଯଦିଓ ଭାରତ ନିଜର ପ୍ରତିରକ୍ଷା ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗ୍ରି-ଲା କଥାବା□ା ସକାଶେ ସିଙ୍ଗାପୁର ପ୍ରେରଣ କରିଥିଲା ତଥାପି ଏଠାରେ ଆମେରିକା ସହ କଥାବା□ା ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିବା ବିଷୟ ଏହି ନଥିରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଛି । ଗୋଷ୍ଠୀ ନିରପେକ୍ଷ ରାଷ୍ଟ୍ର ଭାବେ ଦୀର୍ଘ ୬୦ ବର୍ଷର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଲାଭ କରିବା ପରେ ଭାରତ ସମ୍ପ୍ରତି ବହୁନିରପେକ୍ଷତା ଭାବେ ପରିଗଣିତ ହୋଇପାରିଛି ।

୨୦୧୫ ଜୁନ ୨-୩ରେ ଆମେରିକା ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସଚିବ ଆଷ୍ଟନ କାର୍ଟରଙ୍କ ଭାରତ ଗସ୍ତ ପ୍ରତିରକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ସହଯୋଗର ମାର୍ଗ ଉନ୍ମୋଚିତ କରିଥିଲା । ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧରେ ୧୦ ବର୍ଷିଆ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ଫ୍ରେମୱର୍କ

ରାଜିନାମା ଯୋଗୁଁ ଭାରତୀୟ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ ସହ ଆମେରିକୀୟ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳର ବୁଝାମଣା ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିଛି ଯାହାକି ମେକ ଇନ୍ ଇଣ୍ଡିଆର ଏକ ପ୍ରତିରୂପ । ବିମାନ ବାହକ ଡିଜାଇନ ଓ ଜେଟ ଇଞ୍ଜିନ ସକାଶେ ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧରେ ଆଲୋଚନା ଜାରି ରହିଛି । ବିମାନବାହକଠାରୁ ଉତକ୍ଷେପକ ବିମାନ ସକାଶେ କାଟାପୁଲ୍ଟ ଟେକ୍ନୋଲୋଜି ଦିଗରେ ଭାରତ ଓ ଆମେରିକା ମିଳିତ ଭାବେ ଚେଷ୍ଟିତ ଅଛନ୍ତି ।

ଦକ୍ଷିଣ ଚୀନ ସାଗରରେ ଦ୍ୱୀପ ନିର୍ମାଣ ଓ ସମ୍ପ୍ରସାରଣ ନୀତିକୁ ନେଇ ଉଦବେଗ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ଏନେଇ ଭାରତ ଓ ଆମେରିକା ମଧରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଲୋଚନା ଜାରି ରହିଛି । ତେଣେ ବ୍ରିକ୍ସ ଗୋଷ୍ଠୀ ଜରିଆରେ ରୁଷ ଓ ଚୀନ ଦିଗରେ ଭାରତ ନିଜର ଦ୍ୱାର ଉନ୍ମୁକ୍ତ ରଖିଛି ଯାହାକି ସାଂଘାଇ ସହଯୋଗ ସଂଗଠନ ଜରିଆରେ ସମ୍ଭବ ଥିଲା । ଭାରତ ନିକଟରେ ଆହ୍ୱାନ ହେଉଛି ସମାନ୍ତରାଳ ବା ପ୍ରତିଯୋଗିତାପୂର୍ଣ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟିରେ ବିଶ୍ୱ ରାଜନୀତିକୁ ଅବଲୋକନ କରି ଭାରସାମ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ଯାହାକି ସାଉଥ ବ୍ଲକରେ କୂଟନୀତିଜ୍ଞମାନଙ୍କ ସକାଶେ ଆହ୍ୱାନ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁଖ୍ୟ ଶକ୍ତି ସକାଶେ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନଭି□କ ସମୀକ୍ଷା କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ହୋଇଥାଏ ଯାହାକି ଗୋଷ୍ଠୀ ନିରପେକ୍ଷ ଆନ୍ଦୋଳନ କାଳରୁ ଏହା ପରିଦୃଷ୍ଟ ହୋଇଆସିଛି ।

ଶକ୍ତିର ଭାରସାମ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାରେ ଅଭିଜ୍ଞ ଥିବା ଜର୍ମାନ ଚାନସେଲର ଓଟ୍ଟୋ ଭନ ବିସମାର୍କ, ଯିଏକି ୧୮୭୩ରୁ ୧୮୯୦ ଯାଏ ବିଶ୍ୱର ପ୍ରମୁଖ ପ୍ରଥମ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ଶକ୍ତି ଋଷିଆ, ଅଷ୍ଟ୍ରିଆ, ଫ୍ରାନ୍ସ, ବ୍ରିଟେନ, ଜର୍ମାନୀ ମଧରେ ଭାରସାମ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ଜର୍ମାନୀର ସ୍ୱାର୍ଥ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ହୋଇଥିଲେ । ତାଙ୍କର ପରାମର୍ଶକୁ ସମ୍ପ୍ରତି ଭାରତ ଗ୍ରହଣ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ଆସନ୍ତା ଦଶନ୍ଧିଗୁଡ଼ିକରେ ଭାରତ ବିସମାର୍କ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ନୀତି ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦେବା ଦରକାର ଏବଂ ଅତୀତରେ ହରାଇଥିବା ସୁଯୋଗଗୁଡିକୁ ବ□ମାନ ହାତେଇବାର ସମୟ ଆସି ପହ□ଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଷ୍ଟ୍ର ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥ ପ୍ରତି ପ୍ରଥମେ ଦୃଷ୍ଟି ହେବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଥିବାବେଳେ ଯଦି ଆମେରିକା ପ୍ରଥମରୁ ନିଜର ବଜାରକୁ ଖୋଲା କରିନଥାନ୍ତା ଏବଂ ନିବେଶ ଓ ପ୍ରଯୁକ୍ତିକୁ ଅନୁମତି ଦେଇନଥାନ୍ତା ତେବେ ଚୀନର ଏହି ଉତଥାନ ସମ୍ଭବ ହୋଇନଥାନ୍ତା । ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟାକୁ ଅଗ୍ରାହ୍ୟ କରୁଥିବା ସମୟରେ ଭାରତ ଏହି କ୍ଷତିର ଶିକାର ହୋଇଥିଲା । ପରବ□ୀ ଭାରତୀୟ ସରକାର ଭାରତର ଉତଥାନ ଦିଗରେ ପ୍ରଦକ୍ଷେପ ନେଇଥିଲେ । ସମ୍ପ୍ରତି ଭାରତ ହିଁ ନିଜକୁ ଅବଦମିତ କରିପାରିବ । ■■

ଲେଖକମାନଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ

"ଯୋଜନା"ରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଁ ଲେଖକମାନଙ୍କଠାରୁ ଅର୍ଥନୈତିକ ତଥା ସାମାଜିକ ବିଷୟ ବସ୍ତୁ ଉପରେ ସ୍ୱଲିଖିତ ପ୍ରବନ୍ଧ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରାଯାଉଛି । ପ୍ରବନ୍ଧଗୁଡିକ ଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ସାଂପ୍ରତିକ ସମସ୍ୟା ଯଥା : କୃଷି, ଶିଳ୍ପ, ବାଣିଜ୍ୟ, ଖାଉଟି ସୁରକ୍ଷା, ପରିବହନ ଓ ଯୋଗାଯୋଗ, ପରିବେଶ ସଂରକ୍ଷଣ, ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ, ଗ୍ରାମ୍ୟ ଉନ୍ନୟନ ଆଦି ଉପରେ ଆଧାରିତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ସାଂସ୍କୃତିକ ତଥା ସାମାଜିକ ବିକାଶମୂଳକ ରଚନା ସମେତ ସମାଜର ବିଭିନ୍ନ କଲ୍ୟାଣକର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ନିୟୋଜିତ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଂଗଠନ ଓ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷଙ୍କ ଭୂମିକା ଉପରେ ଲିଖିତ ପ୍ରବନ୍ଧ ମଧ୍ୟ ଗୃହୀତ ହେବ । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ମହିଳା, ଯୁବ ଓ ଶିଶୁ ବିକାଶ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସଫଳ କାହାଣୀ ଓ ରଚନା ପ୍ରକାଶନ ପାଇଁ ପଠାଯାଇ ପାରେ ।

"ଯୋଜନା"ରେ ପ୍ରକାଶିତ ପ୍ରବନ୍ଧ ଓ ବିଭିନ୍ନ ରଚନା ଉପରେ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ତଥା ମତାମତ ପଠାଇବାକୁ ପାଠକମାନଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଲେଖା ପଠାଇବାର ଠିକଣା :

Editor
Yojana (Odia)
East Block 4, Level 7, R. K. Puram, New Delhi - 110066
Phone & Fax : 011-26176722, Email : yojanaoriya@rediffmail.com

ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସଂପର୍କରେ ନୂତନ ଦିଗନ୍ତ

ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶ ସକାଶେ ଭାରତର ଅର୍ଥନୈତିକ କୂଟନୀତି

• ଡକ୍ଟର ରାମ ଉପେନ୍ଦ୍ର ଦାସ

ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ, ଲୋକ-ଲୋକ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବା ସକାଶେ ଏବଂ ଦେଶ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ଅର୍ଥନୈତିକ ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପନ କରିବା ସକାଶେ ଅର୍ଥନୈତିକ କୂଟନୀତି ପ୍ରମୁଖ ଭାବେ ପରିବ ର୍ତ ହୋଇଛି । ପାରମ୍ପରିକ ସରକାରୀ ସ୍ତରୀୟ ଆଲୋଚନା, ରାଜନୈତିକ ଓ ସାମରିକ କଥାବା ର୍।ସେ ୍ୱ ଏହା ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିଛି । ଏଣୁ ଅଧିକ ଅର୍ଥନୈତିକ ସମ୍ପର୍କ ଯୋଗୁ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ତଥା ଆ ଳିକ ସ୍ତରରେ ଶାନ୍ତି ହାସଲ କରିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାଏ ।

ଭାରତର ବିଶ୍ୱ ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଏକ ନୂତନ ପ୍ରକ୍ଷେପ ପଥ ସ୍ପର୍ଶ କରିଛି । ଭବିଷ୍ୟତରେ ଏହା ଅଧିକ ସମୁଜ୍ଜ୍ୱଳ ହେବ ବୋଲି ଆଶା କରାଯାଉଛି । ଏହାକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ହୃଦବୋଧ କରିବା ଦରକାର କାରଣ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଅର୍ଥନୈତିକ ସମ୍ପର୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବହୁମୁଖୀ ଦିଗର ପ୍ରରିପ୍ରକାଶ ଘଟିଛି । ନୀତି ପ୍ରସ୍ତୁତ ପ୍ରକ୍ରିୟାର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ସକାଶେ ଏବଂ ବଜାରଭି□କ ପ୍ରଭାବ ନେଇ ଏହା ଜରୁରୀ ହୋଇଛି । ଉଭୟ କୂଟନୀତି ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ କୂଟନୀତିର ନୂତନ ଅର୍ଥ ସମ୍ପ୍ରତି ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ପରିଦୃଷ୍ଟ ହୋଇଛି ।

ଅର୍ଥନୈତିକ କୂଟନୀତିର ନୂଆ ଦିଗ

ସ୍ୱାଧୀନ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କ ସହ ସରକାରୀ ସମ୍ପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ସହ ବୁଦ୍ଧିମତା ସହ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ହେଉଛି କୂଟନୀତିର ଏକ ପ୍ରମୁଖ ସଂଜ୍ଞା (ସାଟୋ ୧୯୬୧) । ତେବେ ଦୀର୍ଘ ଦିନ ଧରି କୂଟନୈତିକ ସମ୍ପର୍କ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଅନେକଦିଗ ଉନ୍ମୋଚିତ ହୋଇଛି । ପ୍ରଥମତଃ କେବଳ ସରକାରୀ-ସରକାରୀ ସମ୍ପର୍କରେ ସମ୍ପ୍ରତି ରାଷ୍ଟ୍ର -ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କ ସୀମିତ ନରହି ଲୋକ-ଲୋକ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇଛି । ଯୋଗାଯୋଗ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ଓ ଯାତ୍ରା ସୁବିଧା କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ସମ୍ପର୍କ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇଛି । ଦ୍ୱିତୀୟତଃ, ରାଜନୈତିକ, ସାମରିକ ଓ କୌଶଳଗତ ସମ୍ପର୍କ ଦୃଷ୍ଟିର ରାଷ୍ଟ୍ର-ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କ ଘନିଷ୍ଠ ହୋଇଛି ଏବଂ ଅର୍ଥନୈତିକ ସମ୍ପର୍କ ସହ ଏହି ସମ୍ପର୍କ ମଧ୍ୟ ବୃଦ୍ଧିପାଉଛି । ପରସ୍ପର ରାଷ୍ଟ୍ରର ଲୋକଙ୍କ ସହ ସମ୍ପର୍କ ମଧ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । ଯୋଗାଯୋଗ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ଓ ଯାତ୍ରା ସୁବିଧାରେ ବିକାଶ ଘଟିଛି । ଅର୍ଥନୈତିକ ଜଗତିକରଣ ଓ ଉଦାରୀକରଣ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ବହୁ ରାଷ୍ଟ୍ର ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କକୁ ଶୀର୍ଷକୁ ନେଇଛନ୍ତି । ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସମ୍ପର୍କ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏହି ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟଗୁଡିକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛି ଏବଂ ଭାରତ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଅର୍ଥନୈତିକ କୂଟନୀତିକୁ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଦିଆଯାଉଛି ।

ବହୁପାକ୍ଷିକ, ଆ□ଳିକ ଓ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ସ୍ତରରେ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ବିକାଶ ପାଇଁ

ଅର୍ଥନୈତିକ କୂଟନୀତିର ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ରହିଛି । ବ୍ରେଟନ ଉଡସ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଧାରା ଅନୁସାରେ ଏହି ସମ୍ପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ଜାତିସଂଘର ଅଧୀନରେ ସକାରାତ୍ମକ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ପ୍ରାଥମିକତା ନେଇଛି । ତେବେ ଦୋହା ପର୍ଯ୍ୟାୟ ସମେତ ବିଶ୍ୱବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନ ଅଧିନସ୍ଥ କଥାବା□ାରେ ମଧ ଯଥେଷ୍ଟ ଅଗ୍ରଗତି ହୋଇନାହିଁ । ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ, ଆ□ଳିକ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ସମ୍ପର୍କ ବୃଦ୍ଧି ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଗତିରେ ଅତ୍ୟଧିକ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଛି । ସେଗୁଡ଼ିକ ଅଧିକ ସାମଗ୍ରିକତା ଲାଭ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ଅର୍ଥନୈତିକ ସହଯୋଗିତା ବାଣିଜ୍ୟ ରାଜିନାମା ସେବା ଓ ନିବେଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇପାରିଛି । ଏଗୁଡ଼ିକ ବୁଝାମଣା କରିବାରେ ଦ୍ରୁତ ଏବଂ ସ୍ୱୟଂ ଗତିଶୀଳ ଶକ୍ତି ଭାବେ ଆତ୍ମ ପ୍ରକାଶ କରିଥାନ୍ତି । ବିଶ୍ୱର ବିଭିନ୍ନ ଆ□ଳରେ ଓ ଭାରତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଏହି କୌଶଳରାଜି ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଛି ।

ଶାନ୍ତି ଓ ସମୃଦ୍ଧି ପ୍ରତିଷ୍ଠା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଦାହରଣ ନବଦିଗନ୍ତ

ଯଦି ଅର୍ଥନୈତିକ କୂଟନୀତିକୁ ଅଧିକ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ କରାଯିବ ତେବେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ସହ ସମ୍ପର୍କ ବୃଦ୍ଧିକୁ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅ□ଳରେ ଶାନ୍ତି ଓ ସ୍ଥିରତା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ଏବଂ ଏକ୍ଷେତ୍ରରେ ଅର୍ଥନୈତିକ କୂଟନୀତିକୁ ବ୍ୟବହାର କରିବା ତଥା ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ସମ୍ପର୍କ ବୃଦ୍ଧି କରିବା ଦିଗରେ ଏହା ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ । ଏହାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଯେ, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ସହ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ସହାବସ୍ଥାନ ସହ ଉଚ୍ଚସ୍ତରୀୟ ଅର୍ଥନୈତିକ ସମ୍ପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ଦିଗରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଷ୍ଟ୍ର ଭୂମିକା ନିର୍ବାହ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ଓ ଆ□ଳିକ ସହଭାଗିତାରେ ଶାନ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ସହ ଅର୍ଥନୈତିକ ପ୍ରଗତି ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯିବା ଉଚିତ । ଏହା ଫଳରେ ବିଶ୍ୱରେ ଶାନ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା କ୍ଷେତ୍ରରେ ସହାୟତା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ । ଅର୍ଥନୈତିକ କୂଟନୀତିର ବିଭିନ୍ନ ଯଥାର୍ଥତାକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିବା ସକାଶେ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ସମୀକ୍ଷାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ଯାହାକି ଏକ ଉଦାହରଣମୂଳକ ଭୂମିକା ହୋଇପାରିବ ।

ଫ୍ରାନ୍ସ ଦାର୍ଶନିକ ମ□ସ୍କୁ (୧୭୪୮)ଙ୍କ ମତରେ ଶାନ୍ତି ହେଉଛି ବାଣିଜ୍ୟର ପ୍ରାକୃତିକ ପ୍ରଭାବ । ଇଟାଲୀର ଅର୍ଥନୀତିଜ୍ଞ ପାରେଟୋ(୧୮୮୯)ଙ୍କ ମତରେ ସୀମାଶୁଳ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଐକ୍ୟ ଯୋଗୁ ରାଷ୍ଟ୍ର ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଶାନ୍ତିପ୍ରତିଷ୍ଠା ସମ୍ଭବ । ଏହି ବିବୃତିଗୁଡିକ ଅନୁସାରେ ଆ□ଳିକ ଅର୍ଥନୈତିକ ସଂହତି ଯୋଗୁଁ ସଦସ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଶାନ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇଥାଏ ଯାହାକି ବହୁ ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଆସିଛି ।

ବ୍ରାଉନଙ୍କ ମତାନୁସାରେ ଆ□ଳିକ ବାଣିଜ୍ୟଗତ ସଂହତି ଜରିଆରେ ଶାନ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇଥାଏ । ସେଥିରେ ରହିଛି :

୧. ରାଷ୍ଟ୍ର ପାଇଁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବେ ଅର୍ଥନୈତିକ ସଂହତି ବିବାଦକୁ ଅଧିକ ବ୍ୟୟ ସାପେକ୍ଷ କରିଥାଏ ଯେହେତୁ ସେମାନଙ୍କ ବାଣିଜ୍ୟଗତ ଲାଭ ପ୍ରଭାବିତ ହେବ ।

୨. ଆ□ଳିକ ସହଯୋଗ ବାଣିଜ୍ୟ ବିବାଦ ଯଥା- ହୀରା ଓ ବେଆଇନ କାଠ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଥିବା ବିବାଦକୁ ହ୍ରାସ କରିବାରେ ସହାୟକ ହେବ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ୧୯୯୮ରେ ପଶ୍ଚିମ ଆଫ୍ରିକାର ଅର୍ଥନୈତିକ ସମୁଦାୟ ବିଶ୍ୱର ପ୍ରଥମ ଆ□ଳିକ ରହିବା ଦେଶ କ୍ଷୁଦ୍ର ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ଉପରେ ଲଗାଇଥିଲା । ଅନ୍ୟ ସଦସ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସହମତି ବିନା ନୂଆ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ରର ଆମଦାନୀ ଉପରେ ଏହି କଟକଣା ଲଗାଯାଇଥିଲା ।

୩. ବିବାଦର ସମାଧାନ ଏବଂ ରାଷ୍ଟ୍ର-ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ବୁଝାମଣା ତଥା କଥାବା□ା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆ□ଳିକ ବାଣିଜ୍ୟ ରାଜିନାମା ଅଣସାମରିକ ଉପାୟରେ ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ ।

ଲି ଓ ପ୍ୟୁନଙ୍କ ମତରେ ରାଜନୀତି ବିଜ୍ଞାନରେ 'ଉଦାର ଶାନ୍ତି'ର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ରହିଛି ମ□ସ୍କୁ, କା□, ଆନଜେଲ ଓ ସ୍କମପେଟର ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ: ପାରସ୍ପରିକ ଅର୍ଥନୈତିକ ଆନ୍ତଃନିର୍ଭରଶୀଳତା ଶାନ୍ତିର ପଥ ହୋଇପାରିବ । ଏହାର ଅର୍ଥ ଏହା ଯେ, ଆନ୍ତଃରାଷ୍ଟ୍ର ସମ୍ପର୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ଅର୍ଥନୈତିକ ଆନ୍ତଃନିର୍ଭରଶୀଳତା ସାମରିକ ଶକ୍ତି ପ୍ରୟୋଗର ଅବସ୍ଥାକୁ ଦୂରୀଭୂତ କରିଥାଏ । ନିଜର ବାଣିଜ୍ୟିକ ସହଯୋଗୀ ରାଷ୍ଟ୍ର ସହ କୌଣସି ଏକ ବିବାଦରେ ସାମିଲ ହେବା ପାଇଁ ଏକ ରାଷ୍ଟ୍ର କେବେ ସୁଦ୍ଧା ଚାହିଁ ନ ଥାଏ, କାରଣ ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ହୋଇଥିବା ରାଜିନାମା ଯୋଗୁଁ ଚାଲିଥିବା ବାଣିଜ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଂପୃକ୍ତ ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ଗଭୀର କ୍ଷତି ସହିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ଅଧିକନ୍ତୁ ଆନ୍ତଃରାଷ୍ଟ୍ର ବିବାଦ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବାଣିଜ୍ୟର ସମନ୍ୱୟ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରାଷ୍ଟ୍ର ଯୋଡ଼ିର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ । ସ୍କିଫ ଓ ୱିନଟରଙ୍କ ମତରେ ପଡୋଶୀ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ବାଣିଜ୍ୟ ବିଶ୍ୱାସର କ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ନିରାପ□ା ଦେଇଥାଏ ଏବଂ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ବୁଝାମଣା ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ । ମାର୍ଟିନ ଏକ ଆରଟିଏରେ ସ୍ୱାକ୍ଷର ଦେବା ଆବଶ୍ୟକ କି ନାହିଁ ସେ ସମ୍ପର୍କରେ ନିଷ୍ପ□ି ନେବା

ସମ୍ପର୍କରେ ବିଭିନ୍ନ କୌଶଳ ଅବଲମ୍ବନ କରିବା ସକାଶେ ଏକ ସରଳ ତ□ଗତ ଫ୍ରେମଓ୍ୱର୍କ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ । ଏହା ସହ ବାଣିଜ୍ୟଗତ ଫାଇଦା ହାସଲ କରିବା ସକାଶେ ରାଜନୈତିକ ନେତାମାନେ ଦୁଇ ପ୍ରକାର ଶାନ୍ତି ସଂକ୍ରାନ୍ତ ନିରାପ□ା ଉପାୟ ସମ୍ପର୍କରେ ଚିନ୍ତା କରିଥାନ୍ତି । (କ) ଆରଟିଏ ଏକ ରାଜନୈତିକ ଫୋରମ ଭାବେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ ଯାହାକି ବିବାଦର ସମାଧାନ କରିଥାଏ । (ଖ) କୌଣସି ଯୁଦ୍ଧର ସୁଯୋଗଜନିତ ମୂଲ୍ୟକୁ ଆରଟିଏ ବୃଦ୍ଧି କରିଥାଏ ଯାହାକି ବାଣିଜ୍ୟ ହ୍ରାସ କରିଥାଏ ।

ସଦସ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ରଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ଶାନ୍ତିକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେବା ସକାଶେ ବିଭିନ୍ନ ବାଣିଜ୍ୟଗତ ରାଜିନାମା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଥାଏ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ଅଣଅର୍ଥନୈତିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସହଭାଗିତା ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖି ଦକ୍ଷିଣ-ପୂର୍ବ ଏସୀୟ ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘ (ଆସିଆନ) ଓ ଆ□ଳିକ ସହଯୋଗ ସକାଶେ ଦକ୍ଷିଣ ଏସିଆ ସଂଘ(ସାର୍କ) ଗଠନ କରାଯାଇଥିଲା । ବହୁସ୍ତରରେ ଆଲୋଚନା ପରେ ଏହି ଦୁଇ ସଂଗଠନ ଜାତ ହୋଇଥିଲା । ସେହିପରି ଆର୍ଜେ□ିନା ଓ ବ୍ରାଜିଲ ମଧ୍ୟରେ ଉ□େଜନା ହ୍ରାସ ସକାଶେ 'ମର୍କୋସ'ର ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା । ୨୦୦୦ ମସିହାରେ ଅର୍ଥନୈତିକ ପୁନରୁଦ୍ଧାରକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେବା ଏବଂ ଯୁଦ୍ଧବିଧ୍ୱସ୍ତ ବଲକାନ ଭୂଖଣ୍ଡରେ ଅର୍ଥନୈତିକ ପୁନରୁଦ୍ଧାର ଓ ସଂହତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ସକାଶେ ଏକ ମୁକ୍ତ ବାଣିଜ୍ୟ ଅ□ଳ ଗଠନ କରିବା ପାଇଁ ଦକ୍ଷିଣ-ପୂର୍ବ ୟୁରୋପରେ ଉଦ୍ୟମ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ୨୦୦୪ରେ ଆମେରିକା ସହ ଇଜିପ୍ଟ ଓ ଇସ୍ରାଏଲ ଏକ ବାଣିଜ୍ୟ ରାଜିନାମା ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ଚୁକ୍ତି ଅନୁସାରେ ୫ଟି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଜୋନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇଥିଲା ଯେଉଁଥିରେ ଆମେରିକା ବଜାରକୁ ଇଜିପ୍ଟର ସାମଗ୍ରୀର ମୁକ୍ତ ପ୍ରବେଶ ସମ୍ଭବ ହେବ । ଇସ୍ରାଏଲ-ଇଜିପ୍ଟ ସହଯୋଗୀତାର ଫଳ ସ୍ୱରୂପ ପ୍ରାୟ ୩୫ ପ୍ରତିଶତ ସାମଗ୍ରୀ ଆମେରିକୀୟ ବଜାରରେ ଉପଲବ୍ଧ ହେବ । ଏହା ବିଶ୍ୱାସ ଓ ଯୁକ୍ତି କରାଯାଏ ଯେ, ଆଫ୍ରିକାରେ ହିଂସାତ୍ମକ ବିବାଦ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଆ□ଳିକ ବାଣିଜ୍ୟ ରାଜିନାମା ଯୋଗୁ ବିବାଦର ମୂଳ କାରଣଗୁଡ଼ିକ ଯଥେଷ୍ଟ ହ୍ରାସ ପାଇବ । ସେହିପରି ପଡୋଶୀ ରାଷ୍ଟ୍ରଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ଏହା ସନ୍ଦେହ ଓ ଅସୂୟା ମନୋଭାବ ଦୂର କରିବାରେ ସହାୟକ ହେବ । ଆ□ଳିକ ରାଜିନାମା କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଦସ୍ୟତା ଯୋଗୁଁ ବିଭିନ୍ନ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ବିବାଦ ଓ ସଂଘାତ ରୋକାଯାଇପାରିଥାଏ । ମୋଟାମୋଟି ଭାବେ କହିବାକୁ ଗଲେ ଆ□ଳିକ ବାଣିଜ୍ୟ ରାଜିନାମା ଜରିଆରେ ବିଭିନ୍ନ ସଦସ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ସାମରିକ ଉ□େଜନା ହ୍ରାସ ପାଇଥାଏ ଏବଂ ଶାନ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦିଗରେ ଏହା ଅବଧାରିତ ହୋଇଥାଏ ।

ଅର୍ଥନୈତିକ କୂଟନୀତି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଏକ ଜରୁରୀ ତଥ୍ୟର ଅବତାରଣା ନିହାତି ଜରୁରୀ ଯାହାକି ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଓ ବୈଦେଶିକ ପରିବେଶ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ । ଏହା ସମ୍ପର୍କରେ ଗଭୀର ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା ହେବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । କୌଣସି ସଂଘାତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବହୁ କ୍ଷତି ବିଭିନ୍ନ ଦିଗରୁ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ବୈଦେଶିକ ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ ବହୁଳ ଭାବେ ଛନ୍ଦି ହୋଇଥାଏ । ଅର୍ଥନୀତିକ କୂଟନୀତି ସହିତ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ପ୍ରସଙ୍ଗଗୁଡିକ ସଂପୃକ୍ତ । ନୀତିଗତ ଭାବେ ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ, ଏହା ବିଶ୍ଳେଷଣକୁ ସରଳ କରିବା ଉଚିତ୍ । ତେବେ ଏହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁରୂହ ବ୍ୟାପାର ଯେ, କେଉଁଟି ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଓ କେଉଁଟି ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ । ୧୯୫୦ ପରଠାରୁ ଅର୍ଥନୈତିକ ଅନ୍ତଃ ନିର୍ଭରଶୀଳତାର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ନିକଟ ଅତୀତରେ ଯଥେଷ୍ଟ ବିକଶିତ ହୋଇଛି । ଏହାର ଅର୍ଥ ଯେ ଅତୀତରେ ଯାହାକୁ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ବୋଲି କୁହାଯାଉଥିଲା ତାହା ଆଜି ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ହୋଇଛି । ବୈଦେଶିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତର ଏହି ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ପଦକ୍ଷେପ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛି ଯଦ୍ଦ୍ୱାରା ଅର୍ଥନୈତିକ କୂଟନୀତି ବସ୍ତୁଗତ ଭାବେ ଅବଲୋକନ ହୋଇପାରିବ ।

ମେକ୍ ଇନ ଇଣ୍ଡିଆର ବୈଦେଶିକ ଦିଗ:

ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିବା 'ମେକ୍ ଇନ୍ ଇଣ୍ଡିଆ' କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଭାରତୀୟ ଅର୍ଥନୀତି ସକାଶେ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ପୂରଣ କରୁଛି । ତେବେ ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ରର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଓ ନିଯୁକ୍ତି ସୃଷ୍ଟି ଉପରେ ଏହା ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବା ବେଳେ ଏହା ଅନେକ ସମୟରେ ଭୁଲ ଭାବରେ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଅର୍ଥନୀତି କେବଳ ବୋଲି ଧରାଯାଏ ।

ଏହି ପଦକ୍ଷେପର ଅନେକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବୈଦେଶିକ ଦିଗ ରହିଛି ଏବଂ ଅର୍ଥନୀତିର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ର ଠାରୁ ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ର ଅଲଗା ବୋଲି ଦେଖାଯିବ ନାହିଁ । ସମ୍ପ୍ରତି ଏଫଡିଆଇ ପ୍ରବେଶ ଓ ନିର୍ଗମନ ସହ ସାମଗ୍ରୀ ଓ ସେବାର ବାଣିଜ୍ୟିକ ପ୍ରବାହ ଜାରି ରହିଛି ଏବଂ ଏହାର ପରିମାଣ ଭାରତର ଜିଡିପିର ଅର୍ଦ୍ଧାଧିକରୁ ଅଧିକ ହେବ ଯାହାର ପରିମାଣ ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାର ଆକଳନ ଅନୁସାରେ ଅଧିକ । ବାହ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରର ଆଧିପତ୍ୟ ଅନେକ କାରଣରୁ ଘଟିଥାଏ । ଯେଉଁଥିରେ ରହିଛି ତୁଳନାତ୍ମକ ବିଚାର, ଉତ୍ପାଦନ ଓ ସେବା କ୍ଷେତ୍ରରେ

ପ୍ରତିଯୋଗିତାତ୍ମକ ଅଗ୍ରଗତି, ବୈଦେଶିକ ପୁଞ୍ଜିର ଧାରା, ପ୍ରଯୁକ୍ତିଗତ ଦକ୍ଷତା ଓ ପରିଚାଳନାଗତ ଅଭିଜ୍ଞତା, ଆ□ଳିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଇତ୍ୟାଦି । ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ, ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଓ ବୈଦେଶିକ ସ୍ତରୀୟ ଅର୍ଥନୀତି ଓ ସେଗୁଡ଼ିକର ପାରସ୍ପରିକ ଆନ୍ତଃସମ୍ପର୍କ ମେକ ଇନ ଇଣ୍ଡିଆ ପଦକ୍ଷେପ ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଯାହାକି ଅର୍ଥନୈତିକ କୂଟନୀତି ଓ ଏହାର ଧାରା ଉପରେ ପର୍ଯ୍ୟବସିତ ।

ଏହା ସହଜରେ ହୃଦବୋଧ ହୋଇଛି ଯେ, ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ର ଅଭିବୃଦ୍ଧିର ଏକ ଇଞ୍ଜିନ ଏବଂ ଉଭୟ ଯୋଗାଣ ଦିଗ ଓ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଚାହିଦା ଦିଗରୁ ଏହା ମହ□ପୂର୍ଣ୍ଣ ଯାହାକି ଅର୍ଥନୈତିକ ମାନଦଣ୍ଡ ଦେଇ ଉତ୍ପାଦିକା ଓ ନିଯୁକ୍ତି ପ୍ରଭାବ ଜରିଆରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଥାଏ । ଅଧ୍ୟୟନରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ, ଉତ୍ପାଦନର ବିଶେଷତ୍ୱ, ଉଦ୍ଭାବନ ଓ ନିଯୁକ୍ତି ସୃଷ୍ଟି ଆଦି ଜରିଆରେ ଏହା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅଭିବୃଦ୍ଧିକୁ ସହାୟତା କରେ । ବଜାରର ଆକାର ଅନୁସାରେ କୌଣସି ଦେଶର ଉତ୍ପାଦନ ଉଦ୍ୟୋଗ ସର୍ବଦା ଅଭିବୃଦ୍ଧିମୂଳକ ସୁଫଳ ପ୍ରଦାନ କରି ନଥାଏ ଯାହାକି ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶ ଦିଗରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ ଅର୍ଥାତ ପ୍ରଯୁକ୍ତିଗତ ଓ ଉତ୍ପାଦିକା ସଙ୍କଟ ଯଥା- ଯୋଗାଣ ଦିଗର ସମସ୍ୟା, ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ଏଫଡିଆଇ ଜରିଆରେ ଆ□ଳିକ ଅର୍ଥନୈତିକ ସଂହତି ଯୋଗୁ ଚାହିଦା କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଙ୍କଟ ଓ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ସକାଶେ ସୀମିତ ସୁଯୋଗ ଦିଗରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ । ଏହାର କାରଣ ହେଉଛି ଯେ, ଶୁଳ୍କ ଓ ଅଣଶୁଳ୍କଗତ ଉଦାରୀକରଣ ତଥା ଉତ୍ପାଦନ ସାମଗ୍ରୀ ଓ ସେବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଦାରୀକରଣ ନିୟାମକ ସହଯୋଗୀ ରାଷ୍ଟ୍ରଗୁଡିକ ମଧ୍ୟରେ ବଜାର ପ୍ରବେଶକୁ ବୃଦ୍ଧି କରିଥାଏ ଏବଂ ଚାହିଦା ଦିଗରେ ରହିଥିବା ସମସ୍ୟାରୁ ମୁକ୍ତ କରିଥାଏ । ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ଆ□ଳିକ ଏଫଡିଆଇ ସୁବିଧା ଜରିଆରେ ଯୋଗାଣ ଦିଗର ସଙ୍କଟଗୁଡ଼ିକୁ ସମାଧାନ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଯାହାକି କେବଳ ଆର୍ଥିକ ସମ୍ବଳ ସୃଷ୍ଟି କରିନଥାଏ ବରଂ ଆ□ଳିକ ଅବସ୍ଥା ଏବଂ ପ୍ରଯୁକ୍ତିଗତ ଯଥାର୍ଥତାକୁ ପ୍ରତିପାଦିତ କରିଥାଏ ଏବଂ ପରିଚାଳନାଗତ ଓ ପ୍ରଯୁକ୍ତିଗତ ଦକ୍ଷତା ବିକାଶରେ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ । ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ, ଉତ୍ପାଦନକୁ ଅଭିବୃଦ୍ଧିର ଏକ ଇଞ୍ଜିନ ଭାବେ ଗଠନ କରିବା ସକାଶେ ଆ□ଳିକ ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ନିବେଶଗତ ସଂହତିର ଏକ ସମନ୍ୱିତ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ପୋଷଣ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇପାରେ । ଏହାର ଫଳ ସ୍ୱରୂପ ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶ ଘଟିଥାଏ ଯଦ୍ଦ୍ୱାରା ଅର୍ଥନୈତିକ କୂଟନୀତି ଜରିଆରେ ଅର୍ଥନୀତିର ସଂହତି ସମ୍ଭବ ହେବ । ସେବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିମୂଳକ ବାଣିଜ୍ୟ ସକାଶେ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନଗତ କୌଶଳ ବିନା ଉତ୍ପାଦିତ ସାମଗ୍ରୀର ବାଣିଜ୍ୟ ପରିବର୍ଦ୍ଧିତ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ସାମଗ୍ରୀରେ ବାଣିଜ୍ୟ ପୋଷ୍ଟ-ସିପମେ□ କ୍ରେଡିଟ, କନସାଇନମେ□, ବୀମା, ବ୍ୟାଙ୍କ ଗ୍ୟାରେ□, ଜାହାଜରେ ପରିବହନ ସେବା ଆଦି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେବାକୁ ଉପଲବ୍ଧ କରିଥାଏ ଯାହାକି କେବଳ ବାଣିଜ୍ୟକୁ ସହାୟକ ହୋଇ ନ ଥାଏ ବରଂ ରପ୍ତାନିର ପ୍ରତିଯୋଗିତାକୁ ବୃଦ୍ଧି କରିଥାଏ । ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ପରି ବିଭିନ୍ନ ସେବା କ୍ଷେତ୍ର ସାମଗ୍ରୀର ବାଣିଜ୍ୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ ଯାହାକି ବିଭିନ୍ନ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସେବା କ୍ଷେତ୍ର ଯଥା ମେଡିକାଲ ସାମଗ୍ରୀ ଓ ଔଷଧ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ । ଏହା ଯୋଗୁଁ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସେବା ପ୍ରଦାନକାରୀମାନେ ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଉପରେ ନିଶ୍ଚିତ ରହିଥାନ୍ତି । ଏଣୁ କୌଣସି ଆ□ଳିକ ବାଣିଜ୍ୟ ରାଜିନାମା ସାମଗ୍ରୀର ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ସେବା ମଧ୍ୟରେ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ସମ୍ପର୍କକୁ ପ୍ରତିଫଳିତ କରିଥାଏ । ତେବେ ବାସ୍ତବତାର ଦିଗକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ତେବେ ବାସ୍ତବ କ୍ଷେତ୍ର ଓ ଆର୍ଥିକ କ୍ଷେତ୍ର ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଜଟିଳ ସ୍ଥିତି ଓ ସରଳ ସ୍ଥିତି ମଧ୍ୟରେ ସଂଯୋଗର ଅଭାବ ଜନିତ ସମସ୍ୟା ପରିବର୍ଦ୍ଧିତ ହେଉଥିବାରୁ ସାମଗ୍ରୀରେ ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ସେବାରେ ବାଣିଜ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ଅଭିବୃଦ୍ଧିର ସ୍ୱାଧୀନ ଗତିପଥ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିଥାନ୍ତି । କୌଣସି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଭୟ ସାମଗ୍ରୀରେ ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ସେବାରେ ବାଣିଜ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସ୍ୱୟଂକ୍ରିୟ ପ୍ରବାହକୁ ଗୁରୁତ୍ୱର ସହ ବିଚାର କରିବାକୁ ହେବ । ଉନ୍ନୀତ ଭି□ିଭୂମିଗତ ସେବାରେ ସହଯୋଗ ଯୋଗୁ କାରବାର ମୂଲ୍ୟ ହ୍ରାସ କରିବା ଦିଗରେ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ଆ□ଳିକ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ସାମଗ୍ରୀଗୁଡ଼ିକ ଶସ୍ତା ହୋଇଥାଏ ।

ତେଣୁ ଅଧିକ ଆ□ଳିକ ବାଣିଜ୍ୟ ଏବଂ ଏହାର ବିକାଶମୂଳକ ପ୍ରଭାବ ସକାଶେ ବାଣିଜ୍ୟଗତ ନିବେଶ ସମ୍ପର୍କ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ । ଏହି ସମ୍ପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଯୋଗୁଁ ଆ□ଳିକ ଗୋଷ୍ଠୀଭି□ିକ ରାଷ୍ଟ୍ର କ୍ଷେତ୍ରରେ ରପ୍ତାନିଗତ ଯୋଗାଣ ସାମର୍ଥ୍ୟ ବୃଦ୍ଧିରେ ସହାୟତା କରିଥାଏ । ସେଗୁଡିକ ମଧ୍ୟ ଅଧିକ ନିଯୁକ୍ତି ସୃଷ୍ଟି ସହ ନିବେଶ ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାନ୍ତି ଏବଂ ଆ□ଳିକ ସ୍ତରରେ ଉଦାର ବାଣିଜ୍ୟ ସକାଶେ କ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥାନ୍ତି । ଆ□ଳିକ ପୁନର୍ଗଠନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଅନୁସାରେ ଏକ ମୁକ୍ତ ବାଣିଜ୍ୟ ରାଜିନାମା ନିବେଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା

ଗ୍ରହଣ କରୁଥିବା ବେଳେ ବାଣିଜ୍ୟ-ସୃଷ୍ଟି ମିଳିତ ଉଦ୍ୟୋଗ ଜରିଆରେ ଆ□ଳିକ ବାଣିଜ୍ୟ ପ୍ରବାହରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ପ୍ରଭାବ ପକାଇପାରିବ । ବାଣିଜ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିକାରୀ ମିଳିତ ଉଦ୍ୟୋଗ ଜରିଆରେ ଆ□ଳିକ ମୁକ୍ତ ବାଣିଜ୍ୟ ରାଜିନାମାର ସୁବିଧା ହାସଲ କରିଥାଏ । ପ୍ରସ୍ତୁତି କ୍ଷେତ୍ରର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସାମର୍ଥ୍ୟ ସକାଶେ ଏଗୁଡିକର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ଥାଏ ।

ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ, ଉଭୟ ଦିଗର ସଂହତି ଓ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଉପରେ ଆନ୍ତଃରାଷ୍ଟ୍ର ନିବେଶ ପ୍ରବାହ ସହାୟତାରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଏ ତେବେ ଏହା ବାଣିଜ୍ୟ ନିବେଶକୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ କରିବ । ଅଧିକ ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ନିବେଶ ପ୍ରବାହ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଲାଭ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଅଧିକ ନିଯୁକ୍ତି ସୃଷ୍ଟି ସମ୍ଭବ ହେବ । ସମନ୍ୱିତ ପ୍ରକାରେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଶିଳ୍ପଭି□ିକ ଆ□ଳିକ ସ୍ତରରେ ଉତ୍ପାଦନର ବିଭିନ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ବ□ନ ପ୍ରଣାଳୀ ଯଥା ଆଲମ୍ବ ସଂହତି ଏବଂ ଉତ୍ପାଦନର ସେହି ଏକ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ରତା ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ । ଆ□ଳିକ ସ୍ତରରେ ଉତ୍ପାଦର ପ୍ରକାରଭେଦ ସହାୟତାରେ ଏହା ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାଏ ।

ନିଯୁକ୍ତି ସୃଷ୍ଟି ସକାଶେ ସକାରାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ସହ ଅଭିବୃଦ୍ଧିର ଇଞ୍ଜିନ ଭାବେ ପରିଗଣିତ ହେବା ପାଇଁ ଆ□ଳିକ ସମନ୍ୱିତ ପ୍ରସ୍ତୁତି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଆ□ଳିକତା ଭି□ିରେ ଆ□ଳିକ ମୂଲ୍ୟ ଶୃଙ୍ଖଳ ସୃଷ୍ଟିକରିବା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥାଏ । ଇନପୁଟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକ ରୂପାନ୍ତରଣରେ ଏକ ସାମଗ୍ରୀର ଉତ୍ପ□ି ଯେତେବେଳେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଏ ସେତେବେଳେ ଏଫଂଟିଏଗୁଡିକରେ ଏହାର ବାଣିଜ୍ୟଗତ ଅବଗାମୀକୁ ରୋକିବାରେ ଏହା ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ । ତେବେ ତାହା ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଯେ, ଉତ୍ପ□ିର ଏହି ନିୟମାବଳୀ ଓ ସେଗୁଡିକର ସ□ାବଳୀ ଦେଶରେ ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ରର ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସୃଷ୍ଟି କରିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ ନିଯୁକ୍ତି ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି ମାଧ୍ୟମରେ । ଏହା ଏଥିପାଇଁ ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଉଛି ଯେ, ଏକ ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ କାରଣ ଯୋଗୁଁ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ଦରମା ଓ ଭ□ା ପ୍ରଦାନ, ପୁଞ୍ଜି ଉପରେ ସୁଧ ଓ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ମାସିକ ଦେୟ, ଉଦ୍ୟୋଗପତିମାନଙ୍କ ଲାଭ ଓ ଜମିର ଭଡ଼ା ବାବଦକୁ ଦେୟ ଦେବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉତ୍ପାଦନର ସମସ୍ତ କାରଣ ଦାୟୀ ଏବଂ କେବଳ ଶ୍ରମ ଏଥିପାଇଁ ଦାୟୀ ନୁହନ୍ତି । ଉଦ୍ୟୋଗପତିମାନଙ୍କ ଅଧିକ ଲାଭ ସକାଶେ ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟ ଯୋଗ କରିବା ହୋଇଥାଏ ପ୍ରମୁଖ କ୍ଷେତ୍ର । ସଂକ୍ଷେପରେ କହିବାକୁ ଗଲେ ଏଫଂଟିଏ ଅଧୀନରେ ଜାତ ନିୟମାବଳୀ ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିକାଶମୂଳକ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ ଏବଂ ନିଯୁକ୍ତି ସୃଷ୍ଟି କରିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ ।

ମେକ୍ ଇନ୍ ଇଣ୍ଡିଆ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପଦକ୍ଷେପ ହୋଇପାରେ ଯଦି ଉତ୍ପାଦନକୁ ଏକ ସମନ୍ୱିତ ଉପାୟରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାରଣ ସହ ଅବଲୋକନ କରାଯାଇପାରେ ଏବଂ ଏହାର ବୈଦେଶିକ କ୍ଷେତ୍ର ଯଥା ନିୟମାବଳୀର ଉତ୍ପ□ି ଯଦି ସଠିକ ଭାବେ ହୃଦବୋଧ କରାଯାଇଥାଏ । ଏହା ଦର୍ଶାଇବା ପାଇଁ କଷ୍ଟ ନୁହେଁ ଯେ, ଅନ୍ତଃରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରଯୋଜିତ ଅର୍ଥନୀତି ହିଁ ଅର୍ଥନୈତିକ କୂଟନୀତିର ଭି□ି ହୋଇଥାଏ । କାରଣ ଏହି ସବୁ ପଦକ୍ଷେପ ଅର୍ଥନୈତିକ କୂଟନୀତିକୁ ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶ ସକାଶେ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥାଏ ଯଥା, ନିଯୁକ୍ତି ସୃଷ୍ଟି, ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ହ୍ରାସ ଓ ଲୋକମାନଙ୍କ ଜୀବନର ସାମଗ୍ରିକ ମାନବୃଦ୍ଧି ।

ଉପସଂହାର :

ଉପରଦର୍ଶିତ ବର୍ଣ୍ଣନା ଅନୁସାରେ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ, ଲୋକ-ଲୋକ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବା ସକାଶେ ଏବଂ ଦେଶ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ଅର୍ଥନୈତିକ ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପନ କରିବା ସକାଶେ ଅର୍ଥନୈତିକ କୂଟନୀତି ପ୍ରମୁଖ ଭାବେ ପରିବ□ିତ ହୋଇଛି । ପାରମ୍ପରିକ ସରକାରୀ ସ୍ତରୀୟ ଆଲୋଚନା, ରାଜନୈତିକ ଓ ସାମରିକ କଥାବା□ା ସ□େ୍ୱ ଏହା ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିଛି । ଏଣୁ ଅଧିକ ଅର୍ଥନୈତିକ ସମ୍ପର୍କ ଯୋଗୁ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ତଥା ଆ□ଳିକ ସ୍ତରରେ ଶାନ୍ତି ହାସଲ କରିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାଏ । ଏହା ମଧ୍ୟ ଦର୍ଶାଯାଇଥାଏ ଯେ, ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଓ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଆଲୋଚନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ସ୍ପଷ୍ଟ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଟାଣିବା କଠିନ ହୋଇଥାଏ କାରଣ କ୍ଷତି ଉଭୟ ପକ୍ଷରେ ହୋଇଥାଏ । ଯେଉଁ ଗୋଟିଏ ପଦକ୍ଷେପକୁ ଉପଲବ୍ଧ କରାଯାଉଛି ତାହା ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ କିନ୍ତୁ ତାହାର କୌଣସି ବାହ୍ୟ ଦିଗ ନଥାଏ- ତାହା ହେଉଛି ମେକ ଇନ ଇଣ୍ଡିଆ । ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଏବଂ ନିଯୁକ୍ତି ସୁଯୋଗ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏହି ପଦକ୍ଷେପ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିଛି । ଏହି ଅ□ଳରେ ବିଦେଶୀ ପୁଞ୍ଜି ଆକୃଷ୍ଟ କରିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତ ଏକ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଆକର୍ଷଣୀୟ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି । ଏଦିଗରେ "ମେକ୍ ଇନ୍ ଇଣ୍ଡିଆ"ର ଭୂମିକା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶ ଦିଗରେ ଏହା ମୁଖ୍ୟ ଚାଳିକା ଶକ୍ତି ଭାବେ ପରିଗଣିତ ହୋଇପାରିବ । ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ର ସହ ଅର୍ଥନୀତିର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ସମ୍ପର୍କିତ କରିବା ସକାଶେ ଏକ ସମନ୍ୱିତ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ

ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ ୩୮ପୃଷ୍ଠାରେ

ସୁଶାସନ - ଢା ।ଓ ଉପାଦାନ

• ଡକ୍ଟର ଏ. ସୂର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରକାଶ

ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଯେଉଁ ଭଳି ଭାବରେ ସରକାର ପରିଚାଳିତ କରୁଛନ୍ତି ତାହା ତାଙ୍କର ସମର୍ଥକ ଓ ସମାଲୋଚକ ଉଭୟଙ୍କୁ ହତବାକ୍ କରି ପକାଇଛି । ପୂର୍ବ ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରଚଳିତ ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ବନ୍ଦ ନକରି ଥିବାରୁ ସମାଲୋଚକମାନେ ଦ୍ୱନ୍ଦରେ ପଡିଯାଇଛନ୍ତି । ତାହାର ଅର୍ଥ ହେଲା ଶାସନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ପ୍ରତି ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ପଦ୍ଧତି ଅବଲମ୍ବନ । ତାଙ୍କର ଏହି ପଦକ୍ଷେପ ଶାସନ ପ୍ରକ୍ରିୟା, ଜାତୀୟ ସୁରକ୍ଷା ଓ ବିଦେଶ ନୀତିକୁ ନୂତନ ଦିଗ୍ ଦର୍ଶନ ଦେଇଛି ।

୧୯୮୯ରେ ଭାରତୀୟ ରାଜନୀତିରେ ମିଳିତ ସରକାର ଯୁଗ ଆରଂଭ ହେବା ପରଠାରୁ ଏକ ସାଧାରଣ ଧାରଣା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା ଯେ ଦେଶ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦୃଷ୍ଟି ଓ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହରାଇ ବସିଛି । ଏହି ଧାରଣା ଜୀବନର ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବ୍ୟାପି ଯିବା ସଂଗେ ସଂଗେ ଶାସନ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଛି । ତାହା ସାମାଜିକ ହେଉ ବା ଆର୍ଥିକ ପ୍ରସଙ୍ଗ ହେଉ । ଏହି ରାଜନୈତିକ ଅନିଶ୍ଚିତତା ଯୋଗୁଁ ଅପାରଗତା ପାଇଁ ପଥ ପରିଷ୍କାର କରିଥିଲା ତଥା ପାରଦର୍ଶିତାର ଅଭାବ ଦେଖାଯାଇଥିଲା । ଏହା ଦୁନିଆରେ ଅନ୍ୟ ଦେଶ ସହିତ ଭାରତର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମଧ୍ୟ ଦେଖା ଯାଇଛି । ବିଭିନ୍ନ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଘଟଣା ପ୍ରତି ଭାରତର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ବିଶେଷ କରି ପଡୋଶୀ ମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଭାରତ ଯେଭଳି ମନୋଭାବ ପୋଷଣ କରୁଥିଲା ସେଥିରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଥିଲା ଯେପରିକ ଭାରତ ନେତୃତ୍ୱହୀନ ହୋଇ ପଡିଛି ।

ଏହି ସ୍ଥିତିରେ ନାଟକୀୟ ପରିବ□ନ ହୋଇଥିଲା ୨୦୧୪ ମେ ମାସରେ ଯେତେବେଳେ ଜନସାଧାରଣ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦୀଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱାଧିନ ଏନ.ଡି.ଏକୁ ଲୋକସଭାରେ ସଂଖ୍ୟା ଗରିଷ୍ଠତା ସହିତ ନିର୍ବାଚିତ କରିଥିଲେ । ଗତ ୧୨ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁମାନେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟଶୈଳୀ ଦେଖିଛନ୍ତି ସେମାନେ ଅବଶ୍ୟ ଏକମତ ହେବେ ଯେ କେବଳ ପ୍ରତିବଦ୍ଧତା ପ୍ରକାଶ କରୁଛନ୍ତି ତା ନୁହେଁ ବରଂ ଏକ ଦେଶକୁ ଆଗରେ ଛିଡା ହୋଇ ନେତୃତ୍ୱ ଦେଇଛନ୍ତି ଏବଂ ଦେଶ ଗଠନ ପାଇଁ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ସବୁ ପ୍ରକାରରେ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରୁଛନ୍ତି ।

ଏହି ଯୁକ୍ତି ଅବଶ୍ୟ କରାଯାଇ ପାରେ ଯେ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଏବଂ ଡେଲିଭେରୀ ମଧ୍ୟରେ କିଛୁ ନିର୍ବାଚନ ସମୟ ଆଶା ତୁଳନାରେ ତଫାତ ଅଧିକ ହୋଇଛି । ତେବେ କେହି ଏହା ମନା କରି ପାରିବେ ନାହିଁ ଯେ ଆଶାଶୂନ୍ୟତା ସ୍ଥିତି ଅବଶ୍ୟ ଦୂର ହୋଇଛି ଏବଂ ବ□ମାନ ସରକାର ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ପୂରଣ କରୁଛନ୍ତି । ପ୍ରଶଂସନୀୟ ଗତିରେ ଏଥିରେ ଫଳ ମିଳୁଥିବା

ମଧ୍ୟ ଦେଖା ଯାଉଛି ।

ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସରକାରଙ୍କ ସଫଳତା ବିଫଳତା ଆଲୋଚନା କରିବାକୁ ହେଲେ ଆମକୁ ସରକାରଙ୍କ ସନ୍ତୁଳନ ପତ୍ର ତନଖିବାକୁ ହେବ । ଏହି ବର୍ଷ ସରକାର ସୁଶାସନ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ପ୍ରସାରିତ କରିଛନ୍ତି । ସରକାର ଅନେକ ଜାତୀୟ ସ୍ତରୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଯଥା- ବିଦ୍ୟୁତ ଶକ୍ତି, ରେଳବାଇ, ରାଜପଥ ନିର୍ମାଣ । ବିଦେଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୂତନ ଦିଗନ୍ତ ଖୋଲାଯିବା ସଂଗେ ସଂଗେ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପରିଚାଳନା ସିଧାସଳଖ କେନ୍ଦ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ କରାଯାଉଛି । ଏହି ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ହୋଇଥିବା ପରିବ□ନ ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା କଲେ ପରିବ□ନ ସ୍ପଷ୍ଟ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ଅନେକ ସୃଜନଶୀଳ ଗରିବ ଅଭିମୂଖୀ, ଚାଷୀ ଅଭିମୁଖୀ, ପୁଂଜି ନିବେଶ ଅଭିମୁଖୀ ତଥା କର୍ମନିଯୁକ୍ତି ଅଭିମୁଖୀ କାର୍ଯ୍ୟ ସବୁ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଆରଂଭ କରାଯାଇଛି । ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତ ଇତିହାସରେ ଏହା ସବୁ ଅଭୂତପୂର୍ବ ପରିବ□ନ ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରେ ।

ବୈଦେଶିକ ବ୍ୟାପାରରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଉଦ୍ୟମ ପ୍ରଥମ ଦିନରୁ ହିଁ ଆରଂଭ ହୋଇଥିଲା ଯେଉଁ ଦିନ ସେ ସାର୍କ ଦେଶର ମୁଖ୍ୟମାନଙ୍କୁ ନିଜର ଶପଥ ଗ୍ରହଣ ଉତ୍ସବକୁ ଆମନ୍ତ୍ରିତ କରିଥିଲେ । ତା ପରଠାରୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଦୁନିଆର ଅନେକ ରାଷ୍ଟ୍ରାଧ୍ୟକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ଭେଟି ସାରିଲେଣି ଯଥା- ଆମେରିକାର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ବାରାକ ଓବାମା, ଋଷ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଭ୍ଲାଡିମିର ପୁତିନ, ଚୀନ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ସି ଜିନପିଙ୍ଗ, ଜର୍ମାନ ଚାନସେଲର ଆନଜେଲା ମାକେଲ, ଫ୍ରାନସ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଫ୍ରାନ୍‌କୋଇସ ହୋଲାଣ୍ଡ, ଜାପାନ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ସିନଜୋ ଆବେ, କାନାଡା ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଷ୍ଟିଫେନ ହାରପେର । ପଡୋଶୀ ଦେଶମାନଙ୍କ ସହ ସଂପର୍କ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ନିରନ୍ତର ଉଦ୍ୟମ କରୁଛନ୍ତି । ପ୍ରଥମ ବିଦେଶ ଯାତ୍ରାରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଭୁଟାନ ଯାଇଥିଲେ । ସେ ନେପାଳ ଦୁଇଥର ପରିଦର୍ଶନ କରିବା ସଂଗେ ସଂଗେ ବର୍ଷକ ମଧ୍ୟରେ ୧୯ଟି ଦେଶ ପରିଦର୍ଶନ କରି ସାରିଲେଣି । ବିଶ୍ୱ ନେତାମାନଙ୍କ ସହ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସମ୍ବନ୍ଧ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ସଂଗେ ସଂଗେ ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଆମେରିକାର ମାଡିସନ ସ୍କୋୟାର, ଫ୍ରାନସ, ଜର୍ମାନୀ ଓ କାନାଡାରେ ହଜାର ହଜାର ଲୋକଙ୍କୁ ସାଧାରଣ ସଭା ପାଇଁ ଆକୃଷ୍ଟ କରିପାରିଛନ୍ତି । ଏହି ଦେଶମାନଙ୍କରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଗସ୍ତ ସମୟରେ ଭାରତୀୟମାନେ ଏଭଳି ସଂଖ୍ୟାରେ ଏକଜୁଟ ହେବା କେବେ ହେଁ ଦେଖାଯାଇ ନଥିଲା ।

ବ□ମାନ ସରକାରଙ୍କର ଆଉ ଗୋଟିଏ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ପଦ୍ଧତି ହେଉଛି ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପରିଚାଳନା ଏବଂ ମାନବୀୟତା । ଏହା ଇରାକରେ ନର୍ସମାନଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବାଠାରୁ ଆରଂଭ ହୋଇଥିଲା । ତାପରେ ୟେମେନରେ ସଂକଟ ଦେଖା ଦେଇଥିଲା । ସେଠାରେ ଭାରତୀୟ ବିଦେଶ ଅଫିସ, ଭାରତୀୟ ବାୟୁସେନା ଓ ନୌସେନା ଏକାଠି ହୋଇ ହଜାର ହଜାର ଲୋକଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିଥିଲେ । ନୂତନ କାର୍ଯ୍ୟ ଶୈଳୀ ଦିଗରୁ ଦେଖିଲେ ବିଦେଶ ବ୍ୟାପାର ରାଷ୍ଟ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ ଜେନେରାଲ ଭି.କେ.ସିଂହ ଜିବୋଟି ଠାରେ ଅବସ୍ଥାପିତ ହୋଇ ଶେଷ ବ୍ୟକ୍ତି ଉଦ୍ଧାର ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ ତଦାରଖ କରିଥିଲେ । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ସାରା ଦୁନିଆରେ ପ୍ରଶଂସା ମିଳିଥିଲା । ଭାରତୀୟ ମାନଙ୍କୁ ଛାଡିଦେଲେ ଯେଉଁ ୫୬୦୦ ଲୋକଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରାଯାଇଥିଲା ସେ ମଧ୍ୟରେ ୪୧ଟି ଦେଶର ୯୬୦ ବିଦେଶୀ ନାଗରିକ ମଧ୍ୟ ସାମିଲ ଥିଲେ ।

ନେପାଳରେ ଭୂମିକମ୍ପ ସମୟରେ ଭାରତ ଯେଉଁ ଗତିରେ ଉଦ୍ଧାର ଓ ଥଇଥାନ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲା ତାହା ସାରା ଦୁନିଆରେ ପ୍ରଶଂସିତ ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ ଏନ.ଡି.ଆର.ଏଫ ଭୂମିକଂପର କିଛି ଘ□ା ମଧ୍ୟରେ ନେପାଳରେ ପହ□ି ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ ଆରଂଭ କରିଦେଇଥିଲେ ।

ଜାମ୍ମୁକାଶ୍ମୀରରେ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ତଥା ବିହାରରେ ଭୂମିକମ୍ପ ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ସେଭଳି ତତ୍ପରତାର ସହ ଉଦ୍ଧାର ଓ ଥଇଥାନ କାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା । ଅନେକ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ମନ୍ତ୍ରୀ ଉ□ର ପ୍ରଦେଶ, ରାଜସ୍ଥାନ, ହରିୟାଣା ଓ ପଞ୍ଜାବ ଗସ୍ତ କରି ଚାଷୀମାନଙ୍କ ସହ ସାକ୍ଷାତ କରିଥିଲେ ତଥା ଫସଲ ନଷ୍ଟ ସ୍ଥିତିର ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା କରିଥିଲେ ।

ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନଙ୍କ ସହ ସିଧାସଳଖ ଭାବରେ ଯୋଡି ହେବା ପାଇଁ ରେଡିଓରେ 'ମନ୍ କି ବାତ' କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆରଂଭ କରିଛନ୍ତି । ଏହା ହେଉଛି ଏକ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅସାଧାରଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ । ଏହି ମାସିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଯୋଗୁଁ ଲୋକମାନେ ପୁଣି ରେଡିଓ ଆଡକୁ ଆକର୍ଷିତ ହୋଇଛନ୍ତି । ତାହା ଟେଲିଭିଜନରେ ମଧ୍ୟ ଏହା ଅତି ଲୋକପ୍ରିୟ ହୋଇଛି ।

ସରକାରଙ୍କ ନୂତନ ସୁଶାସନ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ନିଦର୍ଶନ ହେଉଛନ୍ତି ବିଦେଶ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀମତୀ ସୁଷମା ସ୍ୱରାଜ, ଅନେକ ବର୍ଷ ଧରି ବିଦେଶରେ ରହୁଥିବା ଭାରତୀୟମାନେ ଭାରତୀୟ ଦୂତାବାସ ତଥା ବୈଦେଶିକ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟର ଅଣସଂବେଦନଶୀଳତା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅଭିଯୋଗ କରି ଆସୁଥିଲେ । ଏହା ବ□ମାନ ଅତୀତ ହୋଇ ଯାଇଛି । ଆଜି ଏକ ସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି ଯେଉଁଠାରେ

ଭାରତର ବିଦେଶୀ ମନ୍ତ୍ରୀ ସିଧାସଳଖ ବିଦେଶରେ ରହୁଥିବା ଭାରତୀୟମାନଙ୍କ ସମସ୍ୟା ଶୁଣୁଛନ୍ତି ତଥା ତୁରନ୍ତ ସହାୟତା ପାଇଁ ନିକଟସ୍ଥ ଦୂତାବାସକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଉଛନ୍ତି । ଏଥିପାଇଁ ସେମାନଙ୍କୁ କେବଳ ବୈଦେଶିକ ବ୍ୟାପାର ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଟ୍ୱିଟ କରିବାକୁ ପଡିବ । ସୁଷମା ସ୍ୱରାଜଙ୍କ ଏହି ପଦ୍ଧତି ଅନ୍ୟ ଦେଶମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅନୁକରଣୀୟ ହୋଇଛି ।

ସରକାରଙ୍କ ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ଏକ ଚିନ୍ତାର ବିଷୟ ଥିଲା ଭାରତୀୟ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା । ଅନେକ ସ୍କାମ ତଥା ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ବିଫଳତା ଯୋଗୁଁ ବିଦେଶୀ ପୁଂଜି ନିବେଶକାରୀ ମାନେ ଭାରତ ଉପରେ ଆସ୍ଥା ପ୍ରାୟ ହରାଇ ବସିଥିଲେ । ସରକାରଙ୍କ ସଫଳତା ବା ବିଫଳତା ଜି.ଡି.ପି ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଉପରକୁ ହେଉଛି କି ନାହିଁ ତାହା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । ତେଣୁ ଭାରତ ଏକ ଅନୁକୂଳ ପୁଂଜି ନିବେଶ ଲକ୍ଷ୍ୟ ସ୍ଥଳ ବୋଲି ଦୁନିଆରେ ଦୃଢ ଭାବରେ କହିବାକୁ ହେଲେ ଦୁନିଆରେ ବ୍ୟବସାୟିକ ଗୋଷ୍ଠୀ ଓ ଶିଳ୍ପ ନେତୃତ୍ୱମାନଙ୍କ ସହ ସାକ୍ଷାତ କରିବା । ତୁରନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଫଳସ୍ୱରୂପ ପ୍ରଥମ ବଜେଟ ପ୍ରସ୍ତୁତି କରିବା ପାଇଁ ଅର୍ଥମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଅରୁଣ ଜେଟଲୀ ବ୍ୟାପକ ଯୋଜନା କରିଥିଲେ । ଏଥିରୁ ଭଲ ଲାଭ ମିଳିଛି କାରଣ ବ୍ୟବସାୟ ଓ ଶିଳ୍ପ ଗୋଷ୍ଠୀ ବଜେଟର ବ୍ୟାପକ ପ୍ରଶଂସା କରିଛନ୍ତି । କାରଣ ବଜେଟରେ ପୁଂଜି ନିବେଶ ଆକୃଷ୍ଟ କରିବା ତଥା ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ଅନେକ କିଛି କରାଯାଇଥିଲା । ତିନିବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଆର୍ଥିକ ନିଅଣ୍ଟ ୩ ପ୍ରତିଶତ ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ କରିବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀ ଏଥିରେ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ କରିଛନ୍ତି । ଏହି ସବୁ ଉଦ୍ୟମ ଯୋଗୁଁ ଦେଶରେ ପୁଂଜି ନିବେଶ ସକାଶେ ଅନୁକୂଳ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ବର୍ତ୍ତମାନର ହିସାବରୁ ଜଣାଯାଇଛି ଯେ ଦେଶର ଜି.ଡି.ପି ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଅଧିକ ବାର୍ଷିକ ପ୍ରାୟ ୯ ପ୍ରତିଶତ ସ୍ତରରେ ପହଂଚିବ ଏବଂ ତାହା ଚୀନ ଦେଶର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ତୁଳନାରେ ଅଧିକ ହେବ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଭାରତରେ ବୈଦେଶିକ ବିନିମୟ ମୁଦ୍ରା ସଂଚୟ ରହିଛି ୩୫୦ ବିଲିୟନ ଆମେରିକୀୟ ଡଲାର । ଅଧିକ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ହେଉଛି ଯେ ଦୁର୍ନୀତିମୁକ୍ତ ସରକାର ବର୍ତ୍ତମାନ ରହିଛି । ପୂର୍ବ ସରକାରଙ୍କୁ ବିଭିନ୍ନ ସ୍କାମ ଯୋଗୁଁ ଗୁରୁତର ମୂଲ୍ୟ ଦେବାକୁ ପଡିଥିଲା । ସ୍ପେକଟ୍ରମ ଓ କୋଇଲା ଖଣି ଆବଣ୍ଟନରେ ସରକାର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ପାରଦର୍ଶୀ ପଦକ୍ଷେପ ଅବଲମ୍ବନ କରିଛନ୍ତି । ଫଳସ୍ୱରୂପ ସରକାର ଏଥିରୁ ବ୍ୟାପକ ରାଜସ୍ୱ ଅର୍ଜନ କରିଛନ୍ତି ।

ସୁଶାସନ ଦିଗରେ ସରକାରଙ୍କ ଅନ୍ୟ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହୋଇଛି ଯୋଜନା ଆୟୋଗର ପୁନର୍ଗଠନ । ଯୋଜନା ଆୟୋଗ ଭାରତୀୟ ବିକାଶ ଧାରାକୁ ନୂତନ ଦିଗଦର୍ଶନ ଦେବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲା । ଯୋଜନା ଆୟୋଗ ସମାଜବାଦ ଯୁଗରେ ଆରଂଭ ହୋଇଥିଲା ତେଣୁ ଏହାକୁ ନୀତି ଆୟୋଗରେ ପରିଣତ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଘୋଷଣା କଲାବେଳେ କେହି ଅବଶୋଷ ପ୍ରକଟ କରିନଥିଲେ । ନୀତି ଆୟୋଗ ହେଉଛି ଏକ ଥିଙ୍କଟ୍ୟାଙ୍କ ଏବଂ ଆଧୁନିକ ଭାରତର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଏହା କାର୍ଯ୍ୟକରିବା, ଆଇନ ଓ ସାମାଜିକ ସମସ୍ୟା ଉପରେ ସରକାରଙ୍କୁ ପରାମର୍ଶ ଦେବା ସଂଗେ ସଂଗେ ଏହା ଆର୍ଥିକ ନୀତି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରମାନଙ୍କୁ ସାମିଲ କରିବ । ସରକାର ଏହାର ଅଧ୍ୟକ୍ଷତା ପାଇଁ କଲମ୍ବିଆ ବିଶ୍ୱ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଫେସର ଡଃ ଅରବିନ୍ଦ ପାନାଗରିଆକୁ ଚୟନ କରିଛନ୍ତି । ଆୟୋଗ ଅନ୍ୟ ସଦସ୍ୟ ମାନେ ବୌଦ୍ଧିକ ମାର୍ଗ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବେ । ଏହି ସବୁ ବ୍ୟତୀତ ସରକାର ସଂଘୀୟ ଢାଞ୍ଚାକୁ ସମ୍ମାନ ଦେବା ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ବନ୍ଧ ଉନ୍ନତ କରିବାକୁ ଉଦ୍ୟମ କରୁଛନ୍ତି ।

୧୪ଶ ଅର୍ଥ ଆୟୋଗ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଟିକସରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଅଂଶ ୩୨ ପ୍ରତିଶତରୁ ୪୨ ପ୍ରତିଶତ ବୃଦ୍ଧି କରିବା ପାଇଁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସୁପାରିଶ କରିଥିଲେ । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ଅର୍ଥମନ୍ତ୍ରୀ ତୁରନ୍ତ ଏହି ସୁପାରିଶ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ଏବଂ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଅତିରିକ୍ତ ୧.୭୮ ଲକ୍ଷ କୋଟି ଟଙ୍କା ମିଳିଥିଲା । ସମବାୟ ଭିତ୍ତିକ ସଂଘୀୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରତି ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରତିବଦ୍ଧତା ଏଥିରୁ ପ୍ରତିପାଦିତ ହୁଏ ।

ଆଗାମୀ ବର୍ଷମାନଙ୍କରେ ଉଚ୍ଚତର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାସଲ କରିବାକୁ ହେଲେ ଭିତ୍ତିଭୂମି ସହାୟତା ଯଥେଷ୍ଟ ଆବଶ୍ୟକ । ଏହା ବିଦେଶୀ ପୁଂଜି ନିବେଶକାରୀ ମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଚିନ୍ତାର ବିଷୟ ହୋଇଥିଲା । ସୁତରାଂ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଭିତ୍ତିଭୂମି ବିକାଶକୁ ଉଚ୍ଚ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଦେଇଥିଲେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭିତ୍ତିଭୂମି ପ୍ରକଳ୍ପର କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନକୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ତରଫରୁ ସିଧାସଳଖ ମନିଟରିଂ କରାଯାଇଛି । ଏଥିରେ କୋଇଲା, ଶକ୍ତି, ରାଜପଥ, ରେଳ ଓ ବନ୍ଦର ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକ ସାମିଲ ରହିଛି । ସେଇଭଳି ବିଦ୍ୟୁତଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ତରଫରୁ ଯେଉଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିଛନ୍ତି ସେଥିରୁ ଲାଭ ମିଳିବା ଆରଂଭ ହୋଇଛି । ଦେଶରେ ବିଦ୍ୟୁତଶକ୍ତିର ଅଭାବ ୧୦ ପ୍ରତିଶତରୁ ୩.୬ ପ୍ରତିଶତକୁ ହ୍ରାସ ପାଇଛି । ଦିଲ୍ଲୀଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଅନେକ ରାଜ୍ୟରେ ସାରା ଦିନ ବିଦ୍ୟୁତ ଶକ୍ତି ଯୋଗାଇବା ସକାଶେ ସରକାର ଉଦ୍ୟମ କରୁଛନ୍ତି । ଦ୍ୱାଦଶ

ଯୋଜନା ଲକ୍ଷ୍ୟ ଠାରୁ ଅଧିକ ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ଶକ୍ତି ମନ୍ତ୍ରୀ ଆଗ୍ରହୀ । ଜାତୀୟ ରାଜପଥ ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ତଦନୁରୂପ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଉଛି । ବିଭିନ୍ନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ ସମୟାବଦ୍ଧ ଲକ୍ଷ୍ୟ ସବୁ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିଛନ୍ତି ।

ସ୍ୱଚ୍ଛ ଭାରତ ଓ ପରିମଳ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଠାରୁ ଆରଂଭ କରି ଅନେକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଇଛି । ସ୍ୱଚ୍ଛ ଭାରତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ଜନ୍ମଦିନଠାରୁ ଆରଂଭ କରାଯାଇଛି । ୭୦ ପ୍ରତିଶତ ପରିବାରରେ ପାଇଖାନା ନଥିବା ତଥା ମହିଳା ସୁରକ୍ଷା ଆଦି ଅସ୍ୱସ୍ତିକର ପ୍ରଶ୍ନ ଆଦି ଉପରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଖୋଲା ଖୋଲି ଭାବରେ ଆଲୋଚନା କରିବା ପାଇଁ କୁଣ୍ଠାବୋଧ କରୁନାହାନ୍ତି । ୬୦ ନିୟୁତ ପାଇଖାନା ନିର୍ମାଣ କରିବା ପାଇଁ ସରକାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିଛନ୍ତି ।

ଅନ୍ୟ ଏକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହେଉଛି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଜନଧନ ଯୋଜନା । ଏଥିରେ ଗରିବ ଲୋକଙ୍କୁ ବ୍ୟାଙ୍କ ଆକାଉ□ ଜରିଆରେ ବ୍ୟାଙ୍କ ଓ ଆର୍ଥିକ ସେବା ସୁବିଧା ଯୋଗାଇ ଦେବା ପାଇଁ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା କରାଯାଉଛି । ଗରିବଲୋକମାନେ ବ୍ୟାଙ୍କ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ସାମିଲ ହୋଇପାରିବା ଯୋଗୁଁ ଅତି ଆନନ୍ଦ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ୧୫୦ ନିୟୁତ ନୂତନ ବ୍ୟାଙ୍କ ଆକାଉ□ ଖୋଲାଯାଇଛି ଆହୁରି ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ହେଉଛି ଯେ ଗରିବ ଲୋକମାନେ ଏହି ଆକାଉ□ରେ ୧୫୮୦୦ କୋଟିରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଟଙ୍କା ସଂଚୟ ରଖିଛନ୍ତି । ଆକାଉ□ ବ୍ୟତୀତ ଗରିବ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଏକ ରୁପେ କାର୍ଡ, ଏକ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଦୁର୍ଘଟଣା ବୀମା ୫୦୦୦ ଟଙ୍କାର ଓଭର ଡ୍ରାଫଂଟ ସୁବିଧା ମଧ୍ୟ ଦିଆଯାଉଛି ।

ଜନ ଧନ ଯୋଜନାର ସଫଳତା ପରେ, ସରକାର ସାମାଜିକ ସୁରକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଆଉ ତିନୋଟି ଯୋଜନା ଜରିଆରେ ନୂତନ ସ୍ତରକୁ ନେଉଛନ୍ତି । ଏହି ସବୁ ଗରିବ ମାନଙ୍କୁ ରିଲିଫଂ ଦେବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କରାଯାଉଛି । ସେଗୁଡିକ ହେଉଛି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ସୁରକ୍ଷା ବୀମା ଯୋଜନା, ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଜୀବନ ଜ୍ୟୋତି ବୀମା ଯୋଜନା, ଏବଂ ଅଟଳ ପେନସନ ଯୋଜନା । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ସୁରକ୍ଷା ବୀମା ଯୋଜନାରେ ବାର୍ଷିକ ୧୨ ଟଙ୍କା ପ୍ରିମିୟମରେ ଦୁଇ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଦୁର୍ଘଟଣା ବୀମା ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଛି। ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଜୀବନ ଜ୍ୟୋତି ବୀମା ୩୩୦ଟଙ୍କା ପ୍ରିମିୟମରେ ବୀମା ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଛି । ଅଟଳ ପେନସନ ଯୋଜନାରେ ସ୍ୱଳ୍ପ ପ୍ରିମିୟମ ଦେୟରେ ବୃଦ୍ଧମାନଙ୍କୁ ମାସିକ ୧୦୦୦ରୁ ୫୦୦୦ ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପେନସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଛି । ସ୍କିଲ୍ ଇଣ୍ଡିଆ ଓ ମେକ୍ ଇନ୍ ଇଣ୍ଡିଆ ହେଉଛି ସରକାରଙ୍କର ଆଉ ଦୁଇଟି ସୃଜନଶୀଳ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଯେଉଁଥିରେ ଯୁବକ ଯବତୀମାନଙ୍କୁ କର୍ମ ନିଯୁକ୍ତି ସକାଶେ ଯୋଗ୍ୟ କରିବା ତଥା ଦେଶରେ କର୍ମ ନିଯୁକ୍ତି ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖାଯାଇଛି । ସରକାର ସରକାରୀ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ସରଳୀକରଣ ସଂଗେ ସଂଗେ ପାରଦର୍ଶିତା ହାସଲ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଛନ୍ତି ।

କ୍ୟାବିନେଟରେ ଶ୍ରୀ ସୁରେଶ ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ରେଳମନ୍ତ୍ରୀ ଏବଂ ମନୋହର ପାରିକରଙ୍କୁ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବରେ ନିଯୁକ୍ତ ଦେଇଛନ୍ତି । ପ୍ରଥମ ରେଳ ବଜେଟରେ ଶ୍ରୀ ପ୍ରଭୁ ଢା□ାରେ ବ୍ୟତିକ୍ରମ କରି ରେଳ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଉପରେ ଏକ ମାକ୍ରୋ ଦୃଷ୍ଟି ନେଇଛନ୍ତି । ଲୋକପ୍ରିୟତା ହାସଲ ଠାରୁ ଦୂରରେ ରହି ଯୁକ୍ତିସଂଗତ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଉପରେ ସେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଛନ୍ତି ।

ଏଠାରେ ଆମେ କେତେକ ଉପସଂହାର ନେଇ ପାରିବା । ପ୍ରଥମଟି ହେଉଛି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଯେଉଁ ଭଳି ଭାବରେ ସରକାର ପରିଚାଳିତ କରୁଛନ୍ତି ତାହା ତାଙ୍କର ସମର୍ଥକ ଓ ସମାଲୋଚକ ଉଭୟଙ୍କୁ ହତବାକ୍ କରି ପକାଇଛି । ପୂର୍ବ ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରଚଳିତ ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ବନ୍ଦ ନକରି ଥିବାରୁ ସମାଲୋଚକମାନେ ଦ୍ୱନ୍ଦରେ ପଡି ଯାଇଛନ୍ତି । ତାହାର ଅର୍ଥ ହେଲା ଶାସନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ପ୍ରତି ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ପଦ୍ଧତି ଅବଲମ୍ବନ । ତାଙ୍କର ଏହି ପଦକ୍ଷେପ ଶାସନ ପ୍ରକ୍ରିୟା, ଜାତୀୟ ସୁରକ୍ଷା ଓ ବିଦେଶ ନୀତିକୁ ନୂତନ ଦିଗ୍ ଦର୍ଶନ ଦେଇଛି ।

ସମାଲୋଚକଙ୍କ ପାଇଁ ଏହା ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ନୁହେଁ । ସେମାନଙ୍କ ମତରେ ପ୍ରଥମ ବର୍ଷର ଶେଷରେ ସରକାରଙ୍କ ସନ୍ତୁଳନପତ୍ର ଅତି ନିମ୍ନ ସ୍ତରର ଅଛି । ସେମାନେ କିନ୍ତୁ ଏହା ଭୁଲି ଯାଉଛନ୍ତି ଯେ ଏହା କୌଣସି ଟି-୨୦ କ୍ରିକେଟ ମ୍ୟାଚ ନୁହେଁ । ପୂର୍ଣ୍ଣ ବହୁମତରେ ଆସିଥିବା ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ହେଉଛନ୍ତି ଏକ ପା□ ଦିନିଆ ଟେଷ୍ଟ ମ୍ୟାଚରେ କ୍ୟାପଟେନ ଭଳି । ପ୍ରଥମ ବର୍ଷ ହେଉଛି ପ୍ରଥମ ଦିନର ଖେଳ ଭଳି ଯେଉଁ ଦିନ ପା□ ଦିନ ଖେଳ ପାଇଁ କ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତି କରାଯାଏ । ସେଇଭଳି ପ୍ରତିଶୃତି ପାଳନ ସକାଶେ ମୋଦିଙ୍କ ନିକଟରେ ୫ବର୍ଷ ସମୟ ରହିଛି । ଅଧିକନ୍ତୁ ଦେଶ ସମ୍ମୁଖରେ ଏଭଳି ନେତା ଆସିଛନ୍ତି ଯେ ଆଶା ସଂଚାର କରିଛନ୍ତି ତଥା ଯୁବକ ଯୁବତୀମାନଙ୍କୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରିବା ସଂଗେ ସଂଗେ ଭାରତରେ ପରିବ□ନ ଆଣିବା ସକାଶେ ଆହ୍ୱାନର ମୁକାବିଲା ସକାଶେ ସେମାନଙ୍କୁ ଯୋଗ ଦେବା ପାଇଁ ଆହ୍ୱାନ କରିଛନ୍ତି । ଯେତେବେଳେ ଆପଣମାନେ ସନ୍ତୁଳନ ପତ୍ରରେ ଏହିଭଳି ବଡ ବଡ ଦେଖିଇବେ । ସେଠାରେ ଛୋଟ ଛୋଟ ଡେବିଟ ଗୁରୁତ୍ୱ ପୁର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ ନାହିଁ ।■■

ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ପ୍ରସାର ଭାରତୀ

ମୋଦି ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରଥମ ବର୍ଷ: ବୈଦେଶିକ ସମ୍ପର୍କ ଯୋଡ଼ିବାରେ ପ୍ରତିରକ୍ଷାର ଭୂମିକା

• ଆଲୋକ ବନସଲ

ବିଶ୍ୱର ବିଭିନ୍ନ ରାଷ୍ଟ୍ର ସହ ଭାରତର ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସହଯୋଗ ଯଥେଷ୍ଟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । ଭାରତ ସହ ଏହି ସମ୍ପର୍କ ନେଇ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସମୁଦାୟ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଭବିଷ୍ୟତର ଦିଗ ଅବଲୋକନ କରୁଛନ୍ତି । ଭାରତର ପ୍ରତିରକ୍ଷା ବାହିନୀ ଉପରେ କ୍ରମଶଃ ବିଶ୍ୱାସ ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛି । ନିଜର ନିରାପ ାକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ରାଷ୍ଟ୍ର ସାମିଲ ହେବା ପାଇଁ ଆଗ୍ରହୀ ଅଛନ୍ତି । ଆସନ୍ତା ଦିନଗୁଡିକରେ ଭାରତର ମେକ ଇନ ଇଣ୍ଡିଆ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଜରିଆରେ ଭାରତର ବ୍ୟାପକ ରୂପାନ୍ତରଣ ସମ୍ଭବ ହେବ ।

ଭାରତ ଗତ ବର୍ଷକ ମଧ୍ୟରେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସଂପର୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୂତନ ଶିଖରକୁ ପହ□ିଛି । ଯଦିଓ ଏହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଭାରତର କାର୍ଯ୍ୟ ସଂପାଦନ ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସର୍ବାଙ୍ଗୀନ ଅଗ୍ରଗତି ହୋଇଛି । ବିଶେଷ କରି ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସଂପର୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସରକାରଙ୍କ ସର୍ବବୃହତ ସଫଳତା କହିଲେ ଭୂଲ ହେବ ନାହିଁ । ଏନଡିଏ ସରକାରଙ୍କ ଏକ ବର୍ଷ ମଧରେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସମ୍ପର୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତ ବିଶେଷ ଅଗ୍ରଗତି କରିଛି । ନିରାପ□ା ଓ ବୈଦେଶିକ ନୀତି ପରସ୍ପର ସହ ସମ୍ପର୍କିତ ଏବଂ କୌଣସି ରାଷ୍ଟ୍ରର ଏକ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସମ୍ପର୍କ ପରସ୍ପର ସହ ସମ୍ପର୍କିତ । ନିରାପ□ା କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ପ୍ରସ୍ତୁତି ଏକ ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ । ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧରେ ନିରାପ□ା ତଥା ବିଶେଷ କରି ଦେଶର ପ୍ରତିରକ୍ଷା ପ୍ରସ୍ତୁତିରେ ଏନଡିଏ ସରକାରଙ୍କ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସମ୍ପର୍କ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଛି ।

ଅଧିକନ୍ତୁ, ଭାରତ ସାମରିକ ସାମଗ୍ରୀ ଆମଦାନୀ କରିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରମୁଖ ସ୍ଥାନ ଗ୍ରହଣ କରିଛି ଏବଂ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସହଯୋଗ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଶେଷ ଅଗ୍ରଗତି ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି । ଅତୀତରେ ଅନେକ ସଂଘାତ ସମୟରେ ଭାରତକୁ ସାମରିକ ଯୁଦ୍ଧାସ୍ତ୍ର ଯୋଗାଣ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଏହାର ନୀତିଗତ ପରିବ□ନ ସକାଶେ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଉପରେ ଚାପ ପଡ଼ିଥିଲା । ବିଶେଷ କରି ପୋଖରାନ-୨ ପରୀକ୍ଷା ପରେ ଭାରତ ଉପରେ କଟକଣା ଜାରୀ କରାଯାଇଥିଲା । ଯୁଦ୍ଧାସ୍ତ୍ର ଯୋଗାଣ ବନ୍ଦ ପରେ ଭାରତର ପ୍ରତିରକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିବା ସହ ଏହାର ପ୍ରତିପକ୍ଷ ରାଷ୍ଟ୍ର ଏହାର ଫାଇଦା ନେଲେ । ତେବେ “ମେକ ଇନ ଇଣ୍ଡିଆ” କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ବିଦେଶୀ କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କୁ ଭାରତକୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇଛି ଏବଂ ପ୍ରତିରକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ବୃହତ ଆମଦାନୀକାରୀ ରାଷ୍ଟ୍ର ଭାବେ ଭାରତର ଭୂମିକାକୁ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଦିଆଯାଇଛି । ବିଦେଶୀ କମ୍ପାନୀଗୁଡିକୁ ବୃହତ ପରିମାଣର ଅର୍ଡର ଓ ଶସ୍ତା ଶ୍ରମ ପାଇଁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦିଆଯାଇଛି । ସେହିପରି ଭାରତୀୟ କମ୍ପାନି ଯେପରି ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସାମଗ୍ରୀ ଯୋଗାଣ

କରିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ସକ୍ଷମ ହେବେ ସେହି ବିଷୟ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଉଛି । ଏହା ଯୋଗୁ ଦେଶରେ ଅଧିକ କର୍ମନିଯୁକ୍ତି ସୃଷ୍ଟି ହେବ ଏବଂ ଦେଶକୁ ବହୁ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟାର ପ୍ରବେଶ ସମ୍ଭବ ହେବ । ତେବେ ପ୍ରତିରକ୍ଷା କାରିଗରୀ ବିଭିନ୍ନ କଟକଣାର ପରିସରଭୁକ୍ତ ଥିବାରୁ ସରକାର ବିଦେଶୀ ସରକାରଙ୍କ ସହ ଆଲୋଚନା କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ଯଦ୍ଵାରା ପ୍ରତିରକ୍ଷା ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟାର ଭାରତ ପ୍ରବେଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ରହିଥିବା ପ୍ରତିବନ୍ଧକଗୁଡିକୁ ପରିହାର କରାଯାଇପାରିବ ।

ଶପଥ ଗ୍ରହଣ ଉତ୍ସବରେ ଯୋଗଦେବା ପାଇଁ ସରକାର ବିଭିନ୍ନ ପଡ଼ୋଶୀ ରାଷ୍ଟ୍ରଗୁଡିକର ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିଥିଲେ ଏବଂ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଥିଲେ ଯେ, ଭାରତର ବୃହତ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ବାହିନୀ କାହା ପାଇଁ ବିପଦ ନୁହେଁ ଏବଂ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଓ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବିପ□ କାଳରେ ଭାରତର ବୃହତ ସୈନ୍ୟବାହିନୀ ସହାୟତା କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏହା କରାଯାଉଛି । ସେହି ଅନୁସାରେ ଭାରତର ସଶସ୍ତ୍ର ସେନାବଳ ନେପାଳର ଭୟାନକ ଭୂକମ୍ପ ବିପ□ କାଳରେ ସହାୟତା ଯୋଗାଇଥିଲା । ସେହିପରି ୟେମେନ ଓ ଇରାକର ଯୁଦ୍ଧ ପ୍ରପୀଡିତ ଅ□ଳରେ ପଡୋଶୀ ଦେଶର ନାଗରିକମାନଙ୍କୁ ବିପଦରୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତୀୟ ସେନାର ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ଥିଲା । ଏହି ବର୍ଷ ଭାରତ ବିଭିନ୍ନ ରାଷ୍ଟ୍ର ସହ କୌଶଳଗତ ସମ୍ପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ସହ ଭାରତୀୟ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ବାହିନୀକୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ କରିବା ଦିଗରେ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇଥିବା ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥିଲା ।

ଦକ୍ଷିଣ ଏସିଆ ବାହାରକୁ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ଭାରତର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଜାପାନ ଗସ୍ତରେ ଯାଇଥିଲେ ଏବଂ ଭାରତ ଓ ଜାପାନ ମଧ୍ୟରେ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ସମ୍ପର୍କ ବୃଦ୍ଧି କରିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଜାପାନ ସହ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରତିରକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ସହଯୋଗ ଓ ବିନିମୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ କୌଶଳଗତ ବିଶ୍ୱ ସହଯୋଗିତାସ୍ତରୀୟ ସ୍ମାରକ ପତ୍ରରେ ସ୍ୱାକ୍ଷର କରିଥିଲେ । ଜାପାନ ନିର୍ମିତ ୟୁଏସ-୨ ଆମ୍ଫିବିୟାନ ଏୟାରକ୍ରାଫ୍ଟର ବିକ୍ରି ସକାଶେ କ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଥିବା ବେଳେ ସାମରିକ ଯନ୍ତ୍ରାଂଶ ସହଭାଗିତାକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେବା ସକାଶେ ଭାରତ ଓ ଜାପାନ ମଧ୍ୟରେ ଆଲୋଚନା ହୋଇଛି । ନିଜନିଜର ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସହଯୋଗକୁ ଉନ୍ନୀତ କରିବା ଏବଂ ଶକ୍ତିଶାଳୀ କରିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ସହମତି ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ଶାନ୍ତି ଓ ସ୍ଥିରତା ଏବଂ ସାମୁଦ୍ରିକ ନିରାପ□ା କ୍ଷେତ୍ରରେ ସହଭାଗିତା ଏବଂ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ପ୍ରଯୁକ୍ତି ଓ ସାମଗ୍ରୀର ଆଦାନପ୍ରଦାନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତ ଓ ଜାପାନ ମଧ୍ୟରେ ମିଳିତ ଘୋଷଣାନାମା ଜାରି କରାଯାଇଥିଲା । ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଯେ, ଜାପାନ ହିନ୍ଦୁସ୍ତାନ ଏରୋନେଟିକ୍ସ ଲିମିଟେଡ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଭାରତୀୟ କମ୍ପାନି ଉପରୁ କଟକଣା ଉଠାଇଥିଲା । ୧୯୯୮ ଆଣବିକ ପରୀକ୍ଷଣ ପରେ ଭାରତର ଏହି କମ୍ପାନିଗୁଡିକ ଉପରେ ଜାପାନ କଟକଣା ଜାରି କରିଥିଲା । ନିୟମିତ ସାମୁଦ୍ରିକ ସମରାଭ୍ୟାସ ଏବଂ ଭାରତ-ଆମେରିକା ମାଲବାର ସିରିଜ ନୌସେନା ସମରାଭ୍ୟାସ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜାପାନ ଅଂଶଗ୍ରହଣ ସଂପର୍କରେ ଉଭୟ ଦେଶ ସହମତି ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦି ଭାରତର ମେକ ଇନ ଇଣ୍ଡିଆ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ବିନିଯୋଗ କରିବା ପାଇଁ ଜାପାନୀ ଶିଳ୍ପସମୂହକୁ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଛନ୍ତି ।

ଏହା ପରଠାରୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ, ବୈଦେଶିକ ବ୍ୟାପାର ମନ୍ତ୍ରୀ, ବୈଦେଶିକ ବ୍ୟାପାର ରାଷ୍ଟ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ ଭାରତ ଗସ୍ତରେ ଆସିଥିଲେ ଏବଂ ପ୍ରତିରକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ସହଯୋଗର ହାତ ବଢ଼ାଇଥିଲେ । ନିମ୍ନରେ ଭାରତ ସହ ବିଭିନ୍ନ ରାଷ୍ଟ୍ରର ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସମ୍ପର୍କ ନେଇ ଆଲୋଚନା ପ୍ରଦ□ ହୋଇଛି ।

ଭାରତ-ଆମେରିକା ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସହଯୋଗ :

ଆମେରିକା ବିଶ୍ୱର ଏକ ସୁପରପାୱାର ଯେଉଁ ରାଷ୍ଟ୍ର ପ୍ରତିରକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଶ୍ୱର ମୋଟ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ଖର୍ଚ୍ଚର ଏକ ତୃତୀୟାଂଶ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିଥାଏ । ପ୍ରତିରକ୍ଷା ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆମେରିକା ଶୀର୍ଷରେ ଥିବାବେଳେ ସହଯୋଗ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ରହିଛି । ଏହି ବର୍ଷ ପ୍ରତିରକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ସହଯୋଗିତା ପାଇଁ ଭାରତ ଓ ଆମେରିକା ନୂଆ ଫ୍ରେମୱାର୍କ ଚୁକ୍ତିରେ ସ୍ୱାକ୍ଷର କରିଛନ୍ତି । ବିଶେଷ କରି ଭାରତର ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସାମର୍ଥ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି କରିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆମେରିକା ପଦକ୍ଷେପ ନେଇଛି । ଗତ ଜାନୁଆରୀ ମାସରେ ଆମେରିକା ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ବାରାକ ଓବାମାଙ୍କ ଭାରତ ଗସ୍ତ କାଳରେ ୧୦ ବର୍ଷିଆ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ଫ୍ରେମୱାର୍କ ରାଜିନାମାର ନବିକରଣ ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିଲା । ସେହିପରି ଭାରତ ଗସ୍ତରେ ଆସିଥିବା ଆମେରିକା ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସଚିବ ଆସ୍ କାର୍ଟରଙ୍କ ଭାରତ ଗସ୍ତ କାଳରେ ଏହି ରାଜିନାମା ବିଧିବଦ୍ଧ ଭାବେ ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିଲା । ସେହିପରି ଜୈବିକ ଓ ରାସାୟନିକ ଯୁଦ୍ଧ ବିରୋଧରେ ସୈନିକମାନଙ୍କୁ ସୁରକ୍ଷା ଦେବା ସକାଶେ ମିଳିତ ପଦକ୍ଷେପ ନେବା ତଥା ଜେନେରେଟର ନିର୍ମାଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ ରାଜିନାମା ହୋଇଥିଲା । ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡିକ ସମ୍ପର୍କରେ ନିଷ୍ପ□ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ହୋଇଛି ଏବଂ ଉଭୟ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ନିରାପ□ା ସଂପର୍କ

ସଂପ୍ରସାରଣ ଭାରତୀୟ ନେତାମାନଙ୍କ ସହ ଆଲୋଚନା ହୋଇଛି । ଭାରତୀୟ ସାମରିକ ବିଭାଗ ପାଇଁ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ହାସଲ କରିବା ସକାଶେ ଆମେରିକ ମୁଖ୍ୟ ଉତ୍ସ ହୋଇଛି । ଋଷିଆ ସହଯୋଗର ହାତ ବଢାଇଛି ଏବଂ ମିଳିତ ସାମରିକ ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟା ଓ ବିକାଶ ଯୁଦ୍ଧାସ୍ତ୍ର ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଛି । ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କ ସକାଶେ ସୁରକ୍ଷାମୂଳକ ପୋଷାକ ଓ ଯୁଦ୍ଧ କ୍ଷେତ୍ର ପାଇଁ ଶକ୍ତିର ଉତ୍ସ ଯୋଗାଡ କରିବା ସକାଶେ ଉଭୟ ପ୍ରକଳ୍ପ ପାଇଁ ଦୁଇ ପକ୍ଷ ୧ ନିୟୁତ ଡଲାର ଲେଖାଁଏ ପାଣ୍ଠି ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ନିଷ୍ପ□ ହୋଇଛି ।

ଡଃ. କାର୍ଟର ଘୋଷଣା କରିଥିବା ପ୍ରତିରକ୍ଷା ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟା ଓ ବାଣିଜ୍ୟ ପଦକ୍ଷେପ ଅଧୀନରେ ଦୁଇଟି ପ୍ରକଳ୍ପ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସଚିବ ପଦକୁ ପଦୋନ୍ନତି ହେବା ପୂର୍ବରୁ ରାଭେନ ମିନି-ୟୁଏଭି ଓ ସି-୧୩୦ ସାମରିକ ପରିବହନକାରୀ ବିମାନ ସକାଶେ ସର୍ଭେଲାନ୍ସ ମଡ୍ୟୁଲ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଥିଲେ । ପ୍ରାୟ ତିନି ଦଶନ୍ଧି ପୂର୍ବରୁ ବ୍ରିଟେନରୁ ଭାରତ ହାସଲ କରିଥିବା ବିମାନବାହୀ ବିମାନ ପୁରୁଣା ହୋଇଯାଇଥିବା ବେଳେ ଏହା ବଦଳରେ ନୂଆ ଅବସ୍ଥାପିତ କରିବା ପାଇଁ ଭାରତ ଆମେରିକୀୟ ବିମାନ ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ନିବଦ୍ଧ କରିଛି । ଉଭୟ ପକ୍ଷ ସହଯୋଗ ହାସଲ ସକାଶେ ଏକ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଗୋଷ୍ଠି ଗଠନ କରିଛନ୍ତି ଯାହାର ବୈଠକ ଆମେରିକାରେ ବସିବ । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦି ଆଶା ବ୍ୟକ୍ତ କରିଛନ୍ତି ଯେ, ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସାମଗ୍ରୀ ନିର୍ମାଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିୟୋଜିତ ଥିବା ଆମେରିକୀୟ କମ୍ପାନୀ ଭାରତର "ମେକ ଇନ ଇଣ୍ଡିଆ" କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ସକ୍ରୀୟ ଭାବେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରନ୍ତୁ । ପ୍ରଯୁକ୍ତିର ହସ୍ତାନ୍ତକରି ଉତ୍ପାଦନ ୟୁନିଟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଓ ବିଶ୍ୱ ଯୋଗାଣ ଶୃଙ୍ଖଳରେ ସଂଯୋଗ କରିବା ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ଦିଆଯାଇଛି ।

ଭାରତ-ଫ୍ରାନ୍ସ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସହଯୋଗ ଓ ରାଫାଲ ଚୁକ୍ତି :

ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସବୁଠାରୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଦେଶ ଗସ୍ତ ଥିଲା ଫ୍ରାନ୍ସ । ପ୍ରତିରକ୍ଷା ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀରୁ ଏହି ଗସ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିଲା । ପ୍ରତିରକ୍ଷା, ନିରାପ□ା, ମହାରାଷ୍ଟ୍ରର ଜାଇତାପୁରରେ ଆଣବିକ ପ୍ରକଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଆଦି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତ ଓ ଫ୍ରାନ୍ସ ମଧ୍ୟରେଚୁକ୍ତି ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦି ଫ୍ରାନ୍ସ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଫ୍ରାଙ୍କୋଇସ ହାଲାଣ୍ଡଙ୍କ ସହିତ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଆଲୋଚନା କରିଥିଲେ । ଜାଇତାପୁର ପ୍ରକଳ୍ପକୁ ଆର୍ଥିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ କରିବା ପାଇଁ ଲାର୍ସନ ଆଣ୍ଡ ଟ୍ୟୁବ୍ରୋ ଓ ଆରେଭା ମଧ୍ୟରେ ଏକ ବୁଝାମଣା ଚୁକ୍ତି ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିଲା । ଆ□ଳିକ ସ୍ତରରେ ଯେପରି ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟାର ହସ୍ତାନ୍ତର ହୋଇପାରିବ ଏବଂ ସ୍ୱଦେଶୀ କାରିଗରି ଭି□ିରେ ଆଣବିକ ଶକ୍ତି ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇପାରିବ ସେଥିପାଇଁ ରାଜିନାମାରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । ଆରେଭା, ଆଲଷ୍ଟମ ଓ ଏନପିସିଆଇଏଲ ମଧ୍ୟରେ ସହଭାଗିତା ବୃଦ୍ଧି ଏବଂ ପ୍ରକଳ୍ପର ମୂଲ୍ୟରେ ଉତ୍ପାଦିତ ସାମଗ୍ରୀଗୁଡିକର ଦରକୁ ସ୍ଥିର କରିବା ଦିଗରେ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇଛି । ଏଥିପାଇଁ ଏନପିସିଆଇଏଲ ଓ ଆରେଭା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟାଗତ ଦିଗଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଛି । ବେସାମରିକ ଆଣବିକ ଶକ୍ତି ରାଜିନାମା ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ହସ୍ତାନ୍ତରିତ ହୋଇଥିବା ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ଜରିଆରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ମୋଦିଙ୍କ ମେକ ଇନ ଇଣ୍ଡିଆକୁ ଏହା ଯଥେଷ୍ଟ ସହାୟକ ହେବା ଆଶା ରଖାଯାଇଛି ।

ମହାକାଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଦୁଇ ନେତା ବ୍ୟାପକ ଆଲୋଚନା କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ଭାରତୀୟ ମହାକାଶ ଗବେଷଣା ସଂଗଠନ(ଇସ୍ରୋ) ଓ ଫ୍ରେ□ ଜାତୀୟ ମହାକାଶ ଗବେଷଣା କେନ୍ଦ୍ର(ସିଏନଇଏସ) ମଧ୍ୟରେ ଏକ ବୁଝାମଣା ଚୁକ୍ତି ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିଲା । ଇଣ୍ଡୋ-ଫ୍ରେ□ ମେଘା ଟ୍ରପିକ୍ସ ସାଟେଲାଇଟ ପ୍ରକଳ୍ପକୁ ଆଉ ଦୁଇ ବର୍ଷ ପରିବର୍ଦ୍ଧିତ କରିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଉଛି । ଏହାକୁ ୨୦୧୧ରେ ପିଏସଏଲଭି ଭାରତୀୟ ମହାକାଶ ଯାନରୁ ଉତକ୍ଷେପଣ କରାଯାଇଥିଲା । ଉପଗ୍ରହ ରିମୋଟ ସେନ୍ସିଂ, ସାଟେଲାଇଟ ଯୋଗାଯୋଗ ଓ ସାଟେଲାଇଟ ପାଣିପାଗ ଆଦି କ୍ଷେତ୍ରରେ ମହାକାଶ ଗବେଷଣାକୁ ପରିବର୍ଦ୍ଧିତ କରିବା ପାଇଁ ଦୁଇ ମହାକାଶ ସଂଗଠନ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ରାଜିନାମା ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିଲା ।

ତେବେ, ପ୍ରତିରକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ସବୁଠାରୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ରାଜିନାମା ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିଲା ଯେତେବେଳେ ଫ୍ରାନ୍ସ ୩୬ ରାଫେଲ ଯୁଦ୍ଧ ବିମାନ ଯଥାଶୀଘ୍ର ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ ସହମତି ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲା । ସରକାରୀ-ସରକାରୀ ରାଜିନାମା ଜରିଆରେ ଏହା ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ ନିଷ୍ପ□ ହୋଇଥିଲା । ଭାରତୀୟ ବାୟୁ ସେନା ବହୁ ପୂର୍ବରୁ ରାଫେଲ ଯୁଦ୍ଧବିମାନ ପ୍ରତି ନିଜର ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରିଆସିଛି । ଭାରତୀୟ ବାୟୁ ସେନା ମଧ୍ୟ ୧୨୬ଟି ମଲ୍ଟିରୋଲ ବିମାନର ଆବଶ୍ୟକତା ବିଷୟ ଦର୍ଶାଇଛି । ଏଥିରୁ ଅଧିକାଂଶ ହିନ୍ଦୁସ୍ତାନ ଏରୋନେଟିକ୍ସ ଲିମିଟେଡରେ ନିର୍ମିତ ହେବାକୁ ଯାଉଥିବା ବେଳେ ଏହା ପୂର୍ବରୁ ୧୮ଟି ବିମାନ ଆମଦାନୀ କରାଯାଇସାରିଛି । ତେବେ ହାଲ୍ କମ୍ପାନି ସହ ଫ୍ରାନ୍ସ କମ୍ପାନି ସହମତି ପ୍ରକାଶ

କରି ନ ପାରିବା ସହ ହାଲ୍‌ରୁ ନିର୍ମିତ ବିମାନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗ୍ୟାରେ□ ଦେବାକୁ ଅଗ୍ରାହ୍ୟ କରିଥିଲା । ଏହି ପ୍ରତିବାଦ ଯୋଗୁ ଚୁକ୍ତିର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଦେଖାଦେଲା । ଯୁଦ୍ଧବିମାନର ସାମର୍ଥ୍ୟ ହ୍ରାସ କରିବା ଦିଗରେ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଉଛି ବୋଲି ଭାରତୀୟ ବାୟୁସେନା ଅନୁଭବ କଲା । ସମଧରଣର ଜ୍ଞାନକୌଶଳରେ ନିର୍ମିତ ୩୬ଟି ବିମାନ ଭାରତୀୟ ବାୟୁସେନାକୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ଏବଂ ଏହା ଭାରତୀୟ ବାୟୁସେନା ଦ୍ୱାରା ଅନୁମୋଦିତ ହୋଇଛି । ଫ୍ରାନ୍ସ ଦ୍ୱାରା ଭାରତୀୟ ବାୟୁସେନାର ଆବଶ୍ୟକତାଗୁଡ଼ିକୁ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ଫ୍ରାନ୍ସ ଆଶାବାଦୀ ଥିଲା । ପ୍ରାକ ସ□ ଭାବେ ମେକ ଇନ ଇଣ୍ଡିଆର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ସକାରାତ୍ମକ ଥିବା ସହ ବିଶ୍ୱସ୍ତରୀୟ ଭେଣ୍ଡରମାନଙ୍କୁ ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିୟୋଜିତ କରାଯିବ ।

ଭାରତ-ରଷିଆ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସହଯୋଗ :

ବିଗତ ପା□ ଦଶନ୍ଧି କାଳରେ ସୋଭିଏତ ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘ ଏବଂ ଏହାର ବିଘଟନପରେ ପତନ ଯାଏ ଭାରତକୁ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସାମଗ୍ରୀ ଯୋଗାଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସୋଭିଏତ ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରୁଥିଲା । ସେତେବେଳେ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସାମଗ୍ରୀ ଯୋଗାଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତ ପାଇଁ ଏକ ମହ□ପୂର୍ଣ୍ଣ ରାଷ୍ଟ୍ର ଥିଲା ସୋଭିଏତ । ଏକ ବାର୍ଷିକ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଯୋଗଦେବା ପାଇଁ ୨୦୧୪ ଡିସେମ୍ବର ୧୧ରେ ରୁଷିଆର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଭ୍ଲାଦିମିର ପୁତିନ ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ ଗସ୍ତରେ ଆସିଥିଲେ । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦି ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପରେ ରଷ ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କ ଏହା ଥିଲା ପ୍ରଥମ ଗସ୍ତ । ଏହି ସମ୍ମିଳନୀରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ରୁଷିଆ ନିର୍ମିତ ବିମାନବାହକ ଆଇଏନଏସ ବିକ୍ରମାଦିତ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲେ ଯାହାକି ଥିଲା ଭାରତ-ରୁଷ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସହଯୋଗର ଏକ ନିଦର୍ଶନ । ଦୀର୍ଘ କାଳ ଧରି ଚାଲିଆସିଥିବା ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସହଯୋଗର ଅଂଶସ୍ୱରୂପ ଭାରତକୁ ପୂର୍ବପରି ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସାମଗ୍ରୀ ଯୋଗାଇଦେବା ପାଇଁ ରଷିଆ ଭାରତକୁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଥିଲା ।

ମିଲ୍ ଏମଆଇ-୧୭ ଓ କାମୋଭ କା-୨୨୬ ହେଲିକପ୍ଟରକୁ ମିଳିତ ଭାବେ ଉତ୍ପାଦନ କରିବା ପାଇଁ ଉଭୟ ପକ୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ରାଜିନାମା ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିଲା । ଭାରତରେ ରୁଷ ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟାର ଉପଯୋଗ କରିବା ସହ ମେକ ଇନ ଇଣ୍ଡିଆ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ରୁଷକୁ ସାମିଲ କରିବାପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇଥିଲା । ସେହିପରି ହାଲୁକା ପରିବହନ ହେଲିକପ୍ଟରର ବିକାଶ ଓ ଉତ୍ପାଦନ ପରି ପ୍ରମୁଖ ପ୍ରକଳ୍ପ ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋଚନା ହୋଇଥିଲା । ସେହିପରି ପ□ମ ପିଢ଼ିର ବିମାନ ଉତ୍ପାଦନ କରିବା ପାଇଁ ସୁଖୋଇ ଓ ହାଲ ମଧ୍ୟରେ କଥାବା□ା ସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇଛି । ଏନେଇ ଦୁଇ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ଖୁବଶୀଘ୍ର ଡିଜାଇନ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ଚୁକ୍ତି ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହେବ । ରୁଷ ଅନ୍ୟଏକ ଆଣବିକ ଶକ୍ତି ସମ୍ପନ୍ନ ଆକୁଲା ଶ୍ରେଣୀର ବୁଡ଼ାଜାହଜ ଭାରତକୁ ଲିଜ ସୂତ୍ରରେ ଦେବା ପାଇଁ ସହମତି ପ୍ରକାଶ କରିଛି । ସୂଚନାଯୋଗ୍ୟ ଯେ, ଆଇଏନଏସ ଚକ୍ର ଏବେ ମଧ୍ୟ ସେବାରେ ନିୟୋଜିତ ରହିଛି ।

ପାକିସ୍ତାନ ଓ ରୁଷ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସହଯୋଗ ଏବଂ ପାକିସ୍ତାନକୁ ଏମଆଇ ୩୫ ବିମାନ ଯୋଗାଇଦେବା ପାଇଁ ରଷିଆ ସହମତି ପରେ ଏହାକୁ ନେଇ ଭାରତ ଆଶଙ୍କା ବ୍ୟକ୍ତ କରିଛି । ତେବେ ଏହି ଆଶଙ୍କାକୁ ଭାରତସ୍ଥିତ ରୁଷ ରାଷ୍ଟ୍ରଦୂତ ଅଗ୍ରାହ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । ସେ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଛନ୍ତି ଭାରତର ନିରାପ□ା ପ୍ରତି କୌଣସି ବିପଦ ସୃଷ୍ଟି ହେବ ନାହିଁ । ସେହିପରି ପୁତିନ ମଧ କହିଥିଲେ ଯେ ରୁଷ-ପାକିସ୍ତାନ ସମ୍ପର୍କ ଭାରତର ଦୀର୍ଘମିଆଦୀ ସ୍ୱାର୍ଥ ପାଇଁ ।

ଭାରତ-ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସହଯୋଗ :

ଆତଙ୍କବାଦ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆହ୍ୱାନଗୁଡ଼ିକର ମୁକାବିଲା କରିବା ସକାଶେ ଭାରତ ଓ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ମିଳିତ ଭାବେ ଉଦ୍ୟମ ଜାରି ରଖିଛନ୍ତି ଏବଂ ଦୀର୍ଘ ଦିନ ଧରି ଭାରତ ଓ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ମଧ୍ୟରେ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ନିରାପ□ା ସହଯୋଗ ଚାଲିଆସିଛି । ନିକଟରେ ଏହି ସମ୍ପର୍କରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଉନ୍ନତି ଆସିଛି । ଆ□ଳିକ ଶାନ୍ତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ ଦୁଇ ପକ୍ଷ ଉଦ୍ୟମ କରୁଛନ୍ତି । ପରିବର୍ଦ୍ଧିତ ନିରାପ□ା ଓ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସହଯୋଗକୁ ବୃଦ୍ଧି କରିବା ସକାଶେ ଫ୍ରେମୱର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ସକାଶେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦି ଓ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଟୋନି ଆବଟ୍ଟ କଥାବା□ା କରିଛନ୍ତି । ପାରସ୍ପରିକ ସ୍ୱାର୍ଥ ଦିଗରେ କାର୍ଯ୍ୟକରିବା ସକାଶେ ଭାରତ ଓ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ସହଯୋଗ ଓ ପରାମର୍ଶ ଫ୍ରେମୱର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଛନ୍ତି । ସାମୁଦ୍ରିକ ନିରାପ□ା ଉପରେ ଉଭୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଥିବା ବେଳେ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ସଂସଦରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଅଭିଭାଷଣ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା । ସେ ଭାଷଣରେ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ : ସାମୁଦ୍ରିକ ନିରାପ□ା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ମିଳିତ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ । ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଫୋରମରେ ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ସମୁଦ୍ର ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ସହମତି ପ୍ରକାଶ କରିବେ ଏବଂ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଆଇନ ଓ ବିଶ୍ୱର ନିୟମକାନୁନଗୁଡିକୁ ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ମିଳିତ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ ।

ମ୍ୟାମାରରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ପୂର୍ବ ଏସିଆ ଓ ଆସିଆନ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଏହି ଆହ୍ୱାନ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ପରେ ପରେ ଭାରତ ଓ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏକ

ଆକ୍ସନ ପ୍ଲାନ ଜାରି କରାଯାଇଥିଲା । ଆକ୍ସନ ପ୍ଲାନ ଅନୁସାରେଏକ ବାର୍ଷିକ ସମ୍ମିଳନୀ ଓ ବୈଦେଶିକ ନୀତି ବିନିମୟ ଓ ସମନ୍ୱୟ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଏହି ପ୍ଲାନରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ବାର୍ଷିକ ବୈଠକ, ବହୁପାକ୍ଷିକ ବୈଠକ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଥିଲା । ସେହିପରି ପ୍ରତିରକ୍ଷା ମନ୍ତ୍ରୀ ସ୍ତରୀୟ ବୈଠକ, ବାର୍ଷିକ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ନୀତି ସଂକ୍ରାନ୍ତ କଥାବା□ା, ସେବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ସହଭାଗିତା, ନିୟମିତ ଉଚ୍ଚସ୍ତରୀୟ ପରିଦର୍ଶନ, ମିଳିତ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ଓ ଅଭ୍ୟାସ, ନିୟମିତ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ସାମୁଦ୍ରିକ ସମରାଭ୍ୟାସ ନେଇ ଆହ୍ୱାନ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ସେହିପରି ପ୍ରତିରକ୍ଷା ଗବେଷଣା ଓ ବିକାଶ ସହଯୋଗ, ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସାମଗ୍ରୀ ପ୍ରତିନିଧିସ୍ତରୀୟ ଆଲୋଚନା, ମିଳିତ ଶିକ୍ଷ ସମ୍ପର୍କ ନେଇ ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ସହମତି ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି ।

ସବୁଠାରୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଉଛି ଯେ, ଆତଙ୍କବାଦ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଦେଶୀୟ ଅପରାଧ ରୋକିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ମିଳିତ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ଗଠନ, ବିସ୍ଫୋରକ ଡିଭାଇସର ମୁକାବିଲା, ବୋମା ବିସ୍ଫୋରଣ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଭି□ିକ ଘଟଣା ଆଦି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆକ୍ସନ ପ୍ଲାନ ତିଆରି କରାଯାଇଛି । ଆକ୍ସନ ପ୍ଲାନର ଅଗ୍ରଗତି ସଂପର୍କରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମାଧ୍ୟମରେ ସମୀକ୍ଷା କରାଯିବ । ଏଥିରେ ବୈଦେଶିକ ବ୍ୟାପାର ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଫ୍ରେମୱର୍କଭି□ିକ କଥାବା□ା ଓ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ମନ୍ତ୍ରୀସ୍ତରୀୟ ବୈଠକ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ସହ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସହଯୋଗ :

ଏହି ବର୍ଷକ ମଧ୍ୟରେ ଭାରତ ଓ ଦକ୍ଷିଣ କୋରିଆ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସମ୍ପର୍କ ବୃଦ୍ଧି କରିବାକୁ ସମ୍ମତ ହୋଇଛନ୍ତି । ଦକ୍ଷିଣ କୋରିଆକୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦିଙ୍କ ଗସ୍ତ କାଳରେ ଏକ ମିଳିତ ଘୋଷଣାନାମା ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିଲା । ଦଶଟି ପଏ□ ମଧ୍ୟରୁ ୭ଟି ପଏ□ ବିଶେଷ କରି ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସହଯୋଗ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଫୋକସ କରିଥିଲା । ଦକ୍ଷିଣ କୋରିଆ ଓ ଭାରତୀୟ ଯୁଦ୍ଧବିମାନ ଓ ନୌସେନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିନିମୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦିଆଯାଇଛି । ଦକ୍ଷିଣ କୋରିଆର ଜାହଜ ନିର୍ମାଣ କାରଖାନାରେ ଭାରତୀୟ ନୌସେନା ସକାଶେ ଯୁଦ୍ଧ ଜାହାଜ ନିର୍ମାଣ ନିମନ୍ତେ ସହମତି ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି ।

ସେହିପରି ଏହି ବର୍ଷ କାନାଡା ଓ ଭାରତୀୟ କମ୍ପାନି ମଧ୍ୟରେ ଆଣବିକ ଶକ୍ତି, ଏରୋସ୍ପେସ, ପ୍ରତିରକ୍ଷା ଆଦି କ୍ଷେତ୍ରରେ ବହୁ ବାଣିଜ୍ୟିକ ରାଜିନାମା ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଛି । ରାଜିନାମା ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଛି । ସାକସେୱେନସ୍ଥିତ କାମେକୋକୁ ନେଇ ଏକ ବ୍ୟାବସାୟିକ ରାଜିନାମା ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଛି ଯଦ୍ୱାରା ଆସନ୍ତା ୫ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ୭ ନିୟୁତ ପାଉଣ୍ଡରୁ ଅଧିକ ୟୁରାନିୟମ ଭାରତକୁ ଯୋଗାଇବ । ଭାରତୀୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କାନାଡ଼ା- ଭାରତ ଆଣବିକ ସହଯୋଗ ରାଜିନାମା ଜରିଆରେ ଏହା ସମ୍ଭବ ହେବ ।

ସେହିପରି କାଳ କାଳ ଧରି ସାଂସ୍କୃତିକ ସମ୍ପର୍କ ମଧ୍ୟରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇଆସିଥିବା ମରିସସ ସହ ଭାରତର ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସହଯୋଗ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଦୁଇରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଏହି ସମ୍ପର୍କ ଶୀର୍ଷକୁ ଯାଇଛି । ଅପ୍ରବାସୀ ଦିବସ ଉତ୍ସବରେ ଯୋଗଦେବା ସକାଶେ ୨ ନଭେମ୍ବର ୨୦୧୪ରେ ବୈଦେଶିକ ମନ୍ତ୍ରୀ ସୁଷମା ସ୍ୱରାଜଙ୍କ ମରିସସ ଗସ୍ତ କାଳରେ ଭାରତୀୟ ନୌସେନା ଓ ମରିସସ ତଟରକ୍ଷୀ ବାହିନୀ ମଧ୍ୟରେ ଭାରତୀୟ ମହାସାଗରୀୟ ଅ□ଳରେ କୌଶଳଗତ ନିରାପ□ା ନେଇ ସହଯୋଗ ଥିଲା ପ୍ରମୁଖ କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ । ଏହି ସମାରୋହ ସମୟରେ ମରିସସ ସମୁଦ୍ରରେ ଭାରତର ତିନୋଟି ଯୁଦ୍ଧ ଜାହଜ ରହିପାରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇ ଭାରତୀୟ ନୌସେନା ଓ ମରିସସ ତଟରକ୍ଷୀ ବାହିନୀ ମଧ୍ୟରେ ସହଯୋଗକୁ ଅଧିକ ଶକ୍ତିଶୀଳୀ କରିଛି ।

ଇସ୍ରାଏଲ ସହ ମଧ୍ୟ ଭାରତର ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସହଯୋଗ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । ଆତଙ୍କବାଦର ମୁକାବିଲା, ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସାମଗ୍ରୀ ଯୋଗାଣ, କ୍ଷେପଣାସ୍ତ୍ର ଯୋଗାଣ, ଚାଳକବିହୀନ ବିମାନ ଆଦି ଯୋଗାଣ ନେଇ ସହଯୋଗ ରହିଛି । ଆସନ୍ତା ବର୍ଷ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦିଙ୍କ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଇସ୍ରାଏଲ ଗସ୍ତ କାଳରେ ପ୍ରତିରକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆହୁରି ଅନେକ ସମ୍ଭାବନା ବୃଦ୍ଧି ହେବ ବୋଲି ଆଶା କରାଯାଉଛି । ଏହି ଗସ୍ତ ହେବ ଭାରତୀୟ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପ୍ରଥମ ଗସ୍ତ ।

ଉପସଂହାର :

ବିଶ୍ୱର ବିଭିନ୍ନ ରାଷ୍ଟ୍ର ସହ ଭାରତର ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସହଯୋଗ ଯଥେଷ୍ଟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । ଭାରତ ସହ ଏହି ସମ୍ପର୍କ ନେଇ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସମୁଦାୟ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଭବିଷ୍ୟତର ଦିଗ ଅବଲୋକନ କରୁଛନ୍ତି । ଭାରତର ପ୍ରତିରକ୍ଷା ବାହିନୀ ଉପରେ କ୍ରମଶଃ ବିଶ୍ୱାସ ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛି । ନିଜର ନିରାପ□ାକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ରାଷ୍ଟ୍ର ସାମିଲ ହେବା ପାଇଁ ଆଗ୍ରହୀ ଅଛନ୍ତି । ଆସନ୍ତା ଦିନଗୁଡିକରେ ଭାରତର ମେକ ଇନ ଇଣ୍ଡିଆ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଜରିଆର ଭାରତର ବ୍ୟାପକ ରୂପାନ୍ତରଣ ସମ୍ଭବ ହେବ । ■■

ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ସେ□ର ଫର୍ ସିକ୍ୟୁରିଟି ଆଣ୍ଡ ଷ୍ଟ୍ରାଟେଜି, ଇଣ୍ଡିଆନ ଫାଉଣ୍ଡେସନ

ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସଂପର୍କରେ ନୂତନ ଦିଗନ୍ତ : ଭାରତର ଅଭ୍ୟୁଦୟ

• ପ୍ରଫେସର ରାଧେଗୋପାଳ ପ୍ରଧାନ

ବ ର୍ମାନ ଭାରତ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଗଭୀର, ବ୍ୟାପକ ଓ ବହୁ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଆକଳନରେ ଗରୀୟାନ। ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ ପାଥେୟ କରି ଅର୍ଥନୀତିକ ବିକାଶ ଓ ସନ୍ତୁଳନ ମାଧ୍ୟମରେ ବିଦେଶ ନୀତିର ଜୟ ଯାତ୍ରା ବଜାୟ ରଖିବାକୁ ପଡିବ । ଜନସାଧାରଣ ବହୁ ଆଶା ନେଇ ଏକ ଦୃଢ଼ ସରକାର ସପକ୍ଷରେ ମତ ଦେଇଛନ୍ତି । ରାଜନୀତି ଓ ଅର୍ଥନୀତିର ଆଧାରଶିଳା ହିଁ ଆମକୁ ବିଶ୍ୱ ଦରବାରରେ ଗୌରବମୟ ଭୂମିକା ଦେଇପାରିବ । ସମୟ ଆସିଛି ବିଶ୍ୱରେ ନୂତନ ଦିଗନ୍ତ ଦେବାର ଦ୍ୱାରଦେଶରେ ଭାରତ । ଏହା ଉନ୍ମୋଚିତ ହେଉ, ଭାରତ ଓ ବିଶ୍ୱ ପାଇଁ ।

ବ□ମାନ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସଂପର୍କରେ ନୂତନ ଦିଗନ୍ତ ଖୋଜିବାକୁ ହେଲେ ବ□ମାନ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଅମେ ଚକିତ ହୋଇଯିବା । ସବୁଠାରୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିବ□ନର ବା□ବହ ଭାବେ ଉଭା ହେଉଛି ଭାରତ । ବିଗତ ବର୍ଷରେ ଭାରତର ରାଜନୈତିକ, ଅର୍ଥନୈତିକ, ବିକାଶୋନ୍ମୁଖି ଅଭ୍ୟୁଦୟ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମାନଚିତ୍ରକୁ ନୂତନ ରୂପରେଖ ଦେବାକୁ ଯାଉଛି । ବିଶ୍ୱର ଛଅଭାଗରୁ ଏକ ଭାଗ ଜନସଂଖ୍ୟାର ଅଧିକାରୀ, ସର୍ବବୃହତ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଏବେ ବିକାଶର ଅଭିନବ ମାଇଲଖୁ□ ହେବାକୁ ଯାଉଛି ।

ବିଶ୍ୱର କ୍ଷୀପ୍ରତର ଅର୍ଥନୀତି :

କ୍ରମାଗତ ଭାବରେ ତିନିବର୍ଷ ଧରି ନଅ ପ୍ରତିଶତ ଅର୍ଥନୈତିକ ଗତି ପାଇଲା ପରେ, ୨୦୧୪ ପରେ ଭାରତର ବିକାଶ ଏକ ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ ହୋଇ ଉଠିଥିଲା । ଅର୍ଥନୀତିର ବେଗ କ୍ରମାଗତ ଭାବରେ ଖସି ୨୦୧୪ର ପ୍ରଥମାର୍ଦ୍ଧରେ ପା□ ପ୍ରତିଶତର ତଳକୁ ଖସି ଆସିଥିଲା । ଏହା ଫଳରେ ଚୀନକୁ ଟପିଯିବା ତ ଦୂରର କଥା, ଭାରତ ଏକ ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ ! ହେଲା ବିଶ୍ୱ ଆକଳନରେ । ବିଶ୍ୱ ଅର୍ଥନୀତିକ ଆକଳନକାରୀ ସଂସ୍ଥା ଗୁଡିକ ଭାରତକୁ ନିମ୍ନ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖିଲେ । ଏହାର ଫଳସ୍ୱରୂପ ଜାତିସଂଘରେ ଭାରତକୁ ସ୍ଥାୟୀ ସଦସ୍ୟତା ଦେଶ ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଗୌରବ ଦୂରେରଗଲା । ଏକକାଳୀନ ଅର୍ଥନୀତିକ ମହାଶକ୍ତି ହେବାର ଦ୍ୱାରା ଦେଶରେ ଥିବା ଭାରତ ନିଜର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହରାଇବା ଉପରେ ରହିଲା ।

ସ୍ୱାଧୀନତାର ଅବ୍ୟବହିତ ପୂର୍ବରୁ ଦେଶର ପ୍ରଥମ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଜବାହରଲାଲ ନେହେରୁ ଏକ ମାର୍ଗଦର୍ଶନଦେଇଥିଲେ । ସେ କହିଥିଲେ ବିଶ୍ୱ ମାନଚିତ୍ରକୁ ଦେଖ- ଯେଉଁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖିଲେ ମଧ୍ୟ ଆମେରିକା, ରୁଷିଆ ଓ ଚୀନ ସହ ଭାରତ ବିଶ୍ୱର ଅନନ୍ୟ, ଆଗାମୀ ମହାଶକ୍ତି ଓ ସେତେବେଳେ ଭାରତର ଅର୍ଥନୀତି ବିକଶିତ ହୋଇନଥିଲା । କିନ୍ତୁ ହଜାର ବର୍ଷର ଗୌରବମୟ ସଭ୍ୟତା ଓ ସମ୍ଭାବିତ ଶକ୍ତିକୁ ଆକଳନ କରି ନେହେରୁ

ଏହି ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଥିଲେ । ବିଗତ ଛଅ ଦଶକ ଧରି କିଛି ଭାବରେ ଭାରତ ନିଜକୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କଲା । ନୂତନ ଦିଗନ୍ତ ଦେବାର ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏସବୁ ବହୁ ଦଶକ ଧରି ଥିବା ଅନ୍ତର୍ଜାତିକ ବେଗ (ହିନ୍ଦୁ ଅର୍ଥନୀତିକ ବେଗ ବୋଲି କହିଥିଲେ ରାଜକ୍ରିଷ୍ଣା) ଭାରତର ପ୍ରତିଷ୍ଠାକୁ ସୀମିତ କଲା । ତାପରେ ୧୯୯୧ ପରଠାରୁ ତତ୍କାଳୀନ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ନରସିଂହ ରାଓ ଓ ଅର୍ଥମନ୍ତ୍ରୀ ମନମୋହନ ସିଂହ (ପରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ) ଭାରତର ଅର୍ଥନୀତିକ ବେଗକୁ ୬.୫ ପ୍ରତିଶତ ରଖିଲେ ଯାହା ଚୀନକୁ ଟପିଯିବାର ସମ୍ଭାବନା ସୃଷ୍ଟି କଲା । କିନ୍ତୁ ୨୦୧୦ ରୁ ୨୦୧୩ ମଧ୍ୟରେ ଭାରତର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଧିମେଇ ଆସିଲା ।

ବ□ମାନ ଭାରତର ଅର୍ଥନୀତି ପୁନର୍ବାର ନୂତନ ପରିଭାଷା ପାଇଛି । ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ଦୁଇ ଦଶକ ପରେ ଭାରତର ଅଭିବୃଦ୍ଧିର ବେଗ ଚୀନକୁ ଟପିଯାଇଛି । ୧୯୮୦ ପରଠାରୁ କ୍ରମାଗତ ଭାବେ ଚୀନ ଥିଲା ଅଭିବୃଦ୍ଧି ବେଗରେ ସବୁଠାରୁ ଆଗରେ । ଇତିହାସର ପୃଷ୍ଠାରେ ସବୁଠାରୁ କ୍ଷୀପ୍ରତର ଅର୍ଥନୀତି ଥିଲା ଚୀନ । ୨୦୧୫ର ମଧ୍ୟ ଭାଗରୁ ଆମେ ଚୀନକୁ ଟପିଯାଇଛୁ । ବିଶ୍ୱ ବ୍ୟାଙ୍କର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଆକଳନରେ ଆମେ ୨୦୧୬ କିମ୍ବା ୨୦୧୭ରେ ଟପିଯିବାର ସମ୍ଭାବନା ଥିଲା । ଲକ୍ଷ୍ୟଠାରୁ ପୂର୍ବରୁ ଆମେ ବିଶ୍ୱ ଅର୍ଥନୀତିରେ ନିଜର ସ୍ୱାକ୍ଷର ଦେଇ ପାରିଛୁ, ଯାହା ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଚିନ୍ତନ ଓ ଶକ୍ତି ସଂନ୍ତୁଳନରେ ଭାରତକୁ ନୂତନ ଭୂମିକା ଓ ଦିଗନ୍ତ ଦେଇପାରିବ ।

ଇତିହାସର ପୃଷ୍ଠାରୁ

ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସମ୍ପର୍କର ଗତି କେଉଁ ଆଡେ ଏବଂ ଭାରତର ଭୂମିକା କଣ - ଏକଥା ବୁଝିବା ପାଇଁ ଆମକୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ପରଠାରୁ ପରିବ□ନ ଅବଲୋକନ କରିବାକୁ ହେବ । ଶୀତଳ ଯୁଦ୍ଧ ବିଶ୍ୱର ଦେଶ ସମୁହକୁ ବିଭାଜିତ କରିଥିଲା । ବର୍ଲିନ୍ ୱାଲ ତିଆରି (୧୯୬୧), କ୍ୟୁବା (୧୯୬୨) ବିଶ୍ୱକୁ ତୃତୀୟ ମହାଯୁଦ୍ଧର ସମ୍ଭାବନା ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ଏହି ବିଭାଜନ ରେଖାରେ ଭାରତ ଗୋଷ୍ଠି ନିରପେକ୍ଷ ଦେଶମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଏକ ତୃତୀୟ ସମ୍ଭାବନା ଦେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲା । ପ□ଶୀଳ (୧୯୫୪) ଓ ବାଂନ୍ଦୁ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା ଭାରତ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ କୋରିଆ (୧୯୫୩) ଓ ଇଣ୍ଡୋଚୀନ ଘଟଣାରେ ମଧ୍ୟ ଭାରତର ଅନନ୍ୟ ଭୂମିକା ରହିଥିଲା । ତୃତୀୟ ବିଶ୍ୱର ନେତୃତ୍ୱ ନେଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଭାରତକୁ ବିଶ୍ୱ ମହାଶକ୍ତି ମାନେ ଅଣଦେଖା କରିଥିଲେ ଏବଂ ଭାରତ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶ ସମୂହର ଚକ୍ଷୁଶୂଳ ହୋଇଥିଲା । ବିଶେଷ ଭାବରେ ଚୀନର ଭାରତ ଆକ୍ରମଣ (୧୯୬୨) ପରେ ଭାରତରେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଭୂମିକା ବହୁ ଭାବରେ ସୀମିତ ହୋଇଥିଲା ।

ଏଠାରେ ଆମେ ପ୍ରଶ୍ନ କରିପାରୁଁ ଯଦି ଭାରତ ତୃତୀୟ ବିଶ୍ୱର ନେତୃତ୍ୱ ନେଇନଥାନ୍ତା ଏବଂ ଆମେରିକା ସହ ସହଯୋଗୀ ହୋଇ ୧୯୫୧ ପରଠାରୁ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସହଯୋଗୀ ଥିଲେ, ଆମର ଇତିହାସ ଭିନ୍ନ ହୋଇଥାନ୍ତା । ଭାରତ-ପାକିସ୍ତାନ ଯୁଦ୍ଧ (୧୯୬୫) ଓ ବଙ୍ଗଳାଦେଶ ଯୁଦ୍ଧ (୧୯୭୧)ରେ ଆମେରିକାର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଭିନ୍ନ ହୋଇଥାନ୍ତା । ଶୀତଳ ଯୁଦ୍ଧ ସରି ଯାଇଛି ଏବଂ ବିଶ୍ୱର ବିଭାଜନ ରେଖା ମଧ୍ୟ । ୧୯୯୧-୯୨ ପରଠାରୁ ଇତିହାସ ବଦଳି ଯାଇଛି । ଭାରତର ଅକ୍ରରଙ୍ଗ ବନ୍ଧୁ ସୋଭିଏତ ଋଷର ବିଭାଜନ ପରେ, ବିଶ୍ୱର ମାନଚିତ୍ର ଓ ବିଶ୍ୱ ସମ୍ପର୍କରେ ଗୁଣାତ୍ମକ ପରିବ□ନ ଘଟିଛି । ଜର୍ଜ ବୁଶ୍‌ଙ୍କର ବିପ୍ଳିକ ବିଶ୍ୱର ରଚନା ହୋଇନାହିଁ ସତ, କିନ୍ତୁ ବିଶ୍ୱରେ ଶକ୍ତିର ବହୁଳ ସଂଭାବନା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି ।

ବୃହ□ର ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ - ଚୀନ

କେବଳ ଭାରତ ପାଇଁ ନୁହେଁ, ବିଶ୍ୱ ପାଇଁ ସବୁଠାରୁ ବଡ ପ୍ରଶ୍ନ ହେଉଛି ଚୀନ । ଏହାର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଗତି ଓ ପ୍ରକୃତିକୁ ନେଇ ବହୁ ପ୍ରଶ୍ନ । କ୍ରମାଗତ ଭାବେ ଦଶ ପ୍ରତିଶତରୁ ଅଧିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର ହାସଲ କରିଥିବା ଆମର ପଡୋଶୀ ରାଷ୍ଟ୍ର, ଚୀନ ନିର୍ମାଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଅଭୁତପୂର୍ବ ସଫଳତା ହାସଲ କରିଛି । ଚୀନ ବିଶ୍ୱର ବଜାର ହୋଇ ଉଠିଛି । ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳରେ ଭରପୁର, ନିର୍ମାଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବହୁ ମାଇଲ ଖୁ□ ଅତିକ୍ରମ କରିଥିବା ଚୀନ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ମହାନ ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ । ଫ୍ରିଡମ୍ ହାଉସ (ନ୍ୟୁୟର୍କ)ର ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଆକଳନରେ ଭାରତ ଏକ ସ୍ୱାଧୀନ ଦେଶ ହୋଇ ଥିବା ବେଳେ ଚୀନର ସ୍ଥାନ ମ୍ୟାମାର, ଉ□ର କୋରିଆ, ଆଫଗାନିସ୍ଥାନ ଭଳି ଅଣଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଦେଶ ସହ ସ୍ଥାନ ପାଏ । ଏକରୁ ଦଶ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ହୋଇଛି ଭଲ ସ୍କୋର, ଯାହାର ଅଧିକାରୀ ଆମେରିକା, କାନାଡା, ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ଓ ୟୁରୋପର ଅଧିକାଂଶ ଦେଶ ସମୂହ । କିନ୍ତୁ ଚୀନ ଏହି ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଆକଳନରେ ବଙ୍ଗଳାଦେଶ, ପାକିସ୍ତାନ, ନେପାଳ, ଇରାନ ଓ ଆଫ୍ରିକାର ବହୁ ଦେଶଠାରୁ ପଛରେ । ତେଣୁ ଅଭିବୃଦ୍ଧିରେ ଗୌରବଶାଳୀ ଚୀନ ରାଜନୀତିର ଅଗ୍ରଗତିରେ ଏକ ବିଡମ୍ବନା । ବିଶ୍ୱର ସବୁଠାରୁ ଅଧିକାଂଶ ଜନସଂଖ୍ୟାର

ଦେଶ ଏବଂ ଅଭିବୃଦ୍ଧିରେ ଇତିହାସ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ଏହାର ଅଣଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ସ୍ୱରୂପ, ବିଶ୍ୱ ରାଜନୀତିକ ସମ୍ପର୍କରେ ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ ସୃଷ୍ଟି କରେ ।

ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଅଧିକାଂଶ ପଡୋଶୀ ଦେଶ ସହ ଚୀନର ଜଟିଳ ସମ୍ପର୍କ ରହିଛି । ବ□ମାନ ଜାପାନ, ଦକ୍ଷିଣ କୋରିଆ, ତାଇୱାନ, ଭିଏତନାମ ଓ ଦକ୍ଷିଣପୂର୍ବ ଏସିଆର ଦେଶମାନଙ୍କ ସହ ଦକ୍ଷିଣ ଚୀନ ଉପସାଗରକୁ ନେଇ ଚୀନର ସମ୍ପର୍କ କଟୁ । ଭାରତରୁ ମଧ୍ୟ ସମୟ ସମୟରେ ଚୀନ ଚେତାବନୀ ଦେଉଛି ।

୧୯୮୦ ପରଠାରୁ ବିଶେଷ ଭାବେ ୧୯୯୭ ପରେ, ଏଲଓସି ପ୍ରାୟତଃ ଶାନ୍ତ । ୧୯୮୭ର ସୀମାନ୍ତରେ ଘଟଣା ଭଳି ବଡ ଧରଣର ଅପ୍ରିତୀକର ଘଟଣା ଘଟିନାହିଁ । ଉଚ୍ଚ ସ୍ତରୀୟ ସଂପର୍କରେ ଅଗ୍ରଗତି ଘଟିଛି । ଏପରିକି ବାଣିଜ୍ୟ କାରବାରରେ ଚୀନ ସହ କାରବାର ଏକ ଶହ ବିଲିଅନ ଡଲାରକୁ ଟପିଯିବାର ସମୀପ । ଏ ବର୍ଷର ମଧ୍ୟ ଭାଗରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦିଙ୍କ ଚୀନ ଗସ୍ତ ସମୟରେ ସମ୍ପର୍କର ଦ୍ୱାରା ଉନ୍ମୋଚିତ ହୋଇଛି । ଭାରତର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଯେଭଳି ସ୍ୱାଗତ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ଦିଆଗଲା, ସେଭଳି ଚୀନରେ କ୍ୱଚିତ ଘଟେ ।

ଏସବୁ ସ□େ ଦୁଇ ଦେଶର ସୀମା ବିବାଦ ରହିଛି । ବିଶେଷ ଭାବେ ଅରୁଣାଚଳ ପ୍ରଦେଶକୁ ନେଇ ଚୀନର ଆଭିମୁଖ୍ୟ, ଭାରତପାଇଁ ଏକ ବଡ ସମସ୍ୟା । ସୀମା ବିବାଦର ଗ୍ରହଣଯୋଗ୍ୟ ସମାଧାନ ନ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ବାଣିଜ୍ୟ କାରବାର ଏକଶହ ବିଲିୟନ ଡଲାର ଟପିଲେ ମଧ୍ୟ ଆମ ପାଇଁ ଏବଂ ବିଶ୍ୱ ପାଇଁ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସମ୍ପର୍କରେ ଏକ ବୃହତ୍ ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ ରହିଥିବ ।

ଆଗାମୀ ଦିନରେ ଆମେରିକା, ଚୀନ୍, ୟୁରୋପ ଭଳି ବିଶ୍ୱ ଶକ୍ତି ସନ୍ତୁଳନରେ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିବ । ଏଭଳି ସମୟ ଆସିବାର ବହୁଳ ସମ୍ଭାବନା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି ।

ଆଉ କିଛି ପାହାଚ

ବିଶ୍ୱ ମାନଚିତ୍ରରେ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଂଶ ହେବା ପାଇଁ ଆଉ କିଛି ପାହାଚ ଅତିକ୍ରମ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । କିଛିଟା ସଫଳତା ଆଗରୁ ଆସିଛି । ସତୁରୀ ଦଶକର ପ୍ରଥମ ଭାଗରୁ ଭାରତର ସବୁଜ ବିପ୍ଳବ ଯୋଗୁଁ ଦେଶ ଖାଦ୍ୟ ଶସ୍ୟରେ ସ୍ୱାବଲମ୍ବୀ । ଏହାର ଶ୍ରେୟ ତତ୍କାଳୀନ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଲାଲବାହାଦୂର ଶାସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଯାଏ । ଷାଠିଏ ଦଶକର ଆମେରିକାର ଜାହାଜର ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ଉପରେ ଆଉ ଅପେକ୍ଷା ନାହିଁ । ପି.ଏଲ. ୪୮୦ ସ୍କିମ ଇତିହାସ ମାତ୍ରା, ଭାରତ ଆଉ ପଛକୁ ଫେରିନାହିଁ । ଖାଦ୍ୟ ଶସ୍ୟରେ ସ୍ୱାବଲମ୍ବୀ ହେବା ପରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ସଫଳତା ହୋଇଛି ନବେ ଦଶକର ଅର୍ଥନୀତିକ ପଞ୍ଚ ପରିବ□ନ ଯାହା ବ□ମାନ ପୁନର୍ବାର ଉଜ୍ଜୀବିତ ହୋଇଛି । ଆଠ ନଅ ପ୍ରତିଶତ ଅଭିବୃଦ୍ଧି କରି ଦୁଇ ସଂଖ୍ୟାରେ ପହ□ ବିଶ୍ୱରେ ନୂତନ ଅର୍ଥନୀତି ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ।

ଭାରତର ରାଜନୀତିରେ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥିରତା ଆସିଛି । ନବେ ଦଶକର ଅସ୍ଥିରତା ଯୋଗୁଁ ବୈଦେଶିକ ନୀତି ବହୁଳ ଭାବେ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥିଲା । ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରଥମ ଦଶକରେ ଅସ୍ଥିରତା କମିଗଲା ସତ, କିନ୍ତୁ ବହୁ ଦଳକୁ ନେଇ ଗଠିତ ସରକାର ଯୋଗୁଁ ଶ୍ରୀଲଙ୍କା ଓ ବଙ୍ଗଳାଦେଶ ସହ ସମ୍ପର୍କ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହେଲା । ବ□ମାନ ତିରିଶ ବର୍ଷ ପରେ ଏକ ଦଳର ସଂଖ୍ୟା ଗରିଷ୍ଠତା ଲୋକସଭାରେ ଥିବା ଯୋଗୁଁ ଦେଶକୁ ସ୍ଥିରତା ମିଳିଛି । ଏହା ପ୍ରତିଫଳନ ଦେଖା ଦେଉଛି । ବୈଦେଶିକ ନୀତିରେ । ଏ ବର୍ଷ ସାଧାରଣତନ୍ତ୍ର ଦିବସରେ ଆମେରିକାର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଆମର ଅତିଥି ହେଲେ ଏବଂ ତାପର ଠାରୁ ବିଶ୍ୱର ଏକମାତ୍ର ସୁପର ପାୱାର ଆମେରିକାଠାରୁ ବହୁ ଭାବରେ ସମର୍ଥନ ଆସୁଛି । ଏହା ଫଳରେ ବିଶ୍ୱର ବହୁ ମହାଶକ୍ତିଙ୍କ ସହ ଆଣବିକ ସହଯୋଗ ପାଇବ ବୋଲି ଆଶା କରାଯାଏ । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରଙ୍କ ଚୀନ ଯାତ୍ରା ଦୁଇ ଦେଶର ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ କରିବ ବୋଲି ଆଶା କରାଯାଏ । ପୂର୍ବରୁ ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଚର୍ଚ୍ଚା ହୋଇଛି । ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ, କାନାଡା, ଜାପାନ ଆଦି ଦେଶ ପୂର୍ବ ଅପେକ୍ଷା ଭାରତ ସହ ସମ୍ପର୍କକୁ ଆହୁରି ଗଭୀର କରିଛନ୍ତି । ଛୋଟ ଦେଶମାନଙ୍କୁ ଅବହେଳା କରାଯାଉନାହିଁ । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ମଙ୍ଗୋଲିଆ ଯାତ୍ରା କୌଣସି ଭାରତୀୟ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପ୍ରଥମ । ଏହା ଦ୍ୱାରା ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଆଧାରରେ ସମ୍ପକକୁ ନୂଆଁ ଦିଗ ମିଳିବ ଏବଂ ପୂର୍ବ ଓ ଦକ୍ଷିଣ ପୂର୍ବ ଏସିଆର ଦେଶଗୁଡିକ ସହ ବାଣିଜ୍ୟ କାରବାର ଓ ପର୍ଯ୍ୟଟନ କ୍ଷେତ୍ରର ବିକାଶ ଘଟିବ । ବିଶେଷ ଭାବରେ ବଙ୍ଗଳାଦେଶ ସହ ବ□ମାନ ରାଜିନାମା ଫଳରେ ସୀମା ବିବାଦ, ଜଳବ□ନ କୁ ନେଇ ଆଗରୁ ଥିବା ଅସୁବିଧା ଦୂର ହେବ । ପୂର୍ବରୁ ଥିବା ନବେ ଦଶକର "ଗୁଜରାଲ ଡକଟ୍ରିନ" ଯଥେଷ୍ଟ ନଥିଲା । ପାକିସ୍ତାନ ସହ ସମ୍ପର୍କ ପୂର୍ବ ଭଳି କଟୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ପଡୋଶୀ ଦେଶମାନଙ୍କ ସହ ବିଗତ ବର୍ଷରେ ଆମର

ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ ୪୦ପୃଷ୍ଠାରେ

ଭାରତର ବୈଦେଶିକ ନୀତିରେ ନୂତନ ଅଧ୍ୟାୟ

• ପ୍ରଫେସର ସ୍ନେହଲତା ପଣ୍ଡା

ବୈଦେଶିକ ସମ୍ପର୍କ ପରିଚାଳନା ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଓ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ପରିସ୍ଥିତି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲା ଯେତେବେଳେ ଶୀତଳ ଯୁଦ୍ଧର ଅବସାନ ପରେ ଭାରତ ମୁକ୍ତ ଅର୍ଥନୀତି ଆପଣେଇ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଅର୍ଥନୀତିକୁ ବ୍ୟବସ୍ଥିତ କରିଥିଲା । ବିଶ୍ୱର ଏକମାତ୍ର ମହାଶକ୍ତି ରୂପେ ଆମେରିକା ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିଥିଲା ଶୀତଳ ଯୁଦ୍ଧର ପରବ□ ସମୟରେ । ତେଣୁ ଜାତୀୟ ସ୍ୱାର୍ଥ ସାଧନ ପାଇଁ ଆମ ସଂପର୍କ ଆମେରିକା ତଥା ପଶ୍ଚିମ ୟୁରୋପୀୟ ଦେଶ ସହ ସୁଦୃଢ ହୋଇଥିଲା । କହିବା ବାହୁଲ୍ୟ ଯେ ଏ ସମୟରେ ଆମେ ବୈଦିଶିକ ନୀତିରେ ଯୁଗାନ୍ତକାରୀ ପରିବ□ନ ଘଟିଥିଲା ।

ବିଶ୍ୱାୟନ ଅର୍ଥନୀତିର ଜୟଯାତ୍ରା ଅବିସମ୍ବାଦିତ ଥିଲା । ତାପରେ ମାନ୍ଦାବସ୍ଥା ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ପ୍ରାୟ ଦୁଇ ଦଶନ୍ଧିର ପରିସ୍ଥିତି ପରିବ□ିତ ହେଲା ତଥାପି ଭାରତର ଅର୍ଥନୀତି ବିଶେଷ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇନଥିଲା । କିନ୍ତୁ ପା□ ବର୍ଷ ପରେ ଆମ ଅର୍ଥନୀତିରେ ସ୍ଥାଣୁତ୍ୱ ଆସିବା ସୂଚନା ମିଳିଥିଲା । ବିଶ୍ୱରେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଅର୍ଥନୀତି ଅଗ୍ରଗତି କରିପାରିନଥିଲା । ବିଶ୍ୱର ବିଭିନ୍ନ ରାଷ୍ଟ୍ର ସହ ସମ୍ପର୍କର ବିଶେଷତ୍ୱ ହେଲା କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଅର୍ଥନୀତି ନକାରାତ୍ମକ ଭାବେ ପ୍ରଭାବିତ ହେଲେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶ ଏହାର ପ୍ରଭାବରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଭାରତ ପାଇଁ ବ□ମାନ ଏହା ଏକ ସମସ୍ୟା ।

ବ□ମାନର ସରକାର ଶାସନ ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କଲା ପରେ ବୈଦେଶିକ ନୀତି ପରିଚାଳନା ପ୍ରତି ବିଶେଷ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଛନ୍ତି । ପ୍ରତିବେଶୀ ମାନଙ୍କ ସହ ଆମର ସମ୍ପର୍କ, ଆମେରିକା ଓ ଋଷିଆ ମଧ୍ୟରେ ଶୀତଳ ସଂଘର୍ଷ, ଚୀନର ପ୍ରଭାବ, ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂସ୍ଥା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବାଣିଜ୍ୟକ ସଂସ୍ଥାରେ ଆମର ଭୂମିକା, ଜଳବାୟୁ ପରିବ□ନ ଯୋଗୁଁ ଉଦ୍ଭବ ସମସ୍ୟା, ସାଇବର ସୁରକ୍ଷା, ବୌଦ୍ଧିକ ଶକ୍ତି ସୁରକ୍ଷା ଇତ୍ୟାଦି ବ□ମାନର ଶାସକବର୍ଗଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ଆହ୍ୱାନ ।

କେବଳ ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପନ ଦ୍ୱାରା ଭାରତର ଅଗ୍ରଗତି ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଏ ସମ୍ପର୍କକୁ ଉଚିତ ମାର୍ଗରେ ପରିଚାଳନା କରି ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିବାକୁ ହେବ । ଅର୍ଥନୀତି ସୁଦୃଢ ହେଲେ ଭାରତର ଏକ ନୂତନ ପରିଚୟ ସୃଷ୍ଟି ହେବ । ବିଶ୍ୱ ମାନ୍ୟତା ମିଳିବ ଏବଂ ଅଗ୍ରଣୀ ୫୦ଟି ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ଭାରତ ନିଜର ସ୍ଥାନ ହାସଲ କରିବ । ବ ର୍ମାନ ସରକାର ନିଷ୍ପ ି ଗ୍ରହଣ ସହିତ ଏହାର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତାକୁ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିଛନ୍ତି ।

ଏହି ଆହ୍ୱାନକୁ ଉଚିତ ମାର୍ଗରେ ପରିଚାଳନା କରିବା ପାଇଁ ଆମ ବୈଦେଶିକ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ ତଥା ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ବିଭିନ୍ନ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ଆମ ପଡୋଶୀ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କ ସହ ସୁସମ୍ପର୍କ, ଅର୍ଥନୈତିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ବିଶ୍ୱର ଶକ୍ତିଶାଳୀ ରାଷ୍ଟ୍ର ସହ ସହଭାଗିତା, ଭାରତୀୟ ବଂଶୋଦଭବ ବିଦେଶୀ ନାଗରିକ ସହ ସମ୍ପର୍କ ଇତ୍ୟାଦିକୁ ପ୍ରାଥମିକତା ଦେଇ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ବ□ମାନ ପ୍ରାୟ ୧୯ଟି ରାଷ୍ଟ୍ର ଭ୍ରମଣ କରିଛନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ଭାରତ ପ୍ରତି ରହିଥିବା ପାରମ୍ପରିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରେ ପରିବ□ନ ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ କରିଛନ୍ତି । ବିଶେଷ କରି ଏସିଆର ଅତି ଅନୁନ୍ନତ ରାଷ୍ଟ୍ର ତଥା ବିକାଶଶୀଳ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱଆଭ୍ୟନ୍ତରିଣ କ୍ଷମତା ଭି□ରେ କୋମଳ ଶକ୍ତି ପ୍ରୟୋଗ କରି ଭାରତକୁ ଏକ ବିଶ୍ୱସନୀୟ ଏସୀୟ ଶକ୍ତି ରୂପରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି । ଏ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଭାରତର ଦୁଇ ମହାଶକ୍ତି ତଥା ପ୍ରତିବେଶୀ ରାଷ୍ଟ୍ର ସହ ସମ୍ପର୍କ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇ ନିଷ୍ପ□ ଗ୍ରହଣ ଓ କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋକପାତ କରାଯାଇଛି ।

ଭାରତ - ଆମେରିକା ଓ ଚୀନ

ବିଗତ ୨୫ ବର୍ଷର ବିଶ୍ୱାୟନ ଅର୍ଥନୀତିରେ ପ୍ରଥମ ପନ୍ଦର ବର୍ଷ ଥିଲା ଭାରତ ପାଇଁ ଅନୁକୂଳ । ଆମ ଅର୍ଥନୀତିର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ତ୍ୱରିତ ହେବା ସହ ବିଶ୍ୱର ଅନେକ ବୃହତ, ମଧ୍ୟମ ଓ କ୍ଷୁଦ୍ର ରାଷ୍ଟ୍ର ସହ ସମ୍ପର୍କ ଦୃଢ ହେଲା । ଚୀନ ସହ ଉ□ମ ସମ୍ପର୍କ ଯୋଗୁଁ ପାକିସ୍ଥାନକୁ ଆୟ□ରେ ରଖାଯାଇପାରିଛି ଯଦିଓ ସାମୟିକ ବିଦ୍ୱେଶ ପ୍ରତିଯୋଗିତାକୁ ଏଡାଇ ଦିଆଯାଇ ପାରିନାହିଁ । ଆମେରିକା ଓ ଚୀନ ସହ ଉ□ମ ସମ୍ପର୍କ ଯୋଗୁଁ ଆଫଗାନିସ୍ଥାନର ଅଭିବୃଦ୍ଧିରେ ଭାରତ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ନିର୍ବାହ କରିଛି । ବିଶ୍ୱାୟନ ଅର୍ଥନୀତିର ପ୍ରଥମ ଭାଗ ଚୀନ ପାଇଁ ଥିଲା ଏକ ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ସମୟ । ଏହି ସମୟରେ ଚୀନ ଦ୍ୱିତିୟ ଆର୍ଥିକ ମହାଶକ୍ତି ରୂପେ ବିଶ୍ୱରେ ଉଦ୍ଭାସିତ ହେଲା ଏବଂ ଭାରତ ସହ ଏହାର ବାଣିଜ୍ୟକ ସମ୍ପର୍କ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲା । ବ□ମାନ ସରକାର ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପରେ ପ୍ରଥମେ ଚୀନ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଭାରତ ଆସିଥିଲେ । ୨୦ ବିଲିୟନ ଡଲାର ପୁଞ୍ଜିନିବେଶ ପାଇଁ ସହମତି ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ଭାରତର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଗସ୍ତ ସମୟରେ ବୈଷୟିକ କୌଶଳ ହସ୍ତାନ୍ତର ଓ ଭି□ଭୂମି ନିର୍ମାଣରେ ସହଯୋଗ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ମିଳିଛି ।

ଚୀନ ସହ ସମ୍ପର୍କ ଉ□ମ ହେବା ଯୋଗୁଁ ମାଓବାଦୀ ସମାସ୍ୟା କି□ତ ସମାଧାନ ହୋଇଛି । ପୃଥିବୀର ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଅର୍ଥ ବ□ମାନ ଚୀନରେ । ତେଣୁ ସମ୍ପର୍କ ଉ□ମ ହେଲେ ଚୀନ ଭାରତରେ ଅଧିକ ପୁଞ୍ଜି ନିବେଶ କରିପାରେ । ତେବେ ବ□ମାନ ବାଣିଜ୍ୟକ ସମ୍ପର୍କ ଭାରତପାଇଁ ନକାରାତ୍ମକ; କାରଣ ଚୀନରୁ ଅଧିକ ଆମଦାନୀ ହେଉଛି । ଭାରତରୁ କିନ୍ତୁ ରପ୍ତାନି ହୋଇପାରୁନାହିଁ । ଭି□ଭୂମି ନିର୍ମାଣରେ ଚୀନଠାରୁ ଶସ୍ତା ବୈଷୟିକ କୌଶଳ ମିଳିପାରିବ । ତେବେ ଚୀନ ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କ ଭାରତ ଭ୍ରମଣ ସମୟରେ ସୀମାନ୍ତରେ ଉ□ଜନା, ଭାରତର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଚୀନ ଗସ୍ତ ସମୟରେ ଭାରତର ଏକ ତ୍ରୁଟିପୂର୍ଣ୍ଣ ମାନଚିତ୍ର ପ୍ରଦର୍ଶନ,ଷ୍ଟାପଲଡ ଅନୁମତି ପତ୍ର, ଅସମାହିତ ସୀମା ସମସ୍ୟା, ଦଲାଇଲାମା ପରିବ□ ତିବ୍ବତ ସମସ୍ୟା, ଇତ୍ୟାଦି ଯୋଗୁଁ ଦୁଇଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ବିଶ୍ୱସନୀୟତାର ଅଭାବ ପରିଦୃଷ୍ଟ ହୋଇଛି । ଭାରତ ମହାସାଗର ତଥା ଭାରତର ପ୍ରତିବେଶୀ ରାଷ୍ଟ୍ର ସହ ଚୀନ କୋମଳ ଶକ୍ତି ପ୍ରୟୋଗ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର କରିଛି । ଦକ୍ଷିଣ ଏସିଆର ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ରାଷ୍ଟ୍ର ସହ ଏହାର ଅର୍ଥନୈତିକ ତଥା ସୁରକ୍ଷା ସମ୍ପର୍କ ଉ□ମ । ଭାରତ - ଆମେରିକା ସମ୍ପର୍କ, ଭାରତ - ଜାପାନ ସମ୍ପର୍କ ଓ ଦକ୍ଷିଣ ଚୀନ ସାଗରରେ ଭାରତର ଉପସ୍ଥିତି ପ୍ରତି ଚୀନ ତୀକ୍ଷଣ ଦୃଷ୍ଟି ରଖୁଛି । ଆମେରିକା ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କ ଭାରତ ଗସ୍ତ ସମୟରେ ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ଭିଜନ ଡକ୍ୟୁମେ□ରେ ସନ୍ନିହିତ ଭାରତ ମହାସାଗର ଓ ଦକ୍ଷିଣ ଚୀନ ସାଗର ତଥା ସୁରକ୍ଷା ସଂପର୍କ ନେଇ ଚୀନ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ତେଣୁ ଭାରତର ବୈଦେଶିକ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ ଏ ସମ୍ପର୍କରେ ଭାରତର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ସ୍ପଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ତ୍ୱରିତ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ।

ଚୀନ ସହ ସହାବସ୍ଥାନ ନୀତି ହିଁ ଭାରତପାଇଁ ପ୍ରକୃଷ୍ଟ । ଦୀର୍ଘ ୩୦ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଭାରତ ଏହାକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଛି । ବ□ମାନ ସରକାର ମଧ୍ୟ ଏହି ନୀତି ପରିବ□ନ କରି ନାହାନ୍ତି । ତେବେ ଚୀନ ଜାପାନ ଓ ଆମେରିକା ସହ ସମ୍ପର୍କରେ ସମତୁଲ ରଖିବା ପାଇଁ ସରକାର ଉଦ୍ୟମ କରିଛନ୍ତି । ବ□ମାନ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଏହାହିଁ ଏକ ବିଜ୍ଞ ଉଦ୍ୟମ । ଭାରତ ବ୍ରିକ୍ସ ବ୍ୟାଙ୍କର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ସଦସ୍ୟ । ଜଣେ ଭାରତୀୟ ଏହାର ମୁଖ୍ୟ । ଭି□ଭୂମି ବ୍ୟାଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ଭାରତ ସଦସ୍ୟ । ବ□ମାନ ପ୍ରଯୋଜିତ ସମୁଦ୍ର ଓ ସ୍ଥଳପଥ ସଂଯୋଗରେ ଭାରତକୁ ସାମିଲ କରିବା ପାଇଁ ଚୀନ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରିଛି । ସେହିପରି ସାଘାଂଇ ସହଭାଗୀତା ସଂଘରେ ମଧ୍ୟ ଯୋଗଦାନ ପାଇଁ ଚୀନ ସକାରାତ୍ମକ ସଂକେତ ଦେଇଛି । ଆଗାମୀ ଦିନରେ ଆମେରିକାର ପ୍ରସ୍ତାବିତ ପ୍ରଶାନ୍ତ ମହାସାଗରୀୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ସହ ବାଣିଜ୍ୟିକ ମେ□ତ୍ୱ ହେଲେ ଭାରତ ପାଇଁ ବାଣିଜ୍ୟିକ କ୍ଷେତ୍ର ସୀମିତ ହେବ । ତେଣୁ ଚୀନ ପ୍ରାଯୋଜିତ ବାଣିଜ୍ୟିକ ମେ□ରେ ଭାରତର ଯୋଗଦାନ କେତେଦୂର ସହାୟକ ହେବ । ତାହା

ପ୍ରଣିଧାନଯୋଗ୍ୟ ।

ଭାରତମହାସାଗର ତଥା ପ୍ରଶାନ୍ତ ମହାସାଗରୀୟ ଅଞ୍ଚଳରେ ଭାରତୀୟ ସାମୁଦ୍ରିକ ସୁରକ୍ଷା ଓ ମିଳିତ ସମରାଭ୍ୟାସ ଯଦିଓ ସୂଚାରୁ ରୂପେ ସମ୍ପାଦିତ ହେଉଛି ଏଥିରେ ଆମେରିକାର ପ୍ରୋତ୍ସାହନକୁ ଚୀନ ତୀବ୍ର ସମାଲୋଚନ କରୁଛି । ତଥାପି, ଭାରତ ତାର ନୈସେନା ଶକ୍ତି ବୃଦ୍ଧି କରିବା ପାଇଁ ଏହା ଏକ ସୁଯୋଗ । ଆସିଆନ ରାଷ୍ଟ୍ର ସମୂହ ତଥା ଜାପାନ ଓ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ଭାରତର ସାମରିକ ସାମର୍ଥ୍ୟ ପ୍ରତି ଆସ୍ଥା ପ୍ରକଟ କରିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଚୀନ ବର୍ତ୍ତମାନ ଦକ୍ଷିଣ ଚୀନ ସାଗରରେ କୃତିମ ଦ୍ୱୀପ ନିର୍ମାଣ କରିଛି । ସେଥିରେ ସାମରିକ ସରଞ୍ଜାମ ରଖିପାରେ । ଦକ୍ଷିଣ ଚୀନ ସାଗରରେ ଚୀନର ପ୍ରଭାବ କ୍ଷୁଣ୍ଣ ପାଇଁ ପ୍ରଚେଷ୍ଟାକୁ ବ୍ୟାହତ କରିବା ଏହାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ବୋଲି ଅନୁମିତ ହୁଏ । ତେବେ ଏପରି ସ୍ଥିତି ଭାରତ ପାଇଁ ଏକ ଆହ୍ୱାନ । ସେଥିପାଇଁ ଭିଏତନାମ୍ ସହ ଶକ୍ତି ସହଭାଗିତାକୁ ବିଜ୍ଞତାର ସହ ପରିଚାଳନା କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ବର୍ତ୍ତମାନ ସରକାର ତେଣୁ ଚୀନକୁ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନକରିବା ପାଇଁ ପ୍ରୟାସ କରିଛନ୍ତି ।

ଭାରତର ବୈଦେଶିକ ସମ୍ପର୍କ ପରିଚାଳନା ଚୀନର ସ୍ୱାର୍ଥରେ ବାଧକ ହେଲେ ଚୀନ ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ତିକ୍ତ ହେବ ଏବଂ ଅସମାହିତ ସମସ୍ୟାଗୁଡିକ ଦ୍ୱନ୍ଦମୂଳକ ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି କରିବ । ତେଣୁ ଚୀନ ବିରୋଧି ମୈତ୍ରୀରୁ ଭାରତ ଦୂରେଇ ରହିବା ଉଚିତ । କିନ୍ତୁ ଆମେରିକାକୁ ମଧ୍ୟ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ରଖିବା ଅନୁଚିତ । ଏ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଚୀନ ସହ ଅର୍ଥନୈତିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ, ବୈଷୟିକ ସମ୍ପର୍କ ବଜାୟ ରଖିବା ସହିତ ଆମେରିକା ସହ ସାମରିକ ଓ କୂଟନୈତିକ ସମ୍ପର୍କକୁ ବିଜ୍ଞତାର ସହିତ ପରିଚାଳନା ହିଁ ଭାରତ ପାଇଁ ଅନୁକୂଳ । ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥା ପୂର୍ବରୁ ରହି ଆସିଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟ ଏହାକୁ ବଜାୟ ରଖି ଉଭୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ଆହୁରି ଦୃଢ କରିବା ପାଇଁ ସରକାର ପ୍ରୟାସ କରିଛନ୍ତି ।

ପଡୋଶୀ ରାଷ୍ଟ୍ର ସହ ସମ୍ପର୍କ

ଭାରତର ପ୍ରତିବେଶୀ ହିନ୍ଦୁକୁଶ ପର୍ବତମାଳାରୁ ମ୍ୟାଁମାର ଏବଂ ସୁଏଜଠାରୁ ସାଂଘାଇ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିସ୍ତୃତ । ଏଥିରେ ଭୂଭାଗ ତଥା ଜଳଭାଗ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ପୂର୍ବରୁ କେବଳ ସ୍ଥଳଭାଗରେ ସମ୍ପର୍କ ପ୍ରତି ବିଶେଷ ଦୃଷ୍ଟି ଦିଆଯାଉଥିଲା । କ୍ରମଶଃ ଜଳସୀମା ଅର୍ଥାତ ଭାରତ ମହାସାଗର ଓ ପ୍ରଶାନ୍ତ ମହାସାଗର ଏହାର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହେଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଲଙ୍କା, ମରିସସ୍ ଓ ସେସିଲସ ଗସ୍ତ କରି ପ୍ରତିବେଶୀର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ବ୍ୟାପକ କରିଛନ୍ତି ।

ସ୍ୱାଧିନତା ପରଠାରୁ ପଡୋଶୀ ରାଷ୍ଟ୍ର, ସହ ସୁସମ୍ପର୍କକୁ ସବୁ ସରକାର ପ୍ରାଥମିକତା ଦେଇଛନ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନ ସରକାର ଅତି ଆନ୍ତରିକତା ତଥା କୋମଳ ଶକ୍ତି ପ୍ରୟୋଗ କରି ଦକ୍ଷିଣ ଏସିଆର ସମସ୍ତ ରାଷ୍ଟ୍ର ସହ ସମ୍ପର୍କ ଦୃଢ କରିବା ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇଛନ୍ତି । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଶପଥ ଗ୍ରହଣ ଉତ୍ସବରେ ସାର୍କ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ସମସ୍ତ ରାଷ୍ଟ୍ରର (ବାଂଲାଦେଶ ବ୍ୟତୀତ) ରାଷ୍ଟ୍ରମୁଖ୍ୟଙ୍କ ଯୋଗଦାନ ସେମାନଙ୍କ ସହ କ୍ରମଶଃ ଶିଥିଳ ସମ୍ପର୍କକୁ ପୁଣି ଉଷ୍ମ କରିଥିଲା । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଭୁଟାନ ଗସ୍ତରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ପ୍ରତିବେଶୀ ରାଷ୍ଟ୍ର ସହ ସହଯୋଗର ପ୍ରଥମ ସୋପାନ । ଦୀର୍ଘ ୧୭ ବର୍ଷ ପରେ ନେପାଳକୁ ଯାଇଥିଲେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ । ୨୩ ବର୍ଷର ବ୍ୟବଧାନ ପରେ ଦୁଇ ଦେଶର ମିଳିତ କମିଶନ ବୈଠକ ବସିଥିଲା । ନେପାଳରେ ଭିତ୍ତିଭୂମି ନିର୍ମାଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତର ପୁଞ୍ଜିନିବେଶ ଅର୍ଥନୈତିକ ସମ୍ପର୍କ ସୁଦୃଢ କରିଛି । ଭୂମିକମ୍ପ ପ୍ରପୀଡିତ ନେପାଳକୁ ତ୍ୱରିତ ସାହାଯ୍ୟ ଭାରତର ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପରିଚାଳନାରେ ଦକ୍ଷତା ପ୍ରମାଣିତ କରିଛି । ଯଦିଓ ନେପାଳ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସାହାଯ୍ୟ ଗ୍ରହଣରେ କଟକଣା ଜାରି କରିଛି ଏବଂ ପୁନର୍ବାସ ସମ୍ମିଳନୀ ଭାରତରେ ଆୟୋଜନ କରିବାକୁ ସମର୍ଥନ କରିନାହିଁ । ଏକ ସାର୍ବଭୌମ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଇଚ୍ଛାକୁ ଭାରତ ସମ୍ମାନ ଦେଇଛି ଏବଂ ଏହାଦ୍ୱାରା ଭାରତ ପ୍ରତି ନେପାଳର ବିଶ୍ୱସନୀୟତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇବ ।

ଶ୍ରୀଲଙ୍କାର ନୂତନ ସରକାର ଭାରତ ସହ ସମ୍ପର୍କ ଉତ୍ତମ ରଖିବା ଆଶା କରାଯାଏ । ଶ୍ରୀଲଙ୍କା ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କ ଭାରତ ଗସ୍ତ ଏବଂ ଦୀର୍ଘ ୨୭ ବର୍ଷ ପରେ ଭାରତର ପ୍ରାଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଶ୍ରୀଲଙ୍କା ଗସ୍ତ ଏହା ପ୍ରତିପାଦନ କରିଛି । ସିଂହଳୀ-ତାମିଲ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉପରେ ଏହାର ସ୍ଥାୟୀତ୍ୱ ନିର୍ଭର କରେ । ଶ୍ରୀଲଙ୍କା ସହ ଚୀନର ଉତ୍ତମ ସମ୍ପର୍କ ରହିଛି । କଲୋମ୍ବୋରେ ଚୀନ ବୁଡା ଜାହାଜ ରଖିବା ପାଇଁ ଶ୍ରୀଲଙ୍କା ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲା । ଅର୍ଥନୈତିକ ସମ୍ପର୍କ ମଧ୍ୟ ଅତି ନିବିଡ । ତେବେ ଶ୍ରୀଲଙ୍କା ଉଭୟ ଚୀନ ଓ ଭାରତ ସହ ସମ୍ପର୍କ ଉତ୍ତମ ରଖିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ କରିବା, କିନ୍ତୁ, ଭାରତର ପ୍ରତିରକ୍ଷା ପ୍ରତି ସଜାଗ ରହିବ ।

ମାଲଡିଭ୍ସ ସହ କିନ୍ତୁ ଭାରତର ସମ୍ପର୍କ ବ୍ୟବସ୍ଥିତ ହୋଇପାରିନାହିଁ । ପୂର୍ବତନ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ମହମ୍ମଦ ନାସିଦଙ୍କୁ ବନ୍ଦୀ କରାଯିବା ପରେ ଭାରତୀୟ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସେଦେଶକୁ ଗସ୍ତ ବାତିଲ ହୋଇଥିଲା । ୨୦୧୩ରେ କିନ୍ତୁ ମାଲଡିଭିସ୍ ଶ୍ରୀଲଙ୍କା ଓ ଭାରତ ତ୍ରିପାକ୍ଷିକ ଚୁକ୍ତି ସ୍ୱାକ୍ଷର କରିଥିଲେ । ସେଠାରେ ରାଜନୈତିକ ଅସ୍ଥିରତା ଯୋଗୁଁ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଗ୍ରଗତି ଉତ୍ସାହଜନକ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଭାରତ ମହାସାଗରରେ ସୁରକ୍ଷା ଓ ନିରାପତ୍ତା ନିମନ୍ତେ ମାଲଡିଭସର ସହଭାଗିତା

ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ । ସେଥିପାଇଁ ବ□ମାନ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସେ ଦେଶକୁ ଗସ୍ତ ଏକ ସମୟୋପଯୋଗୀ ପଦକ୍ଷେପ ।

ମ୍ୟାଁମାର ଭାରତ ଉ□ର ପୂର୍ବା□ଳ ତଥା ଦକ୍ଷିଣ ପୂର୍ବ ଏସିଆର ଦ୍ୱାର ସ୍ୱରୂପ । ଦୀର୍ଘ ୨୫ ବର୍ଷ ପରେ ୨୦୧୨ରେ ପୂର୍ବତନ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ମ୍ୟାଁମାର ଯାଇଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ଭି□ଭୂମି ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ଭାରତର ସହଯୋଗ ତ୍ୱରିତ ହୋଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ କାଳାନ୍ଦନ ବହୁମୁଖି ପରିବହନ ଯୋଜନା ବିଶେଷ ଅଗ୍ରଗତି କରିପାରି ନାହିଁ । ବନ୍ଦର ନିର୍ମାଣ ଶେଷ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ଭାରତ - ମ୍ୟାଁମାର - ଥାଇଲାଣ୍ଡ ରାଜପଥ ନିର୍ମାଣ ଆଗେଇ ପାରିନାହିଁ । ଭାରତର ପ୍ରାଚ୍ୟ ଅବଲୋକନ ଓ ବ□ମାନ ଏହାକୁ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିବା ନୀତି ତଥା ଚୀନର ସିଲ୍କ ରୋଡ ଯୋଜନାରେ ମ୍ୟାଁମାର ଅତି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । କିନ୍ତୁ ଏଠାରେ ଉଗ୍ରବାଦୀ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ, ସୀମାନ୍ତରେ ଅସ୍ଥିରତା, ଚୀନର ପ୍ରଭାବ ଇତ୍ୟାଦି ଦ୍ୱାରା ଭାରତ-ମ୍ୟାଁମାର ସମ୍ପର୍କ ପ୍ରଭାବିତ । ତେବେ ଅର୍ଥନୈତିକ ସମ୍ପର୍କ ସୁଦୃଢ଼ କରି ମ୍ୟାଁମାରରେ ଭି□ଭୂମି ନିର୍ମାଣରେ ଭାରତ ସହଯୋଗ ବଜାୟ ରଖିଲେ ସମ୍ପର୍କ ଉନ୍ନତି ହେବ । ବ□ମାନ ସରକାର ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ମ୍ୟାଁମାର ପ୍ରତି ଅଧିକ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଉଛନ୍ତି ।

ବଙ୍ଗଳାଦେଶ ସହ ସମ୍ପର୍କରେ ଯୁଗାନ୍ତକାରୀ ପରିବ□ନ ଘଟିଛି । ଏନକ୍ଲେଭ ହସ୍ତାନ୍ତର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ ଆମ ସମ୍ବିଧାନରେ ଆବଶ୍ୟକ ସଂଶୋଧନ କରାଯିବା ଯୋଗୁଁ ୧୯୭୪ରୁ ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ଏସମ୍ପର୍କିତ ଚୁକ୍ତି ବ□ମାନ ସରକାର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିଥିବାରୁ ପ୍ରାୟ ୫୦,୦୦୦ ଲୋକଙ୍କୁ ନାଗରିକତ୍ୱର ପରିଚୟ ମିଳିଛି । ଏହା ପୂର୍ବରୁ ବଙ୍ଗଳାଦେଶ ଭାରତ ସହ ଜଳସୀମା ବିବାଦରେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବିଚାରାଳୟରୁ ବିଜୟ ଲାଭ କରି ପ୍ରାୟ ୮୦ ପ୍ରତିଶତ ସୀମା ନିଜ ଅକ୍ତିଆରକୁ ନେଇଛି । ଭାରତ ପାଇଁ ଏହା ଥିଲା ଏକ ଆହ୍ୱାନ । ତେଣୁ ସ୍ଥଳ ସୀମାରେ ଏନ୍‌କ୍ଲେଭ ସମସ୍ୟା ସମାଧାନରେ ତ୍ୱରିତ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହା ପୂର୍ବରୁ ବଙ୍ଗଳାଦେଶ ଚିଟାଗଙ୍ଗ ଓ ମଙ୍ଗଲା ବନ୍ଦରରେ ଭାରତର ଜାହାଜ ପ୍ରବେଶକୁ ଅନୁମତି ଦେଇଛି । ବରହମପୁର - ଭେରାମୁରା ଟ୍ରାନସମିଶନ ଗ୍ରିଡ ଦ୍ୱାରା ଭାରତ ଏହାକୁ ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଉଛି । ବ□ମାନ ରିଲାଏନ୍ସ ପାୱାର ଓ ଆଦାନୀ ପାୱାର ସେଠାରେ ବିଦ୍ୟୁତ ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପୁଞ୍ଜି ବିନିଯୋଗ କରିବେ । ସ୍ଥଳଭାଗରେ ଯାତାୟତ ପାଇଁ କୋଲକୋତା - ଢାକା ଓ ଗୌହାଟି - ଢାକା ବସ ସେବା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଛି । ପୂର୍ବରୁ ମୈତ୍ରୀ ଏକ୍ସପ୍ରେସ ଯୋଗେ ଦୁଇଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ରେଳ ସଂଯୋଗ ରହିଛି । ଏହାର ଦକ୍ଷିଣ ଏସିଆ ଓ ଦକ୍ଷିଣ ପୂର୍ବ ଏସିଆ ସହ ଭାରତ ସଂଯୋଗ ପାଇଁ ଏକ ବିଶେଷ ଭୂମିକା ରହିଛି । ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅର୍ଥନୈତିକ କ୍ଷେତ୍ର ପାଇଁ ବଙ୍ଗଳାଦେଶ ଅନୁମତି ଦେଇଛି । ଏହାଦ୍ୱାରା ସେଠାରେ ଶସ୍ତାରେ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ନିର୍ମାଣ ହେବ ଏବଂ ନିଯୁକ୍ତି ସୁଯୋଗ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବ ।

କେବଳ ପାକିସ୍ତାନ ସହ ଆମର ସମ୍ପର୍କ ବିଶେଷ ଦୃଢ଼ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ତଥାପି ବାଣିଜ୍ୟ, ସାଂସ୍କୃତିକ ସହଯୋଗ ଇତ୍ୟାଦି ଯୋଗୁଁ ସୀମାନ୍ତରରେ ଶାନ୍ତି ଅବ୍ୟାହତ ରହିଛି । ପାକିସ୍ଥାନ ସହ ସମ୍ପର୍କ ଉନ୍ନତ ହେବା ଆଶା ଉଜ୍ଜଳ ହୋଇଥିଲା ମୋଦି ସରକାରଙ୍କ ଶପଥ ଗ୍ରହଣ ଉତ୍ସବରେ ପାକ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଯୋଗଦାନ ଦ୍ୱାରା । କିନ୍ତୁ ପରିବ□ିତ ସମୟରେ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ କଥାବ□ା ବନ୍ଦ କରି ଦିଆଗଲା ଯଦିଓ ବ□ମାନ ପୁଣି ଏହା ଚାଲୁ ରଖିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ ହୋଇଛି । ତଥାପି ପାକିସ୍ତାନ ଓ ଚୀନ ମିଳିତ ଭାବେ ଭାରତରେ ଅସ୍ଥିରତା ସୃଷ୍ଟି କରିବା ସମ୍ଭାବନାକୁ ଏଡାଇ ଦିଆଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ବ□ମାନ ଗ୍ୱାଡର ବନ୍ଦର ଓ ତତ୍ ସଂଲଗ୍ନ ଭି□ଭୂମି ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ଚୀନ ୪୬ ବିଲିୟନ ଡଲାର ବ୍ୟୟ କରିବା ପ୍ରସ୍ତାବ ରହିଛି । ଚୀନ ପାକିସ୍ତାନକୁ ଆଣବିକ ସରଞ୍ଜାମ ସହ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସାମଗ୍ରୀ ଯୋଗାଇ ଦେଉଛି । ଆଫଗାନିସ୍ଥାନର ବ□ମାନ ସରକାର ଭାରତ ତୁଳନାରେ ପାକିସ୍ଥାନ ଓ ଚୀନ ସହ ସମ୍ପର୍କ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ତତ୍ପର । ସେଠାରୁ ଆମେରିକୀୟ ସୈନ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରତ୍ୟାହାର ପରେ ଭାରତ ପାଇଁ ସମସ୍ୟା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇପାରେ ।

ଆସିଆନ ଓ ଭାରତ

ଅର୍ଥନୈତିକ ସଂସ୍କାର ଯେପରି ଭାରତୀୟ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ଯୁଗାନ୍ତକାରି ନିଷ୍ପ□ି ଥିଲା ସେହିପରି ଆସିଆନ ସହ ଆମର ସମ୍ପର୍କ ଏକ ଯୁଗାନ୍ତକାରୀ ବୈଦେଶିକ ନୀତି ଥିଲା । ଏ ସଂଗଠନର ଦଶଟି ରାଷ୍ଟ୍ର ସହ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ତଥା ମିଳିତ ସମ୍ପର୍କ ବିଗତ ପଚିଶ ବର୍ଷରେ ବିଶେଷ ଭାବେ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ ହୋଇଛି । ବାଣିଜ୍ୟିକ ସହ ଯୋଗ ସହ ନିରାପ□ା ରକ୍ଷା ସଂଯୋଗିତ ହେବା ପରେ ଏକ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତର ଭୂମିକା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛି । ବ□ମାନର ସରକାର ଲୁକଇଷ୍ଟ କୁ ଏକ୍ଟ ଇଷ୍ଟ ରେ ପରିଣତ କରି ଏହାକୁ ଅଧିକ ସକ୍ରିୟ କରିଛନ୍ତି । ଏହାର ଅନୁନ୍ନତ ସଦସ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ଭାରତର କୋମଳ ଶକ୍ତି ପ୍ରୟୋଗ ଦ୍ୱାରା ସମ୍ପର୍କ ଦୃଢ଼ ହୋଇ ପାରିଛି । ତେବେ ଦକ୍ଷିଣ ଚୀନ ସାଗରରେ ଭିଏତନାମ ଉପକୂଳରେ ଭାରତର ତୈଳ ଅନୁସନ୍ଧାନକୁ ଚୀନ ବିରୋଧ କରୁଛି । ଏସବୁ ରାଷ୍ଟ୍ର ଚୀନ ପ୍ରଭାବରୁ ମୁକ୍ତ ହେବା ପାଇଁ ଭାରତ ସହ

ସୁରକ୍ଷା ସମ୍ପର୍କ ଦୃଢ଼ କରିବାକୁ ତତ୍ପର । ବାଣିଜ୍ୟିକ ସମ୍ପର୍କ ସହ ସୁରକ୍ଷା ସମ୍ପର୍କ ଏବଂ ଏକ ବିସ୍ତୃତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସହଯୋଗ ପାଇଁ ବ□ମାନ ସରକାର ବିଶେଷ ଉଦ୍ୟମ କରିଛନ୍ତି ।

ଶେଷକଥା

ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରଥମ ୨୦ ବର୍ଷ ଏସିଆ ଶତାବ୍ଦୀ କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବନାହିଁ । ଏଥିରେ ଭାରତର ସ୍ଥାନ ବିଶେଷ ଭାବେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଛି ଅର୍ଥନୈତିକ ପ୍ରଗତି । ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ହ୍ରାସ, ମାନବ ସମ୍ବଳ ବିକାଶ ଏବଂ ସହାବସ୍ଥାନ ପ୍ରଣୋଦିତ ବୈଦେଶିକ ନୀତି ଯୋଗୁଁ । ବିଶ୍ୱର ମହାଶକ୍ତି ମଧ୍ୟମ ତଥା କ୍ଷୁଦ୍ର ରାଷ୍ଟ୍ର ସହ ସମ୍ପର୍କ ବୃଦ୍ଧି ଦ୍ୱାରା ଭାରତର ଏକ ସକାରାତ୍ମକ ପରିଚୟ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ଏହା ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଛି ବିଗତ ଏକ ବର୍ଷରେ ବିଭିନ୍ନ ଦେଶର ରାଷ୍ଟ୍ର ମୁଖ୍ୟଙ୍କ ଆଗମନ ଓ ଭାରତର ଶାସନ ମୁଖ୍ୟ ତଥା ରାଷ୍ଟ୍ରମୁଖ୍ୟଙ୍କ ବିଦେଶ ଗସ୍ତ ସହ ବୈଦେଶିକ ନୀତିର ଦକ୍ଷ ପରିଚାଳନା ଯୋଗୁଁ । ତେବେ ଆମର ସମ୍ମାନ ବଜାୟ ରଖିବାକୁ ହେଲେ ଅର୍ଥନୀତି ସୁଦୃଢ଼ କରିବା ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ । ତା ନହେଲେ ଭାରତ ପରିବ□ିତ ପରିସ୍ଥିତିରେ ବିଶ୍ୱର ୫୦ଟି ଉନ୍ନତ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ଥାନିତ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ ।

ଯଦିଓ ଅନେକ ବିଶ୍ୱ ସଂସ୍ଥା ତଥା ରାଷ୍ଟ୍ର ସହ ଆମର ସମ୍ପର୍କ ସମ୍ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଛି ସମସ୍ତଙ୍କ ସହ ସମତୁଲତା ବଜାୟ ରଖିବା କଷ୍ଟକର । ଆମେରିକା - ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ଓ ଜାପାନ ସହ ସମ୍ପର୍କ ରକ୍ଷା କରି ଚୀନ ସହ ସମତୁଲ ସମ୍ପର୍କ ରଖିବାକୁ ହେଲେ ଦକ୍ଷତାର ସହିତ ବୈଦେଶିକ ନୀତି ପରିଚାଳନା ଆବଶ୍ୟକ । ବିଗତ ଦିନରେ ଭାରତ ଏଥିପାଇଁ ସକ୍ଷମ ହୋଇଛି । ବ□ମାନ ମଧ୍ୟ ଏଥିପ୍ରତି ଅଧିକ ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯାଉଛି ।

ୟୁକ୍ରେନ ସମସ୍ୟା ପରେ ଉଭବ ବିଶ୍ୱ ପରିସ୍ଥିତି ଋଷିଆ ଓ ଚୀନ ସମ୍ପର୍କ ଦୃଢ଼ କରିଛି । ପାକିସ୍ଥାନ ପ୍ରତି ମଧ୍ୟ ଋଷିଆ ଅନୁକୂଳ ମନୋଭାବ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଛି । ଋଷିଆ ସହିତ ଭାରତର ସମ୍ପର୍କ ଅତି ଘନିଷ୍ଠ ଏବଂ ବିଶ୍ୱସନୀୟ । ପ୍ରାୟ ସବୁ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଏବଂ ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଋଷିଆର ସାହାଯ୍ୟ ଅବିସମ୍ବାଦିତ । ୟୁକ୍ରେନ ଓ କ୍ରାଇମିଆ ସମସ୍ୟା ପରେ ଋଷିଆ ଅନେକ ଦେଶର ସମର୍ଥନ ଆବଶ୍ୟକ କରୁଛି । ଏହି ପରିସ୍ଥିତି କିନ୍ତୁ ଦୁଇ ମହାଶକ୍ତିର ସଂଘର୍ଷ । ତେଣୁ ଭାରତକୁ ଅତି ସାବଧାନତାର ସହ ଋଷିଆ ସହ ସମ୍ପର୍କ ପରିଚାଳନା କରିବାକୁ ପଡିବ ।

ବିଗତ ଏକ ବର୍ଷରେ କେନ୍ଦ୍ର ଏସିଆ ଓ ଆଫ୍ରିକା ପ୍ରତି ବିଶେଷ ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯାଇ ନାହିଁ । ଇରାନର ଚାବାହାର ବନ୍ଦର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଲେ କେନ୍ଦ୍ର ଏସିଆ ସହିତ ସଂଯୋଗ ସହଜ ହେବ । ବ□ମାନ ପାରସ୍ୟ ଉପସାଗର, ଇରାକ ଓ ସିରିଆରେ ଉଭବ ସମସ୍ୟା ଦ୍ୱାରା ଆମର ଅର୍ଥନୀତିରେ ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ପଡିଛି । ସେ ଦେଶରେ ସ୍ଥିରତା ନରହିଲେ ଆମର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହେବ ।

କେବଳ ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପନ ଦ୍ୱାରା ଭାରତର ଅଗ୍ରଗତି ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଏ ସମ୍ପର୍କକୁ ଉଚିତ ମାର୍ଗରେ ପରିଚାଳନା କରି ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିବାକୁ ହେବ । ଅର୍ଥନୀତି ସୁଦୃଢ଼ ହେଲେ ଭାରତର ଏକ ନୂତନ ପରିଚୟ ସୃଷ୍ଟି ହେବ । ବିଶ୍ୱ ମାନ୍ୟତା ମିଳିବ ଏବଂ ଅଗ୍ରଣୀ ୫୦ଟି ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ଭାରତ ନିଜର ସ୍ଥାନ ହାସଲ କରିବ । ବ□ମାନ ସରକାର ନିଷ୍ପ□ ଗ୍ରହଣ ସହିତ ଏହାର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତାକୁ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିଛନ୍ତି । ନିଜ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ମାଧ୍ୟମରେ ଏକ ବିଶ୍ୱସନୀୟ ବନ୍ଧୁତ୍ୱର ମୂଳଭି□ ସୁଦୃଢ଼ କରିଛନ୍ତି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ । ବିଦେଶ ଗସ୍ତ ସମୟରେ ଦେଇଥିବା ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ରକ୍ଷା କରିବା ଏହି ସରକାରଙ୍କ ବିଶେଷ□୍ୱ । ଏପରି ପରିଚାଳନାଗତ ଦକ୍ଷତା ଯୋଗୁଁ ଆମର ବୈଦେଶିକ ନୀତିରେ ଏକ ନୂତନ ଅଧ୍ୟାୟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି । ଏହା ପରିପକ୍ୱ ହେବ ସମୟୋଚିତ ନିଷ୍ପ□ ବିଶ୍ୱରେ ପରିବ□ନର ସମ୍ୟକ ବିଶ୍ଳେଷଣ, ବିଜ୍ଞ ପଦକ୍ଷେପ ଏବଂ ବଳିଷ୍ଠ ନେତୃତ୍ୱ ମାଧ୍ୟମରେ । ■■

ପ୍ରଫେସର ଏମେରିଟସ, କସ୍ତୁରି, ଗଜପତି ନଗର, ମେନରୋଡ, ବ୍ରହ୍ମପୁର ୧୦

ପୃଷ୍ଠା ୨୧ର ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ

ଗ୍ରହଣ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ସେହି ଏକ ସମୟରେ ବୈଦେଶିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୃଦବୋଧ କରିବା ଜରୁରୀ ହୋଇଥାଏ ।

ତେଣୁ ଅର୍ଥନୈତିକ କୂଟନୀତିର ଏକ ଅଂଶ ଭାବେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବୁଝାମଣା ଓ ବୈଦେଶିକ ନୀତି ଆଭିମୁଖ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅର୍ଥନୈତିକ ବିଚାର ଧାରାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଭାରତର ବୈଦେଶିକ ନୀତିକୁ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଅର୍ଥନୈତିକ ଅଗ୍ରାଧିକାର ସହ ଯୋଡ଼ିବାର ଏକ ମାଧମ ଭାବେ ଅର୍ଥନୈତିକ କୂଟନୀତି ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ । ବିଶ୍ୱର ଏକ ପ୍ରମୁଖ ଅର୍ଥନୈତିକ ଶକ୍ତିରେ ପରିଣତ ହେବା ସକାଶେ ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶକୁ ଆଧାର କରି ଏହା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।■■

ପ୍ରଫେସର, ନୂଆଦିଲ୍ଲୀସ୍ଥିତ ଥିଙ୍କ ଟ୍ୟାଙ୍କ ରିସର୍ଚ୍ଚ ଏଣ୍ଡ ଇନ୍‌ଫରମେସନ ସିଷ୍ଟମ ଫର୍ ଡଭଲପିଙ୍ଗ୍ କ□ିଜ୍, ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ

ଆପଣ ଜାଣନ୍ତି କି ?

ଟ୍ରିପ୍‌ସ

ଟ୍ରିପସ୍ ହେଉଛି ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ବୌଦ୍ଧିକ ସଂପଦା ଅଧିକାର, ଏହା ହେଉଛି ଏକ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ରାଜିନାମା ଯେଉଁ ଦୁନିଆରେ ସବୁ ପ୍ରକାର ବୌଦ୍ଧିକ ସଂପଦା ଅଧିକାର ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଗୋଟିଏ ଛତା ତଳକୁ ଆଣି ସମସ୍ତଙ୍କ ସହମତି ଯୋଗ୍ୟ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ନୀତି ନିୟମ ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଇଛି । ଏହା ଦ୍ୱାରା ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସ୍ତରରେ ହେଉଥିବା ବୌଦ୍ଧିକ ସଂପଦା ଚୋରୀ ରୋକିବା ତଥା ଏଥି ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଆଇନ ଉଲଂଘନ ରୋକିବା ତଥା ପାଟେ□ ସୁରକ୍ଷା ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖା ଯାଇଛି । ଏହି ମାନକ ସବୁକୁ କାଳକ୍ରମେ ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନ ଆଇନରେ ସାମିଲ କରାଯିବ ତଥା ଏମ.ଏଫ.ଏନ. ଓ ଜାତୀୟତା ନୀତିକୁ ଅବଲମ୍ବନ ମଧ୍ୟ କରାଯିବ ।

ଏହି ରାଜିନାମାର ମୁଖ୍ୟ ହେଉଛି ମାନକ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ, ତାହାର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀତା ତଥା ବିବାଦ ସମାଧାନ, ଏହି ରାଜିନାମାରେ ଯେଉଁ ମାନଙ୍କୁ ସୁରକ୍ଷା ଦିଆଯିବ, ଯେଉଁ ଅଧିକାର ଦିଆଯିବ, ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଅନ୍ୟୁନ ସମୟ ତଥା ଅନୁମତି ଯୋଗ୍ୟ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଆଦି ଉପରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମାନକ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇଛି । ଏହି ସବୁ ମାନକ ନିକଟ ଅତୀତରେ ହୋଇଥିବା ବର୍ଣ୍ଣ କନ୍‌ଭେନ୍‌ସଲ୍ କରାଯାଇଛି ।

ଏଗୁଡିକର କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନରେ ସଦସ୍ୟ ଦେଶମାନେ ସଂପୃକ୍ତ ହେବା ସଂଗେ ସଂଗେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ପଦ୍ଧତି ମାନିବା ତଥା ରାଜିନାମା ମୁତାବକ ବିବାଦ ସମାଧାନ କରିବା ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ । ନାଗରିକ ଓ ପ୍ରଶାସନିକ ପଦ୍ଧତି, ସୀମା ପଦକ୍ଷେପ, ଦଣ୍ଡ ବିଧାନ ପଦ୍ଧତି ଆଜି ଅଧିକାରଧାରୀଙ୍କୁ ମିଳିବା ଦରକାର ଯଦ୍ୱାରା ଏହାର ସଠିକ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ କରାଯାଇପାରିବ ।

ଅନ୍ୟ ଏକ ଗୁଣ ହେଉଛି ବିବାଦ ସମାଧାନ ପଦ୍ଧତି ଯେଉଁଥିରେ ଡବ୍ଲ୍ୟୁଟିଓର ସଦସ୍ୟ ଦେଶମାନେ ଟ୍ରିପସ ପ୍ରତି ନିଜର ଦାୟିତ୍ୱକୁ ସମ୍ମାନ ଦେଇ ବିବାଦର ସମାଧାନ କରିଥାନ୍ତି । ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ନିୟମ ସବୁ ରହିଛି ଯେଉଁଥିରେ ପଦ୍ଧତିଗତ ଜଟିଳତା ଓ ଅସୁବିଧା ଯେପରି ସୁବିଧା ତୁଳନାରେ ଅଧିକ ନହୁଏ ତାହା ନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇପାରିବ । ରାଜିନାମାର ବିଭିନ୍ନ ମାନକ ସବୁ ସଦସ୍ୟ ଦେଶମାନେ ନିଜ ନିଜ ଦେଶର ଆଇନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମୁତାବକ କରିପାରିବେ ।

ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶ୍ରେଣୀ ପାଇଁ ସଂପଦା ଅଧିକାର ସୁରକ୍ଷା ସକାଶେ ଅନ୍ୟୁନ ମାନକ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇଛି । ସେ ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି କପି ରାଇଟ, ଏବଂ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ଅଧିକାର (ଯଥା ପରଫରାବାର, ସାଉଣ୍ଡ ରେକଡିଂ ଓ ପ୍ରସାରଣ ସଂଗଠନ ଆଦି), ଟ୍ରେଡ ମାର୍କ ଯେଉଁଥିରେ ସର୍ଭିସ୍‌ମାର୍କ ସାମିଲ, ଶିଳ୍ପ ଡିଜାଇନ, ଭୌଗୋଳିକ ସୂଚକ, ରହିବ ଆପିଲେସନ, ନୂତନ କିସମର ଚାରା ଓ ବୃକ୍ଷରାଜୀର ପାଟେ□, ଇ□ଗ୍ରେଟେଡ ସରକିଟ ଗୁଡିକର ଲେ-ଆଉଟ ଡିଜାଇନ ଏବଂ ଏପରିକି ଘରୋଇ ତଥା ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇନଥିବା ସୂଚନା ଯଥା ପରୀକ୍ଷଣ ଡାଟା ଓ ବାଣିଜ୍ୟିକ ଗୁପ୍ତ ସୂଚନା । ଟ୍ରିପସର ପ୍ରୟୋଗ ଔଷଧ ପତ୍ର ଉତ୍ପାଦନ ଓ ବ୍ୟବହାରରେ ଅଧିକ ରହିଛି ବିଶେଷ କରି ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶମାନଙ୍କରେ । ସାଧାରଣତଃ ଗୋଟିଏ ଆଇ.ପି.ଆର ପାଟେ□ ଫାଇଲ ହେବା ଦିନଠାରୁ ୨୦ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସଂପ୍ରସାରିତ କରାଯାଇଥାଏ । ତେବେ ସ୍ୱଳ୍ପ ବିକଶିତ ଦେଶମାନଙ୍କୁ ଏଥି ପାଇଁ ଅଧିକ ସମୟ ଦିଆଯାଇଥାଏ ।

ମରକୋସୁର

ମରକୋସୁର ବା ମରକୋମୁଲ ହେଉଛି ଲାଟିନ ଆମେରିକାର ଏକ ଟ୍ରେଡିଂ ବ୍ଲକ ଯେଉଁଥିରେ ସାମିଲ ଅଛନ୍ତି ବ୍ରାଜିଲ, ଆର୍ଜେ□ନା, ଉରୁଗୁଏ, ପାରାଗୁଏ ଏବଂ ଭେନିଜୁଏଲ । (ପାରାଗୁଏ ନିଲମ୍ବନ ପରେ ଭେନିଜୁଏଲ ଏଥିରେ ସାମିଲ ହୋଇଥିଲା । ସେମାନଙ୍କର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୋଟଦାନ ଅଧିକାର ନାହିଁ କି ସେମାନେ ମରକୋସୁର ସଦସ୍ୟ ଦେଶ ମାନଙ୍କ ବଜାରରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରବେଶ ଅଧିକାର ପାଇ ନାହାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସେମାନେ କମ

ଟିକସ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଲାଭ ପାଇଥାନ୍ତି । ସଦସ୍ୟ ଦେଶମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସେବା, ସାମଗ୍ରୀ, ପୁଞ୍ଜି ଓ ଲୋକମାନଙ୍କ ଅବାଧ ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ୧୯୯୧ ମସିହାରେ ଏହି ସଂଗଠନ ଗଠନ କରାଯାଇଥିଲା । ମରକୋସୁର ପା□ଟି ଆସୋସିଏଟ ସଦସ୍ୟ ମଧ୍ୟ ରହିଛନ୍ତି ଯଥା - ଚିଲି, ବିଲିଭିଆ, କଲମ୍ବିଆ, ଇକ୍ୱେଡର ଏବଂ ପେରୁ ।

ପାରାଗୁଏଠାରୁ ଭାରତ ଓ ମରକୋସୁର ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଫ୍ରେମଓର୍କ ରାଜିନାମା ସ୍ୱାକ୍ଷର ହୋଇଥିଲା । ଏହାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ପାରମ୍ପରିକ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରିଫରେନସ ପାଇଁ ଆଲୋଚନା ତଥା ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଡବ୍ଲ୍ୟୁଟିଓ ଅଧିନରେ ମୁକ୍ତ ବାଣିଜ୍ୟ ପାଇଁ ରାଜିନାମା ସକାଶେ ଅନୁକୂଳ ବାତାବରଣ ସୃଷ୍ଟି କରିବା । ଏହା ପରେ ୨୦୦୪ ବର୍ଷ ନୂଆ ଦିଲ୍ଲୀଠାରେ ପ୍ରିଫରେନସିଆଲ ଟ୍ରେଡ ରାଜିନାମା ସ୍ୱାକ୍ଷର କରାଯାଇଥିଲା । ଏହାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଥିଲା ଭାରତ ଓ ମରକୋସୁର ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ବନ୍ଧ ସୁଦୃଢ଼କରଣ ଓ ପ୍ରସାର ତଥା ବାଣିଜ୍ୟର ବିକାଶ, ୨୦୦୫ ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ ଜି-୨୦ ସମ୍ମିଳନୀ ପରେ ଛଅ ରାଉଣ୍ଡ ଆଲୋଚନା ପରେ ଭାରତ- ମରକୋସୁର ପି.ଟି.ଏରେ ୫ଟି ଆନେକ୍ସ ଯୋଡା ଯାଇଥିଲା । ୨୦୧୨-୧୩ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ ଲାଟିନ ଆମେରିକା ସହ ଭାରତ ବାଣିଜ୍ୟ ୪୬.୭ ବିଲିୟନ ଡଲାର ହୋଇଥିଲା । ଭାରତର ମୋଟ ବାଣିଜ୍ୟର ପ୍ରାୟ ୬ ପ୍ରତିଶତ ଏହି ଅଂଚଳକୁ ହେଉଛି । ଏ ମଧ୍ୟରୁ ୬୦ ପ୍ରତିଶତ ମରକୋସୁର ଦେଶ ସହିତ ହେଉଛି (ଆର୍ଜେ□ନା ୧.୭ ବିଲିୟନ ଡଲାର, ବ୍ରାଜିଲ ୧୦.୯ ବିଲିୟନ, ପାରାଗୁଏ ୦.୦୯ ବିଲିୟନ ଭରୁଛୁଏ ବରୁମୁଏ ୦.୧୭ ବିଲିୟନ ଡଲାର, ଭେନିଜୁଏଲା ୧୪-୩୫ ବିଲିୟନ ଡଲାର । ଏହି ଦେଶମାନଙ୍କ ଯେଉଁ ସବୁ ସାମଗ୍ରୀ ବାଣିଜ୍ୟ ହେଉଛି ସେଗୁଡିକ ହେଲା ଖାଦ୍ୟ ପଦାର୍ଥ, ଅରଗାନିକ ରାସାୟନ, ଫର୍ମାସ୍ୟୁଟିକଲ. ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ତୈଳ, ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ, ରବର ଓ ରବର ଉତ୍ପାଦ, ଟୁଲସ୍ ଏବଂ ଇମ୍ପ୍ଲିମେ□, ମେସିନାରୀ ସାମଗ୍ରୀ, ଇଲୋକଟ୍ରିକାଲ ମେସନାରୀ ଏବଂ ସରଞ୍ଜାମ, ଅର୍ଗାନିକ୍ ଓ ଇନ୍-ଅରଗାନିକ୍ ରାସାୟନ ଡାଇ ଓ ପିଗମେ□ ପଶମ ଓ ତୁଳା, ଲୁହା ଓ ଇସ୍ପାତ, ଫଟୋଗ୍ରାଫିକ ଓ ସିନେମାଟ୍ରୋଗ୍ରାଫିକ ସରଞ୍ଜାମ, ଅପଟିକାଲ ସାମଗ୍ରୀ କାଚ ସାମଗ୍ରୀ ଆଦି । ■■

ପୃଷ୍ଠା୩୩ର ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ

ସମ୍ପର୍କରେ ସୁଧାର ଆସିଛି । ପଡୋଶୀମାନଙ୍କ ସହ ବନ୍ଧୁତ୍ୱ (ପାକିସ୍ତାନ ବ୍ୟତୀତ) ଭାରତକୁ ବିଶ୍ୱ ଦରବାରରେ ଗୌରବମୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିବାରେ ସହାୟକ ହେବ ।

ଶେଷକଥା, ଆଉ କିଛି ପାହାଚ କଣ ? ଅର୍ଥନୀତିକୁ ବେଗ (ଆଠ ପ୍ରତିଶତ ଦୁଇ ଅଙ୍କ ବିଶିଷ୍ଟ) ଓ ଦିଗ ଦେବାକୁ ପଡିବ । ଦିଗ କହିଲେ, ଦେଶର ବିକାଶର ଫଳ ସବୁ ଶ୍ରେଣୀ ପାଖରେ ପହ□ାଇବାକୁ ହେବ । ଦରିଦ୍ର କିଏ ଏବଂ ଏମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା କେତେ, ଏଭଳି ଆକଳନ ବିବାଦୀୟ । କେତେ ଟଙ୍କା ବା କେତେ କ୍ୟାଲୋରୀ ନହେଲେ ଜଣେ ଦରିଦ୍ର ଏହାକୁ ନେଇ ବିଶେଷ ଆଲୋଚନା ଅନାବଶ୍ୟକ । ଦେଶର ଚାରି ଭାଗରୁ ଏକ ଭାଗ ବହୁ ଆକଳନରେ ଦରିଦ୍ର । ଏମାନଙ୍କ ପାଖରେ ବିକାଶର ଫଳ ପହ□ାଇବାକୁ ହେବ । ବ୍ୟାଙ୍କରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଦେବା ବା ମୁକ୍ତ ଭାରତ ଆଦିରେ ଗୁଣାତ୍ମକ ପରିବ□ନର ସ୍ୱତ୍ର ରହିଛି, ତଥାପି ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ । ଛଅ ଦଶକରୁ ଅଧିକ ସମୟ ଅତିକ୍ରାନ୍ତ ହେଲାଣି, ଦେଶର ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ର ବିଶେଷତଃ ସୂଚନା ପ୍ରଯୁକ୍ତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତର ଅଗ୍ରଗତି ବିଶ୍ୱସ୍ତରୀୟ, ବ□ମାନ ଅର୍ଥନୀତିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସହ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଉନ୍ମୁଳନ (ଦୂରୀକରଣ ନୁହେଁ) ଆମର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଶିଳ୍ପ, କୃଷି ନିର୍ମାଣ ଆଦି କ୍ଷେତ୍ରର ସମନ୍ୱିତ ବିକାଶ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ବିଶେଷତଃ, ଶିକ୍ଷା କଥା ଚିନ୍ତା କରାଯାଉ । ବିଶ୍ୱର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଆକଳନରେ ଭାରତ ବହୁ ପଛରେ । ପ୍ରଥମ ଦୁଇ ଶହ ଭିତରେ (୨୦୧୪) ଭାରତର କୌଣସି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ନଥିବା ଆମ ପାଇଁ ଚିନ୍ତାର ବିଷୟ । ଚୀନ, ଦକ୍ଷିଣ କୋରିଆ, ସିଙ୍ଗାପୁର, ଇସ୍ରାଏଲ, ଆଦି ଆମଠାରୁ ଆଗରେ । ଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକକରଣ ସହ ଗୁଣାତ୍ମକ ପରିବ□ନ ଦରକାର ।

ବ□ମାନ ଭାରତ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଗଭୀର, ବ୍ୟାପକ ଓ ବହୁ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଆକଳନରେ ଗରୀୟାନ। ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ ପାଥେୟ କରି ଅର୍ଥନୀତିକ ବିକାଶ ଓ ସନ୍ତୁଳନ ମାଧ୍ୟମରେ ବିଦେଶ ନୀତିର ଜୟ ଯାତ୍ରା ବଜାୟ ରଖିବାକୁ ପଡିବ । ଜନସାଧାରଣ ବହୁ ଆଶା ନେଇ ଏକ ଦୃଢ ସରକାର ସପକ୍ଷରେ ମତ ଦେଇଛନ୍ତି । ରାଜନୀତି ଓ ଅର୍ଥନୀତିର ଆଧାରଶିଳା ହିଁ ଆମକୁ ବିଶ୍ୱ ଦରବାରରେ ଗୌରବମୟ ଭୂମିକା ଦେଇପାରିବ । ସମୟ ଆସିଛି ବିଶ୍ୱରେ ନୂତନ ଦିଗନ୍ତ ଦେବାର ଦ୍ୱାରଦେଶରେ ଭାରତ । ଏହା ଉନ୍ମୋଚିତ ହେଉ, ଭାରତ ଓ ବିଶ୍ୱ ପାଇଁ । ■■

ପୂର୍ବତନ ପ୍ରଫେସର, ରାଜନୀତି ବିଜ୍ଞାନ ବିଭାଗ, ସମ୍ବଲପୁର, ବିଶ୍ୱ ବିଦ୍ୟାଳୟ

ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସଂପର୍କରେ ନୂତନ ଦିଗନ୍ତ

ଭାରତ-ଚୀନ ସମ୍ପର୍କରେ ରୂପାନ୍ତରଣ

• ମନୀଷ ଚାନ୍ଦ

ଭାରତ ଓ ଚୀନ ମଧ୍ୟରେ ଉ ମ ସମ୍ପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଏବଂ ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ପରସ୍ପରର ସ୍ୱାର୍ଥ ପ୍ରତି ସହାନୁଭୂତିଶୀଳ ହେବା ସହ ସମ୍ମାନ ଦେବା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିବଦ୍ଧ । ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସମସ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଦିଗଗୁଡ଼ିକୁ ବିଚାର କରି ଉଭୟ ଭାରତ ଓ ଚୀନ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ସମ୍ପର୍କ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଛନ୍ତି । କୌଶଳଗତ ଅବିଶ୍ୱାସ ଓ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ଶତ୍ରୁତା ଆଚରଣ ମନୋଭାବକୁ ଦୂରେଇ ଉଭୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ବିଶ୍ୱ ପରିସ୍ଥିତି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ପରସ୍ପରର ସ୍ୱାର୍ଥ ପ୍ରତି ସକାରାତ୍ମକ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ପୋଷଣ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ।

ଭାରତ - ଚୀନ ସଂପର୍କର ଇତିହାସରେ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପ୍ରତି ଏକ ରୂପାନ୍ତରଣ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଛି ; ଯାହାକି ନୂତନ ଉତ୍ସାହ, ଉଦ୍ଦିପନା, ସୃଜନଶୀଳତାରେ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ । ଦୁଇ ପଡୋଶି ରାଷ୍ଟ୍ର ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ସୁସମ୍ପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଛନ୍ତି । ଇତିହାସରେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ଏସିଆର ଏହି ଦୁଇ ବୃହ□ମ ରାଷ୍ଟ୍ରର ନେତାମାନେ ମାତ୍ର ୯ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ପରସ୍ପର ଉଭୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ଗସ୍ତ କରିଛନ୍ତି ଯାହାକି ଏକ ଏସୀୟ ଶତାବ୍ଦୀର ଅବଲୋକନ କରିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୂତନ ସମ୍ଭାବନା ସୃଷ୍ଟି କରିବା ସହ ପରସ୍ପରର ଅଙ୍ଗୀକାରବଦ୍ଧତାର ପରିଚାୟକ ହୋଇଛି । ଗତ ମେ ୧୪-୧୬ରେ ଚୀନର ଜିଆନ, ବେଜିଂ ଓ ସାଙ୍ଘାଇକୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦି ଗସ୍ତ କରିଥିଲେ ଯାହାକି ଅନେକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଅଦ୍ୱିତୀୟ ଥିଲା ଏବଂ ବିଶ୍ୱର ମୋଟ ଜନସଂଖ୍ୟାର ଏକ ତୃତୀୟାଂଶ ରହିଥିବା ତଥା ମୋଟ ୧୨ ଟ୍ରିଲିୟନ ଡଲାର ଜିଡିପି ଧାରଣ କରିଥିବା ଭାରତ ଓ ଚୀନ ପାଇଁ ସର୍ବାଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯାଉଛି ।

ସେପ୍ଟେମ୍ବର ୨୦୧୪ରେ ଚୀନ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଜି ଜିନପିଙ୍ଗଙ୍କ ବହୁଚର୍ଚ୍ଚିତ ଭାରତ ଗସ୍ତରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ସମ୍ଭାବନା ପରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦିଙ୍କ ଚୀନ ଗସ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିଲା । ପୂର୍ବରୁ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଅବସ୍ଥାପିତ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇଥିଲା ତାହାର ଫଳ ସ୍ୱରୂପ ଭାରତ ଓ ଚୀନ ସମ୍ପର୍କରେ ନୂଆ ଦିଗନ୍ତ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ସମ୍ପର୍କର ଏବିସିଡି ଯଥା ଏ ଫର ଏସିଆ, ବି ଫର ବିଜନେସ, ସି ଫର କଲଚର ଏବଂ ଡି ଫର ଡିପ୍ଲୋମାସି ଓ ଡେଭଲପମେ□ ବୋଲି ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇପାରିଛି । ଦୁଇ ପଡ଼ୋଶୀ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ନୂତନ ସହଯୋଗ ଓ ଏସୀୟ ଗୋଲାର୍ଦ୍ଧରେ ପୂର୍ବରୁ ଚର୍ଚ୍ଚା ହୋଇଆସିଥିବା ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା ଓ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ବହନ କରିଛି । ତେବେ ବ□ମାନ ତାହା ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସହଭାଗିତା ନେଇ ନୂତନ ସମ୍ଭାବନା ସୃଷ୍ଟି କରିଛି ।

ମିଳିତ କୂଟନୈତିକ ସଂସ୍କୃତି, ବ୍ୟବସାୟ ଓ ଭୌଗୋଳିକ ରାଜନୀତି ଅବକାଶରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦିଙ୍କ ଚୀନ ଗସ୍ତ ଅନେକ ଗୁରୁତ୍ୱ ବହନ କରିଛି ଏବଂ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ସମ୍ପର୍କରେ ଅନେକ ସୁଫଳ ପ୍ରଦାନ କରିଛି । ଏହି ଗସ୍ତ ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ସମ୍ପର୍କରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପାନ୍ତରଣ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି ଏବଂ ନୂତନ ଧାରା ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଛି । ସାନସି ପ୍ରଦେଶର ରାଜଧାନୀ ଜିଆନରେ ପହ□ିବା ମାତ୍ରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦିଙ୍କୁ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଜି ଜିନପିଙ୍ଗ ଯେଉଁ ଭବ୍ୟ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ଦେଲେ ତାହା ଐତିହାସିକ ଓ ପ୍ରଥମ । ସୂଚନାଯୋଗ୍ୟ ଯେ, ସାନସି ପ୍ରଦେଶରେ ରହିଥିବା ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଜି ଜିନପିଙ୍ଗଙ୍କ ଘର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଘରେ ହିଁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ଦିଆଗଲା । ସେଠାରେ ଏକ ଟେରାକୋଟାରେ ନିର୍ମିତ ଯୋଦ୍ଧାମାନଙ୍କ ସଂଗ୍ରହାଳୟ ଓ ଏକ ବୁଦ୍ଧ ମନ୍ଦିରକୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ମୋଦି ପରିଦର୍ଶନ କରିଥିଲେ । ଏହି ଅବକାଶରେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଜିନପିଙ୍ଗ କହିଥିଲେ ଯେ, ଭାରତ ଓ ଚୀନର ସମ୍ପର୍କରେ ନୂଆ ଦିଗନ୍ତ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି ଏବଂ ଏହି ସମ୍ପର୍କରେ ସ୍ଥିରତା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ସୂଚନାଯୋଗ୍ୟ ଯେ, ଉକ୍ତ ବୁଦ୍ଧ ମନ୍ଦିର ଓ ଟେରାକୋଟା ସଂଗ୍ରହାଳୟ ଶହ ଶହ ବର୍ଷ ଧରି ଦୁଇ ବୃହତ ଏସୀୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ସଭ୍ୟତାଗତ ସମ୍ପର୍କର ପରିଚାୟକ ହୋଇଛନ୍ତି । ଇତିହାସରେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ନିଜ ପୈତୃକ ଘରେ ଜଣେ ଚୀନ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଭାରତର ଜଣେ ତୁଙ୍ଗ ନେତାଙ୍କୁ ଆତିଥ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଭାରତ -ଚୀନ ସମ୍ପର୍କରେ ନୂଆ ଦିଗନ୍ତ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଥିଲେ । ଅହମ୍ମଦାବାଦରେ ଜଣେ ଚୀନ ନେତାଙ୍କୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ମୋଦି ଯେପରି ଉଚ୍ଛ୍ୱସିତ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ଜଣାଇଥିଲେ ତାହାର ପ୍ରତ୍ୟୁ□ରରେ ଚୀନରେ ମଧ ମୋଦିଙ୍କୁ ଭବ୍ୟ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ଦିଆଯାଇଥିଲା । ସେହିପରି ଇତିହାସରେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ଭାରତ ଓ ଚୀନର ଦୁଇ ପ୍ରମୁଖ ନେତା ଦେଶର ରାଜଧାନୀରୁ ଅପର ରାଷ୍ଟ୍ର ଗସ୍ତ କରିନ ଥିଲେ ବରଂ ରାଜ୍ୟର ଏକ ରାଜଧାନୀରୁ ଗସ୍ତ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ଫଳରେ ନିଜ ରାଜ୍ୟର କୂଟନୀତିର ଏକ ଯୁଗ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରେ । କେବଳ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସମ୍ପର୍କ ନୁହେଁ ବରଂ ନିୟମିତ କୂଟନୈତିକ ସମ୍ପର୍କକୁ ଉଭୟ ହୃଦୟ ଓ ପ୍ରାଣରେ ସ୍ଥାପନ କରିପାରିଛନ୍ତି ବିଶ୍ୱର ଏହି ଦୁଇ ପ୍ରମୁଖ ନେତା । ଜିଆନରେ ବିପୁଳ ସ୍ୱାଗତ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ପାଇବା ପରେ ଭାବ ବିହ୍ୱଳ ହୋଇ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦି କହିଥିଲେ ସେ ଚୀନବାସୀଙ୍କ ଏହି ଉଦ୍ଦୀପନା, ସ୍ନେହ ଲାଭ କରି ଅତୀବ ଖୁସି । ଦୁଇ ଦେଶର ଜନସମ୍ପର୍କ ଏହା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ।

ପ୍ରମୁଖ ଶକ୍ତିର ନୂତନ ଦିଗନ୍ତ: ଏସୀୟ ଶତାବ୍ଦୀ

କୂଟନୈତିକ ସମ୍ପର୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଭୟ ପକ୍ଷରୁ ଚିନ୍ତାଧାରା ଓ ବ୍ୟବହାର ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଭାରତ ଓ ଚୀନ ସମ୍ପର୍କରେ ନୂଆ ଉଦ୍ଦିପନା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ବେଳେ ଉଭୟ ପକ୍ଷର ସହମତି, ସମଭାବାପନ୍ନ ଚିନ୍ତାଧାରା, ସାଙ୍କେତିକତା ଦୁଇ ଦେଶର ଜଟିଳ ସମ୍ପର୍କକୁ ବଳିଷ୍ଠ କରିବା ସହ ବିଶ୍ୱର ଦୁଇ ସର୍ବାଧିକ ଜନବହୁଳ ରାଷ୍ଟ୍ରର ୨୬୦କୋଟି ଲୋକଙ୍କ ଜୀବନ, ଭବିଷ୍ୟତ, ଆଶା ଓ ଆକାଂକ୍ଷାକୁ ପ୍ରତିଫଳିତ କରୁଛି । ୨୦୧୫ ମେ ୧୫ତାରିଖରେ ହୋଇଥିବା ରାଜିନାମା ଥିଲା ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ତ□ ଭି□କ ଏବଂ ଏଥିରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା ଯେ, ଏସୀୟ ଅ□ଳର ଏହି ଦୁଇ ପ୍ରମୁଖ ଶକ୍ତି ଏସୀୟ ଶତାବ୍ଦୀକୁ ରୂପାୟିତ କରିବେ ଏବଂ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ବିଶ୍ୱକୁ ବିଶ୍ୱରାଜନୀତି-ଅର୍ଥନୀତି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ନୂଆ ଇତିହାସ ସୃଷ୍ଟି କରିବେ । ଏସୀୟ ଶତାବ୍ଦୀର ଆହ୍ୱାନକୁ ସାକାର କରିବା ପାଇଁ ଭାରତ ଓ ଚୀନ ଦୁଇ ପ୍ରମୁଖ ରାଷ୍ଟ୍ର ଭାବେ ଆନ୍ତ୍ରିକ ଉଦ୍ୟମ କରିବେ ଏବଂ ଏସୀୟ ଶତାବ୍ଦୀର ଭାବନାକୁ ସଫଳ କରିବା ପାଇଁ ଦୁଇ ନେତା ସହମତି ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ମିଳିତ ବିବୃତିରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଥିଲା ଯେ ଏସିଆ ଓ ପୃଥିବୀରେ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ନେଇ ଭାରତ ଓ ଚୀନ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଦୁଇ ନେତା ସହମତି ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ଦୁଇ ବୃହତ ବିକଶିତ ରାଷ୍ଟ୍ର, ବୃହତ ବିକଶିତ ଅର୍ଥନୀତି, ବିଶ୍ୱର ଦୁଇ ମୁଖ୍ୟ ଶକ୍ତି ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କର ଗଠନମୂଳକ ମଡେଲ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି ଏବଂ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ କରିବା ପାଇଁ ନୂତନ ସମ୍ଭାବନ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ସହ ରାଜ୍ୟ ସହ ରାଜ୍ୟର ସମ୍ପର୍କକୁ ଅଧିକ ମଜଭୁତ କରିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦୁଇ ନେତା ପ୍ରତିବଦ୍ଧତା ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି ।

ଭାରତ ଓ ଚୀନ ମଧ୍ୟରେ ଉ□ମ ସମ୍ପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଏବଂ ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ପରସ୍ପରର ସ୍ୱାର୍ଥ ପ୍ରତି ସହାନୁଭୂତିଶୀଳ ହେବା ସହ ସମ୍ମାନ ଦେବା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିବଦ୍ଧ । ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସମସ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଦିଗଗୁଡ଼ିକୁ ବିଚାର କରି ଉଭୟ ଭାରତ ଓ ଚୀନ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ସମ୍ପର୍କ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଛନ୍ତି । କୌଶଳଗତ ଅବିଶ୍ୱାସ ଓ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ଶତ୍ରୁତା ଆଚରଣ ମନୋଭାବକୁ ଦୂରେଇ ଉଭୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ବିଶ୍ୱ ପରିସ୍ଥିତି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ପରସ୍ପରର ସ୍ୱାର୍ଥ

ପ୍ରତି ସକାରାତ୍ମକ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ପୋଷଣ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ଗତ ମେ ମାସରେ ଚୀନ ଗସ୍ତ କାଳରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦି ଏହି ଧାରଣାଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ପର୍କରେ ସୂଚନା ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ଏହି ସମ୍ପର୍କକୁ ଅଧିକ ମଜଭୁତ କରିବା ପାଇଁ ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ସହୃଦୟତାର ସହ ବିଚାର କରିବେ ବୋଲି ଆଶାବ୍ୟକ୍ତ କରିଥିଲେ । ସୁସମ୍ପର୍କର ସୁଯୋଗକୁ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ କରି ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ସହଯୋଗ ନେଇ ଲକ୍ଷ୍ୟପଥରେ ଆଗେଇବା ପାଇଁ ସେ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଥିଲେ । ସେ କହିଥଲେ : କେତେକ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଚୀନ ପୁନର୍ବିଚାର ମନୋଭାବ ପୋଷଣ କରୁ ବୋଲି ସେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଥିଲେ । ଚୀନ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସହ ଏକ ଯୁଗ୍ମ ଗଣମାଧମ ବିବୃ□ରେ ମଧ ସେ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ସମ୍ପର୍କକୁ ପୁନରାବୃ□ କରିଥିଲେ । ଚୀନ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତିରେ ସେ ଏକ ମିଳିତ ସାମ୍ବାଦିକ ସମ୍ମିଳନୀରେ କହିଥିଲେ ଯେ, ଚୀନର କେତେକ ପଦକ୍ଷେପକୁ ଭାରତ ବିରୋଧ କରୁଛି ଏବଂ ଏହି ସବୁ ପଦକ୍ଷେପ ଭାରତ ପାଇଁ ଗ୍ରହଣୀୟ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ସେହି ପ୍ରସଙ୍ଗଗୁଡ଼ିକ ମଧରେ ରହିଛି ଜାମ୍ମୁ ଓ କାଶ୍ମୀର, ଅରୁଣାଚଳ ପ୍ରଦେଶର ନାଗରିକମାନଙ୍କ ଚୀନର ଷ୍ଟେପଲ୍ଡ ଭିସା ପ୍ରଦାନ, ଭାରତୀୟ ସୀମାରେ ଚୀନ ସୈନ୍ୟଙ୍କ ବାରମ୍ବାର ପ୍ରବେଶ, କାଶ୍ମୀରର ବିବାଦୀୟ ଅ□ଳରେ ଚୀନର ଚୀନ-ପାକିସ୍ତାନ ଅର୍ଥନୈତିକ କରିଡର । ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗଗୁଡିକ ଭାରତ - ଚୀନ ସମ୍ପର୍କରେ ଦୀର୍ଘ ଦିନ ଧରି ଉ□ଜକ ହୋଇଆସିଛି ଏବଂ ଚୀନର ଏସବୁ ପଦକ୍ଷେପ ଭାରତରେ ଚୀନର ଏକ ନକାରାତ୍ମକ ଭାବମୂ□ ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି । ସେହିପରି ବେଜିଂର ପଦକ୍ଷେପ ସମ୍ପର୍କରେ ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ ସଂଶୟ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବା ସହ ଏସବୁକୁ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ବନ୍ଧୁତ୍ୱର ପରିପନ୍ଥୀ ବୋଲି ଦର୍ଶାଉଛି ।

ଅର୍ଥନୀତି-ପ୍ରଥମ ଆଭିମୁଖ୍ୟ :

ଉପରୋକ୍ତ ପ୍ରସଙ୍ଗଗୁଡିକୁ ଖୋଲାଖୋଲି ଭାବେ ଉତଥାପନ କରିବା ନେଇ ଦୁଇ ଦେଶ ମଧରେ ସଂଘାତ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇପାରେ ବୋଲି ଆଶଙ୍କା ଜାଗ୍ରତ ହେବା ସ୍ୱାଭାବିକ । କିନ୍ତୁ ଏହି ମତପାର୍ଥକ୍ୟଗୁଡିକ ଥିବା ସ□େ ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ସହଯୋଗଭି□କ ସହଭାଗିତାକୁ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ତଥା ଅର୍ଥନୈତିକ ସୁଯୋଗର ସଦୁପଯୋଗ କରିବା ପାଇଁ ଉପରୋକ୍ତ ପ୍ରସଙ୍ଗଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ସକାରାତ୍ମକ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ପୋଷଣ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ସମ୍ପର୍କକୁ ଅଧିକ ସୁଦୃଢ଼ କରିବାକୁ ଅଗ୍ରସର ହୋଇଛନ୍ତି । ଏହାର ପ୍ରତିଫଳନ ହୋଇଛି ଦୁଇ ଦେଶ ମଧରେ ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିବା ୨୪ଟି ରାଜିନାମା କ୍ଷେତ୍ରରେ । ଯେଉଁ ୨୪ଟି କ୍ଷେତ୍ର ମଧରେ ସହଭାଗିତା ନେଇ ରାଜିନାମା ହୋଇଛି ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲା ଭି□ଭୂମି, ସ୍ମାର୍ଟ ସିଟି, ରେଳବାଇ, ସଂସ୍କୃତି, ଦକ୍ଷତା ବିକାଶ, ମହାକାଶ, ଜଳବାୟୁ ପରିବ□ନ ଇତ୍ୟାଦି । ଚୀନର ଚେଙ୍ଗଡୁ ଓ ଭାରତର ଚେନ୍ନାଇରେ ନୂଆ ବାଣିଜ୍ୟ ଦୂତାବାସ ଖୋଲିବା ନିୟମିତ ସମ୍ମିଳନୀ ଆୟୋଜନ କରିବା ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କୂଟନୈତିକ ସମ୍ପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ନେଇ ଦୁଇ ଦେଶ ପକ୍ଷରୁ ମିଳିତ ଭାବେ ସହମତି ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇଛି । ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପଦକ୍ଷେପ ସ୍ୱରୂପ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ଭାରତ ଓ ଚୀନ ରାଜ୍ୟ/ପ୍ରଦେଶ ସ୍ତରୀୟ ନେତୃତ୍ୱ ଫୋରମ ଗଠନ କରିଛନ୍ତି ଯଦ୍ଦ୍ୱାରା ଦୁଇ ଦେଶର ରାଜ୍ୟ ଓ ପ୍ରଦେଶ ମଧରେ ଭାବର ଆଦାନପ୍ରଦାନ ହୋଇପାରିବ । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦିଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତିରେ ମେ ୧୫, ୨୦୧୫ରେ ଫୋରମର ପ୍ରଥମ ବୈଠକ ବେଜିଂରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ବୈଠକରେ ଭାରତ ପକ୍ଷରୁ ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଫଡନାଭିସ ଓ ଗୁଜରାଟ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଆନନ୍ଦୀବେନ ପଟେଲ ଯୋଗଦେଇଥିଲେ । ଏହି ବୈଠକରେ କେତେକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଷ୍ପ□ ନିଆଯିବା ସହ ଭାରତ ଓ ଚୀନରେ ଯେକୌଣସି ସରକାର ଆସିଲେ ଯେପରି ଏହି ସମ୍ପର୍କରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି ହେବ ନାହିଁ ଏବଂ ଅର୍ଥନୈତିକ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀକୁ ପ୍ରାଥମିକତା ଦିଆଯିବ ସେ ନେଇ ଆଲୋଚନା ହୋଇଥିଲା । ଆସନ୍ତା ମାସ ଓ ଦଶନ୍ଧିଗୁଡ଼ିକରେ ଯେପରି ଭାରତ ଓ ଚୀନ ମଧରେ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ସମ୍ପର୍କରେ ଭଟ୍ଟା ପଡ଼ିବ ନାହିଁ ଏବଂ ଉଭୟ ଭୌଗୋଳିକ ରାଜନୀତି ଓ ଭୌଗୋଳିକ ଅର୍ଥନୀତିକୁ ସକାରାତ୍ମକ ରୂପରେଖ ଦିଆଯାଇପାରିବ ସେ ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋଚନା ହୋଇଥିଲା । ସମ୍ପ୍ରତି ଏସିଆର ବୃହ□ ଅର୍ଥନୈତିକ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ସହାବସ୍ଥାନ ସକାଶେ ଉନ୍ନତ ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ନିବେଶ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ ଆହ୍ୱାନ ଦିଆଯାଇଛି । ବୃହ□ର ଅର୍ଥନୈତିକ ସ୍ୱାର୍ଥ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏହି ସହାବସ୍ଥାନ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଛି ଏବଂ ପାରସ୍ପରିକ ବୁଝାମଣା ଓ ସ୍ୱାର୍ଥ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏହା ଯଥାର୍ଥ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯାଇଛି ।

ମେକ୍ ଇନ୍ ଇଣ୍ଡିଆ

ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦି ବେଜିଂରେ କହିଥିଲେ : "ଆମ୍ଭର ଅର୍ଥନୈତିକ ସହଭାଗିତା ସକାଶେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଉଚ୍ଚ ଆକାଙ୍କ୍ଷା ରହିଛି । ଆମ୍ଭେ ଅଗଣିତ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ସୁଯୋଗକୁ ଅବଲୋକନ କରିପାରୁଛୁ ଏବଂ ସହରା□ଳ ପରି ଅନେକ ଆହ୍ୱାନକୁ ମଧ୍ୟ

ଦେଖିପାରୁଛୁ ।" ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଜି ଓ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଲି'ଙ୍କ ସହ ଆଲୋଚନା କାଳରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ମୋଦି କହିଥିଲେ : ଆମ୍ଭର ମେକ ଇନ ଇଣ୍ଡିଆ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଓ ଭି□ଭୂମି କ୍ଷେତ୍ରର ବିକାଶରେ ଚୀନର ଅଂଶଗ୍ରହଣକୁ ଉଭୟ ଭାରତ ଓ ଚୀନ ସକାରାତ୍ମକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ବିଚାର କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ଚୀନର ଅଂଶଗ୍ରହଣକୁ ଭାରତ ସ୍ୱାଗତ କରୁଛି । ଅର୍ଥନୈତିକ ପ୍ରେକ୍ଷାପଟ୍ଟରେ ଆଶା କରାଯାଉଥିବା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସମୂହ ସଫଳ ହେବା ସହ ଏକ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଗ୍ରଗତି ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଛି । ଆସନ୍ତା ୫ବର୍ଷରେ ଭାରତରେ ୨୦ ବିଲିୟନ ଡଲାର ପୁଞ୍ଜିନିବେଶ କରିବା ପାଇଁ ଚୀନର ଘୋଷଣା ସ୍ୱାଗତଯୋଗ୍ୟ । ସୂଚନାଯୋଗ୍ୟ ଯେ, ସେପ୍ଟେମ୍ବର ୨୦୧୪ରେ ଚୀନ ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କ ଭାରତ ଗସ୍ତ ଅବସରରେ ଏହି ଘୋଷଣା କରାଯାଇଥିଲା । ସେହିପରି ମେ ୧୬ରେ ଭାରତ-ଚୀନ ସିଇଓ ଫୋରମରେ ସାଂଘାଇରେ ୨୨ ବିଲିୟନ ଡଲାରର ବ୍ୟାବସାୟିକ ଚୁକ୍ତି ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିଲା । ଭାରତ-ଚୀନ ସିଇଓ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଦୁଇ ଦେଶ ମଧରେ ଯେପରି ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ନିବେଶ ବୃଦ୍ଧି ପାଇପାରିବ ସେ ନେଇ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବାକୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ମୋଦି ଆଶା ବ୍ୟକ୍ତ କରିଥିଲେ । ଚୀନବାସୀଙ୍କୁ ଏହି ଆହ୍ୱାନ ବିଶେଷ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥିଲା ଏବଂ ଚୀନର ବ୍ୟବସାୟିକ ମହଲ ଭାରତରେ ପୁଞ୍ଜିନିବେଶ କରିବା ପାଇଁ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ମୋଦିଙ୍କ ଚୀନ ଗସ୍ତର କିଛି ସପ୍ତାହ ପରେ ଭାରତରେ ଅବସ୍ଥାପିତ ଚୀନ ରାଷ୍ଟ୍ରଦୂତ ଲି ୟୁଚେଙ୍ଗ ମେକ ଇନ ଇଣ୍ଡିଆ, ମେଡ ଇନ ଚାଇନାର ଆହ୍ୱାନକୁ ଦୋହରାଇଥିଲେ ଏବଂ ସେ ଏକ ନୂଆ ସ୍ଲୋଗାନ ମେକ ଇନ ଚିନ-ଡିଆ ବାହାର କରିଥିଲେ । ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରତି ଏହା ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିଥିବା ବେଳେ ଦୁଇ ଏସୀୟ ବୃହତ ଶକ୍ତିର ସହଯୋଗିତା ନେଇ ଏହା ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥିଲା ।

ଭାରତର ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ଶିଳ୍ପ ମହାସଂଘ (ଫିକ୍କି) ଦ୍ୱାରା ଜୁନ ୧୦, ୨୦୧୫ରେ ଆୟୋଜିତ ଚୀନ-ଭାରତ ଶିଳ୍ପଭି□କ ସହଯୋଗ ସେମିନାରରେ ଯୋଗଦେଇ ଲି କହିଥିଲେ ଯେ, ଚୀନରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି ମେଡ ଇନ ଚାଇନା ୨୦୨୫ ଅଭିଯାନ । ଏଥିରେ ଉଦ୍ଭାବନ, ଉଚ୍ଚମାନର ଉତ୍ପାଦନ ଆଦି ସମ୍ପର୍କରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯିବ । ଭାରତର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ମେଡ ଇନ ଇଣ୍ଡିଆ ଆହ୍ୱାନ ଢା□ାରେ ମେଡ ଇନ ଚାଇନା କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ ।

ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ସହଯୋଗଭି□କ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ଚୀନର ରାଷ୍ଟ୍ରଦୂତ ଗଭୀର ପ୍ରଶଂସା କରିବା ସହ କେନ୍ଦ୍ରର ନୂଆ ସରକାର ଭାରତରେ ସହଜ ବ୍ୟବସାୟ ପାଇଁ ନେଇଥିବା ପଦକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକୁ ସେ ପ୍ରଶଂସା କରିଥିଲେ । ଭାରତ ସହ ବ୍ୟବସାୟ ପାଇଁ ଚୀନ ଆଗ୍ରହୀ ବୋଲି ସେ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ । ଭାରତରେ ନିବେଶ କରିବାପାଇଁ ଚୀନ କମ୍ପାନୀ ଇଚ୍ଛୁକ । ଉତ୍ପାଦନ, ମାନବସମ୍ବଳ, ରିୟଲ ଇଷ୍ଟେଟ, ଭି□ଭୂମି ବିକାଶ , ରେଳବାଇ, ସ୍ମାର୍ଟସିଟି ପ୍ରକଳ୍ପ ଆଦି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଚୀନ କମ୍ପାନୀମାନେ ପୁଞ୍ଜିନିବେଶ କରିବାକୁ ଆଗ୍ରହୀ । ଭାରତ ଓ ଚୀନ ମଧରେ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ସମ୍ପର୍କ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି ଏବଂ ପୁଞ୍ଜିନିବେଶକୁ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଉଛି । ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧରେ ଅର୍ଥନୈତିକ ସମ୍ପର୍କ ମଜଭୁତ ହେଲେ ତାହା ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ସମ୍ପର୍କ ବୃଦ୍ଧିରେ ଅଧିକ ସହାୟକ ହେବ ଏବଂ ବିବାଦ ଦୂର କରିବା ଦିଗରେ ସଫଳ ହେବ । ଅର୍ଥନୈତିକ ସମ୍ପର୍କ ମଜଭୁତ ହେବା ଦ୍ୱାରା ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧରେ ରହିଆସିଥିବା କେତେକ ସଂଘାତର ସମାଧାନ ଅତିରେ ହୋଇପାରିବ ଏବଂ ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧୁର ସମ୍ପର୍କରୁ ଅଧିକ ଲାଭବାନ ହେବେ ।

ଏହି କାରଣରୁ ତଥା ଅର୍ଥନୈତିକ ସହଯୋଗ ଏବଂ ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧରେ ଅର୍ଥନୈତିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବ୍ୟାପକ ସହମତିଭି□କ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଯୋଗୁ ଭାରତ ଓ ଚୀନ ମଧରେ ସମ୍ପର୍କରେ ରୂପାନ୍ତରଣ ଘଟିଛି ଏବଂ ଅର୍ଥନୈତିକ ସୁଯୋଗଗୁଡ଼ିକୁ ହାତଛଡ଼ା ନ କରିବା ପାଇଁ ଚୀନ ମନସ୍ଥ କରିଛି । ନିତି ଆୟୋଗର ଉପାଧକ୍ଷ ଓ ଚୀନ ଏନଡିଆରସିର ଅଧକ୍ଷଙ୍କ ମିଳିତ ଅଧକ୍ଷତାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ କୌଶଳଗତ ଅର୍ଥନୈତିକ କଥାବା□ା ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଅନେକ ନିଷ୍ପ□ ନିଆଯାଇଛି । ୨୦୧୫ର ଦ୍ୱିତୀୟାର୍ଦ୍ଧରେ ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ରର ବାଣିଜ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ମଧରେ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ଆଲୋଚନା ଜରିଆରେ ବାଣିଜ୍ୟିକ ସହଯୋଗ ନେଇ ସହମତି ପ୍ରକାଶ କରାଯିବ ବୋଲି ନିଷ୍ପ□ ନିଆଯାଇଛି ।

ବିକାଶ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ସହଭାଗିତା

ବିକାଶମୂଳକ ସହଭାଗିତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଧିକ ନିବିଡ଼ତା ହେଉଛି ଦୁଇ ଏସୀୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ଭାରତ ଓ ଚୀନ ସକାଶେ ନୂଆ ଦିଗନ୍ତ । ଏହା ବାସ୍ତବରେ ଅବର୍ଣ୍ଣନୀୟ । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ମୋଦି ସରକାର ଅତୀତ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସମ୍ପାଦିତ କାର୍ଯ୍ୟଧାରା ଅନୁସାରେ କେଇପାଦ ଆଗେଇଛନ୍ତି ଏବଂ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ସମ୍ପର୍କକୁ ମଜଭୁତ କରିବା ଦିଗରେ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା କରିଛନ୍ତି । ମେ ମାସରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଏନେଇ ବ୍ୟାପକ ଆଲୋଚନା

ହୋଇଛି ଏବଂ କେତେକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇଛି । ଏହି ପଦକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି : (୧) ଗୁଜରାଟ ଓ ମହାରାଷ୍ଟ୍ରରେ ଚୀନ ଦ୍ୱାରା ଦୁଇଟି ଶିଳ୍ପଭି□କ ପାର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା(୨) ଚେନ୍ନାଇ-ବେଙ୍ଗାଲୁରୁ-ମହୀଶୂର ରେଳ ଲାଇନର ଗତି ବୃଦ୍ଧି କରିବା, ଦିଲ୍ଲୀ-ନାଗପୁର ହାଇସ୍ପିଡ ରେଳ ଲିଙ୍କର ଯଥାର୍ଥତା ଅନୁଧ୍ୟାନ କରବା, ଏକ ରେଳବାଇ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ସମେତ ବିଭିନ୍ନ ରେଳବାଇ ପ୍ରକଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସହଯୋଗ ବୃଦ୍ଧି କରିବା (୩) ଚୀନର ଗୁଆଙ୍ଗଦୋଙ୍ଗ ଓ ଗୁଜରାଟ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କ ରକ୍ଷା କରିବା, ଗୁଆଙ୍ଗଝୋ ସିଟି ଓ ଅହମ୍ମଦାବାଦ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କ ସୃଷ୍ଟି (୪) ଭାରତର ଗିଫ୍ଟ ସିଟି ଓ ଚୀନର ସେଙ୍ଗଝେନ ମଧ୍ୟରେ ପାଇଲଟ ସ୍ମାର୍ଟ ସିଟି ପ୍ରକଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା (୫) ମୁମ୍ବାଇ ଓ ସାଙ୍ଘାଇ ଏବଂ ଅହମ୍ମଦାବାଦ ଓ ଗୁଆଙ୍ଗଝୋ, ହାଇଦ୍ରାବାଦ ଓ କ୍ୱିଙ୍ଗଡୋ, ଔରଙ୍ଗାବାଦ ଓ ଦୁନହୁଆଙ୍ଗ, ଚେନ୍ନାଇ ଓ ଚୋଙ୍ଗକିଙ୍ଗ ମଧ୍ୟରେ ସହରଗତ ସମ୍ପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯିବା ସହ ଗୁଜରାଟ ଓ ଗୁଆଙ୍ଗଦୋଙ୍ଗ ଓ କର୍ଣ୍ଣାଟକ ଓ ସିଚୁଆନ ମଧ୍ୟରେ ରାଜ୍ୟ-ରାଜ୍ୟଗତ ସମ୍ପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋଚନା ହୋଇଥିଲା । ଏହି ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ସମ୍ପର୍କରେ ବୃଦ୍ଧି ହେବା ସହ ବାଣିଜ୍ୟ, ଶିଳ୍ପ, ଶିକ୍ଷା, ବିଜ୍ଞାନ, କାରିଗରି ଆଦି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତ ଓ ଚୀନ ମଧ୍ୟରେ ସହଯୋଗିତା ବୃଦ୍ଧି ହୋଇପାରିବ ।

ଦୀର୍ଘ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ:ବିଶ୍ୱସ୍ତରୀୟ ସହଯୋଗ

ବିଶ୍ୱ ଦୃଷ୍ଟି କୋଣରୁ ଭାରତ ଓ ଚୀନର ସମ୍ପର୍କ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ବିଶ୍ୱସ୍ତରରେ ଅନେକ ପ୍ରସଙ୍ଗ ନେଇ ଦୁଇରାଷ୍ଟ୍ର ମିଳିତ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟପନ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରୁଛନ୍ତି । ଜଳବାୟୁ ପରିବ□ନ, ଆତଙ୍କବାଦ, ବହୁମୁଖୀ ବାଣିଜ୍ୟ ସହଯୋଗିତା, ଆଫଗାନିସ୍ତାନ ଓ ପଶ୍ଚିମ ଏସିଆରେ ଶାନ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଓ ଆ□ଳିକ ସହଯୋଗ ଆଦି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ଏକକ ନୀତି ଅବଲମ୍ବନ କରୁଛନ୍ତି । ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଆତଙ୍କବାଦ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ସାମଗ୍ରିକ ସମ୍ମେଳନରେ ଭାରତ ଓ ଚୀନ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ସକାରାତ୍ମକ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ପୋଷଣ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ଦୀର୍ଘ କାଳ ଧରି ପଡ଼ି ରହିଥିବା ପ୍ରସଙ୍ଗଗୁଡ଼ିକର ସମାଧାନ ସକାଶେ ଆଗେଇଆସିଛନ୍ତି । ପୂର୍ବତନ ମନମୋହନ ସିଂହ ସରକାର ସମୟରେ ଆଫଗାନିସ୍ତାନ ସଙ୍କଟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ସହଯୋଗ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱ ଅବଲୋକନ କରୁଥିଲା । ସେହିପରି ଭାରତ ଓ ଚୀନ ମଧ୍ୟ ଏହି ଦିଗରେ ଅଗ୍ରସର ହୋଇଛନ୍ତି । ମିଳିତ ଜାତିସଂଘ, ବ୍ରିକ୍ସ, ଜି୨୦ ଓ ଏସସିଓ ସମେତ ବହୁ ବହୁମୁଖୀ ସଂଗଠନର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଓ ପାରସ୍ପରିକ ସହଯୋଗ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତ ଓ ଚୀନ ଆଗେଇଛନ୍ତି ।

ଜଳବାୟୁ ପରିବ□ନ ଏକ ମୁଖ୍ୟ ସମସ୍ୟା ହୋଇଥିବା ବେଳେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦିଙ୍କ ଚୀନ ଗସ୍ତ କାଳରେ ଜଳବାୟୁ ପରିବ□ନ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ମିଳିତ ବିବୃତି ଜାରି ହୋଇଥିଲା । ଜଳବାୟୁ ପରିବ□ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମତପାର୍ଥକ୍ୟଗୁଡିକୁ ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ହୃଦବୋଧ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଡିସେମ୍ବର୨୦୧୫ରେ ପ୍ୟାରିସରେ ହେବାକୁ ଯାଉଥିବା ସିଓପି୨୧ ଜଳବାୟୁ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ମିଳିତ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ ବୋଲି ଆଶା ବ୍ୟକ୍ତ କରିଥିଲେ । ସେହିପରି ଅକ୍ଷୟଶକ୍ତି ବିକାଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ବୁଝାମଣା ଚୁକ୍ତି ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଛି ଏବଂ ସହନଶୀଳ ବିକାଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସହଭାଗିତା ପାଇଁ ସହମତି ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ଡିସେମ୍ବର୨୦୧୫ରେ ପ୍ୟାରିସରେ ହେବାକୁ ଯାଉଥିବା ସିଓପି୨୧ ଜଳବାୟୁ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ଏନେଇ ସକାରାତ୍ମକ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ପୋଷଣ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ସାଧାରଣ ବିଶ୍ୱସ୍ତରୀୟ ଆହ୍ୱାନଗୁଡିକର ମୁକାବିଲା ସକାଶେ ଯୁଗ୍ମକାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଓ ଆର୍ଥିକ ସହାୟତା ଯୋଗାଡ କରିବା ଦିଗରେ ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ମିଳିତ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ନିଷ୍ପ□ି ନେଇଛନ୍ତି । ସେହିପରି ଜଳବାୟୁ ପରିବ□ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟାଗତ ହସ୍ତାନ୍ତର ଉପରେ ମଧ୍ୟ ମିଳିତ ଘୋଷଣାନାମାରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଛି ।

ଭାରତ ଓ ଚୀନ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଛି ୨୦୧୫-୨୦୨୦ ମହାକାଶ ସହଯୋଗ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ । ଦୁଇ ଏସୀୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ଏହି ରାଜିନାମା ଜରିଆରେ ମହାକାଶ ଗବେଷଣାକୁ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ କରାଯିବ । ସେହିପରି ଆଣବିକ ଯୋଗାଣକାରୀ ଗୋଷ୍ଠୀରେ ସାମିଲ ହେବା ପାଇଁ ଭାରତର ଇଚ୍ଛାକୁ ଚୀନ ସହମତି ପ୍ରକାଶ କରିଛି, ଯାହାକି ପ୍ରଥମ । ତେବେ ଜାତିସଙ୍ଘ ନିରାପ□ା ପରିଷଦରେ ସ୍ଥାୟୀ ସଦସ୍ୟତା ଲାଭ କରିବା ସକାଶେ ଭାରତର ଦାବିକୁ ଚୀନ ଏଯାଏ ସମର୍ଥନ କରିପାରିନାହିଁ । ଯଦି ଭାରତର ଏହି ଦାବିକୁ ଚୀନ ସମର୍ଥନ କରେ ତେବେ ବିଶ୍ୱ ଦୃଶ୍ୟପଟ୍ଟରେ ଭାରତର ଗୁରୁତ୍ୱ ଯଥେଷ୍ଟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବ ଏବଂ ଭାରତ-ଚୀନ

ସମ୍ପର୍କରେ ନୂଆ ଦିଗ ସୃଷ୍ଟି ହେବ । ସେହିପରି ଏହି ସମ୍ପର୍କ ଯୋଗୁ ଦୁଇ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ରହିଆସିଥିବା ଅନେକ ସମସ୍ୟା ଦୂରୀଭୂତ ହୋଇପାରିବ । ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଶାନ୍ତି, ନିରାପ□ା ଓ ବିକାଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତ ଓ ଚୀନ ମିଳିତ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ଆ□ଳିକ ଓ ବିଶ୍ୱ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଏହି ସମ୍ପର୍କ ଅତୀବ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛି । ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ସମ୍ମିଳନୀ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଦୁଇ ଏସୀୟ ବୃହତ ରାଷ୍ଟ୍ର ଭାରତ ଓ ଚୀନର ସମ୍ପର୍କକୁ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଉଛି । ଏକ ଏସୀୟ ଶତାବ୍ଦୀର ବିକାଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ଅବଧାରିତ ଏବଂ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦିଙ୍କ ଚୀନ ଗସ୍ତ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଦୁଇ ବୃହତ ରାଷ୍ଟ୍ର ଏସିଆର ବିକାଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମିଳିତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରୁଛି । ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଅର୍ଥନୈତିକ ସମ୍ପର୍କ ମଜବୁତ ହେବା ସହ ସମଗ୍ର ଅ□ଳରେ ସ୍ଥିରତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ଭାରତ - ଚୀନ ସମ୍ପର୍କ ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ନିର୍ବାହ କରୁଛି ।

ଏହା ସ□େ୍ୱ ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ କେତେକ ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ନେଇ ବିବାଦ ରହିଛି । ସୀମା ବିବାଦକୁ ନେଇ ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ବେଳେବେଳେ ସମସ୍ୟା ଉଭା ହୋଇଥାଏ । ଯଦିଓ ଏହାର ପ୍ରଶମନ ପାଇଁ ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ଚେଷ୍ଟା କରିଥାନ୍ତି ତଥାପି ସାମ୍ପ୍ରତିକ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଏହି ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ସୀମା ବିବାଦ ଏକ ପ୍ରମୁଖ ପ୍ରସଙ୍ଗ ହୋଇ ରହିଛି ଶୀଘ୍ର ସମାଧାନ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଯଦି ସୀମା ବିବାଦକୁ ନେଇ ମତପାର୍ଥକ୍ୟ ବଳବ□ର ରହିବ ତେବେ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ଅର୍ଥନୈତିକ ସହଯୋଗ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହା ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ରହିଛି । ଭାରତ ଓ ଚୀନ ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ଅସମାହିତ ସୀମା ବିବାଦ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଉଜ୍ଜୀବିତ ଏବଂ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ସମ୍ପର୍କରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି । ସେହିପରି ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ନେଇ ଉ□େଜନା ସୃଷ୍ଟି ହେବା ସହ ବିଶ୍ୱାସର ଅଭାବ ପରିସ୍ଥିତି ଦେଖାଦେଉଛି । ଭାରତୀୟ କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କୁ ଚୀନ ବଜାରରେ ଅଧିକ ପ୍ରବେଶ ସୁଯୋଗ ଦେବା ପାଇଁ ଚୀନ ସହମତି ପ୍ରକାଶ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ବିଶେଷ କରି ଆଇଟି, ଫାର୍ମା, ଖାଦ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଚୀନ ବଜାରରେ ଭାରତୀୟ କମ୍ପାନୀଙ୍କ ପ୍ରବେଶ ନିମନ୍ତେ ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି ହେବା ଦରକାର । ସେହିପରି ବୃହତ ଅର୍ଥନୈତିକ ସମ୍ପର୍କ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଭାରତରେ ଶିଳ୍ପ ପାର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ସକାଶେ ଚୀନର ଯୋଜନା ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ । ତୃତୀୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ସହ ଦୁଇ ଏସୀୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ପୋଷଣ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ଭାରତ- ଚୀନ ସମ୍ପର୍କରେ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଥିବା ବହୁ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ନିମନ୍ତେ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯିବା ଜରୁରୀ । ଚୀନର ଲୋକକଥା ରହିଛି ହଜାରେ ମାଇଲର ଯାତ୍ରା ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ପାଦରୁ ହିଁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥାଏ । ଅନେକ ଛୋଟ ଛୋଟ ପଦକ୍ଷେପ ଇତି ମଧ୍ୟରେ ନିଆଯାଇସାରିଲାଣି । ବ□ମାନ ସମୟ ଆସିଛି ଉଭୟ ରାଷ୍ଟ୍ରର ନେତାମାନେ ଭାରତ-ଚୀନ ସମ୍ପର୍କର ନୂଆ ଦିଗନ୍ତ ଆବିଷ୍କାର କରିବାର ସମୟ ଆସିଛି ଏବଂ ପ୍ରତିଯୋଗିତାପୂର୍ଣ୍ଣ ଆକାଙ୍‌କ୍ଷା ଓ ଭୌଗୋଳିକ ରାଜନୀତି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦୁଇ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସମ୍ପର୍କକୁ ମଜବୁତ କରିବାର ସମୟ ଆସିଛି ।

ଆସନ୍ତା ଦିନଗୁଡିକରେ ଭାରତ ଓ ଚୀନ ମଧ୍ୟରେ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ସମ୍ପର୍କ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା ସହ ସାଂସ୍କୃତିକ କୂଟନୀତି ଓ ଜନଗଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଭାବର ଆଦାନପ୍ରଦାନ ହେବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ଭାରତ -ଚୀନ ସହଭାଗିତା ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦିଙ୍କ ଚୀନ ଗସ୍ତରେ ଦୁଇ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ସହଭାଗିତା ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା । ଯୋଗ -ତାଇ ଚି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହା ଭାରତ ଓ ଚୀନ ମଧ୍ୟରେ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ସମ୍ପର୍କ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ସମ୍ପର୍କ ବୃଦ୍ଧି କରିବାରେ ସହଯୋଗ କରିବ । ବେଜିଂରେ ମେ ୧୫ରେ ଟେମ୍ପଲ ଅଫ ହେଭେନରେ ଭାରତୀୟ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ତାଇ -ଚି ସମ୍ପାଦନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଚୀନ ପିଲାମାନେ ଯୋଗ କରିଥିଲେ । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦି ଓ ଚୀନ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତିରେ ତାଇ-ଚି ଓ ଯୋଗ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୋଇଥିଲା ।

ଏହି ଅବସରରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦି କହିଥିଲେ ଯେ, ଚୀନର ଟେମ୍ପଲ ଅଫ ହେଭେନରେ ତାଇ-ଚି ଓ ଯୋଗ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ପାଇଁ ଚୀନ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନିଷ୍ପ□ିକୁ ସେ ପ୍ରଶଂସା କରୁଛନ୍ତି । ଯୋଗ ଦ୍ୱାରା ମନୁଷ୍ୟର ଶରୀର ଓ ମନରେ ଭାରସାମ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ । ସମ୍ପ୍ରତି ବିଶ୍ୱରେ ହତୋତ୍ସାହ ମନୋଭାବ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ରହିଛି । ଏହାର ମୁକାବିଲା କରିବା ଦିଗରେ ଯୋଗ ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିବ ବୋଲି ସେ କହିଥିଲେ । ଏହା ଏକ ବିରଳ ଦୃଶ୍ୟ ଯେଉଁଥିରେ ଚୀନ ପିଲାମାନେ ଭାରତୀୟ ଯୋଗାଭ୍ୟାସ କରିଥିଲେ । ଏହା ଜରିଆରେ ଦୁଇ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ସାଂସ୍କୃତିକ ସମ୍ପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେବ ଏବଂ ସାଂସ୍କୃତିକ ଐତିହ୍ୟ ଜରିଆରେ ଦୁଇ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କ ମଜବୁତ ହେବ । ସାଙ୍ଘାଇର ଫୁଦାନ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସେ□ର ଫର ଗାନ୍ଧିଆନ ଆଣ୍ଡ ଇଣ୍ଡିଆନ

ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ ୫୨ପୃଷ୍ଠାରେ

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ

ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ଜନିତ ସମସ୍ୟା ଓ ଭାରତ

• ଡକ୍ଟର ପ୍ରେମଚାନ୍ଦ ମହାନ୍ତି

ବେଶୀ ବର୍ଷ ବ ିବା କାହା ପାଇଁ ଅଭିଶାପ ତ କାହାପାଇଁ ଆଶୀର୍ବାଦ କିନ୍ତୁ ଏହା କାହାରି ହାତରେ ନାହିଁ । ତଥାପି, ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିଠାରୁ ତାର ଜୀବନକାଳର ସମସ୍ତ ଶ୍ରମ ଜାତି ଏବଂ ଦେଶର ଉନ୍ନତିରେ ବ୍ୟୟ ହୋଇଛି ଆଜି ତାଙ୍କୁ ପରିତ୍ୟକ୍ତ ଅବସ୍ଥାରେ ଛାଡ଼ିଦେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ବ ିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏକ ସମ୍ମାନର ଜୀବନ ଯାପନ ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ଦେବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଷ୍ଟ୍ରର ପରମ କ ର୍ବ୍ୟ ଅଟେ ।

ଜନ୍ମ ଓ ମୃତ୍ୟୁ ମଧ୍ୟରେ ବ□ଥାଏ ଜୀବନ । ମନୁଷ୍ୟର ଜୀବନ କାଳକୁ ତିନୋଟି ଅବସ୍ଥାରେ ବା□ ଦିଆଯାଇପାରେ । ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲା ଶୈଶବ, ଯୁବାବସ୍ଥା ଏବଂ ପ୍ରୌଢ଼ ବା ବୃଦ୍ଧାବସ୍ଥା । ଗରିବ, ଧନୀ, ଶିକ୍ଷିତ ଓ ଅଶିକ୍ଷିତ, ଏ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଏହି ଅବସ୍ଥା ମଧ ଦେଇ ଯିବାକୁ ହେବ । ଏଥିମଧ୍ୟରୁ ଶୈଶବ ଏବଂ ବୃଦ୍ଧାବସ୍ଥାରେ ମନୁଷ୍ୟ ନିଃସହାୟ ଅନୁଭବ କରେ । ଅନ୍ୟର ସାହାଯ୍ୟ ନେଇ ବ□ବା ତା ପାଇଁ ଏକ ରକମ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ହୁଏ । ଶିଶୁଟିଏ ଘରେ ଜନ୍ମ ନେଲେ, ସମସ୍ତେ ଖୁସି ହୁଅନ୍ତି । କେବଳ ପିତାମାତା ବା ବନ୍ଧୁ ପରିଜନ ନୁହଁନ୍ତି, ସମସ୍ତେ ଶିଶୁଟିକୁ ନିଜ ନୟନ ପିତୁଳା ଭଳି ଆଦର କରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ, ଏହାରି ତୁଳନାରେ ବୃଦ୍ଧାବସ୍ଥା ସମସ୍ତଙ୍କ ପକ୍ଷେ ଆଦରଣୀୟ ହୁଏ ନାହିଁ । ଆଜି, ସାରା ପୃଥିବୀରେ ପରିବାରର ଆକାର କ୍ଷୁଦ୍ରରୁ କ୍ଷୁଦ୍ରତର ହେବାକୁ ବସିଛି । ପରିବାର କହିଲେ, ପିତାମାତା ଏବଂ ଏକ ବା ଦୁଇ ସନ୍ତାନ ସନ୍ତତି । ଶିଶୁଟିଏ ଜନ୍ମ ହେଲା ପରେ ପରେ ହିଁ ପିତାମାତା ନିଜର ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ଶିଶୁଟିର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତ କରିଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଅନ୍ତରରେ ନିଭୃତ ଏବଂ ଅବ୍ୟକ୍ତ ଭାବେ ଏକ ହିଁ ଇଚ୍ଛା ନିହିତ ଥାଏ ଯେ ପୁଅଟିଏ ବା ଝିଅଟିଏ ପିତା ମାତାଙ୍କ ବୃଦ୍ଧକାଳର ଲଉଡ଼ି ସମ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ । କିନ୍ତୁ, ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବେ ଭାରତରେ ଅଧିକାଂଶ ବୃଦ୍ଧ ପିତାମାତା ଏହି ସୁଯୋଗରୁ ବ□ତ ରହୁଛନ୍ତି । ଅଧିକାଂଶ ସନ୍ତାନ ନିଜକୁ ସମାଜରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କଲାପରେ ପିତାମାତାଙ୍କୁ ଅଲୋଡ଼ା ବୋଝ ରୂପେ ପରିଗଣିତ କରୁଛନ୍ତି । ଅସହାୟ ପିତାମାତା ନିଜର ଅସହାୟ, ଦୁଃସ୍ଥିତିକୁ କର୍ମଫଳ ବା ଭାଗ୍ୟଦୋଷର ଦ୍ୱାହି ଦେଇ ନୀରବରେ ଲୁହ ଗଡ଼ାଇ ସହି ଯାଉଛନ୍ତି । ଜୀବନ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଦୁର୍ବିସହ, ଅଲୋଡ଼ା ଏବଂ ଅଭିଶାପ ସଦୃଶ ପ୍ରତୀୟମାନ ହେଉଛି । ଆଖିଲୁହ ଆଖିରେ ଗଡୁଛି । ବିଦେଶରୁ ପୁଅ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରେରିତ ଡଲାରରେ ନିର୍ମିତ ସୁରମ୍ୟ ଅଟ୍ଟାଳିକା ବୃଦ୍ଧ ପିତାମାତାଙ୍କ କାଳକୋଠରୀ ସାଜିଛି । ଜଗତୀକରଣ

ପ୍ରତ୍ୟେକ ସନ୍ତାନଙ୍କୁ ବେପାରୀ କରି ପକାଇଛି । ଅର୍ଥଲୋଭ ସମ୍ମୁଖରେ ସମ୍ବେଦନଶୀଳତା, ସାମାଜିକ ପ୍ରତିବଦ୍ଧତା ଏବଂ କ□ବ୍ୟବୋଧ ବନ୍ଧା ପଡ଼ିଯାଇଛି । ଆଜି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୃହରେ ସନ୍ତାନର ଠିକଣା ସାଜିଛି ପୁନା, ହାଇଦ୍ରାବାଦ, ବେଙ୍ଗାଲୁରୁ, ଆମେରିକା ବା ଅନ୍ୟ ବିଦେଶ ଭୂମି । ଘରେ (ସହର ହେଉ ବା ଗ୍ରାମା□ଳ) ପଡ଼ିରହିଛନ୍ତି ଅସହାୟ ଅବସ୍ଥାରେ ବୃଦ୍ଧ ପିତାମାତା । ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ସନ୍ତାନ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରେରିତ ଅର୍ଥ ବୃଦ୍ଧପିତାମାତାଙ୍କୁ ଖୁସି କରି ପକାଉଥିଲା । ସବୁଆଡ଼େ ସେମାନେ ପୁଅର ଗୁଣଗାନ କରୁଥିଲେ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଆସବାବ ପତ୍ରରେ ଘର ଭ□ି କରି ପକାଉଥିଲେ । ଆଶା ଥିଲା ପୁଅ ବୋହୁ, ନାତିନାତୁଣୀ ଆସିଲେ ଯେମିତି ଅସୁବିଧା ଅନୁଭବ ନ କରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଆଶା ଆଶାରେ ହିଁ ରହିଯାଏ । ମାଁ ମନ ପାଣିଚିଆ ହୋଇଯାଏ, ଯେତେବେଳେ ପିତାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ଖବର ଶୁଣି ସୁଦ୍ଧା ପୁଅ ନ ଆସି ନିଜ ସାଙ୍ଗ ପାଖକୁ କିଛି ଟଙ୍କା ପଠାଇ ଦେଲା ଶୁଦ୍ଧିକ୍ରିୟା ପାଇଁ । ମାଁ ଥାଉ ପୁଅ ସାଙ୍ଗଙ୍କୁ ପଇସା ପଠାଇ ଦେଇଛି । ମାଁର ମୃତ୍ୟୁପରେ ଶୁଦ୍ଧିକ୍ରିୟା କରିବାକୁ । ଅନ୍ୟ ଏକ ଘଟଣା ଏକ ପୁଅ ବୋହୁ ନିଜ ମାଁକୁ ତା' ଅଜ୍ଞାତସାରରେ ଛାଡ଼ି ଦେଇଗଲେ ଏ ଜରାଶ୍ରମରେ । କହିଗଲେ, "ତୁ ଏଠି ଥାଆ, ମଝିରେ ମଝିରେ ଆମେ ଆସି ତତେ ଦେଖି ଦେଇ ଯିବୁ ।" ଆଜିକୁ ୪ ବର୍ଷ ହୋଇଗଲା, ମା ଝରକାବାଟେ ଚାହିଁଛି, ପୁଅ ବୋହୁ କେବେ ଆସିବେ ଏବଂ ତାକୁ ସାଙ୍ଗେ ନେଇ ଯିବେ । ଗୁଲୁଗୁଲିଆ ନାତୁଣୀର ମୁହଁ କେବଳ ସ୍ୱପ୍ନରେ ବୁଢ଼ୀକୁ ଦିଶୁଛି । ଜରାଶ୍ରମ ପାଳିକାଙ୍କ ମତରେ ବୃଦ୍ଧା ଜଣକ ମାନସିକ ରୋଗ ଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ଦିଲ୍ଲୀର ହୌଜ୍‌ଖାସର ଏକ ଆପାର୍ଟମେ□ରେ ରହୁଥିଲେ ଜଣେ ରିଟାୟାର୍ଡ ଆଇ.ଏ.ଏସ୍. ଅଫିସର ଅବିବାହିତ ଉଷା ଜନ୍ । ଏକଦା କ□ବ୍ୟନିଷ୍ଠ, ଦୃଢ଼ମନା ଅଫିସର ଜଣଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କଲେ ହେଲ୍‌ପଏଜ ର କର୍ମକ□ାମାନେ ଜୀର୍ଣ୍ଣଶୀର୍ଣ୍ଣ ଅବସ୍ଥାରେ । ଦୁର୍ବଳ ଶରୀରର ଓଜନ ଥିଲା ମାତ୍ର ୧୯ କେଜି । ଜଣାଗଲା ଯେ, ୮୫ ବୟସ୍କ ବୃଦ୍ଧା ଜଣକ କ୍ୟାନ୍‌ସର ଜନିତ କାରଣରୁ ପ୍ରାୟ ୨/୩ ମାସ ହେଲା କିଛି ଖାଇ ପାରୁନଥିଲେ । ଚାକର, ଚାକରାଣୀ ଧିରେ ଧିରେ ତାଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ପଳାଇଲେ । ସହରୀ ସଭ୍ୟତାର ତାଡ଼ନାରେ ପାଖ ପଡ଼ୋଶୀ ଥାଇ ନଥିଲା ପରି । କେହି ଆହା କରିବାକୁ ନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ହସ୍‌ପିଟାଲରେ ଆଡ଼ମିଟ୍ କରିବାର ପ୍ରାୟ ମାସକପରେ ସେ ଦେହ ତ୍ୟାଗ କଲେ । ଏମିତି ବଖାଣି ବସିଲେ, ଏପରି ହୃଦୟ ବିଦାରକ ବିବରଣୀରେ ସୀମା ରହିବ ନାହିଁ । କାହାଣୀ ଭଳି ଲାଗୁଥିବା ବାସ୍ତବତାର ଚିତ୍ର, ଏଥିଜନିତ ସମସ୍ୟା ଏବଂ ତା'ର ସମାଧାନର ବାଟ ଖୋଜିବା ଏ ପ୍ରବନ୍ଧର ଲକ୍ଷ୍ୟ ।

କେବଳ ଭାରତରେ କାହିଁକି ସାରା ବିଶ୍ୱରେ ଉ□ମ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସଚେତନତା ତଥା ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସୁରକ୍ଷା ବିଧି ପାଳନ ଏବଂ ଉନ୍ନତ ଜୀବନ ଶୈଳୀ ଯୋଗୁଁ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କ ହାରାହାରି ଆୟୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । ଯେପରିକି ଏବେ ତାହା ପୁରୁଷଙ୍କ ପାଇଁ ୬୭ ଏବଂ ନାରୀ ମାନଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ୭୦ ବର୍ଷ ହୋଇଛି । କିନ୍ତୁ ଦୀର୍ଘାୟୁ ହେବା ଅର୍ଥ ଦେଶରେ ବୟସ୍କ ମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ଅଟେ । ଯେପରିକି ୧୯୯୧ମସିହାରେ ଏମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ୫୬.୫ ମିଲିୟନ ଥିବାବେଳେ ୨୦୧୧ରେ ଏହା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ୧୦୩.୨ ମିଲିୟନ ହୋଇଛି ଏବଂ ଭାରତର ପରିସଂଖ୍ୟାନ ଏବଂ ଯୋଜନା ବୋର୍ଡର ତଥ୍ୟାନୁଯାୟୀ ୨୦୫୦ ବେଳକୁ ଦେଶରେ ବୟସ୍କ ସଂଖ୍ୟା ସର୍ବମୋଟ ଜନସଂଖ୍ୟାର ଏକ ଚତୁର୍ଥାଂଶ ହୋଇଯିବ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ସର୍ବାଧିକ ଗ୍ରାମା□ଳରେ ବାସ କରୁଥିବେ । ଯଦିଓ ଏ ଚିତ୍ର ବିଶ୍ୱର ସବୁ ଦେଶରେ ଦୃଶ୍ୟମାନ ତଥାପି ଭାରତରେ ଏ ସମସ୍ୟା ସାମାନ୍ୟ ନିଆରା ଅଟେ । କାରଣ ଆମ ଦେଶରେ ପ୍ରଥମତଃ ବୟସ୍କ ମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଧ୍ୟାନ ବଦଳିଛି । ଯଦିଓ ଆବହମାନ କାଳରୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପିତାମାତା ନିଜର ବୃଦ୍ଧାବସ୍ଥାରେ ସନ୍ତାନ, ସନ୍ତତିଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ଉପରେ ଅତ୍ୟଧିକ ନିର୍ଭରଶୀଳ, କିନ୍ତୁ ଅଧୁନାତନ ସମାଜରେ ଯେତେବେଳେ ଯୌଥ ପରିବାର ଭାଙ୍ଗି ଏକକ ପରିବାରର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି ସେତେବେଳେ ବୃଦ୍ଧ ପିତାମାତାଙ୍କୁ ଏମାନେ ବୋଝ ବୋଲି ଭାବୁଛନ୍ତି । ଆଜିକାଲି ବହୁଳଭାବେ ଯୁବ ସମାଜ ଗ୍ରାମା□ଳରୁ ସହରାଭିମୁଖୀ ହେବାରୁ ଗାଁରେ ବୟସ୍କଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛି । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ୯୦% ଲୋକ ଅଣକୁଶଳୀ ଏବଂ ରୋଜଗାର ଶୂନ୍ୟ ଥିବାରୁ ସାମାଜିକ ନିରାପ□ା, ପେନ୍‌ସନ୍, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟବୀମା ଆଦିଠାରୁ ଅପହ□ ଦୂରରେ ରହିଥାନ୍ତି । ତେଣୁ ଏମାନେ ପାରୁଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ (ଅବସର ବୟସ ଅତିକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ) ପରିଶ୍ରମ କରି ପେଟ ପୋଷନ୍ତି ଏବଂ ତାପରେ ରୋଗଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ପରିତ୍ୟକ୍ତ ଏବଂ ଅବହେଳିତ ହୋଇ ଜୀବନ କଟାନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ସମସ୍ୟାର ଗମ୍ଭିରତା ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱ ପ୍ରତି ସରକାର ମଧ୍ୟ ଯେତିକି ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବା କଥା ଦେଉନାହାନ୍ତି ।

ବୟସ୍କ ମାନଙ୍କ ଜୀବନ ଶୈଳୀ କଥା ଚିନ୍ତା କଲାବେଳେ ମୁଖ୍ୟତଃ ସେମାନଙ୍କ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସମସ୍ୟା ଗୁରୁତର ବୋଲି ଜଣାପଡ଼େ । ଏଥିପାଇଁ ସେମାନେ ଅନ୍ୟର ସାହାଯ୍ୟ ପ୍ରାର୍ଥୀ

ହୋଇଥାନ୍ତି । କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ସାମାଜିକ ନ୍ୟାୟ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ ଦ୍ୱାରା ୨୦୧୧ ମସିହାର ରିପୋର୍ଟରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ଯେ ସହରରେ ବାସ କରୁଥିବା ପ୍ରତି ୧୦୦୦ ବୟସ୍କଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ୧୬୦ ଜଣ ହୃଦ୍‌ରୋଗୀ ଅଟନ୍ତି । ମୂତ୍ରରୋଗ ଏବଂ ଗଣ୍ଠିବାତ ରୋଗୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ତ ନ କହିବା ଭଲ । ସେହିପରି ଦେଖି, ଶୁଣି ନ ପାରୁଥିବା, ଚାଲିବାରେ ଅକ୍ଷମ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଗ୍ରାମା□ଳରେ ୬୪ ହେଲାବେଳେ, ସହରରେ ୫୫ ଅଟେ । Neurosciences in Rural Practice ନାମକ ଜର୍ଣ୍ଣାଲ ୨୦୧୧ରେ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲା ଯେ ଭାରତରେ ପ୍ରାୟ ୨୨% ବୟସ୍କ ବ୍ୟକ୍ତି ମାନସିକ ରୋଗୀ ଅଟନ୍ତି । ଏହି ରୋଗଗୁଡ଼ିକ ପରସ୍ପର ସହ ସଂଯୁକ୍ତ ଅଟନ୍ତି । AIIMSର ଡାକ୍ତର ଏ.ବି. ଦେ ଙ୍କ ମତରେ ବୟସ ବୃଦ୍ଧି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶରୀରର ଅବନତି ହେବା ଏବଂ ରୋଗରେ ପଡ଼ିବା ଏକ ସାଧାରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟା, ଯେଉଁଥିପାଇଁ ଚିକିତ୍ସାର ପ୍ରୟୋଜନ ରହିଛି । ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅନ୍ୟ ଏକ ବାଧକ ହେଲା ଏହି ଯେ ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକେ ନିଜ ରୋଗ ସଂପର୍କରେ ଜାଣି ନ ଥାନ୍ତି । ଏହି ରୋଗମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ରକ୍ତଚାପ, କର୍କଟ ଏବଂ ହୃଦ୍‌ରୋଗ ମୁଖ୍ୟ ଅଟେ । ଏହାର ଅନେକ ଲକ୍ଷଣ ପ୍ରକାଶ ପାଇ ଥିଲେହେଁ, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ଜନିତ ବୋଲି ଏମାନେ ହେୟଜ୍ଞାନ କରିଥାନ୍ତି । ୨୦୧୨-୧୩ରେ ଏହିପରି ୬୦ ବର୍ଷରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ୧୬୪୩ ରୋଗୀଙ୍କୁ ନେଇ ଏକ ସର୍ବେକ୍ଷଣ କରାଯାଇଥିଲା । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ୩୦% ଚିକିତ୍ସାର ପ୍ରଥମ ମାସରେ, ଏବଂ ୧୫% ବର୍ଷ ଶେଷଆଡ଼କୁ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରିଥିଲା । ଏମାନଙ୍କ ଚିକିତ୍ସା ପାଇଁ Geriatricianଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । କାରଣ ଜଣେ ବୟସ୍କ ରୋଗୀ ଏକ ସଙ୍ଗେ ରକ୍ତଚାପ, ମଧୁମେହ ଏବଂ ସ୍ନାୟୁରୋଗରେ ପିଡ଼ିତ ହୋଇ ଥାଇ ପାରେ । ଏଥିପାଇଁ ସାଧାରଣ ଭାବେ ତିନିଜଣ ଡାକ୍ତରଙ୍କ ଚିକିତ୍ସା ଆବଶ୍ୟକ କରେ । ଫଳରେ ସେ ଖର୍ଚ୍ଚାନ୍ତ ହୋଇଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଜଣେ Geriatric ଡାକ୍ତର ଏକ ସଙ୍ଗେ ୩ଟି ରୋଗର ଚିକିତ୍ସା କରିପାରେ । ଏଥିପାଇଁ ଜରାରୋଗୀ ଚିକିତ୍ସାଳୟ ବା Geriatric Hospital ଖୋଲିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । National Programme for Health Care of the Elderly (NPHCE) (୨୦୧୦) ଜୁନ୍ ରେ ସ୍ଥାପିତ) ଙ୍କ ପ୍ରଥମ କାର୍ଯ୍ୟ ହିସାବରେ ଦେଶରେ ଏଥିସଂପର୍କୀୟ ୮ଟି ସୁପର ସ୍ପେଶିଆଲିଟି ହସ୍‌ପିଟାଲ, ୨୧ଟି ରାଜ୍ୟର ୧୦୦ଟି ଜିଲ୍ଲାରେ ୨୦୧୦-୧୨ ମଧ୍ୟରେ ଏପରି ହସପିଟାଲ୍ ଖୋଲିବାର ଯୋଜନା କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ପରବ□ୀ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ୨୦୧୨-୧୭ ମଧ୍ୟରେ ଆଉ ୫୪୦ ଜିଲ୍ଲାକୁ ସଂପ୍ରସାରିତ କରିବାର ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଦୁଃଖର କଥା ଏହି ଯୋଜନା କେବଳ କାଗଜ ପତ୍ରରେ ରହିଗଲା । ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମଗ୍ର ଦେଶରେ କେବଳ ଆଠଟି ଡାକ୍ତରଖାନା (OPD) ଏବଂ ୬ଟି ଡାକ୍ତରଖାନା Indoor Patientଙ୍କ ପାଇଁ ଖୋଲା ଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ ଏହି ଡିପାର୍ଟମେ□ର ଡାକ୍ତରଙ୍କ ମତରେ ରୋଗୀଙ୍କ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରିହାତି ଦରର ଔଷଧ ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ପରୀକ୍ଷଣ ପାଇଁ ଅର୍ଥର ଅଭାବ ରହିଛି । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗେ ଯେ ଭାରତ ଭଳି ଏକ ବିଶାଳ ଦେଶରେ National Policy on Older Persons ସ୍ୱାଧିନତାର ବହୁବର୍ଷପରେ ଅର୍ଥାତ୍ ୧୯୯୯ରେ ପେଶ୍ କରାଯାଇଥିଲା କିନ୍ତୁ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହାର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରୂପରେଖ ସ୍ଥିର ହୋଇନାହିଁ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରୟୋଗ ଆଜିବି ଅସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରହିଛି । ବୃଦ୍ଧାବସ୍ଥାରେ ଆର୍ଥିକ ଦୁରାବସ୍ଥା, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସମସ୍ୟା କୁ ଅଧିକ ଉତ୍କଟ କରେ ଏକାକୀତ୍ୱବୋଧ ବା Loneliness । ଏପରି ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜକୁ ଅସହାୟ ବୋଧ କରନ୍ତି, କାରଣ ତାଙ୍କର ଆଗ ପଛରେ କେହି ନଥାନ୍ତି ।

ଏହି ଅସହାୟବୋଧରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାକୁ ଜରାନିବାସ ବା Old age home ଏକ ବିକଳ୍ପ ବୋଲି ଧରାଯାଇ ପାରେ । ଏହାର ମଧ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଭେଦ ରହିଛି । ଯେପରିକି ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ କିମ୍ବା ବେସରକାରୀ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ସଂସ୍ଥା । ୧୯୯୨ ମସିହାରେ ବୟସ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ବାସସ୍ଥାନ, ଖାଦ୍ୟ, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସୁରକ୍ଷା ଏବଂ ମନୋରଞ୍ଜନର ସୁବିଧା ଯୋଗାଇବାକୁ ଏକ ସମନ୍ୱିତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆରମ୍ଭ କରା ଯାଇଥିଲା । କେତେକ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଂସ୍ଥାଙ୍କୁ ପ୍ରାୟ ୯୦% ସବ୍‌ସିଡ଼ି ଯୋଗାଇ କେତୋଟି ଜରାନିବାସ ସ୍ଥାପନ କରାଗଲା । ଏହି ସଂସ୍ଥାର ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ଅତିରିକ୍ତ ବାର୍ଷିକ ଟ୭୭,୦୦୦ ର ଅନୁଦାନ ପ୍ରଦାନର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଗଲା । କିନ୍ତୁ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ମାତ୍ର ୩୫୨ଟି ଏପରି ନିବାସ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଛି । ବୟସ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଆଇନଗତ ସହାୟତା ଦେବାକୁ ୨୦୦୭ ମସିହାରେ Maintenance and Welfare of Parents and Senior Citizens Act ପ୍ରବ□ନ କରାଗଲା । ଏହି ଆଇନ୍‌ରେ ବରିଷ୍ଠ ନାଗରିକଙ୍କୁ ଉପେକ୍ଷା କରିବା କିମ୍ବା ଘରୁ ତଡ଼ିଦେଲେ ଦଣ୍ଡବିଧାନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । ଏହାଛଡ଼ା ଜରାନିବାସ ସ୍ଥାପନ, ବୟସ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଧନ, ଜୀବନର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଏଥିରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । ହେଲେ ଆମ ଦେଶରେ କେତେ ବୟସ୍କ ବ୍ୟକ୍ତି

ଶିକ୍ଷିତ ଏବଂ ସଚେତନ ଯେ ସେମାନେ ଆଇନ ଓ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଆଶ୍ରୟ ନେବେ। ୨୦୧୦ରେ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ପରିବାର କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗ ତରଫରୁ NPHCE (National Programme for Health Care of the Elderly) ନାମକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ପ୍ରବ□ନ କରାଗଲା କିନ୍ତୁ ଏହା କେବଳ ଘୋଷଣାରେ ରହିଗଲା, ନା ଏଥିପାଇଁ ଅର୍ଥବରାଦ କରାଗଲା ନା ବରାଦ ହୋଇଥିବା ସ୍ୱଳ୍ପ ଅର୍ଥକୁ ଖର୍ଚ୍ଚ କରାଗଲା।

ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଜରାନିବାସର ମଡେଲ୍

୧. ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ କଲୋନୀ:-

ଏହି କ୍ଷେତ୍ରପାଇଁ ଆପଣଙ୍କୁ ବହୁ ପୂର୍ବରୁ ଅର୍ଥବିନିଯୋଗ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ। ଅର୍ଥାତ୍ ଆପଣଙ୍କୁ ୩୦ ବା ୪୦ ବର୍ଷ ହେବା ସମୟରେ ଏକ ବିଲ୍ଡର ସାଂଗରେ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରେସନ୍ କରିବାକୁ ହେବ। ଏହା କେବଳ ସନ୍ତାନ ପରିତ୍ୟକ୍ତା, ଅସହାୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ। ରାଜସ୍ଥାନର ଆଲ୍ୱାର୍ ଜିଲ୍ଲାର ଭିୱାଣ୍ଡିରେ ଆଶିଆନା ଉତ୍ସବ ନାମକ ଏପରି ଏକ ଗୃହ ରହିଛି। ଏଠାକାର ୬୫୦ ଫ୍ଲାଟ୍ ମଧ୍ୟରୁ ୪୫୮ଟି ରେ ଏହିପରି ବୟସ୍କ ବ୍ୟକ୍ତି ରହୁଛନ୍ତି। ଏଠାରେ ଅନବରତ ପାଣି, ବିଜୁଳି ଏବଂ ଲିଫ୍‌ଟର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି।ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୃହକୁ ଇ□ରକମ୍ ଦ୍ୱାରା ସଂଯୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି। ଗ୍ରାହକ ସୁରକ୍ଷା ଏବଂ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ପ୍ରତି ଏଠାରେ ବିଶେଷ ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯାଏ। ମନୋରଞ୍ଜନ ତଥା ଆଧାତ୍ମିକ ବାତାବରଣ ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ଏଠାରେ ବିଭିନ୍ନ ସାଂସ୍କୃତିକ ଏବଂ ଧାର୍ମିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଆୟୋଜନ କରାଯାଏ। ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାସରେ କିଛିଦିନ ବନ୍ଧୁମିଳନ, ଜନ୍ମଦିନ ତଥା ବିବାହ ବାର୍ଷିକୀ ପାଳନ ପାଇଁ ଉପଯୋଗ କରାଯାଏ। କିନ୍ତୁ ଏହି ପ୍ରକାର ଗୃହ ଗରିବଙ୍କ ପହ□ ବାହାରେ। କାରଣ ଅନୁମାନ କରନ୍ତୁ ୨୦୦୪ ରେ ଏପରି ଏକ ଫ୍ଲାଟ୍‌ର ମୂଲ୍ୟ ଟ'୧୨ ଲକ୍ଷ ଏବଂ ମାସିକ ଖର୍ଚ୍ଚ ଟ'୨୫୦୦ ଥିଲା। କିନ୍ତୁ ଗରିବ ତଥା ନିମ୍ନ ମଧବି□ ପରିବାର ପାଇଁ ଅପେକ୍ଷାକୃତ କମ୍ ସୁବିଧା ଥିବା ପ୍ରାୟ ୭୦୦ ଏପରି ଜରାଗୃହ ଆମ ଦେଶରେ ରହିଛି। ପ୍ରକୃତରେ ଆମ ଦେଶରେ ଏପରି ୩ଲକ୍ଷ ଗୃହର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି। ଏହାର ନିୟମ ହେଲା, ବ□ଥିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆପଣ ଏ ଗୃହରେ ମାଲିକ କିନ୍ତୁ ମରିଗଲା ପରେ ଏହା ଅନ୍ୟ ହାତକୁ ଚାଲିଯିବ। କେତେକଙ୍କ ମତରେ ଏପରି ଗୃହ କେବଳ ରହିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ, ଏଠାରେ ୭୫ ବର୍ଷରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ବୟସ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପାଇଁ ଅନୁପଯୁକ୍ତ ଅଟେ। କାରଣ ଏପରି ବ୍ୟକ୍ତି ନିରୋଳା ଯତ୍ନ ଆବଶ୍ୟକ କରନ୍ତି।

୨. Home Care Centres:- ଏଠାରେ ବୟସ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସେବାରେ କୁଶଳୀ ପ୍ରଶିକ୍ଷିତ ଡାକ୍ତର ଏବଂ ପାରାମେଡ଼ିକାଲ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତ କରାଯାଏ । ସେମାନଙ୍କୁ ମେଗାଜିନ୍ ପଢ଼ିବା, ଆଲୋଚନା କରିବା, ଖେଳ ଖେଳିବା, ଇ-ମେଲ୍, ଫେସ୍‌ବୁକ୍ ଏବଂ ସ୍କାଇପ୍ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯାଏ। ରକ୍ତଚାପ, ରକ୍ତ ଶର୍କରାର ନିୟମିତ ପରୀକ୍ଷା ତଥା ଆଲ୍‌ଜାଇମର ଏବଂ ଡିମେନ୍‌ସିଆ ଭୋଗୁଥିବା ରୋଗୀଙ୍କ ପାଇଁ ଡାକ୍ତର ଏବଂ ଷ୍ଟାଫ୍ ନର୍ସଙ୍କ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଏ। ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଆଉ ଅଧିକ ଯତ୍ନ ଆବଶ୍ୟକ କରନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ମାସିକ ୧୨,୦୦୦ ରୁ ୧୪,୦୦୦ ଟଙ୍କା ବିନିମୟରେ ସେବାକାରୀ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଏ। ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ସୁଶ୍ରୁତ ନାମକ ଏକ ସଂସ୍ଥା ତରଫରୁ ଏପରି ଏକ ପରିବ□ତ ସେବାର ପ୍ରଚଳନ କରାଯାଇଛି। ଆପଣଙ୍କ ସେବାପାଇଁ ମାସିକ ୫୦୦୦ ଟଙ୍କାରେ ସେମାନେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପ୍ରାପ୍ତ ସେବାକାରୀଙ୍କୁ ଯୋଗାଇ ଦେଉଛନ୍ତି। ଏମାନେ ଆପଣଙ୍କ ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ ଅର୍ଥାତ୍ ବିଛଣା ପାରିବା, ବାଥ୍ ରୁମ୍ ସଫା କରିବାଠୁ ଆରମ୍ଭ କରି ରୋଷେଇ କରିବା, ଠିକ୍ ସମୟରେ ଔଷଧ ଖୁଆଇବା ପରି ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି ଏବଂ ଆପଣଙ୍କ ପରିବାର ସଦସ୍ୟ ପରି ଘରେ ଖାଇ, ପିଇ ରହନ୍ତି। କିନ୍ତୁ ଗବେଷଣାରୁ ଜଣାଯାଇଛି ଏପରି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଆପଣଙ୍କୁ ଅସହାୟତାରୁ ରକ୍ଷା କରିପାରେ କିନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କ ଜୀବନକାଳ ବୃଦ୍ଧିରେ ଆଦୌ ସହାୟକ ହୁଏ ନାହିଁ।

୩. ଆହ୍ଲାଦ ମଡେଲ:-

ରାଜସ୍ଥାନର କୁମ୍ଭଲଗଡ୍ ରେ ଏହି ମଡେଲ୍‌ର ଜରା ଗୃହ ତିଆରି କରାଯାଇଛି। ଏଠାକାର ଗୋଟିଏ କୋଠରୀ, ଯାହାର ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରାୟ ୧୨ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ତାକୁ ୨ ରୁ ୩ ଜଣ ଅଂଶୀଦାର ଭାବେ ନେଇ ପାରିବେ। ଏଠାରେ ଅନାଥ ତଥା ପିତାମାତା ଛେଉଣ୍ଡ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ମଧ ରଖାଯାଇଛି। ଏହି ଶିଶୁମାନଙ୍କୁ ବୟସ୍କମାନେ ନିଜର ସନ୍ତାନ, ସନ୍ତତି ଭଳି ପାଳନ କରନ୍ତି। ନିଜ ଅନୁଭୂତିକୁ ପାଥେୟକରି ଏହି ଶିଶୁମାନଙ୍କୁ ସେମାନେ ଶିକ୍ଷା ଦେବା ସହ ବିଭିନ୍ନ ବୈଷୟିକ ତାଲିମ ଦିଅନ୍ତି, ଯାହାକି ସେମାନଙ୍କୁ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଆତ୍ମନିର୍ଭରଶୀଳ ହେବାରେ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ। ଏହିପରି ଭାବେ ଜରାନିବାସର ଅନ୍ତେବାସୀମାନେ ନିଜ ସମୟ ତ କଟାନ୍ତି, ତା ସହ ସମାଜିକ ପ୍ରଗତିରେ ଅଂଶୀଦାର ହୋଇ ଆତ୍ମସନ୍ତୋଷ ମଧ ଲାଭ କରନ୍ତି। ଏମାନେ ବ□ଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ସଂସ୍ଥା ସେମାନଙ୍କ ଖାଇବା, ରହିବା ଏବଂ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ରକ୍ଷାର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ

ଭାର ବହନ କରିଥାନ୍ତି ।

ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅନ୍ୟ ଦେଶର ସ୍ଥିତି :-

ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ ଜରାଗ୍ରସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସ୍ଥିତି ଏବଂ ଜୀଇଁବାର ମାନ ସ୍ଥିର କରିବାକୁ Help Age International ଏବଂ UNDP ର ମିଳିତ ଉଦ୍ୟମରେ ଏକ ମାନକ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହାକୁ Global Age Watch Index ବା GAWI କୁହାଯାଏ। ୯୧ଟି ଦେଶକୁ ନେଇ ୨୦୧୩ରେ ହୋଇଥିବା ସର୍ଭେରେ ଭାରତର ସ୍ଥାନ ୭୩ ଅଟେ। ଭାରତ ତୁଳନାରେ ଅନେକ ଗରିବ ରାଷ୍ଟ୍ର ଯଥା- ଚିଲି, ବଲିଭିଆ ଏବଂ ଶ୍ରୀଲଙ୍କାର ସ୍ଥିତି ଅତି ଉଚ୍ଚରେ ରହିଛି । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୁପ ବଲିଭିଆର ସ୍ଥାନ ଏଠାରେ ୪୬। ଏହି ଦେଶର ୧୦.୪% ଜନତାଙ୍କୁ ବୃଦ୍ଧହିସାବରେ ଗଣନା କରାଯାଏ । ଏଠାରେ Renta Dignidad ନାମକ ଯୋଜନାରେ କୌଣସି ଅବସରକାଳୀନ ସୁବିଧା ପାଉ ନଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ବାର୍ଷିକ ୩୪୦ ଡଲାର ଏବଂ ସ୍ୱଳ୍ପ ପେନ୍‌ସନ ଭୋଗୀଙ୍କୁ ୨୫୫ଡଲାର ହିସାବରେ ଅନୁଦାନ ଦିଆଯାଏ। ଏହାର ଭରଣା ତେଲ, ଗ୍ୟାସ୍, ବିଭିନ୍ନ କଂପାନୀ ମାନଙ୍କଠାରୁ, ଟିକସ ଆକାରରେ ତଥା ଚାକିରୀରେ ଥିବା ବେସାମରିକ ଏବଂ ସାମରିକ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ବେତନର ୧୦% ଅର୍ଥ ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବ୍ୟୟ କରାଯାଏ। ପୁନଶ୍ଚ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିନ୍ନକ୍ଷମ ବୟସ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପାଇଁ ଚାକିରୀରେ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଦରମାର ୨୦% ସହଯୋଗ ରାଶି ଭାବେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଏ। ଏହାକୁ ପେନ୍‌ସନ ଆକାରରେ ୨୫ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦିଆଯାଏ କିନ୍ତୁ ତାପରେ ଏହାକୁ ସ୍ଥାୟୀ କରାଯାଏ । Renta Dignidad ର ଅର୍ଥ ହେଲା ବୟସ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ସାମାଜିକ ସୁରକ୍ଷା ସହ ଏକ ସମ୍ମାନଜନକ ଜୀବନ ଯାପନର ସୁଯୋଗ ଦେବା । ଚିଲି ଦେଶ ତ ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆହୁରି ଆଗୁଆ ଅଛି। ଏଇତଓ ମାନରେ ଏହାର ସ୍ଥାନ ୧୯। ଏଠାରେ Acceso Universal de Garantias Explicitas (AUGE) ନାମକ ବୀମାଯୋଜନା ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଛି ଯେଉଁଥିରେ ୬୬ଟି ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଜନିତ ସମସ୍ୟା ପାଇଁ ଆର୍ଥିକ ସହାୟତା ଦିଆଯାଏ। ଯେଉଁମାନଙ୍କ କିଛି ଆୟ ନଥାଏ, ସେମାନଙ୍କୁ ବୀମାପାଇଁ ପ୍ରିମିୟମ୍ ମଧ ଦେବାକୁ ପଡ଼େ ନାହିଁ। ସୁଖର କଥା ଏଠାକାର ଲୋକେ ବେସରକାରୀ ନର୍ସିହୋମ ଅପେକ୍ଷା ସରକାରୀ ହସପିଟାଲ୍‌ରେ ଚିକିତ୍ସିତ ହେବାକୁ ଭଲ ପାଆନ୍ତି । ଏଠାରେ ଚିକିତ୍ସାର ସମସ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ ଏହି ବୀମା ରାଶିରୁ ଭରଣା କରାଯାଏ । ଅନୁମାନ କରନ୍ତୁ ଏକ ଉନ୍ନତମାନର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟସେବା ଯୋଗାଇ ଦେବାକୁ ଏଠାକାର ସରକାର ବର୍ଷକୁ ପ୍ରାୟ ୮୬.୫ ମିଲିୟନ୍ ଡଲାର ଖର୍ଚ୍ଚ କରନ୍ତି। ଏଇଡିଓ ସ୍କେଲ୍‌ରେ ଭାରତର ପଡୋଶୀ ଶ୍ରୀଲଙ୍କା ୪୫ତମ ସ୍ଥାନରେ ରହିଛି ।

ଭବିଷ୍ୟତର ଭାରତ ପାଇଁ ଆହ୍ୱାନ :-

Help Age India ତରଫରୁ ପ୍ରକାଶିତ ତଥ୍ୟ ଯଦି ସତ୍ୟ ହୁଏ, ତେବେ ଆଗାମୀ ଦଶନ୍ଧି ଜରାଜନିତ ସମସ୍ୟାରେ ଭାରତକୁ ଅତିଷ୍ଠ କରି ପକାଇବ। କାରଣ ଆମର ସମସ୍ୟା ଗୋଟିଏ ନୁହଁ। ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ସମସ୍ୟାର ସୂତ୍ର ବହୁବିଧ ଅଟେ । ଯେପରିକି ଦେଶର ବୟସ୍କ ମାନଙ୍କ ମଧରୁ ୭୫% ଗ୍ରାମା□ଳ ଅଧିବାସୀ ଅଟନ୍ତି। ସେମାନଙ୍କ ମଧରୁ ୭୦.୩% ପୁରାପୁରି ଅଶିକ୍ଷିତ। ଏମାନଙ୍କ ମଧରୁ ୯୦% ଅଣସଂଗଠିତ କ୍ଷେତ୍ରରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବାରୁ ପେନ୍‌ସନ ଏବଂ ପ୍ରୋଭିଡେ□ ଫଣ୍ଡରୁ ବ□ିତ ରହନ୍ତି। ୬୦ ବର୍ଷରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ମହିଳାଙ୍କ ମଧରୁ ୫୮% ବିଧବା, ସ୍ୱାମୀ ପରିତ୍ୟକ୍ତା କିମ୍ବା ଅବିବାହିତ ଅଟନ୍ତି। ତେଣୁ ଏମାନେ ଏକାକୀ ରହିବାକୁ ଏକ ରକମ ବାଧ। ଏମାନଙ୍କ ସୁରକ୍ଷା ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତି ତାଙ୍କ ଅନାଗତ ଭବିଷ୍ୟତର ଏକ ଦୁଃଖଦ ସ୍ଥିତି ବର୍ଣ୍ଣନା କରୁଛି ।

ସରକାରଙ୍କ ଦାୟିତ୍ୱ :-

ସମ୍ବିଧାନ ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରତ୍ୟେକ ନାଗରିକର ବ□ିବାର ଅଧିକାର ରହିଛି, ତାହା ପୁଣି ଉପଯୁକ୍ତ ସମ୍ମାନ ସହ। କିନ୍ତୁ ଏ ଦେଶରେ ଶିକ୍ଷା ଓ ସଚେତନତାର ଅଭାବ ଯୋଗୁଁ ବୟସ୍କ ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜ ଅଧିକାର ସଂପର୍କରେ ଅଜ୍ଞ ଅଟନ୍ତି । ସରକାରଙ୍କ ପାଖରେ ଦାବି କରିବା ସେମାନେ ଜାଣନ୍ତିନି । ନିଜ ପରିବାର ଦ୍ୱାରା ଲା□ିତ, ଅପମାନିତ ହୋଇ ଏକ ଅବହେଳିତ ଜୀବନ ଯାପନ କରିବାକୁ ସେମାନେ ଭାଗ୍ୟ ଦୋଷ ବୋଲି ଭାବିଥାନ୍ତି । ସ୍ୱାଧିନତାର ୬୭ବର୍ଷ ବିତି ଯାଇଥିଲେ ମଧ କୌଣସି ସରକାର ଜରାଜନିତ ସମସ୍ୟାକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇ ନାହାନ୍ତି । ରାଜନୈତିକ ଦଳ ବଦଳିଛି, ଶାସନ ବଦଳିଛି କିନ୍ତୁ ଦେଶର ବରିଷ୍ଠ ନାଗରିକମାନଙ୍କ ପାଇଁ କିଛି ଯୋଜନା ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ନାହିଁ । ପୂର୍ବ ପରିସ୍ଥିତି ଆଉ ନାହିଁ । ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ଏକ ମୁଖ୍ୟ ଅଂଶର ନାଗରିକଙ୍କ ଅଜ୍ଞତାକୁ ଯଦି ଅଣଦେଖା କରାହୁଏ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ଅବହେଳିତ ଅବସ୍ଥାରେ ଛାଡ଼ି ଦିଆଯାଏ, ତେବେ ମାନବାଧିକାରର ଉଲ୍ଲଂଘନ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଅସନ୍ତୋଷର ବାତାବରଣ ଗଢ଼ି ଉଠିବ ।

ସମାଧାନର ସୂତ୍ର :

୧. ଏହି ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ପାଇଁ ପ୍ରଥମତଃ ସରକାରଙ୍କ ଆନ୍ତରିକତା ରହୁ ।

୨. ଏଥିପାଇଁ ଏକ ଦୀର୍ଘ ମିଆଦୀ ଯୋଜନା

ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇ ତାର ରୂପାୟନ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ଅବଧି ନିରୂପଣ କରାଯାଉ ।

୩. ଯଦି ଜରାନିବାସ ନିର୍ମାଣକୁ ପ୍ରାଥମିକତା ଦିଆଯାଏ, ତେବେ ଏହିପରି ୩ଲକ୍ଷ ଗୃହ ନିର୍ମାଣର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି, ଯାହାକି ସ୍ୱଳ୍ପ ସମୟରେ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।

୪. ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବୀମା ଯୋଜନାକୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ କରାଯାଉ । ଏହି ସୁବିଧା ଗରିବ, ଖଟିଖିଆ ଏବଂ ରୋଜଗାର ନଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପାଇଁ ବିନାମୂଲ୍ୟରେ ଯୋଗାଯାଉ ।

୫. ପିତାମାତାଙ୍କ ଯତ୍ନ ନେବା ସନ୍ତାନର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ଏଥିରେ ଖିଲାପ କରୁଥିବା ସନ୍ତାନ ସନ୍ତତିଙ୍କୁ ଆଇନ୍ ଅନୁଯାୟୀ ଦଣ୍ଡ ବିଧାନ କରାଯାଉ । କିନ୍ତୁ ଏଥିପାଇଁ ବୃଦ୍ଧ ପିତାମାତାଙ୍କୁ କୋର୍ଟ ପରିସରକୁ ଟଣା ନଯାଉ ।

୬. ଏକାକୀ ରହୁଥିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ପିତା, ମାତା ବା ବୟସ୍କମାନଙ୍କ ନାମ ପଞ୍ଜୀକରଣ କରାଯାଉ । ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ହେଲ୍‌ପଲାଇନ୍ ରହୁ, ଯଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ନିଜର ସୁବିଧା ଅସୁବିଧା ଜଣାଇ ପାରିବେ ।

୭. ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ସଫଳ ରୂପାୟନ ପାଇଁ PPP ମୋଡ୍‌ରେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହାତକୁ ନିଆଯାଉଏବଂ ଏଥିପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଅର୍ଥର ଭରଣା କରିବାକୁ କର୍ପୋରେଟ ଜଗତ ଉପରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଲେଭି ବା ଟିକସ ବସାଯାଉ ।

୮. ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜିଲ୍ଲାର ହେଡ୍‌କ୍ୱାଟରରେ Geriatric ward ଖୋଲାଯାଇ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର Geriatricianଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଚିକିତ୍ସାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଉ ।

ବେଶୀ ବର୍ଷ ବଞ୍ଚିବା କାହା ପାଇଁ ଅଭିଶାପ ତ କାହାପାଇଁ ଆଶୀର୍ବାଦ କିନ୍ତୁ ଏହା କାହାରି ହାତରେ ନାହିଁ । ତଥାପି, ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିଠାରୁ ତାର ଜୀବନକାଳର ସମସ୍ତ ଶ୍ରମ ଜାତି ଏବଂ ଦେଶର ଉନ୍ନତିରେ ବ୍ୟୟ ହୋଇଛି ଆଜି ତାଙ୍କୁ ପରିତ୍ୟକ୍ତ ଅବସ୍ଥାରେ ଛାଡ଼ିଦେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ବଞ୍ଚିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏକ ସମ୍ମାନର ଜୀବନ ଯାପନ ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ଦେବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଷ୍ଟ୍ରର ପରମ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅଟେ । ■■

ଏନ୍.ଏ.ସି. ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, ବୁର୍ଲା, ସମ୍ବଲପୁର (ଓଡ଼ିଶା), ୭୬୮୦୧୭

ପୃଷ୍ଠା୪୭ର ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ

ଷ୍ଟଡିଜ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା, ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ଥିଙ୍କ ଟ୍ୟାଙ୍କ ଫୋରମ ଗଠନ କରିବା, ଉଚ୍ଚସ୍ତରୀୟ ଭାରତ-ଚୀନ ଗଣମାଧ୍ୟମ ଫୋରମ ଗଠନ କରିବା, କୁନମିଙ୍ଗରେ ଏକ ଯୋଗ କଲେଜ ପ୍ରତିଷ୍ଠା, ଭାରତର ସାଂସ୍କୃତିକ ସମ୍ପର୍କ କେନ୍ଦ୍ର ଓ ଯୁନାନ ଜାତୀୟ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ମଧ୍ୟରେ ଯୋଗ କଲେଜ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ନେଇ ସହଯୋଗିତା ଆଦି ପଦକ୍ଷେପ ଜରିଆରେ ଦୁଇ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବ ବୋଲି ଆଶା ବ୍ୟକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା ।

କୈଳାସ ମାନସରୋବର ଯାତ୍ରା ଅବସରରେ ଭାରତୀୟ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଙ୍କ ସକାଶେ ଶୁଭ ଖବର ରହିଛି । ଏହି ଯାତ୍ରା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତୀୟ ତୀର୍ଥ ଯାତ୍ରୀ ଅସୁବିଧା ଭୋଗ କରୁଛନ୍ତି । ତେଣୁ ସିକିମର ନାଥୁ ଲା ପାସ ଦେଇ ଭାରତୀୟ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ଯିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତ-ଚୀନ ସହମତ ହୋଇଛନ୍ତି । ସମ୍ପ୍ରତି ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ଲିପୁଲେଖ ପାସ ଦେଇ ମଧ୍ୟ ଯାତ୍ରୀମାନେ ମାନସରୋବର ଯାଉଛନ୍ତି । ନାଥୁ ଲା ପାସ ଦେଇ ଯାତ୍ରା କଲେ ଯାତ୍ରା ସହଜସାଧ୍ୟ ହୋଇପାରିବ । କାରଣ ଏହି ପଥ ସରଳ ।

ପର୍ଯ୍ୟଟନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ସହଯୋଗର ହାତ ବଢ଼ାଇଛନ୍ତି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦି । ଚୀନ ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କ ସକାଶେ ସେ ଇ-ଭିସା ସୁବିଧା ଘୋଷଣା କରିଛନ୍ତି । ଏହି ଘୋଷଣା ସେ ବେଜିଂର ସିଂହୁଆ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ କରିବାବେଳେ ବ୍ୟାପକ ଉତ୍ସାହ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୋଇଥିଲା । ଚୀନ ବୈଦେଶିକ ମନ୍ତ୍ରୀ ଓ୍ୱାଙ୍ଗ ୟି ଏହାକୁ ଏକ ଉପହାର ବୋଲି ବିବେଚନା କରିଥିଲେ । ଏହା ଏକ ଖୁସିର ଖବର ଏବଂ ଏଥିପାଇଁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦି ଧନ୍ୟବାଦର ପାତ୍ର ବୋଲି ସେ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ । ୨୦୧୫ରେ ଚୀନରେ ଭିଜିଟ ଇଣ୍ଡିଆ ଇୟର ଓ ୨୦୧୬ରେ ଭିଜିଟ ଚୀନ ଇୟର ଅବକାଶରେ ଦୁଇ ଦେଶର ଜନଗଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏହା ନୂଆ ସମ୍ପର୍କର ସେତୁ ଖୋଲିଛି । ସେହିପରି ସିନେମା ନିର୍ମାଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସହଯୋଗିତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । ସାଂସ୍କୃତିକ ବିକାଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସିନେମାକୁ ମାଧ୍ୟମ କରାଯାଇଛି । ଅତିଜନପ୍ରିୟ ଭାରତୀୟ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ପିକେ ଓ ଥ୍ରୀ ଇଡିୟଟସ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଛି । ସିନେମା ଜରିଆରେ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ସାଂସ୍କୃତିକ ସମ୍ପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତ ଓ ଚୀନ ମିଳିତ ପଦକ୍ଷେପ ନେବା ଦିଗରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦିଙ୍କ ଭୂମିକା ଐତିହାସିକ । ■■

ଜୈବିକ କୃଷି ଏବଂ ଏହାର ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା

• ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ଦାଶ

କ୍ରମ ବର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଣୁ ଜନ ସଂଖ୍ୟାର ଖାଦ୍ୟ ନିରାପ□ା ପାଇଁ କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ଏଥି ସହିତ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଥିବା ରାସାୟନିକ ସାର, କୀଟନାଶକ ଏବଂ ବିଷାକ୍ତ ପଦାର୍ଥଜନିତ ପରିବେଶ ପ୍ରଦୂଷଣ ଏବଂ ମନୁଷ୍ୟ ତଥା ପ୍ରାଣୀସଂପଦର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ପ୍ରତି ମଧ୍ୟ ଆମକୁ ଧ୍ୟାନ ଦେବାକୁ ହେବ । ପ୍ରଥମ ସବୁଜ ବିପ୍ଳବର ସଫଳ ପ୍ରୟୋଗ ଫଳରେ କେତେକ ରାଜ୍ୟରେ ଫସଲ ଅମଳ ବୃଦ୍ଧି ଏକ ସ୍ଥିତାବସ୍ଥାରେ ପହ□ିଛି । ବିଗତ ପା□ ଦଶନ୍ଧି ମଧ୍ୟରେ ସଘନ କୃଷି, ପ୍ରାକୃତିକ ଉତ୍ସ, ଜୈବ ବିବିଧତା ଏବଂ ପରିବେଶ ପ୍ରତି କ୍ଷତିକାରକ ବୋଲି ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇସାରିଛି । ସଘନ କୃଷିର ବିଭିନ୍ନ ତ୍ରୁଟି ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଉଥିବାରୁ ଜୈବିକ କୃଷି ପରି ଏକ ବିକଳ୍ପ କୃଷି ପଦ୍ଧତିର ଅନ୍ୱେଷଣ କରାଯାଉଛି ।

ଜୈବିକ କୃଷି ଯୋଗୁଁ ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷିତ ହେବା ସହିତ ମନୁଷ୍ୟ ତଥା ପ୍ରାଣୀ ସଂପଦର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ପ୍ରତି ମଧ୍ୟ ବିପଦ ନଥାଏ ଏବଂ କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥାଏ । ବିଶ୍ୱ ଜଗତିକରଣ ଏବଂ ଗ୍ୟାଟ୍ ଚୁକ୍ତି ଫଳିରେ ଆଜି ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱ ଗୋଟିଏ ବଜାରରେ ପରିଗଣିତ ହୋଇଯାଇଛି ।

୧୯୮୧ ମସିହାରେ ଜୈବିକ କୃଷି ଉପରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିବା ଆଟଲା□ା ସମ୍ମିଳନୀ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ ଜୈବିକ କୃଷି ପଦ୍ଧତି ପ୍ରତି ଆଗ୍ରହକୁ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିପାରିଛି । ପରିବେଶ ପ୍ରଦୂଷଣ ସହ ବିଶ୍ୱ ଉ□ପ୍ତିକରଣ ଏବଂ ଜଳବାୟୁ ପରିବ□ିନ ମଧ୍ୟ କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧିରେ ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ । ତେଣୁ ବିଶ୍ୱ ଉତପ୍ତିକରଣ, ଜଳବାୟୁ ପରିବ□ିନ, ରାସାୟନିକ ବିଷାକ୍ତ ପଦାର୍ଥ ଜନିତ ପରିବେଶ, ପ୍ରଦୂଷଣ, ମନୁଷ୍ୟ ତଥା ପ୍ରାଣୀ ସଂପଦର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟର ସୁରକ୍ଷାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଆମ ଦେଶର ଓଡିଶା ସମେତ ପୂର୍ବା□ଳ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ସବୁଜ ବିପ୍ଳବକୁ ପାଇଲଟ୍ ପ୍ରୋଜେକ୍ଟ ହିସାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ଏହି ଦ୍ୱିତୀୟ ସବୁଜ ବିପ୍ଳବରେ କମ୍ ବା ବିନା ରାସାୟନିକ ସାର ଏବଂ କୀଟନାଶକ ବ୍ୟବହାର କରି କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ପ୍ରୟାସ କରାଯାଇଛି । ଜୈବିକ କୃଷି, ଧାଡିରୁଆ, ଧାଡିବୁଣା ଏବଂ ଶ୍ରୀ ପଦ୍ଧତି ଧାନ ଚାଷ ପରି କେତେକ ଚାଷପଦ୍ଧତିକୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ସବୁଜ ବିପ୍ଳବରେ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦିଆଯାଉଛି । ଜୈବିକ କୃଷିରେ ଯଥା ସମ୍ଭବ ଫସଲ ପରିବ□ିନ, ଫସଲର ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ ବ୍ୟବହାର, ପଶୁପକ୍ଷୀଙ୍କ ଠାରୁ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଥିବା ଖତ, ଛୁଇଁ ଜାତୀୟ ଫସଲର ସବୁଜ ଖତ, କୃଷି କ୍ଷେତ୍ର ନଷ୍ଟାବଶେଷ ଏବଂ ରୋଗ ପୋକର ଜୈବିକ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ

ମାଧ୍ୟମରେ ମାଟିର ଜୈବ ବିବିଧତା ଏବଂ ଉତ୍ପାଦକତା ଶକ୍ତି ରକ୍ଷାକରି ଉଦ୍ଭିଦର ଖାଦ୍ୟ ସାର ଯୋଗାଣ, କୀଟ, ଘାସ ଏବଂ ରୋଗ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଉଛି । ଜୈବିକ କୃଷି ଧାରାବାହିକ, ପ୍ରାକୃତିକ ଉତ୍ସ ଓ ସୁସ୍ଥ ପରିବେଶ ମଧ୍ୟରେ ମାଟିର ଉତ୍ପାଦକତା, ଉର୍ବରତା, ଜୈବ ବିବିଧତା, ଏବଂ ରୋଗ ପୋକ ପରିଚାଳନା ପଦ୍ଧତିକୁ ବଜାୟ ରଖେ ।

୨୦୦୬ ମସିହା ଫେବୃୟାରୀ ମାସରେ ଦୁବାଇଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିବା ବିଷାକ୍ତ ରାସାୟନିକ ପରିଚାଳନା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀକ ସମ୍ମିଳନୀରେ ସଂକଳ୍ପ ଅନୁଯାୟୀ ୨୦୨୦ ମସିହା ସୁଦ୍ଧା ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ ବିଷାକ୍ତ ରାସାୟନିକ ଏବଂ କ୍ଷତିକାରକ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ/ପଦାର୍ଥର ସୁପରିଚାଳନା ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଛି । ଏଥିପାଇଁ ପେଷ୍ଟିସାଇଡସ ଆକ୍ସନ ନେଟୱାର୍କ ନାମରେ ଏକ ଅଣ ଲାଭଦାୟକ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ସଂସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ଗଠନ କରାଯାଇଛି । ଏହି ସଂସ୍ଥାର କେନ୍ଦ୍ର ବିଶ୍ୱର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଯଥା ୟୁରୋପ, ଆଫ୍ରିକା, ଏସିଆ/ପାସିଫିକ, ଲାଟିନ ଆମେରିକା, ଉ□ର ଆମେରିକା ଏବଂ ଜର୍ମାନୀରେ ଖୋଲା ଯାଇଛି । ଏହି ସଂସ୍ଥାର ବିଶେଷତ୍ୱ ହେଲା ବିଭିନ୍ନ ଦେଶକୁ ବୈଷୟିକ ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଯୋଗାଇ ତାର ମୁଖ୍ୟ ସଂକଳ୍ପକୁ ସାକାର କରିବା ଏବଂ ଜୈବିକ କୃଷିକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରିବା ।

ଆମ ରାଜ୍ୟର ଭୌଗୋଳିକ ଅବସ୍ଥିତି, ଜଳବାୟୁ, ମାଟି ଏବଂ ସାମାଜିକ ତଥା ଅର୍ଥନୈତିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ତଥ୍ୟ ଏଥିପାଇଁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନୁକୂଳ । କେବଳ ଏଥିପାଇଁ ଆମ ଚାଷୀମାନଙ୍କର ନିଷ୍ଠା, ପ୍ରଗାଢ଼ ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତି, ତଥା ଆତ୍ମ ବିଶ୍ୱାସ ଏବଂ ଦୃଢ଼ ମାନସିକତା ଆବଶ୍ୟକ । ଏବେ ମଧ୍ୟ ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ଆଦିବାସୀ ବହୁଳ ଅଧିକାଂଶ ଗ୍ରାମରେ ଚାଷୀମାନେ ଚିରାଚରିତ ଢଙ୍ଗରେ ବିନା ରାସାୟନିକ ସାର ଏବଂ କୀଟନାଶକରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଫସଲ ଉତ୍ପାଦନ କରୁଛନ୍ତି । ଏହି ଗ୍ରାମଗୁଡିକରେ ଜଳସେଚନର ସୁବିଧା ଦେଖି କିମ୍ବା ଜଳସେଚନ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥାକରି ସୁବିଧାରେ ଜୈବିକ କୃଷିକୁ ଆଗେଇ ନେଇ ହେବ । ଆମର ଖାଉଟିମାନେ ମଧ୍ୟ ନିଜର ରୁଚି ଏବଂ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ପ୍ରତି ଧିରେ ଧିରେ ଅଧିକ ସଚେତନ ହେଲାପରି ମନେ ହେଉଛନ୍ତି । ତେଣୁ ବଜାରରେ ଜୈବିକ କୃଷି ଜାତ ପଦାର୍ଥ ପ୍ରତି ଆମ ଖାଉଟିମାନଙ୍କର ଅଧିକ ପସନ୍ଦ । ଆବଶ୍ୟକ ପଡିଲେ ବଜାରରୁ ଉଚ୍ଚ ଦରରେ ଖାଉଟିମାନେ ମଧ୍ୟ ଜୈବିକ କୃଷିଜାତ ପଦାର୍ଥକୁ କ୍ରୟ କରିବାରେ କୁଣ୍ଠାବୋଧ କରୁନାହାନ୍ତି; ଅଦା, ହଳଦୀ ପରି ପନିପରିବା, ଧାନ ଇତ୍ୟାଦି ଚାଷକୁ ମଧ୍ୟ ଜୈବିକ ଉପାୟରେ, ସୁବିଧାରେ ଏବଂ କମ୍ ଖର୍ଚ୍ଚରେ କରିହେବ ।

ଜୈବିକ ଚାଷରେ ରାସାୟନିକ ସାର ପରିବର୍ତ୍ତେ ପ୍ରଚୁର ଗୋବର ଖତ, ଜିଆଖତ, କମ୍ପୋଷ୍ଟଖତ, ପୋଖରୀର ପଙ୍କ, ପଟୁମାଟି, ନଦୀ ଏବଂ ପୋଖରୀର କାଦୁଅ, ସବୁଜ ସାର, ଫସଲ ନଷ୍ଟାବଶେଷର ପୁନଃ ବ୍ୟବହାର, ନାଳନର୍ଦ୍ଦମା ମଇଳା ପରି ଘରୋଇ ଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ଶିଳ୍ପ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ପୁନଃ ବ୍ୟବହାର, ଆଜୋସ୍ପିରସ୍ଲ, ଆଜୋଟୋବାକ୍ଟର, ରାଇଜୋବିୟମ୍, ଫସଫୋବ୍ୟାକଟେରିଅମ୍, ଭି.ଏମ୍ ଭଳି କେତେକ ଜୈବିକ ସାରକୁ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ । ସେହିପରି ଫସଲ ବଦଳାଇ, ଜମିକୁ ଭଲ ଭାବରେ ହଳକରି, ମୃ□କାଚ୍ଛାଦର ଯାନ୍ତ୍ରିକ ଓ ଉ□ାପ ପ୍ରଣାଳୀକୁ ବିସ୍ତୃତ ଆକାରରେ ଗ୍ରହଣ କରି ଅଣ ରାସାୟନିକ ଉପାୟରେ ତୃଣ ଦମନ କରାଯାଇ ପାରିବ । ସେହିପରି ରୋଗ ପୋକ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପାଇଁ ଜୈବିକ କୀଟନାଶକ, ନିମ୍ବ ମଞ୍ଜି ନିର୍ଯ୍ୟାସ, ନିମ୍ବପତ୍ର ନିର୍ଯ୍ୟାସ, ନିମ୍ବ ପିଡିଆ ନିର୍ଯ୍ୟାସ, ନିମ୍ବ ତେଲ ସି□ନ, ହାଣ୍ଡିଖତ, ପ□ଗବ୍ୟ, ଅମୃତଦଳମ୍, ଗାଈ ଗୋବର ଏବଂ ମୂତ୍ର, କରଞ୍ଜ ପିଡିଆ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କେତେକ ଦେଶୀୟ ଚିରାଚରିତ ପାରଂପରିକ ଫସଲ ଲକ୍ଷଣ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦିଆଯାଇଥାଏ । ବ୍ୟାସିଲସ୍ ଥୁରିଜିଏନ୍ସିସ୍ (ବି.ଟି.), ନ୍ୟୁକ୍ଲିଅର୍ ପଲ୍ଲୀ, ହେଡ୍ରୋସିସ୍ ଭୂତାଣୁ (ଏନ୍.ପି.ଭି., ଟ୍ରାଇକୋଜର୍ମା ଭିରିଡି ଭଳି କେବଳ ମାରକ ଏବଂ ସିଉଡୋମୋନାସ୍ ଫ୍ଲୋରୋସେନ୍ସ୍ ଭଳି ଉପକାରୀ ବୀଜାଣୁକୁ ଜୈବ କୀଟନାଶକ ହିସାବରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ । ସେହିପରି କେତେକ ଉପକାରୀ ପରଭୋଜୀ ଏବଂ ଶିକାରୀ ପୋକ, ଅଣୁଜୀବମାନଙ୍କୁ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ବ୍ୟବହାର କରି ଫସଲର ରୋଗ ଏବଂ ପୋକକୁ ଜୈବ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ମାଧ୍ୟମରେ ଦମନ କରାଯାଇଥାଏ । ଜୈବିକ କୃଷି ଯୋଗୁଁ ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷିତ ହେବା ସହିତ ମନୁଷ୍ୟ ତଥା ପ୍ରାଣୀ ସଂପଦର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ପ୍ରତି ମଧ୍ୟ ବିପଦ ନଥାଏ ଏବଂ କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥାଏ । ନୂତନ କୃଷି ନୀତି ଏବଂ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କୃଷି ବଜେଟରେ ମଧ୍ୟ ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ଜୈବିକ କୃଷି ପାଇଁ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦିଆଯାଇଛି । ତେବେ ଏହାର ସୁଯୋଗ ନେଇ ଆମର ଚାଷୀମାନେ ବିଭିନ୍ନ ଜୈବିକ କୃଷି ସାମଗ୍ରୀକୁ ବିଭିନ୍ନ ଦେଶ ବିଦେଶକୁ ରପ୍ତାନି କରି ସେମାନଙ୍କର ଆୟ ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଗତିକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବା ସହିତ ରାଜ୍ୟର ପ୍ରଗତି ରଥକୁ ମଧ୍ୟ ଆଗେଇ ନେଇପାରିବେ । ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ଜୈବିକ କୃଷିର ଭବିଷ୍ୟତ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ । ତେବେ ଏଥିପାଇଁ ଆମ ରାଜ୍ୟର ଚାଷୀ, ରାଜନେତା, ସ୍ୱୟଂ ସହାୟକ ଗୋଷ୍ଠୀ, ସମାଜସେବୀ, ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ, ସାମ୍ବାଦିକ, ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ଅନୁଷ୍ଠାନ କୃଷକ ସଂଗଠନ, ସରକାରୀ ଏବଂ ବେସରକାରୀ ସଂପ୍ରସାରଣ କର୍ମଚାରୀ ଏବଂ ସାଧାରଣ ଜନତାଙ୍କର ନିଷ୍ଠା ରହିବା ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ।■■